

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH – RURALNO-URBANE PERSPEKTIVE VARNOSTI V LOKALNI SKUPNOSTI V 21. STOLETJU

III. zbornik raziskovalnega dela študentov
Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru

Katja EMAN
Jošt MEŠKO
UREDNIKA

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Varnost v lokalnih skupnostih – Ruralno-urbane perspektive varnosti v lokalni skupnosti v 21. stoletju

III. zbornik raziskovalnega dela študentov
Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru

Urednika
Katja Eman
Jošt Meško

Februar 2022

Naslov <i>Title</i>	Varnost v lokalnih skupnostih – Ruralno-urbane perspektive varnosti v lokalni skupnosti v 21. stoletju <i>Rural-urban Safety and Security Perspectives in the Local Community in the 21st Century</i>
Podnaslov <i>Subtitle</i>	III. zbornik raziskovalnega dela študentov Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru <i>III. Compilation of Research Papers Authored by the Students of the Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor</i>
Urednika <i>Editors</i>	Katja Eman (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Jošt Meško (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Recenzija <i>Review</i>	Miroslav Žaberl (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Damir Ivančič (Republika Slovenija, Ministrstvo za notranje zadeve, Policijska uprava Murska Sobota)
Jezikovni pregled <i>Language editing</i>	Barbara Erjavec
Tehnični urednik <i>Technical editor</i>	Jan Perša (Univerzitetna založba Univerze v Mariboru)
Oblikovanje ovitka <i>Cover designer</i>	Jan Perša (Univerzitetna založba Univerze v Mariboru)
Grafika na ovitku <i>Cover graphic</i>	Pogled na Žitečko vas, foto: Sara Šešerko, 2021
Grafične priloge <i>Graphic material</i>	Urednika in avtorji prispevkov

Založnik Univerze v Mariboru
Published by Univerzitetna založba
Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija
<https://press.um.si>, zalozba@um.si

Izdajatelj Univerza v Mariboru
Issued by Fakulteta za varnostne vede
Kotnikova ulica 8, 1000 Ljubljana, Slovenija
<https://www.fvv.um.si>, fvv@fvv.uni-mb.si

Izdaja
Edition Prva izdaja

Vrsta publikacije
Type of publication E-knjiga

Dostopno na
Available at <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/638>

Izdano
Published at Maribor, februar 2022

© Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba
/ *University of Maribor, University Press*

Besedilo/ *Text* © Eman, Meško in avtorji, 2022

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna.
/ *This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License.*

Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela.

Vsa gradiva tretjih oseb v tej knjigi so objavljena pod licenco Creative Commons, razen če to ni navedeno drugače. Če želite ponovno uporabiti gradivo tretjih oseb, ki ni zajeto v licenci Creative Commons, boste morali pridobiti dovoljenje neposredno od imetnika avtorskih pravic.

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

351.78:352 (082) (0.034.2)

VARNOST v lokalnih skupnostih [Elektronski vir] : ruralno-urbane perspektive varnosti v lokalni skupnosti v 21. stoletju : III. zbornik raziskovalnega dela študentov Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru / urednika Katja Eman, Jošt Meško. - 1. izd. - E-zbornik. - Maribor : Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2022

Način dostopa (URL) : <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/638>
ISBN 978-961-286-551-1 (PDF)
doi: 10.18690/um.fvv.1.2022
COBISS.SI-ID 93135363

ISBN 978-961-286-551-1 (pdf)

DOI <https://doi.org/10.18690/um.fvv.1.2022>

Cena Brezplačni izvod
Price

Odgovorna oseba založnika prof. dr. Zdravko Kačič,
For publisher rektor Univerze v Mariboru

Citiranje Eman, K. in Meško, J. (ur.). (2022). *Varnost v lokalnih skupnostih – Ruralno-urbane perspektive varnosti v lokalni skupnosti v 21. stoletju: III. zbornik raziskovalnega dela študentov Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru*. Maribor: Univerzitetna založba. doi: 10.18690/um.fvv.1.2022
Attribution

Kazalo

Predgovor	
<i>Foreword</i>	1
Katja Eman in Jošt Meško	
Varnost v urbanih in ruralnih lokalnih okoljih	
<i>Safety and Security in Urban and Rural Local Environments</i>	5
Adriana Gjergjek, Živa Drobnič Kvartuč, Zala Gujtman in Stiven Bozhinoski	
Varnost v lokalnih skupnostih – pregled raziskovanja v Sloveniji	
<i>Safety/ security in Local Communities – an Overview of Research in Slovenia</i>	29
Zala Osterc, Lana Rupar, Primož Novak in Jošt Meško	
Navidezna idiličnost ruralnih okolij	
<i>Apparent Idyllic of Rural Areas</i>	61
Ajda Potočnik, Evelina Kos in Maja Hercigonja	
Medosebno nasilje v ruralnih okoljih	
<i>Interpersonal Violence in Rural Areas</i>	81
Belma Hodžič, Eva Marčič, Taja Rednak, Kiara Ropoša in Blažka Tratnik	
Kriminaliteta in covid-19 – s poudarkom na ruralnih okoljih	
<i>Crime and Covid-19 – with an Emphasis on Rural Environments</i>	107
Maruša Ravnjak, Ana Marija Poplašen, Kaja Knavs, Mario Crnjac in Mojca Naglič	
Vloga policije pri zagotavljanju varnosti v ruralnih okoljih	
<i>The Role of the Police in Ensuring Security in Rural Areas</i>	133
Luka Jelovčan, Žiga Kodrič, Teja Lobnikar in Ula Moškerc	

Predgovor

KATJA EMAN IN JOŠT MEŠKO

Zbornik raziskovalnega dela študentov predstavlja tretjo serijo recenziranih prispevkov, ki so nastali v okviru predmeta Varnost v lokalnih skupnostih na magistrskem študijskem programu Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru. Predmet je plod dela v okviru Programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih (2015–2018) (P5-0397), ki jo je financirala Agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Delo programske skupine se nadaljuje z nadgradnjo dosedanjih spoznanj in usmeritvijo v ruralna okolja v okviru programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij (2019–2024; P5-0397). Njen namen je slediti trendom normativno-pravnih in raziskovalnih usmeritev na pomen razlikovanja glavnih značilnosti (kriminalitete) v ruralnih in urbanih okoljih. Glavne vsebinske smernice raziskovalnega projekta so v multidisciplinarnem preučevanju razlik med urbani in ruralnimi okolji, kot npr. stopnja prijavljene kriminalitete v urbanih okoljih je precej večja kot v ruralnih okoljih, kar velja tudi za Slovenijo. Vzroke za to je mogoče iskati v specifičnih družbenih procesih, družbenih strukturah in oslabilnem družbenem nadzorstvu. Programska skupina sledi ciljem predlaganja uporabnih rešitev za bolj učinkovito zagotavljanje varnosti v ruralnih lokalnih skupnostih v Sloveniji.

V delo programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih so poleg raziskovalcev Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru dejavno vključeni tudi študenti fakultete. Raziskovalna spoznanja iz dela programske skupine že od leta 2015 vključujemo v pedagoško delo na Fakulteti za varnostne vede. Ne le, da v že obstoječe predmete vključujemo nove vsebine in v raziskovalno delo vključujemo študente, od leta 2017/2018 dalje na magistrskem študijskem programu izvajamo tudi nov predmet Varnost v lokalnih skupnostih. Predmet je izredno raziskovalno naravnani, saj študenti poleg poslušanja teoretičnih vsebin o izzivih, dilemah in praksah izvajanja ter zagotavljanja varnosti v lokalni skupnosti spoznajo oziroma tudi preizkusijo raziskovalno delo. V okviru tega predmeta študenti najprej pripravijo in potem predstavijo svoje raziskovalno delo na mednarodnih študentskih in domačih konferencah. Rezultat njihovega dela pri predmetu so izdelki raziskovalnega dela študentov o varnosti v lokalnih okoljih s pogledi mladih, obetavnih prihodnjih strokovnjakov za varnostne zadeve.

Prispevki v zborniku so rezultat raziskovalnega dela študentov, ki je bilo opravljeno spomladi leta 2021. V študijskem letu 2020/2021, ki je zaradi epidemioloških razmer potekalo na daljavo, so študenti najprej poslušali predstavitve teoretičnih izhodišč, opravili pregled že zbranih del in zbornikov, ki so nastali v okviru programske skupine, nato pa v manjših skupinah izdelali še raziskovalne naloge glede na izbrane teme s področja varnosti v lokalni skupnosti v ruralnih okoljih, kot so: varnost v ruralnih lokalnih okoljih; kriminaliteta in medosebno nasilje v ruralnih okoljih; kriminaliteta in covid-19 v ruralnih okoljih; vloga policije pri zagotavljanju varnosti v ruralnih okoljih. Prispevki so bili v aprilu 2021 predstavljeni tudi na četrti mednarodni študentski konferenci z naslovom Local safety and security – rural perspectives, ki je zaradi epidemioloških razmer v Evropi in svetu potekala v spletnem okolju. Konferenco v sodelovanju organizirata Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru in Pravna fakulteta Univerze v Črni gori. Na konferenci je sodelovalo 20 študentov iz vsake države. Oboji so predstavili izredno zanimive prispevke o varnostnih izzivih in policijskem delu v urbanem in ruralnem okolju ter jih dopolnili s svojimi predlogi izboljšav ali rešitev varnostnih izzivov, ki velikokrat (žal) temeljijo (tudi) na lastni izkušnji. Prispevke so študenti po opravljenih recenzijah urejali do junija 2021.

V ospredje preučevanja varnosti v lokalni skupnosti prihaja primerjava med urbanim in ruralnim okoljem. To je zelo pomembna tematika, saj večina Slovenije predstavlja podeželsko okolje, ki ima svoje specifične značilnosti. Delo študentov na področju varnosti v ruralnih lokalnih skupnostih pripomore k sveži perspektivi in novim zornim kotom obravnavanja varnostne problematike v ruralnih lokalnih skupnostih. V delih študentov so predstavljeni posamezni ključni izzivi, s katerimi se soočajo policija in drugi izvajalci dejavnosti zagotavljanja varnosti pri zagotavljanju varnosti v ruralnih skupnostih. Izmenjava ugotovitev raziskav nedvomno pripomore k uspešnejšemu reševanju tovrstne problematike. Nadalje pa predstavljata mednarodno sodelovanje in izmenjava izkušenj na področju zagotavljanja varnosti v ruralnih okoljih pomemben premik k poti do bolj varne družbe.

VARNOST V URBANIH IN RURALNIH LOKALNIH OKOLJIH

ADRIANA GJERGJEK, ŽIVA DROBNIČ KVARTUČ,
ZALA GUJTMAN IN STIVEN BOZHINOSKI

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.
E-pošta: adriana.gjergjek@student.um.si, ziva.drobnic@student.um.si,
zala.gujtman@student.um.si, stiven.bozhinoski@student.um.si

Povzetek Prispevek predstavlja področja zagotavljanja varnosti v ruralnih in urbanih okoljih v Sloveniji ter jih primerja z državami Evropske unije. Za zagotavljanje varnosti so odgovorni država in lokalne skupnosti, ki morajo, na podlagi zakonskih določitev, izvajati obvezne ukrepe, in prebivalci, ki s sodelovanjem in družbeno povezanostjo prispevajo k večji varnosti. Osredotočili smo se na javno, prometno, ekonomsko in socialno varnost v Sloveniji. Policija in občinska redarstva predstavljajo del javne in prometne varnosti, ki skrbi za formalni nadzor v okolju, medtem ko za socialno in ekonomsko varnost skrbi država predvsem z zagotavljanjem socialne vključenosti prebivalcev, dobrih življenjskih pogojev in pomoči posameznikom, ki zaidejo v stisko. Za izboljšanje trenutnega stanja smo v sklopu razprave predlagali nekaj ukrepov. Pri tem poudarjamo pomembnost ekonomskega stanja države, ki je ključno za financiranje področja varnosti.

Ključne besede:

varnost,
ruralno
okolje,
urbano
okolje,
prebivalstvo,
Slovenija

SAFETY AND SECURITY IN URBAN AND RURAL LOCAL ENVIRONMENTS

ADRIANA GJERGJEK, ŽIVA DROBNIČ KVARTUČ,
ZALA GUJTMAN & STIVEN BOZHINOSKI

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia.
E-mail: adriana.gjergjek@student.um.si, ziva.drobnic@student.um.si,
zala.gujtman@student.um.si, stiven.bozhinoski@student.um.si

Abstract The article presents the areas of ensuring safety in rural and urban environments in Slovenia and compares them with the European Union countries. Ensuring security is primarily the responsibility of the state and local communities, which must be based on legal provisions, implement mandatory measures, and the population, which contributes to greater security through cooperation and social cohesion. We focused on the safety of public, transport, economic and social security in Slovenia. The police and municipal police are part of public and traffic safety, which take care of formal environmental control. In contrast, the state takes care of social and economic security primarily by ensuring social inclusion, good living conditions, and assistance to individuals in need. To improve the current situation, we have proposed some measures as part of the discussion. We emphasize the importance of the country's economic situation, which is crucial for financing areas of security.

Keywords:
security,
rural
environment,
urban
environment,
population,
Slovenia

1 Uvod

Sodobne grožnje izhajajo predvsem iz ekonomskih, političnih in etničnih problemov v družbi, ki lahko ogrožajo stabilnost in mir v državi, zato v današnjem času prepoznavanje groženj in zagotavljanje varnosti zahteva zelo kompleksen pristop. Nacionalnovarnostna politika mora izhajati iz čim bolj jasnega poznavanja groženj ter poznavanja možnosti, da zagotovi čim višjo stopnjo varnosti (Slovenija in NATO, n. d.). V ta namen je nujno potrebno, da država prebivalcem zagotavlja varnost na vseh področjih, da bi družba normalno delovala v vsakdanjem življenju. Pomemben kazalnik kakovostnega življenja prebivalcev je ustrezno zagotavljanje javne varnosti, ki se zagotavlja z različnimi ukrepi za javni red in mir. Javni red in varnost se v Sloveniji zagotavljata z državnimi in drugimi organi, ki izvajajo ukrepe, s katerimi se preprečujejo ravnanja, ki bi lahko ogrozila širšo javnost in posameznika (GOV.si, n. d. a). Javna varnost je lahko ogrožena v izrednih razmerah in času gospodarskih in socialnih kriz. Na nastanek novih pojavnih oblik in na intenziteto kriminalitete tako vplivajo revščina, socialni problemi, podnebne spremembe, naravne in druge nesreče, nezakonite migracije ter tudi politične, socialne, gospodarske, varnostne in druge razmere v svetu. Ogrožanje javne varnosti se v teh primerih kaže v večjem obsegu napadov na življenje in premoženje ljudi, v več primerih gospodarske kriminalitete, korupcije, finančnih goljufij, ponarejanja listin, denarja in blaga, kibernetске in okoljske kriminalitete ter množičnih kršitev javnega reda in miru. Ogrožanje javne varnosti v javnosti krepi nezadovoljstvo z delovanjem institucij nacionalnega varnostnega sistema ter zmanjšuje zaupanje v državo na splošno (Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije [ReSNV-2], 2019). Javna varnost se zagotavlja z institucionalnimi nosilci varnostnih nalog, med katere spadajo represivni organi, pravosodni organi ter drugi državni organi in institucije, ki s svojim delovanjem prispevajo k varnosti. Primeri teh organov so policija, državno tožilstvo, inšpekcijske službe, obveščevalno-varnostne službe, zasebnovarnostne službe ter organi lokalnih samoupravnih skupnosti (mestna, občinska in medobčinska redarstva). Eden od vidikov javne varnosti je tudi zagotavljanje obrambe v državi, ki se zagotavlja z ustreznim obrambnim sistemom – vojaško (Slovenska vojska) in civilno obrambo (dopolnjuje delovanje Slovenske vojske). K obrambi lahko prispevajo tudi posamezni organi lokalnih samoupravnih skupnosti ter civilnodružbene organizacije (ReSNV-2, 2019). Eden izmed ključnih državnih organov, ki skrbi za javno varnost, je policija, ki skrbi za varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi. Ukvarja se s preprečevanjem, odkrivanjem in

preiskovanjem kriminalitete ter vzdrževanjem javnega reda, v okviru prometne varnosti pa tudi z nadzorom in urejanjem prometa (Zakon o nalogah in pooblastilih policije [ZNPPol], 2013).

Kriminaliteta in strah pred njo sta problematična tako v mestih kot na podeželju, vendar policisti v ruralnem okolju pokrivajo večje površine z bolj omejenimi sredstvi. Posledično se soočajo s problemi vidnosti in učinkovitosti njihovega delovanja. Od policije se zato zahteva poznavanje vloge podeželja, kriminalitete in vloge dela v skupnosti (Yarwood, 2003). V različnih okoljih se pojavljajo razlike v vzdušju, sodelovanju med ljudmi in potencialnih nevarnostih (Jiao, 2001). Policisti se v ruralnih okoljih srečujejo tudi s socialnimi in kulturnimi vplivi. Na podeželju so pričakovana glede bolj uspešnega policijskega dela večja kot v mestih. Posledično tovrstni pritiski silijo policijo, da usmerja svoje omejene vire v okolja, kjer se bolj spopadajo s kulturo, kot pa s kaznivimi dejanji. Nekateri prebivalci takih podeželskih okolij ne razlikujejo kaznivih dejanj od tistih dejanj, ki ogrožajo idealno sliko podeželja – določene občane vaških naselij tako bolj skrbijo kulturne grožnje kot pa tiste, ki so povezane z nezakonitimi ravnanji (Yarwood, 2003). Razlike v kriminaliteti in policijskem delu se pojavljajo tudi med samimi ruralnimi okolji, pri čemer je vse odvisno od kulturnih, socialnih ali gospodarskih razmer, ki pripeljejo do situacijske specifičnosti. Nekatera ruralna okolja so lahko problematična z vidika nasilja in ropov, medtem ko se drugje ta oblika kaznivih dejanj ne pojavlja ali je komaj opazna (Duncet in Lee, 2016; Weisheit in Donnermayer, 2000). Podeželje drugače oblikuje kriminaliteto in policijo, predvsem zaradi svoje geografske razpršenosti. Čas in razpoložljivi viri predstavljajo za prebivalce odročnih krajev resen problem. Nekateri ljudje se niti ne zavedajo, katere oblike pomoči so jim na voljo, saj so o tem slabše obveščeni kot prebivalci v mestih. Odzivi policije na klice so v ruralnih okoljih lahko daljši in možnost za patroljiranje težja (National Institute of Justice [NIJ], 1994).

Policijsko delo v skupnosti združuje več akterjev – vključeni so državljani, agencije, podjetja in policija, z namenom izpopolnjevanja pogojev, ki so koristni za vse. Tako so prebivalci in policija obravnavani kot partnerji. Policija posledično poveča zaupanje javnosti in ima možnost za hitrejšo reševanje problemov. Za uspešno sodelovanje, dobro komunikacijo in delo v skupnosti je potrebno soglasje vseh akterjev. Ta proces lahko ovirajo omejena sredstva, ki se močno razlikujejo glede na območja – urbano in ruralno okolje – ter med državami (Colover in Quinton, 2018; Dehbi, 2019; Feltes in Hofmann, 2018; Kostilainen, 2019).

2 Zagotavljanje varnosti v ruralnih in urbanih okoljih – slovenski pogled

Vloga in vpliv policije sta povezana s številom prebivalstva, pripravljenostjo za sodelovanje s policisti ter z zadovoljstvom prebivalstva z delom policije (Eman, Ivančič in Bagari, 2019; Meško, Pirnat, Erčulj in Hacin, 2019). Pripravljenost za sodelovanje prebivalcev s policisti je večja, ko med policijo in prebivalci obstaja spoštovanje in pozitiven odnos (Meško et al., 2019). Pirnat in Meško (2020) ugotavljata, da pri zaznavanju policijskega dela v urbanih in ruralnih okoljih prihaja do razlik glede zaznave postopkovne pravičnosti ter učinkovitosti policije. Prebivalci ruralnih okolij tako zaznavajo večjo postopkovno pravičnost in učinkovitost policije kot prebivalci urbanih okolij. Ugotovljeno je bilo, da prebivalci ruralnih okolij zaznavajo delo policije kot učinkovito takrat, ko je manj nereda v okolju in ko se močno moralno identificirajo s policisti. Na dožemanje učinkovitega dela policije v urbanih okoljih vplivata prisotnost policije – bolj, kot je policija v okolju prisotna, bolj se zaznava kot učinkovita – in občutek varnosti – večji, kot je občutek varnosti, bolj se policijsko delo zaznava kot učinkovito (Pirnat in Meško, 2020).

Eman in sodelavci (2019) so izvedli raziskavo, v kateri so obravnavali posebnosti policijskega dela v enem od slovenskih ruralnih okolij (Pomurju), ter ugotovili, da je za tamkajšnje ruralno okolje značilno boljše medsebojno poznavanje in sodelovanje med policisti in prebivalci. Da je medsebojna povezanost boljša v ruralnih okoljih, so ugotovili tudi Lobnikar, Prislan in Modic (2016). Dobri medsebojni odnosi med prebivalci in policisti so sicer povezani z manjšo strogostjo policistov, zaupanje prebivalcev v policijo pa vpliva tudi na lažje pridobivanje informacij, potrebnih za preiskovanje kaznivih dejanj (ta so sicer po navadi manjša) (Eman et al., 2019). Meško in sodelavci (2019) ugotavljajo, da policisti, ki delajo na policijskih postajah v majhnih občinah, ki so značilne predvsem za ruralna okolja, zaznavajo večjo pripravljenost sodelovanja prebivalcev s policisti kot policisti z večjih policijskih postaj. Ocena uspešnosti policije je namreč boljša v ruralnih kot pa v urbanih okoljih. Prislan in Lobnikar (2020) pa ugotavljata, da je zadovoljstvo z delom in prisotnostjo policije nižje v ruralnih kot pa v urbanih okoljih. Glede naklonjenosti policiji je bilo ugotovljeno tudi, da se pojavljajo razlike glede na starost prebivalcev – starejši prebivalci bolje ocenjujejo odnos policistov s prebivalci, mlajši pa slabše (Lobnikar et al., 2016).

Na ravni mestnih občin in občin za javno varnost poleg policije skrbi mestno ali občinsko redarstvo. Redarstva predstavljajo del formalnega nadzorstva, ki ga ustanovi mestni ali občinski svet. V Sloveniji poznamo mestna redarstva, ki jih ustanovljajo mestne občine, občinska redarstva, ki jih ustanovljajo posamezne občine, ter medobčinska redarstva, ki jih ustanovita dve ali več občin skupaj (Zakon o občinskem redarstvu [ZORed], 2006). Občinski redarji izvajajo naloge občinskega programa varnosti, ki ga sprejme občinski svet in je strateški dokument, v katerem se opredelijo specifični ukrepi za zagotavljanje varnosti in javnega reda na območju občine (ZORed, 2006). Cilj programa je izboljšanje kakovosti življenja v občini. V okviru občinskega programa varnosti se najprej ocenijo varnostne razmere in varnostna tveganja v okolju (občini) – od naravnih nesreč, nevarnosti v prometu, varnosti premoženja, javnega reda in miru, do varnosti pred kriminaliteto ter varnosti okolja. Na podlagi ugotovitev se izdelata občinski program varnosti, v katerem se določita vrsta in obseg nalog občinskega redarstva za zagotavljanje varnosti. Akterji, vključeni v program, nato te naloge izvajajo, njihova uspešnost pa se ocenjuje enkrat letno (Ministrstvo za notranje zadeve [MNZ], 2015).

Za javno varnost se lahko skrbi tudi s pomočjo zasebnega varovanja, v okviru delovanja gospodarskih družb, samostojnih podjetnikov, posameznikov, državnih organov, javnih agencij in drugih pravnih in fizičnih oseb na področju varovanja, ki ga ne zagotavlja država (Zakon o zasebnem varovanju [ZZasV-1], 2011). Te organizacije na podlagi javnega pooblastila skrbijo za varovanje ljudi in premoženja, varujejo javna zbiranja, upravljajo varnostno-nadzorne centre ter načrtujejo in izvajajo sisteme tehničnega varovanja. Za opravljanje zasebnega varovanja mora imeti izvajalec licenco, ki jo ob izpolnjevanju zakonskih pogojev podeljuje Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije [MNZ] (ZZasV-1, 2011). Sotlar in Čas (2011) ob pregledu zakonodaje s področja zasebnega varovanja ugotavljata, da se pooblastila varnostnikov z vsako spremembo zakonodaje širijo, a se hkrati zaostrujejo tudi pogoji, ki jih morajo izpolnjevati zasebnovarnostna podjetja in varnostniki, da lahko opravljajo svoje naloge. Predvsem na področju empiričnega raziskovanja zaznavanja zasebnega varovanja, kjer bi lahko ugotavljali razlike glede na tip okolja bivanja, tovrstnih raziskav primanjkuje. V eni od raziskav je bilo sicer ugotovljeno, da ljudje na splošno zasebnovarnostnim podjetjem zaupajo manj kot policiji, a bolj kot detektivom, redarjem in inšpekcijskim službam (Meško, Sotlar, Lobnikar, Jere in Tominc, 2012). Poleg navedenega so Horvat, Bren in Sotlar (2017) proučevali zadovoljstvo prebivalcev Ljubljane (urbano okolje) z delom zasebnih

varnostnikov in ugotovili, da je bilo zadovoljstvo večje, če so menili, da jim varnostniki pomagajo, ter če so imeli z njimi pozitivne izkušnje. Starejši prebivalci Ljubljane so sicer imeli boljše mnenje o profesionalnem delu varnostnikov kot mlajši prebivalci (Horvat et al., 2017). Podobne raziskave, ki bi proučevala zaznavanje glede dela zasebnovarnostnih podjetij v slovenskem ruralnem okolju, nismo zasledili.

Del javne varnosti je tudi prometna varnost. Povezana je z dobro vzdrževano prometno infrastrukturo, varnostjo vozil, zmanjšanjem števila prometnih nesreč s hudimi posledicami ter s promocijo varnega ravnanja prebivalcev v prometu. Glavna institucija, povezana z zagotavljanjem prometne varnosti, je Javna agencija za varnost prometa [AVP]. Pri zagotavljanju prometne varnosti z izboljšanjem infrastrukture, pregledovanjem cest in drugimi istovrstnimi ukrepi sodelujejo agencije, kot so Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji [DARS], Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo [DRSC], MNZ ter posamezne občine, občinske in medobčinske inšpekcijske službe. Pri obveščanju javnosti o novostih glede cestnoprometnih predpisov ter opozarjanju o najbolj pogostih kršitvah v prometu sodelujejo Ministrstvo za infrastrukturo [MZI], DARS, DRSC, Policija in AVP. Za izobraževanja in usposabljanja o prometni varnosti skrbijo AVP, šole, vrtci, avtošole, Rdeči križ in gasilski zavodi (tečajji prve pomoči), na lokalni ravni pa predvsem občinski sveti za preventivo in vzgojo v cestnem prometu. Za nadzor nad upoštevanjem cestnoprometnih predpisov je na državni ravni pristojna policija, na občinskih cestah pa tudi občinska in medobčinska redarstva. Oba organa nastopata kot prekrškovna organa, vendar se razlikujeta po obsegu pooblastil – teh ima policija več (Resolucija nacionalnega programa varnosti cestnega prometa za obdobje od 2013 do 2022 [ReNPVCP13-22], 2013).

Glede prometne varnosti se lahko pojavljajo razlike med ruralnimi in urbanih okolji, pri čemer se lahko v ruralnih okoljih (za primer smo vzeli občino Cerknica) pojavljajo problemi zaradi slabega vzdrževanja cest, neustrezno urejenih površin za pešce in kolesarje ter večja gostota avtomobilskega prometa zaradi slabše dostopnosti javnega prevoza. V nekaterih ruralnih naseljih, ki ležijo blizu pomembnih prometnic (na primer avtocest), pa varnostni problem predstavlja tudi večja količina tranzitnega tovornega prometa, ki sicer tudi na splošno negativno vpliva na kakovost življenja zaradi povzročanja hrupa in vibracij (Občina Cerknica, 2017). V urbanih okoljih (za primer smo vzeli Mestno občino Ljubljana) je infrastruktura bolj urejena – več je ustrezno urejenih površin za pešce in kolesarje,

boljša pa je tudi dostopnost do sredstev javnega potniškega prometa. Glavni problem prometne varnosti v urbanih okoljih predstavlja obremenitev prometnic, ki se pojavlja zaradi dnevnih migracij v službe, šole in podobno, kar lahko poveča verjetnost in število prometnih nesreč (AVP, 2021; Mestna občina Ljubljana, 2017).

2.1 Ekonomska varnost

V zadnjem desetletju se pogosto uporablja pojem ekonomska varnost, ki je velikokrat nejasno opredeljen, zaradi česar prihaja do nerazumevanja pojma (Udovič, 2013). Vzroke za to lahko pripišemo globalizaciji, regionalizaciji svetovne ekonomije, nastanku novih držav, večji pomembnosti in rasti človekovih pravic ter ne nazadnje tehnološki rasti in razvoju. Zaradi tega prihaja do različnih razlag ekonomske varnosti. Nekateri avtorji pojem zožijo v socialno varnost, drugi v osebno varnost posameznika in tretji na vprašanje finančno-monetarne zdržnosti in znižanja javnega zadolževanja držav (Udovič, 2009). Zaradi širokega pojmovanja Udovič (2009) deli ekonomsko varnost na štiri temeljne elemente: človekova varnost, socialna varnost, tehnološka varnost in makroekonomska varnost. Za sam obstoj ekonomske varnosti na nacionalni ravni je temeljni pogoj države, da omogoča izpolnjevanje osnovnih potreb posameznika (stalnost dohodka, ohranjanje realne vrednosti dohodka in višina dohodka, ki presega prag revščine – od zadovoljevanja individualnih potreb do zaupanja na najvišji ravni) (Najrajter, 2012; Udovič, 2009). Ker posameznik v ekonomskih dejavnostih vedno upošteva tveganje in varnost, lahko trdimo, da sta socialna in ekonomska varnost tesno povezani. Država mora zato najprej zagotavljati ekonomsko varnost, da lahko uspešno deluje in izvaja ukrepe socialne varnosti (Najrajter, 2012). Učinkovitost uresničevanja sistema socialne varnosti je odvisna od ekonomskih možnosti države, v obratni smeri pa je ekonomska varnost zagotovljena, kadar ji socialni kontekst priznava stabilnost (Varuh človekovih pravic, n. d.; Udovič, 2009). Eden od preventivnih ukrepov za zagotavljanje socialne varnosti je zakonska določitev minimalne plače delavca. Ta mora po evropskem merilu znašati 60 odstotkov povprečne plače v državi. Slovenija merilo doseganja predpisane minimalne plače izpolnjuje, kar je pomemben kazalnik socialne države, saj z zagotovljeno minimalno plačo država delavcu in njegovi družini zagotavlja socialno varnost in dostojno življenje. Poleg osnovne plače ne smemo pozabiti na dodatke, ki jih prejmejo zaposleni in ki pozitivno vplivajo na življenje. To so različna povračila stroškov v zvezi z delom – regres, potni stroški in plačilo malice (Najrajter, 2012).

2.2 Socialna varnost

Pojem socialne varnosti izhaja iz ustavne določbe, da je Slovenija pravna in socialna država, kar je zapisano v 2. členu Ustave Republike Slovenije (Ustava Republike Slovenije [URS], 1991). Posredno iz določbe o Sloveniji kot socialni državi izhaja tudi eno izmed temeljnih načel – načelo socialne države –, kar pomeni, da ima Slovenija kot država obveznost, da s svojimi institucijami zagotovi dostojno življenje vsem, ki zaidejo v revščino (Korpič-Horvat, 2017). Skladno z načelom socialne države je določena ena od temeljnih človekovih pravic – pravica do socialne varnosti –, s katero država ureja obvezno zdravstveno, pokojninsko, invalidsko in drugo socialno zavarovanje ter skrbi za njihovo delovanje (URS, 1991). Enotne definicije, ki bi opredelila pojem socialne varnosti, ni, vendar kadar govorimo o pojmu socialne varnosti, tega opredelimo kot družbeno vrednoto, stanje družbene stabilnosti ter človekove varnosti, ki je sestavljena iz treh soodvisnih elementov (Najrajter, 2012). Ti elementi so stabilnost pokojninskega sistema in zdravstvenega sistema ter oskrbe in izobraževalnega sistema (Udovič, 2009). O socialni varnosti torej govorimo, kadar se ta navezuje na posameznika in zagotavlja vse življenjsko potrebne dobrine za normalno delovanje v okolju. V najširšem pomenu so to sistemi socialne zaščite, ki z izdatki vplivajo na zmanjševanje stopnje tveganja revščine ter s tem omogočajo večjo socialno vključenost in izboljšujejo kakovost življenja posameznikov (Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj [UMAR], n. d.). Socialni sistemi so sestavljeni iz socialnega zavarovanja in socialnega varstva (Razvojni Center Kooperativ in Socialnega Podjetništva [RC KOSOP], n. d.).

V Sloveniji področje socialnega zavarovanja temelji predvsem na obveznih javnih socialnih zavarovanjih, katerih glavni vir dohodka so prispevki iz dela (UMAR, n. d.). Mednje štejemo pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, zavarovanje za starševsko varstvo in zavarovanje za primer brezposelnosti (Slovenska poslovna točka [SPOT], n. d.). Druga oblika nudenja socialne varnosti je področje socialnega varstva, ki je v Zakonu o socialnem varstvu opredeljeno kot dejavnost, ki obsega storitve in ukrepe, namenjene preprečevanju, reševanju in odpravljanju socialnih stisk posameznikov, družin in skupin prebivalstva. Na področju socialnega varstva se izvajajo socialnovarstvene storitve, javna pooblastila in socialnovarstveni programi (Zakon o socialnem varstvu [ZSV], 2007). Mreža izvajalcev socialnovarstvenih storitev poteka z razvojem javno-zasebnega

partnerstva s podeljevanjem koncesij. Izvajalci socialnega varstva so lahko javne, zasebne neprofitne in nevladne organizacije (Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 [ReNPSV13–20], 2013). Med glavne izvajalce zagotavljanja varnosti štejemo centre za socialno delo, ki pomagajo z različnimi olajšavami, kot tudi v sklopu različnih projektov in pomočjo nevladnih organizacij – središče za brezdomce, krizni centri in dobrodelne prireditve – pomagajo posameznikom v stiski. Pomemben del mreže sistema pa predstavljajo posamezniki sami, družina, sorodstvo, organizacije za samopomoč, prostovoljne, humanitarne in invalidske organizacije. Država, lokalne skupnosti in institucije socialnega zavarovanja pa spadajo med financerje in regulatorje socialnega varstva (ReNPSV13–20, 2013).

Med javne socialnovarstvene zavode poleg Centrov za socialno delo spadajo tudi domovi za starejše, ki opravljajo institucionalno varstvo starejših in pomoč posamezniku in družini na domu (ZSV, 2007). V domovih za starejše izvajanje varstva pomeni nudenje pomoči pri vzdrževanju osebne higiene in izvajanju dnevnih dejavnosti. Izvajajo tudi posebne oblike varstva, ki so namenjene ohranjanju aktivnega življenja in samostojnosti kot tudi reševanju osebnih in socialnih stisk (GOV.si, n. d. b). V sklopu izvajanja socialnovarstvenih ukrepov nastajajo tudi različni projekti na področju razumevanja socialne varnosti različnih starostnih skupin. VARNOSTAR je projekt, ki ga je v letu 2014–2020 izvedla Fakulteta za uporabne družbene študije. V projektu so se osredotočili na občutek varnosti starejših. Projekt je pokazal, da starostniki občutek varnosti največkrat povezujejo s socialnimi stiki in dobrimi odnosi z družino kot tudi sprejetostjo in vedenjem, da bodo v starosti preskrbljeni (FUDŠ, n. d.).

Pomembnost ekonomske in socialne varnosti se kaže v nacionalnem poročilu Eurobarometer, ki je pokazalo, da je za državljane Slovenije najbolj pomembno zdravstveno in socialno varstvo (31 %) (Generalni direktorat Evropske komisije za komuniciranje, 2018). Z ekonomskega in socialnega vidika varnosti je pomembno izpostaviti rezultate statističnega pregleda Slovenije v letu 2020 – Statopis. Rezultati so pokazali, da najvišje plače glede na regijo prebivališča prejemajo v osrednjeslovenski regiji (1.968 EUR) in najnižje v pomurski regiji (1.574 EUR) (Statistični urad Republike Slovenije [SURS], 2020). Pomemben je tudi podatek iz poročila o socialnem položaju v Sloveniji za obdobje 2018–2019, ki kaže, da se je stopnja tveganja revščine, predvsem v času krize od leta 2008 povečala za 1 % in

trenutno znaša 13,3 %, vendar še vedno ostaja pod povprečjem drugih držav članic EU. Prav tako se je povečala stopnja brezposelnosti, ki trenutno znaša 9,4 % (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje [ZRSZ], 2021). Država je za socialno zaščito v letu 2017 namenila 9,7 milijarde EUR, v letu 2018 pa je ta številka znašala 10,92 milijarde EUR (SURS, 2020; SURS, n. d.) Statistični podatki kažejo, da je bila stopnja tveganja socialne izključenosti v letu 2019 najvišja v zasavski statistični regiji (21,1 %) ter najnižja v gorenjski regiji (9,6 %) (Intihar, 2020). Stopnja brezposelnosti pa je največja v pomurski regiji (13,8 %) (ZRSZ, 2021).

Trendi kažejo, da se povečuje uporaba in naklonjenost uporabi samozaščitnih ukrepov prebivalcev. Prebivalci za svojo varnost in varnost premoženja skrbijo z ukrepi, kot so zavarovanje premoženja pri zavarovalnicah, zaklepanje stanovanj in hiš, uporaba senzorskih luči pred vhodi, protivlomnih vrat in uporaba psa čuvaja. Pri izbiri ukrepov se pojavljajo razlike med urbanih in ruralnim okoljem, in sicer je za urbana okolja bolj značilno, da prebivalci uporabljajo varnostne ključavnice, za ruralna okolja pa je bolj značilna uporaba psov čuvajev ter zaščitnih ograj. Trendi sicer kažejo, da se uporaba samozaščitnih ukrepov med prebivalci bolj intenzivno povečuje v urbanih kot v ruralnih okoljih (Prislan, Meško in Lobnikar, 2019). Dosedanje raziskave, izvedene v Sloveniji, so pokazale, da prebivalcev ni pretirano strah, da bi postali žrtve kaznivih dejanj. Strah pred viktimizacijo pa je večji med ženskami in mlajšimi prebivalci (Lobnikar et al., 2016; Sotlar in Tominc, 2019). Občutki varnosti se lahko razlikujejo tudi glede na tip okolja (urbano ali ruralno okolje), kar sta ugotovila tudi Pirnat in Meško (2020). Prebivalci urbanih okolij ne opažajo toliko odklonskega vedenja mladih, občutijo več socialne povezanosti ter opažajo boljše odzivanje skupnosti na varnostne težave. Prebivalci ruralnih okolij ne opazijo veliko kriminalitete v svojih lokalnih skupnostih in imajo večji občutek varnosti kot prebivalci urbanih okolij – so pa v slovenskem okolju razlike v občutkih varnosti v ruralnem in urbanem okolju majhne (Pirnat in Meško, 2020; Lobnikar et al., 2016). V eni od longitudinalnih raziskav, v kateri je bila narejena analiza javnega mnenja glede varnosti, so bile glede na tip okolja poudarjene različne varnostne grožnje. Prebivalci urbanih okolij so kot bolj problematične grožnje poudarjali revščino, brezposelnost, vandalizem, uničenje in opuščanje zasebnih in poslovnih nepremičnin ter prisotnost uporabnikov prepovedanih drog. Prebivalci ruralnih okolij so omenjene grožnje manj poudarjali (Sotlar in Tominc, 2019).

3 Ruralno in urbano okolje v Evropi

Večja ponudba možnosti za zaposlitev in izobraževanje ter manjše tveganje revščine v urbanih okoljih prispevajo k upadu podeželskega prebivalstva. Posledično se povprečna starost v ruralnih okoljih vedno bolj dviga. Leta 2016 je v EU na podeželju živel nekaj več kot 19 % prebivalstva. V letu 2015 je podeželsko prebivalstvo predstavljalo več kot tretjino celotnega prebivalstva v 12 državah članicah Evropske unije (Slovenije, Irske, Hrvaške, Francije, Estonije, Poljske, Danske, Romunije, Slovaške, Češke, Litve in Avstrije). Irska je imela leta 2015 kar več kot 50 % delež omenjenega prebivalstva. Pričakuje se, da naj bi se do leta 2030 podeželsko prebivalstvo povečalo za samo 0,6 %. Dvig števila ruralnega prebivalstva opažajo v Španiji, Franciji, na Danskem, v Italiji in na Irskem. Opazno pa je tudi večje število migracij na obrobja urbanih območij, kjer so stroški nižji kot v središču mest. Po drugi strani pa na severu Portugalske, na Švedskem, Hrvaškem, v Grčiji, Romuniji, Litvi, Latviji, Bolgariji ter na vzhodu Nemčije in Madžarske pričakujejo upad podeželskega prebivalstva (Fóti, 2019).

Staranje podeželskega prebivalstva vpliva tudi na kakovost življenja na teh območjih. Pojavljajo se razlike med revnejšimi in bogatejšimi državami, kjer imajo ljudje v ruralnem okolju več težav pri dostopu do zdravstvenih storitev. Za ruralna območja je značilna večja izpostavljenost revščini, zato je bil spopad s tem problemom eden glavnih ciljev strategije Evropa 2020. Starejši podeželski prebivalci se počutijo bolj socialno izključene v revnejših državah, na kar vpliva tudi uporaba interneta, saj več kot 70 % starejših v teh območjih tega ni nikoli uporabljalo. Razvijanje digitalnih spretnosti bi tako lahko močno prispevalo k izboljšanju kakovosti življenja in nudenju pomoči v ruralni Evropi (Fóti, 2019). Prebivalci ruralnih območij urejenost javnega prevoza ocenjujejo slabše kot tisti iz urbanih okolij, dostop do pomoči in manjša razpoložljivost javnega prevoza pa je zato velika ovira ruralnih okolij. Mercy s sodelavci (2015) navaja, da se ljudje, ki živijo na redko poseljenih območjih v EU, med samostojnim sprehajanjem v večernih urah počutijo varnejše v primerjavi z ljudmi, ki živijo v mestih ali predmestjih. Kar 30,3 % ljudi iz mest je poročalo, da se ne počutijo varno, za razliko od deleža ljudi (17,8 %) na podeželju. Ljudje, ki živijo na podeželju oziroma na redkeje poseljenih območjih, so tudi bolj zadovoljni s svojim življenjem.

Državni organi morajo zagotoviti sodelovanje med policijo in ostalimi akterji, spodbuditi agencije k povezovanju in odstraniti ovire, ki omejujejo odgovornost. Na ta način lahko policija usmeri pozornost tudi v druge naloge. Izvajanje določenih vaj s skupnostjo omogoča izboljševanje in krepitev mrež različnih skupin. Tako pridemo do razumevanja skupnosti in do spoznavanja drug drugega ter izboljšanja kakovosti življenja, vendar se morajo policisti zavedati pomena tega sodelovanja (Colover in Quinton, 2018; Dehbi, 2019; Feltes in Hofmann, 2018; Kostilainen, 2019). Na prebivalce sicer vplivajo različni varnostni problemi, med drugim tudi ekonomski problemi. Skupnost, ki ima boljše ekonomsko stanje, reši probleme na drugačen način kot revnejša skupnost. Vloga policije in socialnih služb je, da se učinkovito soočijo s to problematiko in vsem prebivalcem omogočijo enake možnosti in pomoč. Res je, da lahko policijo ogroža pomanjkanje denarnih sredstev za učinkovito posredovanje, vendar lahko s sodelovanjem z ostalimi agencijami pride do dobrih rezultatov. V Srbiji tako sodelujejo državne in lokalne institucije, neodvisni organi za človekove pravice ter organizacije civilne družbe s številnimi dejavnostmi za vključevanje enakosti spolov v politiko in prakso. Poleg tega nudijo tudi mentorske programe za mlade ženske, ki večinoma prihajajo iz romske skupnosti, zlasti v ruralnih okoljih – omogočajo jim lažje vključevanje v šolo in poklicno kariero (Dehbi, 2019; Organisation for Security and Co-operation in Europe [OSCE], n. d.).

Drugi primer je projekt Broken Wings v Romuniji. Vzpostavil ga je generalni direktor policije v sodelovanju z Inštitutom za raziskave in preprečevanje kriminalitete. Namen projekta je preprečevanje nasilja v družini s pomočjo nevladne organizacije, ki ponuja pomoč žrtvam nasilja v družini. Projekt je namenjen tudi ozaveščanju o problematiki, saj prav zaradi pomanjkanja dostopa do informacij prihaja do večjega trpljenja in posledično do hujših kaznivih dejanj. Statistični podatki kažejo, da je v Romuniji kar 85 % žensk, 12 % otrok in le 3 % moških žrtev družinskega nasilja. Ker številni prebivalci ne prosijo za pomoč, so nastali tudi letaki, namenjeni žrtvam, da naredijo prvi korak in zapustijo problematično okolje (Dehbi, 2019; European Crime Prevention Network [EUCPN], 2018). Na romunskih policijskih postajah, tako v urbanih kot ruralnih območjih, so ustvarili 810.500 promocijskih materialov, ki so jih razdelili javni uslužbenci. Za ozaveščanje so uporabljali slogan, da je nasilje v družini kaznivo dejanje in se lahko kaznuje z zaporno kaznijo. Uporabili so tudi videospot s sporočilom, naj žrtve prosijo za pomoč. Na posterjih so bili zabeleženi pomembni stiki za pomoč žrtvam.

Pomemben del projekta so bile tudi »prikolice ozaveščanja«, pri čemer je bil glavni cilj dogodkov razumevanje problematike in vprašanj na lokalni ravni ter raziskovanje institucij pomoči. Organizatorji so želeli pridobiti zaupanje žrtev in povečati raven informiranosti, kar bi vplivalo tudi na višji odstotek prijav policiji. Projekt je bil zasnovan za namen zmanjšanja kriminalitete ter usposabljanja policistov za pogovor z žrtvami. Na eni strani je potekalo usposabljanje, na drugi pa vključevanje lokalne skupnosti – službe za socialno pomoč, župana in tako naprej. Na začetku je bilo v projekt vključenih 11.600 policistov, 124 nevladnih organizacij, 5.000 izobraževalnih ustanov, 977 javnih ustanov in 12.697 podjetij. Na urbanih območjih se je izvajalo 9.000 dejavnosti, na ruralnih 17.300. Stroški projekta pa so znašali 77.000 EUR. Ugotovljena je bila korist teh dejavnosti v ruralnih okoljih ter pomembnost ozaveščenosti policije in drugih akterjev. Še vedno pa obstaja velika potreba po podobnih kampanjah tudi v drugih državah, sploh v ruralnih okoljih (EUCPN, 2018).

Pomemben vir ozaveščanja prebivalcev je tudi informacijsko-komunikacijska tehnologija. Leta 2011 je imelo na Kosovu računalnik približno 53,9 % podeželskih gospodinjstev in 73,9 % mestnih gospodinjstev. Dostop do interneta je imelo 47,3 % gospodinjstev iz ruralnih okolij in 69,7 % gospodinjstev v urbanih okoljih. V ruralnih okoljih na Kosovu je bilo leta 2014 le 44 % šol opremljenih z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo. Ni pa nujno, da se je vsa oprema tudi uporabljala, saj se na teh območjih pojavlja tudi pomanjkanje ustreznega znanja (Feltes in Hofmann, 2018).

Miselnost, da je policija edini ponudnik varnosti, postaja zastarela. Na podeželju se pojavlja dejstvo, da skupnost varnost vzame v svoje roke, saj so tam policijske strukture šibkejše. Na Kosovu se tako izvaja program Community Safety Action Team, ki je zasnovan na policijskem delu v skupnosti in temelji na prostovoljstvu državljanov. Projekt so kopirale tudi Srbija, Albanija, Črna gora in Severna Makedonija, vendar se program pri višji stopnji brezposelnosti, slabši infrastrukturi in nizkih plačah težje izvaja. Pojavlja se tudi problem zaupanja, saj nekateri prebivalci ruralnih okolij menijo, da je program namenjen tajnemu delovanju policije (Feltes in Hofmann, 2018).

Kaj pa mesta? V evropskih mestih danes živi 39 % celotnega evropskega prebivalstva. Zaradi koncentracije univerz, raziskovalnih inštitutov, muzejev in drugih kulturnih prizorišč mesta ponujajo dober dostop do izobraževanja, inovacij in kulture. Mesta se soočajo s socialnimi in okoljskimi težavami, kot so revščina, visoki stanovanjski stroški, diskriminacija, kriminaliteta, onesnaževanje zraka in hrup. Nacionalne strategije ne morejo same rešiti teh težav, zato morajo mesta oblikovati lastne politike in strategije, prilagojene njihovim razmeram. Prav tako se morajo odzvati na globalne izzive, kot so podnebne spremembe, ter na trende, kot je staranje prebivalstva (European Commission, 2020).

Urbana družba je nekaj posebnega, v smislu, da obstajajo posebne značilnosti, ki jo ločujejo od ruralnih okolij in njihovih družb (večja gostota ljudi, nižji družbeni nadzor) (European Commission, 2007). Številna vprašanja, povezana s kakovostjo življenja v mestih, so odvisna od lokacije, kjer posameznik živi, stanovanjskih stroškov, možnosti zaposlovanja, čistega zraka, kulturnih dobrin in prevoza, dostopa do muzejev, varnosti in tveganj, kot je na primer kriminaliteta. Devet od desetih ljudi v evropskih mestih, vključenih v raziskavo iz leta 2019, je zadovoljnih z življenjem v svojem mestu. Več ljudi je zadovoljnih v mestih EU, v državah članicah Evropskega združenja za prosto trgovino (European Free Trade Association [EFTA]) in v Veliki Britaniji, manj pa v mestih zahodnega Balkana in v Turčiji. V EU je zadovoljstvo največje v severni in zahodni Evropi (94 % oz. 92 %). Mesta v južnih državah članicah EU imajo nižje povprečje (83 %), zlasti zaradi nižjih ocen v Grčiji in južnoitalijanskih mestih. Medtem ko glavna mesta po eni strani ponujajo več zaposlitvenih možnosti in udobja, pa po drugi strani zagotavljajo slabšo kakovost javnih storitev in pogojev, kar se tiče stanovanjske politike in urejanja stanovanjskih razmer (Eurofound, 2020). Druge raziskave kažejo, da je zadovoljstvo v razvitih državah večje v manjših mestih kot pa v velikih (Helliwell, Layard, Sachs, in Deneve, 2020). Posledično lahko sklenemo, da zadovoljstvo z življenjem v mestu torej sovпада z njegovo velikostjo. Približno 90 % ljudi, ki živijo v mestu z manj kot milijonom prebivalcev, je zadovoljnih z življenjem v mestu. Ta odstotek pade na 87 % v mestih z enim milijonom prebivalcev do pet milijonov prebivalcev. Težave pri doseganju ravnovesja med poklicnim in zasebnim življenjem bi lahko bile razlog za nižje zadovoljstvo prebivalcev v delovno sposobni skupini (88 %), v primerjavi s tistimi, ki so stari od 15 do 24 let (91 %), in starejšimi od 55 let (90 %). Zdi se, da se zadovoljstvo glede na stopnjo izobrazbe prebivalcev zmerno povečuje, pri čemer je približno 88 % prebivalcev z največ osnovnošolsko izobrazbo zadovoljnih z

življenjem v svojem mestu, med tistimi s terciarno izobrazbo pa je z življenjem v svojih mestih zadovoljnih 90 % anketirancev. Zaposleni (89 %) in upokojeanci (91 %) kažejo najvišjo stopnjo zadovoljstva, skladno z ugotovitvami na nacionalni ravni in na splošno glede zadovoljstva z življenjem v evropskih mestih (Eurostat, 2016).

Cilj agende Združenih narodov za trajnostni razvoj 2030 je med drugim, da mesta postanejo varna, prilagodljiva in trajnostna. EU se je zavezala, da bo izvajala to agendo. V evropskih mestih se trije od štirih prebivalcev počutijo varne, ko ponoči sami hodijo po mestu. V petih mestih, med katerimi so Atene, Rim, Sofija, Liege in Marseille, se manj kot polovica prebivalcev počuti varno. Mesta, v katerih se prebivalci počutijo najbolj varni, ko ponoči hodijo sami po mestu, so Kopenhagen (94 %), Oviedo in Aalborg (93 %) ter Stockholm (92 %). Ljubljana ravno tako sodi v skupino mest, kjer se prebivalci počutijo varno, ko se ponoči sprehajajo po mestu, z 90 % oseb, ki so podali tako mnenje. Mesta v južni Evropi zaostajajo, saj se samo 67 % prebivalcev počuti varno, kar je za 18 % nižje od mest na severu Evrope, primerljiva z južno Evropo pa so tudi mesta na zahodnem Balkanu in Turčiji. Zanimivo je, da se ženske počutijo manj varne kot moški (73 % v primerjavi s 76 %). Podobno je pri prebivalcih, starih nad 55 let, ter brezposelnih. Ti se namreč počutijo manj varne kot mlajši prebivalci in redno zaposleni. Na občutek varnosti med prebivalci vpliva tudi stopnja izobrazbe – 76 % prebivalcev s terciarno izobrazbo meni, da se ponoči počutijo varne, v primerjavi s 70 % prebivalcev z osnovno izobrazbo (European Commission, 2020).

3.1 Problem oddaljenosti od mesta

Za primer prikaza problematike oddaljenosti od mesta smo vzeli Švedsko. Preiskovanje kaznivih dejanj na Švedskem je bolj usmerjeno in prilagojeno urbanim območjem, v ruralnem okolju pa se pojavljajo napetosti med načeli centralizirane birokratske organizacije preiskovanja kaznivih dejanj in podeželskimi posebnostmi. Problematične so predvsem dolge razdalje. Preiskovanje na pristojni preiskovalni enoti lahko poteka tudi do 400 km stran od samega incidenta – hujšega kaznivega dejanja –, zato je lahko delo kriminalista precej oteženo. Take geografske razmere prisilijo preiskovalce v sodelovanje z lokalno policijo, saj bi drugače preiskovalec hujšega kaznivega dejanja na podeželju v nočni izmeni pokrival na primer celotno švedsko severno regijo, kar predstavlja približno 232.500 km². Preiskovanje kaznivih dejanj v ruralnem okolju trpi tudi zaradi omejenih sredstev, saj pri dodeljevanju virov

ni bila upoštevana oddaljenost, ampak zgolj gostota prebivalstva. Za veliko geografsko razpršenost bi moralo biti zadolženega več osebja, saj lahko čas vožnje policistov preiskovanje zaustavlja oziroma ovira (Rantatalo, Lindberg in Hällgren, 2020).

3.2 Varnost urbanih cest v Evropski uniji

Na urbanih cestah v EU je leta 2017 umrlo 9.500 ljudi, kar predstavlja 38 % vseh smrtnih žrtev na cestah. 70 % smrtnih žrtev na urbanih cestah je bilo iz skupin ranljivih udeležencev v prometu, in sicer 39 % pešcev, 12 % kolesarjev in 19 % voznikov motornih koles. Odstotek smrtnih žrtev med vozniki avtomobilov in potniki na urbanih cestah znaša 25 %. V Evropi na urbanih cestah v povprečju umre 26 oseb na milijon prebivalcev. Na urbanih cestah na Norveškem umre približno pet ljudi na milijon prebivalcev, devet na Švedskem, 11 v Veliki Britaniji, 13 na Nizozemskem ter 14 na Irskem in v Španiji. V državah z visoko stopnjo varnosti v cestnem prometu je smrtnost na urbanih cestah nižja. Smrtnost na urbanih cestah je najvišja v Romuniji, saj je na milijon mestnih prebivalcev 105 smrtnih žrtev, kar je štirikrat več od povprečja v EU. Največja smrtnost na urbanih cestah je pri naših južnih sosedih (Hrvaška) z 88 smrtnimi primeri na milijon prebivalcev. Na drugem mestu je Srbija s 74 smrtnimi primeri. Sledijo Ciper s 60, Grčija z 58 in Poljska s 57 smrtnimi primeri na milijon prebivalcev. Pomemben vidik prometne varnosti za Evropejce je tudi kolesarjenje. Evropejci menijo, da ceste niso dovolj varne za kolesarje. Usmeritev EU je sicer takšna, da bodo trajnostne ceste in trajnostne oblike prometa prispevale tudi k večji prometni varnosti (Evropski svet za varnost prometa, 2019).

Evropske države poskušajo z različnimi ukrepi počasi odpraviti nevarne ceste oziroma jih narediti bolj varne za prebivalce. Evropska uredba o varnosti v cestnem prometu 2021–2030 določa jasne cilje za preprečevanje smrtnih primerov in raznih oblik poškodb v prometu. Med ukrepi, ki so jih določili za transformacijo nevarnih cest, so močna finančna podpora za varnost v cestnem prometu, izgradnja novih cest, pri katerih človeške napake ne bodo vodile v smrt ali resne poškodbe, izboljšanje varnosti vozil z uredbami o splošni varnosti vozil in pešcev, varnostno vedenje udeležencev (uporaba varnostnega pasu, čelade za motoriste, vožnja brez alkohola) ter hiter in učinkovit odziv v sili (European Commission, 2018).

4 Zaključna razprava

Za zagotavljanje varnosti, tako na nacionalni kot na regionalni in lokalni ravni, je treba najprej zagotoviti ekonomsko preskrbljenost države in s tem močno ekonomsko varnost države. Slovenija se mora zato zavzemati za preprečevanje revščine in čim manjše ekonomske razlike med prebivalci ter zagotavljati nova delovna mesta. To pa za državo neprestano predstavlja nove izzive na področju razvoja in tudi sodelovanja z drugimi državami. Država z dobro ekonomsko preskrbljenostjo lahko več prispeva k razvoju lokalnih skupnosti in pomaga financirati različne projekte za zagotavljanje varnosti.

Prihodnja usmeritev Republike Slovenije za zagotavljanje javne varnosti je zagotavljanje usklajenega delovanja ter ustrezne usposobljenosti in opreme policijskega, pravosodnega, upravnega in redarstvenega segmenta varnosti. Za zagotavljanje javne varnosti se Slovenija usmerja tudi v krepitev sodelovanja z regionalnimi mednarodnimi institucijami, pri čemer je cilj izmenjava dobrih praks s področja zagotavljanja javne varnosti v regiji. Ker je lahko preprečevanje kriminalitete zelo kompleksno, je cilj vzpostaviti tudi partnerstva med javnim in zasebnim sektorjem ter zagotoviti skladnost politik in strategij različnih resorjev, ki so pomembni za boj proti kriminaliteti. Za zagotavljanje javne varnosti si država prizadeva razvijati učinkovit sistem odkrivanja in pregona kaznivih dejanj s področja gospodarske kriminalitete, korupcije in organizirane kriminalitete. Kršitve javnega reda in miru, ki prav tako predstavljajo grožnjo javni varnosti, si država prizadeva reševati z ustreznim preventivnim delom (ReSNV-2, 2019).

Čeprav ob besedi varnost večina pomisli na policijo, vidimo, da obstaja več področij, ki so pomembna za občutek varnosti posameznika. Po vsakem opravljenem zdravstvenem posegu ali obisku zobozdravnika dobi pacient tudi račun nastalih zdravstvenih stroškov, ki so po navadi precej visoki. Na srečo je v Sloveniji vzpostavljeno obvezno zdravstveno zavarovanje, ki krije osnovne zdravstvene stroške. Prav tako je za varnost pomembno zavarovanje lastnine in drugih predmetov, na primer ozemlja. Slednje ima še posebej pomembno vlogo v ruralnih okoljih, kjer se veliko ljudi ukvarja s kmetijstvom. Glede na področje kmetijstva si kmetje lahko lastijo velike kmetijske objekte (hleve, prostore za kmetijsko opremo), polja, gozdove in podobno, to pa lahko predstavlja tarčo za kriminalna dejanja (kraja živine, pridelanega lesa, pridelkov v sadovnjakih ali vinogradih, namerno

poškodovanje kmetijske opreme in podobno). Prav tako nevarnost za kmetovalce predstavljajo različni vremenski pojavi (toča ali pozeba), zaradi katerih ostanejo brez pridelka. Zato je pomembno, da zavarujejo celotno ozemlje v namen kasnejšega povračila škode. Poleg tega si ne moremo predstavljati življenja brez olajšav, ki nam jih na podlagi osebnih dajatev nudi država. Vse naštetu spada pod področje socialnega varstva, ki posameznikom ponuja različne olajšave, če pristanejo v osebni stiski in potrebujejo pomoč. Že sama beseda varstvo nam pove, da posameznik s tem dejanjem nekaj zaščiti pred nevarnostjo in poveča občutek osebne varnosti.

Kot smo že omenili, kakovost življenja in urejenost okolja vplivata na varnost in njeno zagotavljanje. Glede na specifičnost ruralnih okolij in težave, ki se lahko pojavljajo v vaseh, bi se tam lahko izvajale dejavnosti na temo spoznavanja lokalnih policistov ter pogostejše patroljiranje. K pregledu problemov in vzpostavitvi ustrezne varnosti v okolju bi pripomogle tudi policijske statistike kaznivih dejanj in anketiranje prebivalcev v okolju glede občutkov in doživljanja varnosti ter o varnostnih problemih, specifičnih za to okolje. Ko govorimo o varnosti v lokalnih skupnostih, je treba poudariti tudi problem policijskega dela v skupnosti. Veliko je posameznikov, ki vodij policijskih okolišev sploh ne poznajo. To lahko pripišemo slabšemu delovanju, neprizadevanju za poznavanje okoliša, v katerem delujejo, ter slabši vključenosti vodij policijskih okolišev. Iz raziskav, razprav in lastnih opažanj smo sicer ugotovili, da posamezniki z različnih predelov Slovenije drugače zaznavajo to vrsto dela. Kot primer za izboljšanje povezanosti občanov s policijsko vodjo okoliša predstavljamo občino Puconci iz pomurske regije. Ker je po številu vasi to ena izmed večjih občin v Pomurju, se deli na deset krajevnih skupnosti, ki so sestavljene iz predsednika in članov. Ti ob koncu vsakega leta organizirajo občni zbor, kjer teče razprava o delu, izpolnjenih rezultatih in dosežkih v preteklem letu in tudi o načrtovanih dejavnostih za leto, ki prihaja. Zato bi bili občni zbori odlična priložnost za vodje policijskega okoliša, da bi tematiko na področju zagotavljanja varnosti v sklopu policijskega dela v skupnosti približali krajanom, ki se udeležijo občnega zbora. Udeleženci so namreč večinoma krajan, ki so v svojih vaseh cenjeni, slišani in upoštevani, zato bi lažje približali delo policijskih vodij drugim krajanom in s tem vplivali na boljše mnenje in večje zaupanje v policijo. Po drugi strani pa bi policijski vodje pridobili informacije iz prve roke o dojetanju in zaznavanju kriminalitete, navezali nove odnose in povečali prepoznavnost med krajan. Drugače pa je na podlagi osebne zaznave v občini Cerknica (prav tako gre za ruralno okolje). Poznavanje vodje policijskega okoliša je tam namreč boljše. Prebivalci tam ne

izkazujejo negativnega odnosa do policije, manj pa so naklonjeni medobčinskemu redarstvu. Za večje prizadevanje za delovanje policijskega dela v skupnosti bi morali poleg ukrepov na ravni samoupravnih lokalnih skupnosti sprejeti tudi enotna vodila za to področje policijskega dela na nacionalni ravni. S tem bi preprečili različno dojetanje policijskega dela v skupnosti. Z enotnimi smernicami za izvajanje policijskega dela v skupnosti bi vodje policijskih okolišev spodbudili k večjemu vključevanju v lokalno skupnost, v kateri delujejo – udeležba na različnih uradnih prireditvah, proslavah, obletnicah kot tudi na neuradnih dogodkih (druženja, pikniki). Menimo, da bi s tem izboljšali socialno povezanost v nekem okolju, hkrati pa tudi javno mnenje glede policije. Ravno zaradi tega je večja povezanost in vključenost vodje policijskega okoliša v skupnosti zelo pomembna. Pri tem ne smemo pozabiti na mlade generacije, ki so ranljive in uporne, ko je govora o pravilih. Posebno pozornost za izboljšanje odnosa do policije (in drugih organizacij, ki sodelujejo pri zagotavljanju varnosti) bi zato morali nameniti tudi mladim generacijam, kar bi lahko storili z obiski policistov in predstavitvami njihovega dela v šolah (to se sicer že izvaja) ter z usmerjanjem v preventivne ukrepe in opozarjanje namesto v represivne ukrepe in strogo kaznovanje mladih, ki lahko povzročajo predvsem manjše kršitve.

Pri tujini omenjamo problem oddaljenosti ruralnega okolja od mestnega – to je problem dostopa do pomoči, policisti morajo prepotovati večje razdalje, patroljiranja pa potem tako rekoč verjetno ni. Slovenija je glede velikosti ena izmed manjših držav v EU. Slovenska policija kot glavni organ zagotavljanja varnosti deluje po hierarhičnem načinu vodenja. Generalna policijska uprava je glavna enota, ki ji odgovarjajo vse policijske uprave, ki jih je v Sloveniji osem. Te se delijo na 111 policijskih postaj, kar je za slovenski prostor veliko in potrjuje dobro razdeljenost policijskih območij. V Sloveniji se pojavlja problem centraliziranosti policijskih postaj urbanih območij, iz tega pa sledi problem oddaljenosti in slabše odzivnosti policije v ruralnih okoljih. To je problematično večinoma v večernih urah, ko deluje manj policijskih postaj. Odzivnost policije se sicer lahko razlikuje zaradi različnih dejavnikov, kot so na primer stopnja pripravljenosti in organiziranosti policijske postaje in tudi policistov samih.

Literatura

- Colover, S. in Quinton, P. (2018). *Neighbourhood policing: impact and implementation: Summary findings from a rapid evidence assessment*. Wales: College of Policing Limited. Pridobljeno na <http://whatworks.college.police.uk/Research/Pages/Published.aspx>
- Dehbi, C. (2019). *Community-oriented policing in the European Union today*. Brussels: EUCPN; Budapest: CEPOL. Pridobljeno na <https://eucpn.org/toolboxcop>
- Duncet, J. in Lee, M. (2016). Civic community and violence in rural communities. V J. F. Donnermeyer (ur.), *The Routledge international handbook of rural criminology* (str. 15–22). London: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2019). Pojavne oblike kriminalitete in posebnosti policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 97–107). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Eurofund. (2020). *Living Conditions and Quality of Life: What makes capital cities the best places to live? European Quality of Life Survey 2016 series*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pridobljeno na <https://www.eurofound.europa.eu/publications/policy-brief/2020/what-makes-capital-cities-the-best-places-to-live>
- European Commission. (2007). *EU Research on social science and humanities: Insecurities in European Cities. Crime-Related Fears Within the Context of New Anxieties and Community-Based Crime prevention. Community-Based Crime Prevention*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Pridobljeno na <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b70a1112-94bb-4d47-9cbf-76ddc3e8a48d>
- European Commission. (2018). *Annex to the Communication from the Commission to the European parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions. Europe on the move – Sustainable mobility for Europe: Safe, connected and clean*. Pridobljeno na https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar%3A0e8b694e-59b5-11e8-ab41-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_2&format=PDF
- European Commission. (2020). *Report on the quality of life in European cities, 2020*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pridobljeno na https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/work/qol2020/quality_life_europe_an_cities_en.pdf
- European Crime Prevention Network [EUCPN]. (2018). *Broken Wings – National domestic violence prevention project*. Pridobljeno na <https://eucpn.org/document/broken-wings-national-domestic-violence-prevention-project>
- Evropski svet za varnost prometa (2019). *Poročilo Evropskega sveta za varnost prometa za leto 2019*. Bruselj: Evropski svet za varnost prometa. Pridobljeno na <https://etsc.eu/wp-content/uploads/PIN-FLASH-37-FINAL.pdf>
- European Commission. (2018). *JRC TECHNICAL REPORTS: Territorial Facts and Trends in the EU Rural Areas within 2015–2030*. Pridobljeno na <https://op.europa.eu/o/opportal-service/download-handler?identifier=e67b137a-fcf6-11e8-a96d-01aa75ed71a1&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>
- Eurostat. (2016). *Analytical report on subjective well-being, 2016 edition*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pridobljeno na <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-statistical-working-papers/-/KS-TC-16-005>
- Feltes, T. in Hofmann, R. (2018). *Information communications technology for community oriented policing: An international handbook for Kosovo*. Bochum: Department for Criminology, Crime Policy and Police Science. Pridobljeno na https://www.cop2020.eu/images/handbook/ict4cop_handbook.pdf
- Fóti, K. (2019). *Is rural Europe being left behind? European Quality of Life Survey 2016*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2806/753163
- Fakulteta za uporabne družbene študije [FUDŠ]. (n. d.). *VARNOSTAR*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Pridobljeno na

- https://arhiv.fuds.si/sites/default/files/priloge-aktualnosti/varnostar_small.pdf
- Generalni direktorat Evropske komisije za komuniciranje. (2018). *Javno mnenje o Evropski uniji (nacionalno poročilo)*. Slovenija: Generalni direktorat Evropske komisije za komuniciranje. Pridobljeno na https://ec.europa.eu/slovenia/sites/default/files/eb90_nat_si_si.pdf
- GOV.si (n. d. a). *Javni red*. Pridobljeno na <https://www.gov.si/podrocja/obramba-varnost-in-javni-red/javni-red/>
- GOV.si. (n. d. b). *Domovi za starejše*. Pridobljeno na <https://www.gov.si/teme/domovi-za-starejse/>
- Helliwell, J. F., Layard, R., Sachs, J. in Deneve, J-E. (2020). *World Happiness Report 2020*. New York: Sustainable Development Solutions Network. Pridobljeno na <https://worldhappiness.report/ed/2020/>
- Horvat, L., Bren, M. in Sotlar, A. (2017). Ljubljana residents' knowledge of and satisfaction with private security guards' work. *Varstvoslojje*, 21(4). 366–381. https://www.fvv.um.si/rv/arhiv/2019-4/03_Horvat_Bren_Sotlar_rV_2019-4.pdf
- Intihar, S. (11. 6. 2020). Stopnji tveganja revščine (12,0 %) in socialne izključenosti (14,4 %) v 2019 nižji, prag tveganja revščine višji. *Stat.si*. Pridobljeno na <https://www.stat.si/statweb/news/index/8895>
- Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa [AVP]. (2021). *Pregled stanja varnosti v cestnem prometu za leto 2020*. Pridobljeno na <https://www.avp-rs.si/wp-content/uploads/2021/03/analiza-in-pregled-stanja-varnosti-cestnega-prometa-v-letu-2020.pdf>
- Jiao, Y. A. (2001). Degrees of urbanism and police orientations: Testing preferences for different policing approaches across urban, suburban, and rural areas. *Police Quarterly*, 4(3), 361–387. doi:10.1177/109861101129197897
- Korpič-Horvat, E. (2017). Načelo socialne države. *Anali PAZU HD*, 3(1), 39–51. Pridobljeno na http://hd.anali-pazu.si/sites/default/files/korpi%C4%8D-horvat_etelka.pdf
- Kostilainen, H. (2019). *Social enterprises and their ecosystems in Europe: Updated country report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2767/044718
- Lobnikar, B., Prisljan, K. in Modic, M. (2016). Merjenje uspešnosti implementacije policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(2), 89–110.
- Mercy, J. L., Litvinska, A., Dupré, D., Clarke, S., Ivan, G. A. in Stewart, C. (ur.). (2015). *Quality of life: Facts and views*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. Pridobljeno na <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/6856423/KS-05-14-073-EN-N.pdf/742aee45-4085-4dac-9e2e-9ed7e9501f23?t=1433141890000>
- Mestna občina Ljubljana. (2017). *Celostna prometna strategija Mestne občine Ljubljana*. Pridobljeno na <https://www.ljubljana.si/assets/Uploads/Prometna-strategija-WEB.PDF>
- Meško, G., Sotlar, A., Lobnikar, B., Jere, M. in Tominc, B. (2012). *Občutek ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni: CRP (V5-1038 A): Poročilo ciljnega raziskovalnega projekta*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Meško, G., Pirnat, U., Erčulj, V. I. in Hacin, R. (2019). Analiza kakovosti odnosov med policisti in prebivalci v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(2), 176–195.
- Ministrstvo za notranje zadeve [MNZ]. (2015). *Smernice za izdelavo občinskega programa varnosti*. Pridobljeno na https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNZ/Dokumenti/DPDVN/Smernice_za_izdelavo_obcinskega_programa_varnosti-3.doc
- Najrajter, D. (2012). *Kaj je socialna država: (Interno študijsko gradivo)*. Litija: Izobraževalni center GEOSS. Pridobljeno na <https://www.ic-geoss.si/wp-content/uploads/2019/11/Skripta-Kaj-je-socialna-dr%C5%BEava-Najrater-D..pdf>
- National Institute of Justice [NIJ]. (1994). *Rural crime and rural policing*. Pridobljeno na <https://nij.ojp.gov/library/publications/rural-crime-and-rural-policing>
- Občina Cerknica. (2017). *Celostna prometna strategija Občine Cerknica*. Pridobljeno na <https://www.cerknica.si/files/other/news/31/765344.%20to%C4%8Dka%20-%20CPS.pdf>

- Organisation for Security and Co-operation in Europe [OSCE]. (n. d.). *Gender equality*. Pridobljeno na <https://www.osce.org/mission-to-serbia/gender-equality>
- Pirnat, U. in Meško, G. (2020). Zaznava družbenih procesov, varnostnih težav in policije v ruralnih in urbanih lokalnih skupnostih – pilotska študija. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 71(2), 229–242.
- Prislan, K., Meško, G. in Lobnikar, B. (2019). Samovarovalni ukrepi prebivalcev Slovenije – primerjava med ruralnimi in urbanih območji bivanja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), 5. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik (str. 65–76). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Prislan, K. in Lobnikar, B. (2020). Zadovoljstvo prebivalcev z zagotavljanjem varnosti v različno urbaniziranih lokalnih skupnostih. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), 5. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik (str. 49–57). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Rantatalo, O., Lindberg, O. in Hällgren, M. (2020). Criminal investigation in rural areas: How police detectives manage remoteness and resource scarcity. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 1–15. doi:10.1093/police/paaa023
- Razvojni Center Kooperativ in Socialnega Podjetništva [RC KOSOP]. (n. d.). *Socialna varnost*. Pridobljeno na http://rckosop.eu/wp-content/uploads/2019/03/Socialna_varnost-1.pdf
- Resolucija nacionalnega programa varnosti cestnega prometa za obdobje od 2013 do 2022 (ReNPVCP13-22). (2013). *Uradni list RS*, (39/13).
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (ReNPSV13–20). (2013). *Uradni list RS*, (39/13).
- Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV-2). (2019). *Uradni list RS*, (59/19).
- Slovenija in NATO. (n. d.). *Različne možnosti zagotavljanja nacionalne varnosti*. Pridobljeno na <http://nato.gov.si/slo/slovenija-nato/nacionalna-varnost/>
- Slovenska poslovna točka [SPOIT]. (n. d.). *Socialna varnost in zavarovanja*. Pridobljeno na <https://spot.gov.si/sl/poslovanje/zaposlovanje-in-delovno-razmerje/socialna-varnost-in-zavarovanja/>
- Sotlar, A. in Tominc, B. (2019). Perception of Security Phenomena in Local Communities in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 439–454.
- Sotlar, A. in Čas, T. (2011). Analiza dosedanjega razvoja zasebnega varovanja v Sloveniji – med prakso, teorijo in empirijo. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 62(3), 227–241.
- Statistični urad Republike Slovenije [SURS]. (n. d.). *Socialna zaščita*. Pridobljeno na <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/21>
- Statistični urad Republike Slovenije [SURS]. (2020). *Statopis – Statistični pregled Slovenije 2020*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno na <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/10906>
- Udovič, B. (2009). *Ekonomska varnost in ekonomska diplomacija: Primer tujih neposrednih investicij Nove Ljubljanske banke na treh Zahodnega Balkana* (Doktorska disertacija). Ljubljana: Ekonomska fakulteta. Pridobljeno na <http://www.cek.ef.uni-lj.si/doktor/udovic281.pdf>
- Udovič, B. (2013). Ekonomska varnost posameznika kot prvi pogoji uspešnosti mednarodnega poslovanja?: Primer uredbe ŠT. 2883/2004. *Teorija in praksa*, 50(3-4), 530–548.
- Urad RS za makroekonomske analize in razvoj [UMAR]. (n. d.). *Socialna varnost*. Pridobljeno na <https://www.umar.gov.si teme/socialna-varnost/>
- Ustava Republike Slovenije (URS). (1991). *Uradni list RS*, (331/91).
- Varuh človekovih pravic RS. (n. d.). *Socialna varnost*. Pridobljeno na: <https://www.varuh-rs.si/index.php?id=159>
- Weisheit, R. A. in Donnermayer, J. (2000). Change and continuity in crime in rural America. V G. LaFree (ur.), *Criminal justice 2000: The nature of crime: Continuity and change* (str. 309–357). Washington: U. S. Department of Justice. Pridobljeno na https://www.researchgate.net/publication/237429911_Change_and_Continuity_in_Crime_in_Rural_America

- Yarwood, R. (2003). A (rural) policeman's lot is not a happy one: issues and efforts to police rural space in the United Kingdom. V G. Higgs (ur.), *Rural services and social exclusion* (str. 174–187). London: Pion.
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). (2013, 2015, 2017, 2019). *Uradni list RS*, (15/13, 23/15, 10/17, 46/19, 47/19).
- Zakon o občinskem redarstvu (ZORed). (2006, 2017). *Uradni list RS*, (139/06, 9/17)
- Zakon o socialnem varstvu (ZVS). (2007, 2010, 2012, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020). *Uradni list RS*, (3/07, 23/07, 41/07, 61/10, 62/10, 57/12, 39/16, 52/16, 15/17, 29/17, 54/17, 21/18, 31/18, 28/19, 189/20).
- Zakon o zasebnem varovanju (ZZasV-1). (2011). *Uradni list RS*, (17/11).
- Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje [ZRSZ]. (2021). *Registrirana brezposelnost*. Pridobljeno na https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH – PREGLED RAZISKOVANJA V SLOVENIJI

ZALA OSTERC, LANA RUPAR, PRIMOŽ NOVAK IN
JOŠT MEŠKO

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.
E-pošta: zala.osterc@student.um.si, lana.rupar.@student.um.si,
primoz.novak5@student.um.si, jost.mesko@student.um.si

Povzetek Varnost v lokalnih skupnostih predstavlja pomemben del nacionalne varnosti v celoti, njena krepitev pa lahko pripomore k načelom demokracije in decentralizaciji moči. Opredelimo jo lahko kot preventivno dejavnost, saj pozornost namenja skupinam, ki so z vidika kriminalitete bolj ogrožene. Prav tako si prizadeva izboljšati sodelovanje ljudi v skupnosti, okrepiti lokalno nadzorstvo in delovanje državnih institucij v skupnosti. Prispevek predstavlja študije in raziskave s področja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji. Povzete so študije in raziskave, opravljene od leta 2000 do leta 2015, s poudarkom na javni varnosti in kriminaliteti. Predstavljenih je tudi sedem zbornikov, ki so nastali v sklopu programske skupine Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru za varnost v lokalnih skupnostih po letu 2015. V zbornikih je vsebovana problematika varnosti v lokalnem okolju ter predlogi za nove pristope in metode v slovenski varstvoslovni znanosti.

Ključne besede:

varnost,
lokalna
skupnost,
raziskava,
študija,
Slovenija

SAFETY/SECURITY IN LOCAL COMMUNITIES – AN OVERVIEW OF RESEARCH IN SLOVENIA

ZALA OSTERC, LANA RUPAR, PRIMOŽ NOVAK &

JOŠT MEŠKO

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia.
E-mail: zala.osterc@student.um.si, lana.rupar.@student.um.si,
primoz.novak5@student.um.si, jost.mesko@student.um.si

Abstract Safety and security in local communities is an essential part of national security as a whole and can contribute to the principles of democracy and decentralization of power. It can be defined as a preventive activity, as it focuses on more at-risk groups to be victims of crime. It also seeks to improve the participation of people in the community, strengthen local oversight and the functioning of state institutions in the community. The paper presents research in the field of safety and security in the local communities in Slovenia. Studies and research conducted from 2000 to 2015 are summarized, emphasizing public safety and crime. Besides, we present seven proceedings created within the Program Group of the Faculty of Criminal Justice and Security in Local Communities after 2015. In these proceedings, safety and security issues in the local environment, prepositions for new approaches, and methods in criminal justice research are contained.

Keywords:
safety and
security,
local
community,
research,
study,
Slovenia

1 Uvod

Lokalna skupnost je družbena skupnost na določenem območju enega ali več med seboj povezanih naselij. Gre za naravno življenjsko skupnost, ki je nastala z naselitvijo na določenem območju. Je družbena skupnost na določenem območju, ki je bistveno manjše od območja države in je razdeljeno na večje ali manjše število lokalnih skupnosti. Lokalne skupnosti se med seboj razlikujejo po velikosti in številu prebivalcev, saj imajo naravo lokalne skupnosti tako manjša naselja ali skupine naselij kot tudi velika mesta in celo velemesta (Kaučič in Grad, 2015). O lokalni samoupravi govorimo, kadar prebivalci lokalne skupnosti upravljajo lokalne zadeve na podlagi posebnega pravnega položaja lokalne skupnosti. Zanj je značilno, da lokalni skupnosti omogoča in zagotavlja neko stopnjo neodvisnosti, zlasti v razmerju do države. Tak položaj je lokalni samoupravi podelila ali priznala država, praviloma z zakonom, ponekod pa že kar z ustavo. Če je lokalni samoupravi njen položaj zagotovljen tudi na ustavni ravni, pomeni, da ji ga država ne more odvzeti ali ogrožati. Posamezna lokalna skupnost pridobi položaj lokalne samouprave z aktom države, praviloma z zakonom (Kaučič in Grad, 2015).

Varnost v lokalnih skupnostih predstavlja pomemben del nacionalne varnosti v celoti. Opredelimo jo lahko kot preventivno dejavnost, saj pozornost namenja skupinam, ki so z vidika kriminalitete bolj ogrožene, osredotoča pa se na področja, kako izboljšati sodelovanje ljudi v skupnosti, kako se lahko izboljša lokalno nadzorstvo in kako naj delujejo državne institucije v skupnosti (Pečar, 1991). V Sloveniji do ustanovitve programske skupine Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru še nismo imeli celostnih raziskav na področju zagotavljanja varnosti na lokalni ravni. Analize in raziskave pred ustanovitvijo omenjene skupine pa so se izkazale za nezdružljive in preveč parcialne. Namen ustanovljene programske skupine je predvsem uvedba in aplikacija znanstvenih spoznanj in vrednosti teh spoznanj raziskovalcev in strokovne javnosti s teoretične ravni na preverjanje v prakso. Skozi raziskovalno in kooperativno delo skupine so se pokazale nove možnosti za izboljšanje trenutne situacije in zato raziskovalni program kot tak pomembno prispeva k razvoju novih pristopov in metod v slovenski varstvoslovni znanosti. Sistematično in globinsko raziskovanje varnosti v lokalnih skupnostih je izjemno velik korak za Slovenijo in njeno znanstveno sfero, saj lahko kot majhna država predstavlja vzorčni primer dobre prakse. S pregledovanjem zbornikov z Nacionalnih konferenc o varnosti v lokalnih skupnostih smo želeli povzeti

raziskovanja in ugotovitve programske skupine Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru in prikazati izvajanje teoretičnih ugotovitev v praksi ter izzive, ki se ob tem pojavljajo (Fakulteta za varnostne vede, n. d.).

Namen in cilj našega prispevka je bil pregled in združitev raziskav, opravljenih na področju zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji. S tem smo želeli poudariti pomembnost tovrstnega zagotavljanja varnosti, saj gre za pomemben del celotne nacionalne varnosti in redkost tako poglobljenega zagotavljanja lokalne varnosti v evropskem prostoru.

2 Pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji

Raziskovanje varnosti v lokalnih skupnostih je bilo po letu 2000 usmerjeno v preučevanje: policijskega dela v skupnosti, razvoja sodelovanja različnih akterjev na področju varnosti v lokalnih skupnostih, delovanja svetov za varnost, strahu pred kriminaliteto in vloge policije pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih (Meško, 2015).

2.1 Pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji od leta 2000 do leta 2015

Kot prvi večji projekt na področju raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih lahko izpostavimo projekt o strahu pred kriminaliteto, policijskem preventivnem delu in javnem mnenju o policiji (Meško et al., 2000), pri katerem so ugotovitve pokazale, da policijsko delo v skupnosti zmanjšuje kriminaliteto in probleme v skupnosti, prav tako pa zmanjšuje tudi strah pred kriminaliteto. Naslednji projekt predstavlja raziskovanje o možnostih za ustanovitev mestne policije v Ljubljani ali redefiniranja vloge državne policije (Pagon in Lobnikar, 2001). Glavni namen projekta je bil proučiti mnenja policistov glede policijskega dela v skupnosti, rezultati pa so pokazali, da so policisti še vedno naklonjeni tradicionalnemu izvajanju policijske dejavnosti, vendar so kljub temu odprti za nove pristope izvajanja le-te (Pagon in Lobnikar, 2001). Prav tako je bil zaznan pozitiven odnos prebivalcev Ljubljane do ustanovitve mestne policije. Leta 2003 je Meško v okviru dejavnosti Sveta Evrope v slovenski jezik prevedel priročnik za lokalno samoupravo z naslovom Preprečevanje kriminalitete v urbanih okoljih (Svet Evrope, 2003), z namenom prispevanja k razvoju politike o preprečevanju kriminalitete in reševanju varnostnih problemov.

Leto kasneje je bila opravljena študija o lokalnih preventivnih dejavnostih v osmih evropskih državah, kjer so ugotovitve pokazale, da se posledice kriminalitete in varnostne politike kažejo predvsem na lokalni ravni. Posledično mora biti tudi reševanje le-tega usmerjeno ne le v represivno odzivanje, temveč tudi v razvijanje programov za ozaveščanje lokalnih prebivalcev in programe z rizičnimi skupinami, s poudarkom na prizadevanju za dvig kakovosti življenja (Butchart et al., 2004). Pri navedenem ima pomembno vlogo policijsko delo v skupnosti, saj temelji na sodelovanju in iskanju rešitev zunaj policijske dejavnosti. Meško (2004) je istega leta opravil študijo o možnostih upoštevanja Evropske listine o urbanih okoljih (Council of Europe, 1992) pri preventivnih in varnostnih dejavnostih v slovenskih občinah. Ugotovljeno je bilo, da oviro na poti do sodobnega preprečevanja kriminalitete, v okviru zagotavljanja javne varnosti, predstavlja centraliziranost in neopredeljenost občin. Prav tako pa bi morali občinski sveti za varnost medsebojno sodelovati s predstavniki in strokovnjaki z različnih institucij, ki so pomembni na področju reševanje kriminalitetne in varnostne problematike v občinah (Meško, 2004). Leta 2005 je sledila raziskava o delu občinskih svetov in njihovem zagotavljanju lokalne varnosti, kjer sta Meško in Lobnikar (2005) prišla do ugotovitev, da se delovanje varnostnih svetov razlikuje glede na občine in da nekateri delujejo zelo učinkovito, drugi pa zgolj in samo formalno. Ovire se kažejo predvsem v nejasno dodeljenih vlogah tistim, ki so v varnostnih svetih, v različnem razumevanju varnostnih problemov, primanjkuje pa ustrezna zakonodaja, pripravljenost za sodelovanje in iniciativa za prevzem odgovornosti za reševanje varnostnih problemov. Več študij je bilo namenjenih v raziskovanje prostorske porazdelitve kriminalitete v urbanih okoljih v Sloveniji. Meško, Dvoršek, Dobovšek, Umek in Bohinc (2003) so ugotovili, da se prijavljena kazniva dejanja gostijo v centru mesta in na območju nakupovalnega centra BTC. Meško, Maver in Klinkon (2010) pa so v svoji analizi prišli do podobnih zaključkov oziroma vzorcev, da imajo območja gostitve kaznivih dejanj podobne značilnosti; visoka prehodnost prebivalcev, anonimnost prebivalcev in bližina avtoceste. Rezultati študije o zagotavljanju varnosti v lokalnih urbanih skupnostih so pokazali, da predstavniki lokalnih skupnosti, zaradi zakonske pristojnosti in primerne usposobljenosti, policijo vidijo kot odgovorno za reševanje varnostnih problemov v urbanih okoljih. Prav tako lokalnim predstavnikom pripisujejo manjšo vlogo pri zagotavljanju varnosti zaradi njihovih pooblastil, ki so omejena z zakoni (Meško, Tominc in Sotlar, 2013a).

Raziskave in študije obravnavajo varnost v lokalnih skupnostih glede na specifično usmeritev, s poudarkom na javni varnosti in kriminaliteti (Meško, 2015). Ker do leta 2015 še ni bilo opravljene celostne raziskave o zagotavljanju varnosti na lokalni ravni, ki bi vključevala temeljit pregled literature in oceno stanja na vseh področjih, je bila 1. januarja 2015 ustanovljena programska skupina Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru z naslovom Varnost v lokalnih skupnostih, z namenom preverjanja znanstvenih spoznanj in vrednotenja le-teh za prakso. Osnovo za programsko skupino predstavlja raziskava o zagotavljanju varnosti v slovenskih občinah.

2.2 Pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji v sklopu 1. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih

Raziskovanje se je v sklopu prve Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih usmerilo na preučevanje: razmerij med varnostjo na državni in lokalni ravni; pravnih vidikov zagotavljanja varnosti; vloge policije, strahu pred policijo in ocenjevanja kakovosti policijskega dela. Ker se je uporaba kibernetnega prostora vse bolj razširila, se je raziskovanje usmerilo tudi na področje zmanjševanja ogroženosti kibernetne kriminalitete.

Tičar (2015) je v svoji raziskavi o pravnih vidikih zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih (občinah) prišel do zaključkov, da varnost na lokalni ravni v najširšem smislu zajema tudi varnost okolja, varno zagotavljanje gospodarskih in negospodarskih javnih služb ter socialno in zdravstveno varnost občanov na lokalni ravni. Primarna organizacija za zagotavljanje varnosti na državni in lokalni ravni je policija. Na lokalni ravni se policijska dejavnost izvaja v okviru območnih policijskih postaj, ki niso vezane na občino, prav tako pa imajo veliko vlogo pri zagotavljanju varnosti župani, občine in občinski sveti (npr. varstvo zraka, tal, vodnih virov, otroka, gradnje itd.). Nadalje je Modic (2015) v Ciljnem raziskovalnem projektu o občutku ogroženosti in vlogi policije pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni izpostavila, da delo policije v lokalnih skupnostih župani ocenjujejo kot zelo dobro. V manjših občinah župani kot ogrožajoče varnostne pojave izpostavljajo naravne nesreče in slabo stanje prometne infrastrukture, medtem ko so v večjih občinah v ospredju premoženjska kriminaliteta, prometne nesreče in naraščajoča brezposelnost. Lobnikar in Modic (2015) sta v svojem prispevku na vzorcu prebivalcev iz različnih okolij v Sloveniji analizirala, kako prebivalci ocenjujejo

kakovost policijskega dela v skupnosti. Anketiranci so kot največji problem poudarili kopičenje smeti. Tretjina anketiranih pa jih je ocenila, da policisti pri opravljanju svojih postopkov niso nepristranski. Rezultati še kažejo, da se prebivalci v svojih okoljih počutijo varne in da jih ni strah, da bi postali žrtve kaznivih dejanj.

Ker je uporaba kibernetskega prostora danes nepogrešljiv del interakcije med ljudmi, Bernik (2015) za zmanjšanje ogroženosti pred kibernetsko kriminaliteto predlaga povečanje uporabnikovega poznavanja groženj, izobraževanje o varnosti in ozaveščanje o uporabnikovem samovarovanju. Prav tako bi se morali kibernetske problematike bolje zavedati in razumeti potencialne grožnje ali zlorabe, uporabniki pa bi morali biti sposobni sami zaščititi svojo računalniško infrastrukturo.

2.3 Pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji v sklopu 2. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih

Skupina raziskovalcev programske skupine Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru se je v drugem zborniku Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih leta 2016 osredotočala predvsem na policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih. Sotlar (2016) je v svojem prispevku poudaril pomembnost zagotavljanja varnosti kot celote lokalno izraženih potreb in pričakovanj ter državno določenih strategij, pri čemer gre za organizacijo tako imenovane človekocentrične varnosti. Avtor poudarja partnerstvo med občino in policijo, pri čemer policija zagotavlja varnost občanov, pri tem pa opozarja, na izjalovitev tega partnerstva v nekakšno združeno partnerstvo za nadzorstvo. Novost, ki jo je poudaril Sotlar (2016), pa ni zgolj sodelovanje mestnih redarstev z lokalnimi skupnostmi in povečana usmerjenost k opravljanju dela v skupnosti, temveč tudi povečan interes za sodelovanje z zasebnovarnostnimi službami. Eman in Tičar (2016) sta v prispevku analizirala delovanje in zagotavljanje korporativne varnosti znotraj občinskih javnih zavodov in njihovo sodelovanje s policijo, mestnim redarstvom in predstavniki zasebnovarnostnega sektorja. Poudarila sta, da korporativne varnosti znotraj javnih zavodov ni dolžan zagotavljati zavod, temveč so za to odgovorni policija, mestno redarstvo in občinske inšpekcijske službe. Njune ugotovitve so pokazale, da bi bilo na področju upravljanja zavodov v prihodnje smiselno, da bi občina zagotovila sredstva tudi za varnost javnih zavodov. Glede varnosti v javnih zavodih pa sta Eman in Tičar (2016) poudarila, da jo zavodi izvajajo

preko sistema javne varnosti in so zelo uspešni, čeprav to počnejo sami, saj se občine kot lastnice objektov v to področje ne vpletajo.

Flander (2016) je analiziral pomiritveni postopek oziroma mediacijo kot koristno sodelovanje in dialog med občani lokalne skupnosti in policijo ter hkrati pojasnil, zakaj gre pri pomiritvenem postopku za pomembno področje policijskega dela v skupnosti, saj se policija v postopku seznanja s pričakovani državljani oz. občanov glede njihovega dela. Opozoril je na glavne napake in pomanjkljivosti pomiritvenih pritožbenih postopkov skozi poročila Varuha človekovih pravic, predvsem z vidika nepristranskosti, subjektivnosti in nekorektnosti tako policije kot senata, ki o pritožbah odloča na višji ravni.

Meško in Pirnat (2016) sta s pregledovanjem viktimizacijskih študij in študij o občutku stopnje ogroženosti med prebivalci analizirala temno plat kriminalitete in izpostavila, pri katerih kaznivih dejanjih je stopnja prijavljanja policiji najnižja, razloge za to in počutje občanov v ruralnih in urbanih okoljih. Njune ugotovitve so pokazale, da med najmanj prijavljena kazniva dejanja spadajo tista kazniva dejanja s posledico materialne škode kot tudi kazniva dejanja zoper telo, ropi in spolni prestopki. Najpogostejša razloga za neprijavljanje pa je bila miselnost, da dejanje ni zadosti resno ter da policija ne more nič storiti.

Ugotovitve študij o občutku stopnje ogroženosti so pokazale, da na stopnjo ogroženosti vplivajo vrsta okolja, spol in starost, saj je ogroženost višja v urbanih okoljih kot v ruralnih, bolj ogroženo pa se počutijo ženske in starostniki. Prislan, Kroppe in Lobnikar (2016) so v svoji raziskavi predstavili problematiko Pomurja, kjer se stopnja nasilja v družini zvišuje. Avtorji so ugotovili, da je družinsko nasilje del temnega polja kriminalitete, saj je stopnja prijavljanja manjša, ker gre za problematiko, ki se odvija v zaprtem družinskem okolju. Ugotovitve zgoraj omenjenih avtorjev sovpadajo z ugotovitvami tujih raziskovalcev (glej Owen in Carrington, 2014). Povzamemo lahko, da je glede na ugotovitve raziskovalcev pri policijskem delu v skupnosti zelo pomembno, da se način dela oz. reševanja problemov prilagodi lastnostim in potrebam skupnosti. Ugotovitve so tudi pokazale, da se javne službe, še posebej pa policija in svetovalnice, v ruralnem okolju soočajo z večjimi ovirami in manjšo stopnjo pripravljenosti za sodelovanje z žrtvami kot pa organi iz urbanih krajev. V ruralnem okolju je spolna diskriminacija pogostejše prisotna, več je neenakovrednosti v partnerskih razmerjih, medtem ko kultura in

tradicija ne spodbujata javnega razkrivanja družinskih zadev (Owen in Carrington, 2014). Analiza avtorjev je pokazala, da bi bilo v prihodnje treba prilagoditi dejavnosti in programe, povezane z obravnavo družinskega nasilja, glede na stopnjo pojavnosti in specifične karakteristike primerov družinskega nasilja ter razmisliti o specializiranih policijskih enotah in sodiščih, mešanih intervencijskih skupinah in sistematičnih ter rednih usposabljanjih operativnih enot.

Bernik (2016) je opravil analizo s področja kibernetске varnosti, ki je vključevala vedenja občanov v kibernetškem prostoru. Poudaril je predvsem nizko stopnjo zavedanja nevarnosti in nepoznavanje kibernetškega prostora. V prispevku je predlagal tudi koristne smernice in predloge za izboljšanje delovanja ljudi v kibernetškem prostoru, ki konec koncev močno vpliva tudi na samo varnost lokalne skupnosti in nacionalno varnost. Bernik (2016) je z analizo tujih študij ugotovil, da je strah pred fizično kriminaliteto manjši od tistega pred kibernetško kriminaliteto. Dodaja, da je tovrsten strah drugačen, saj ostaja poznavanje uporabnikov glede kibernetškega prostora na nizki ravni.

Ne nazadnje pa sta Eman in Hacin (2016) v raziskavi s pomočjo geografskega informacijskega sistema (GIS) analizirala in poudarila glavna žarišča premoženjske kriminalitete v Mestni občini Ljubljana in Mestni občini Maribor. Značilnosti takšnih žarišč so, po ugotovitvah avtorjev, prenizka prisotnost formalnega nadzora in tehničnega nadzora, nepazljivost ljudi ter velika fluktuacija ljudi. S pomočjo modela SARA sta predlagala rešitve za vzpostavitev boljšega nadzora in zmanjševanje možnosti kriminalitete.

2.4 Pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji v sklopu 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih

V tretjem zborniku Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih leta 2017 je bila v okviru programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih opravljena nadgradnja študije o varnosti v lokalnih skupnostih iz leta 2011 (Meško, 2017). Namen ponovitve študije je bil ugotoviti, katere dejavnike laična (prebivalci) in strokovna (policisti) javnost pojmujeta kot pomembne za zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti. Osnovo je predstavljal vprašalnik, uporabljen leta 2011, vendar je bil nadgrajen oz. dopolnjen z vprašanji o poznavanju in izkušnjah s policijo, pojmovanju vloge vojske pri zagotavljanju varnosti ter kibernetškimi viri ogrožanja

(Meško, 2017). Ugotovljeno je bilo, da med laično in strokovno javnostjo prihaja do razkoraka v mnenjih. Razliko bi lahko pripisali dejstvu, da se policisti z vprašanji glede varnosti ukvarjajo dnevno in njihova mnenja niso odvisna le od osebnih izkušenj in medijskega poročanja (Meško, 2017). Avtor je prišel do ugotovitev, da bo v nadaljevanju treba opraviti podrobne analize glede na vrsto naselij (urbana in ruralna), glede na neposredne izkušnje s policijo in poznavanje policistov – pri prebivalcih.

Leta 2017 sta Tominc in Sotlar (2017) v okviru varnosti v lokalnih okoljih opravila tudi študijo o trendih zaznavanja javnosti do ogrožanja virov v lokalni skupnosti. Avtorja sta združila podatke, pridobljene iz raziskave, opravljene v letih 2011 (Sotlar in Tominc, 2012) in 2017, da bi ugotovila, kakšna so zaznavanja ogrožanja laične in strokovne javnosti. Prišla sta do ugotovitev, da se mnenje laične in strokovne javnosti razlikuje v ocenah ogrožanja. Po skupnem mnenju prebivalcev in policistov so ključni nevojaški viri ogrožanja – brezposelnost, revščina, kriminaliteta, prometne nesreče, gospodarsko nazadovanje, gospodarska kriminaliteta, alkoholizem, korupcija ter uničevanje okolja. Ločeno od mnenja policistov prebivalci kot vire ogrožanja najbolj poudarjajo družbene probleme. V primerjavi z letom 2011 sta raziskovalca opazila, da je v letu 2017 opaziti, da anketiranci večini groženj pripisujejo manjšo pomembnost. Le dejavnikom turisti, pripadniki drugih narodnosti ali kultur ter propadli in zanemarjeni stanovanjski in poslovni objekti se je povečala ocena ogrožanja (Tominc in Sotlar, 2017). Istega leta je Modic (2017) opravila raziskavo, na kakšen način večja zaznava oz. prisotnost policije vpliva na mnenje javnosti o policijskem delu. Ugotovljeno je bilo, da več kot 60 % vprašanih meni, da je policija v njihovih soseskah dovolj prisotna. Slaba tretjina meni, da je prisotna premalo, okoli 5 % pa celo, da je prisotna preveč. Prebivalci, ki menijo, da je policija dovolj prisotna v njihovi soseski, imajo bolj pozitivna stališča do različnih vidikov dela policije v primerjavi s prebivalci, ki menijo, da je policija prisotna premalo oziroma preveč (Modic, 2017). Avtorica je na podlagi ugotovitev raziskave izrazila mnenje, da je prisotnost policije eden od dejavnikov, ki pomembno vpliva na stališča prebivalcev do policijskega dela in je lahko koristno vodilo za povezovanje prebivalcev in policije, še posebej pri iniciativah, ki se nanašajo na policijsko delo v skupnosti.

Meško in Pirnat (2017) sta leta 2016 v Mestni občini Ljubljana izvedla anketiranje, da bi ugotovila, ali prihaja do razlik v zaznavanju varnosti v urbanih soseskah glede na stopnjo problematičnosti območja, ki so bila določena glede na policijsko statistiko kaznivih dejanj in prekrškov. Ugotovljeno je bilo, da prebivalci z manj problematičnih območij zaznavajo manj varnostnih problemov, ki jih predstavljajo omenjeni faktorji. Odklonski je podatek, da so se prebivalci z manj ogroženih območij manj pripravljani podrežati policiji. Varnostne razmere imajo torej vpliv na prebivalce glede varnosti in imajo lahko vpliv na zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih (Meško in Pirnat, 2017). Flander in Hribernik (2017) sta raziskovala, kako se prebivalci lokalnih skupnosti opredeljujejo do socialnoekonomskih vidikov in dejavnikov zagotavljanja varnosti v občinah. Študija je pokazala, da največ vprašanih občanov kot potencialne vire ogrožanja najbolj prepozna socialne dejavnike, kot so brezposelnost, alkoholizem, odvisnost, trgovina s prepovedanimi drogami in revščina, medtem ko klasično kriminaliteto, terorizem in organizirano kriminaliteto kot varnostni problem prepozna razmeroma majhen delež anketirancev. Občani so tudi zadovoljni z ukrepi občin na področju zagotavljanja socialne kohezije. Ugotovljeno je bilo tudi, da bolj kot tradicionalne oblike nadzora in strožjo kaznovno politiko podpirajo pristope, ki spadajo pod socialno prevencijo (Flander in Hribernik, 2017).

Lobnikar in Prisljan (2017) sta preverila, kako javnost in policisti ločeno zaznavajo oz. ocenjujejo uspešnost policijskega dela. Rezultati so pokazali, da prebivalci delo policije ocenjujejo kot uspešno. Pri 22 od 23 dejavnosti, ki so jih ocenjevali, so jim pripisali oceno višjo od 3. Edino odstopanje, oziroma nižja ocena od 3, je bilo pri ocenjevanju preiskovanja gospodarske kriminalitete. Anketirani policisti so sami sebe ocenili višje v 20 od 23 dejavnosti. Največja razhajanja so raziskovalci opazili pri oceni zakonitosti dela policistov, pri varovanju človekovih pravic in svoboščin, obravnavi pritožb nad delom policije ter oceni o uspešnosti hitrega odzivanja. Anketiranci so ocenili, da so policisti najbolj uspešni pri varovanju državne meje, najmanj pa pri preiskovanju kaznivih dejanj (Lobnikar in Prisljan, 2017).

Sotlar in Tominc (2017) sta preverila, kakšno je mnenje in pričakovanje javnosti o nalogah oboroženih sil. Ugotovila sta, da kar 87 % anketiranih prebivalcev in 82,5 % anketiranih policistov meni, da bi morala Slovenska vojska (v nadaljevanju SV) pomagati pri naravnih in drugih nesrečah. Prebivalci in policisti se ne strinjajo vedno, saj se 70,8 % prebivalcev in le 45,5 % policistov strinja s trditvijo, da naj SV pomaga

policiji pri zagotavljanju reda in varnosti. Trditev, da naj se SV bori proti terorizmu, podpira 72,1 % prebivalcev in »le« 56 % policistov, a kljub temu oboji podpirajo delovanje vojske na tem, sicer tradicionalnem, področju notranje varnostne oziroma policijske dejavnosti (Sotlar in Tominc, 2017).

Hacin in Eman (2017) sta se lotila preučevanja vplivov socialne kohezije in občutka varnosti v soseski na zaznavo varnostnih pojavov, povezanih z begunci, tujimi delavci, migranti, turisti in pripadniki drugih narodnosti in kultur, pri policistih in prebivalcih. Ugotovila sta, da občutek varnosti v soseski vpliva na zaznavo varnostnih pojavov pri policistih in prebivalcih. Primerjava policistov in prebivalcev je razkrila, da policisti zaznavajo varnostne pojave bolj negativno. Hkrati prebivalci pozitivneje zaznavajo socialno kohezijo v soseski, povezanost soseske in sosedsko pomoč ter imajo večji občutek varnosti v soseski kot policisti. Avtorja sta izrazila mnenje, da bi se morale študije glede raziskovanja varnostnih pojavov, povezanih z begunci, tujimi delavci, migranti, turisti in pripadniki drugih narodnosti in kultur, v prihodnje osredotočiti na soseske oziroma območja, kjer je ta problematika bolj prisotna (Hacin in Eman, 2017).

Bernik (2017) je opravil raziskavo, ki predstavlja vpogled uporabnikov v Sloveniji glede kibernetске varnosti, vendar je raziskava delno omejena in jo je možno le delno posplošiti na celotno populacijo. Avtor je predlagal nekaj usmeritev in nasvetov, kako se bolje spopasti z grožnjami pri uporabi kibernetškega prostora (Bernik, 2017).

Prislan in Lobnikar (2017) sta v svoji raziskavi želela ugotoviti mnenje prebivalcev in policistov, kako bi lahko v prihodnje zagotavljali varnost v skupnostih, kjer živijo oz. delajo, saj te ugotovitve predstavljajo informacije o tem, kako razvijati varnostno dejavnost v skladu s pričakovani skupnosti in bi znale biti uporabne tako za varnostne organizacije na lokalni ravni kot za vodstva občin. Rezultati so pokazali, da imajo različne (geografske in demografske) skupine sicer drugačne potrebe, vendar obstajajo tudi skupne točke. Udeleženci v raziskavi so najbolj naklonjeni uvedbi sprememb na področju prometne varnosti in doslednega sankcioniranja kršitev, najmanj pa podpirajo dodatno pluralizacijo policijske in privatizacijo varnostne dejavnosti (Prislan in Lobnikar, 2017). Avtorja sta na koncu izpostavila, da bi zmanjšanje razlik med izraženimi potrebami prebivalcev in ocenami policistov lahko privedlo do bolj pripravljenih in uporabnih programov za varnost v slovenskih občinah (Prislan in Lobnikar, 2017).

2.5 Pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji v sklopu 4. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih

V zborniku 4. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih (Meško, Sotlar in Lobnikar, 2018) so bili predstavljeni prispevki, ki se osredotočajo na različne varnostne vidike v lokalnih skupnostih. Pirnat, Hacin in Meško (2018) so opravili pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji, v katerem so povzeli dotedanje prispevke in raziskovanje na področju varnosti v lokalnih skupnostih, njihove glavne ugotovitve in opravili raziskavo o varnosti v lokalnih skupnostih. Raziskava je pokazala močno korelacijo med občutkom varnosti v občinah ter socialno kohezijo v soseskah. Na večji občutek varnosti prebivalcev ter pozitivno zaznavo policije pomembno vpliva zaznavanje policijskega dela v skupnosti. Povzamemo lahko, da raziskovalci poudarjajo pomembnost varnostnih svetov v lokalnih skupnostih, občutka varnosti pri prebivalcih in policijskega dela v skupnosti. Opozarjajo tudi na razlike med preučevanjem urbanih ter ruralnih okolij in na uporabo kriminoloških teorij, ki so se praviloma osredotočale na urbana okolja. Meško (2018) je v prispevku o strahu pred kriminaliteto, policijskem delu v skupnosti in zagotavljanju varnosti predstavil medsebojno povezanost v lokalnih okoljih, kako prebivalci dojemajo vlogo policije pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih in prisotnost policije v svojem življenjskem okolju. Avtor v prispevku predstavi tudi programe za zmanjševanje strahu pred kriminaliteto ter izzive pri izvajanju tovrstnih programov. Meško (2018) je poudaril tudi pomembnost dejavnika strahu pred kriminaliteto, ki vpliva na kakovost življenja ter možne manipulacije politike in medijev s strahom pred kriminaliteto z namenom zaostrovanja kaznovalne politike. Prispevek med drugim poudarja tudi pomembnost preventivnega policijskega dela.

Lobnikar in Prislan (2018) sta v prispevku primerjala oceno prebivalstva oz. njihovo zaznavanje uspešnosti policijskega dela v Sloveniji v letih 2011 in 2017. Ugotovila sta, da prebivalci delo policije ocenjujejo kot relativno uspešno v vseh dimenzijah, razen pri preiskovanju gospodarske kriminalitete. Poudarjata, da je bila samoocena policistov v veliki večini analiziranih dimenzij višja kot ocena javnosti. Največje razlike med oceno prebivalstva in samooceno policistov glede uspešnosti policijskega dela so bile pri ocenah zakonitosti dela policije, varovanju človekovih pravic in svoboščin, obravnavi pritožb nad delom policije ter oceni uspešnosti hitrega odzivanja na nujne klice. Rezultati raziskave so pokazali tudi, da so bile ocene

uspešnosti policijskega dela v Sloveniji v veliki večini višje leta 2017 kot leta 2011. Pirnat in Meško (2018) sta v prispevku o varnosti v lokalnih skupnostih med seboj primerjala soseske v Ljubljani. Primerjava je temeljila na zaznavanju kriminalitete, družbenih procesov ter zaznave policije v urbanih soseskah v Ljubljani, osredotočila pa se je na primerjavo med soseskami, ki so bolj in manj obremenjene s kriminaliteto in prekrški zoper javni red in mir. Iz rezultatov raziskave je bilo možno sklepati, da se v manj problematičnih soseskah kaže bolj pozitiven odnos do migrantov in višja stopnja socialne kohezije. Prebivalci bolj problematičnih sosesk so imeli višjo stopnjo zaznane postopkovne pravičnosti policije, na kar je vplivala stopnja zaznanega nereda v soseski in učinkovitost policije.

Meško in Hacin (2018a) sta v prispevku o situacijskem preprečevanju kriminalitete predstavila različne oblike situacijskega preprečevanja kriminalitete kot preventivne dejavnosti ter njihove kritike in slabosti. Glavne kritike so preprostost in ateoretičnost, premeščanje kriminalitete, odvrčanje pozornosti od vzrokov kriminalitete, konservativni pristop obravnavanja kriminalitete, promoviranje sebične in izključujoče družbe ter učinek pretiranega nadzora. Meško in Hacin (2018b) sta analizirala tudi načrtovanje in oblikovanje okolja kot obliko situacijskega preprečevanja kriminalitete, pri čemer sta opravila temeljit pregled študij tega področja. Avtorja sta predstavila vpliv razsvetljave, označevanja premoženja, videonadzora in alarmnih naprav, ključavnic, vrat in drugih varoval ter ureditev ulic kot oblike situacijskega preprečevanja kriminalitete. Osredotočila sta se tudi na preprečevanje kriminalitete v stanovanjskih in poslovnih naseljih, vpliv neurejenosti soseske in njenih znakov.

Eman in Hacin (2018) sta opravila analizo kriminalitete v mestnih občinah v Republiki Sloveniji, pri čemer so bili uporabljeni podatki med letoma 2010 in 2017. Predstavila sta značilnosti kriminalitete na posameznih območjih ter specifično poselitve v Sloveniji. Avtorja sta ugotovila povezavo med stopnjo brezposelnosti ter stopnjo kriminalitete, ki so jo potrdili v največjih slovenskih urbanih okoljih.

Tičar (2018) se je v prispevku o pravodajni moči in zakonskim pooblastilom občin na področju lokalne varnosti in sankcioniranja prekrškov osredotočil na vprašanje splošne pravne ureditve varnosti ter kako deluje praktično udejanjanje sankcij za prekrške v največjih mestnih občinah. V prispevku je razpravljal o vprašanju namena sankcioniranja prekrškov ter ugotovil, da če so očitki o fiskalno-prednostnem

pomenu sankcioniranja resnični, potem obstaja dvom v legitimnost in legalnost sankcioniranja prekrškov na lokalni ravni.

Bučar Ručman, Modic in Flander (2018) so predstavili lokalno perspektivo izzivov migracij, pravni položaj in integracijo prosilcev za mednarodno zaščito v Sloveniji. Prispevek se je osredotočal na obdobje moralne panike v letih 2015 in 2016, ko je v državo prispelo veliko število beguncev. Predstavili so varnostne izzive migracij, zaostrovanje migracijskih politik in zakonodaje, vpliv strožje zakonodaje na pravice prosilcev za mednarodno zaščito ter skupno odgovornost za reševanje migracijske in begunske problematike. Predstavili so tudi dobre slovenske prakse sprejemanja in integracije v Sloveniji. Poudarili so pomen solidarnosti in sobivanja ter poudarili, da to ne predstavlja grožnje ali nesorazmernega bremena za lokalne prebivalce.

Sotlar in Tominc (2018) sta v prispevku o iskanju verodostojnosti varnostne funkcije sodobnih oboroženih sil predstavila teoretične koncepte, kompleksno varnostno okolje, normativne okvirje ter javno mnenje. Avtorja sta poudarila, da so, poleg redko udejanjene obrambne funkcije oboroženih sil, v ospredje stopili zaščitno-reševalna in notranjevarnostna funkcija oboroženih sil, s čimer se bolj približajo lokalnim skupnostim. Poudarila sta problematiko varnostnih sil v opravljanju policijsko-varnostnih nalog, omejenih sredstev ter pričakovanja javnosti, ki primarno zahteva učinkovito reševanje varnostnih problemov tudi z uporabo varnostnih sil in kreiranje kredibilne varnostne politike z omenjenimi ovirami.

Markelj in Zgaga Markelj (2018) sta v prispevku predstavila način za izboljšanje učinkovitosti lokalne samouprave s pomočjo mobilnih naprav v namene poslovnih procesov. Poudarila sta potencial boljše učinkovitosti delovanja posameznika in poudarjata, da pri tem ne smemo zanemariti informacijskovarnostnega vidika uporabe tovrstne tehnologije. Dodatno je Bernik (2018) v prispevku o uporabnikih kibernetskega prostora predstavil lokalno realne ter globalne kibernetske vidike. V prispevku se je osredotočil na ukrepe, ki predstavljajo zaščito uporabniku v kibernetskem prostoru in na skrb za lastno kibernetsko varnost pri vse višji stopnji uporabe kibernetskega prostora tudi v lokalnem prostoru.

2.6 Pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji v sklopu 5. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih

Meško (2019) je v uvodu v delo programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij (2019–2024) predstavil izhodišča dela programske skupine, ki izhajajo iz predhodnih študij ter Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete v Republiki Sloveniji. Predstavil je tudi izzive, ki jih predstavlja raziskovanje ruralnih okolij s svojimi specifičnimi značilnostmi, saj večina kriminoloških teorij, ki so nastale v urbanih okoljih, ni v tolikšni meri učinkovita za pojasnjevanje pojavov v ruralnih okoljih.

Govekar in Rosič (2019) sta v prispevku o sodelovanju Policijske uprave Nova Gorica in Mestne občine Nova Gorica obravnavala teoretična izhodišča policijskega dela v skupnosti in reševanja varnostne problematike v lokalni skupnosti Mestne občine Nova Gorica. Varnostni problemi, na katere sta se osredotočala, so mladostniško nasilje, vandalizem, požigi, nasilna kazniva dejanja in problematika prepovedanih drog. V prispevku sta predstavila pristope k reševanju in obvladovanju omenjenih varnostnih problemov in poudarjala pomen sodelovanja med policijo in občino.

Flander in Tičar (2019) sta analizirala ureditev temeljne pravice do varnosti na pravnosistemski in lokalni ravni v Republiki Sloveniji. Posebno pozornost sta namenila analizi mednarodnega in notranjega pravnega reda ter predpisovanju in sankcioniranju občinskih prekrškov, ki je v pristojnosti občinskih svetov, občinskih redarstev in inšpektoratov.

Tominc in Sotlar (2019) sta v prispevku o razlikah v zaznavanju varnostnih pojavov med prebivalci urbanih in ruralnih okolij v Sloveniji predstavila, katere varnostne probleme prebivalci ocenjujejo kot bolj ogrožajoče in kako bivanje v različno urbaniziranem okolju vpliva na zaznavanje nekaterih varnostnih pojavov. Ugotovila sta tudi, da so stališča znotraj malih in srednje velikih občin zelo homogena, medtem ko znotraj velikih občin prihaja do večjih razlik v stališčih. Hacin (2019) je v prispevku o primerjavi kriminalitete v slovenskih občinah predstavil analizo o zaznani kriminaliteti, v kateri se je osredotočil na primerjavo med urbanim in ruralnim okoljem v Sloveniji. Primerjava je pokazala, da so v mestnih občinah bolj pogosta kazniva dejanja zoper človečnost, človekovo zdravje, premoženje, v ruralnih

občinah pa zoper življenje in telo, spolno nedotakljivost, zakonsko zvezo, družino in otroke, varnost javnega prometa, okolje, prostor in naravne dobrine.

Prislan, Meško in Lobnikar (2019) so v prispevku o samovarovalnih ukrepih prebivalcev Slovenije naredili primerjavo med ruralnimi in urbanimi območji bivanja. Raziskovalci so ugotovili, da imajo urbana okolja trend naraščanja, manj varovalnih ukrepov pa uporabljajo prebivalci ruralnih območij. V urbanih okoljih so najpogostejše oblike samovarovalnih ukrepov protivlomna vrata, zaklepanje oken in vrat, zavarovanje bivališča pri zavarovalnici in dogovor z znanci in sosedi, da popazijo na njihovo bivališče, ko jih dalj časa ni tam. V ruralnih okoljih pa je pogostejša uporaba psa čuvaja kot tehnika varovanja premoženja.

Erčulj (2019) je v raziskavi preučila, kateri dejavniki vplivajo na občutek varnosti ali nevarnosti v lokalnih skupnostih. Demografski dejavniki so pokazali, da je z zaznavanjem varnosti najbolj povezan spol prebivalca. Raziskava je tudi pokazala, da so z občutkom varnosti povezani etnična čistost prebivalstva, dobri medsosedski odnosi in medsebojno zaupanje. Ugotovila je tudi, da v urbanih okoljih nižje ocenjujejo problematiko urejenosti sosesk kot na podeželju. K nižjemu občutku varnosti prebivalcev botruje tudi prisotnost pijančevanja in vlomov v soseski. S pomočjo kazalnikov je bilo možno določiti območja z nizko medsebojno povezanostjo in nizko stopnjo občutka varnosti. Največ takih območij je na območjih PU Maribor, Ljubljana in Koper, torej PU iz velikih mest. Pirnat in Meško (2019) sta preverjala, kakšne so razlike med slovenskimi regijami glede zaznave varnostnih problemov v lokalnih skupnostih. Ugotovila sta, da v severnoprimerjski in gorenjski regiji varnostni problemi, kot so zloraba drog in alkohola, kršenje javnega reda in miru, družbeni problemi in ekološki problemi, ne predstavljajo večjega problema. Medtem ko recimo v štajerski, obalno-kraški in pomurski regiji varnostni problemi, kot so migracije, ulična kriminaliteta in drzno vedenje, socialni problemi, ekološki problemi, javni red in mir ter zloraba alkohola in drog, predstavljajo večji problem. S pomočjo analiz sta pokazala razlike med zaznavanjem varnostnih problemov glede na regije (Pirnat in Meško, 2019). Podrobneje so Eman, Ivančič in Bagari (2019) analizirali statistiko kriminalitete na območju PU Murska Sobota, na podlagi katere so določili pojavnne oblike kriminalitete. Nato so opravili strukturirane intervjuje s komandirji petih policijskih postaj pod okriljem PU Murska Sobota, da bi ugotovili, ali so kakšne posebnosti v opravljanju policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja. Ugotovili so, da se tudi v ruralnih predelih Pomurja

pojavnjajo za ruralna območja značilne oblike kriminalitete, kot so ekološka kriminaliteta, nasilje v družini ter gojenje in proizvodnja marihuane. Zaradi izoliranosti pa prihaja tudi do težjega odkrivanja nasilja nad starostniki. Glede posebnosti policijskega dela so odkrili, da majhnost, medsebojno poznavanje in povezanost zaradi življenja na podeželju zmanjšujejo strogost delovanja policije. Posledično imajo policisti včasih težave z vzdrževanjem socialne distance (Eman et al., 2019).

Dobovšek (2019) je na podlagi pregleda literature, preteklih študij ter raziskav opravil analizo morebitnih posebnosti korupcije v slovenskih ruralnih okoljih. Ugotovil je, da obstaja izredno veliko kršitev na ravni lokalne skupnosti, še posebej v zvezi z razpolaganjem s stvarnim premoženjem. Temu lahko botruje dejstvo, da gre za tipično okolje, kjer zaradi manjšega skupnega prostora prihaja do več osebnih povezav med ljudmi oz. so le-te poudarjene. Tako so poudarjene tudi povezave med lokalnimi mogočnimi in funkcionarji (župani, podžupani, občinskimi svetniki). Prihaja tudi do manjšega nadzora in zmožnosti sankcioniranja posameznih kaznivih dejanj. Ugotovil je, da prihaja do razlik med korupcijo v urbanem in ruralnem okolju, vendar so za boljše razumevanje problematike potrebne nadaljnje raziskave (Dobovšek, 2019).

Varnost kibernetnega prostora v zadnjih letih pridobiva vse več pozornosti, zato so Meško, Prislán in Hacin (2019) leta 2019 opravili raziskavo, s katero so preverili varnost uporabe kibernetnega prostora med študenti Univerze v Mariboru. Preverjali so preteklo viktimiziranost s kibernetnimi grožnjami, ogroženost s kibernetnimi grožnjami in posledice viktimizacije s kibernetnimi grožnjami. Ugotovili so, da so najpogostejše kibernetne grožnje, ki povzročajo viktimizacijo pri študentih, nezaželeno zasebna sporočila, »ki so vsebovala seksualno vsebino ali prošnjó«, okužba z računalniškimi virusi in nepooblaščen dostop uporabnikov do njihove e-pošte, računa socialnega omrežja ali drugega spletnega računa«. Omenjene grožnje so tudi tiste, pred katerimi se študenti počutijo najbolj ranljive. Finančno škodo pa so ocenili kot najbolj resno posledico viktimiziranosti s kibernetno kriminaliteto (Meško et al., 2019, str. 126).

2.7 Pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji v sklopu 6. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih

Raziskovalci programske skupine Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru so se v zborniku 6. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih leta 2020 osredotočili predvsem na dihotomijo med urbano in ruralno varnostjo. Prispevek Dobovška in Premrla (2020) se je osredotočal na upravljanje kapitalskih naložb občin in pravnih oseb v lasti občin. Avtorja sta pregledala revizijska poročila Računskega sodišča Republike Slovenije, da bi pridobila odgovore glede občinskega upravljanja gospodarskih družb v večinski lasti lokalnih skupnosti in kršitev zakonodaje o pravilnosti poslovanja občin. Ugotovila sta, da so nekatere občine ustanovile gospodarske družbe, da bi zaobšle javnofinančne predpise, ter s tem povzročile pomembna javnofinančna tveganja. Avtorja sta skozi analizo predlagala, da bi bilo smotrno na ravni skupnosti občin in mestnih občin sprejeti temeljne akte glede učinkovitega upravljanja kapitalskih naložb, ki bi jih morale spoštovati vse občine. Avtorja sta prepričana, da bi bilo na ta način mogoče doseči minimalne skupne standarde upravljanja kapitalskih naložb med različnimi občinami.

Prislan in Lobnikar (2020) sta v prispevku predstavila raziskavo med prebivalci Slovenije o njihovem zadovoljstvu z zagotavljanjem varnosti in občutku varnosti v različno urbaniziranih okoljih. Rezultati so pokazali, da so glede zagotavljanja varnosti anketiranci najbolj zadovoljni z delom policije, manj pa z delom redarjev in občin. Najmanj so z institucijami za zagotavljanje varnosti zadovoljni prebivalci v ruralnih delih Slovenije, medtem ko razlik med strnjenimi vasmi, trgi in mesti nista ugotovila. Ugotovitve so pokazale, da se velika večina anketiranih počuti zelo varno, varneje kot anketiranci iz večstanovanjskih stavb pa se počutijo anketiranci, ki stanujejo v individualnih hišah.

Modic (2020) je definirala in razmejila koncepte skupnosti, varnostnega samoorganiziranja prebivalcev in vigilantizma. Avtorica je opozorila, da je vključevanje skupnosti v zagotavljanje varnosti temelj demokracije in je zaželeno, vendar ne sme preseči meje vigilantizma, ki se danes vse pogosteje pojavlja. Ugotovila je, da obstaja paradoks na poti izpolnjevanja iskrene želje po varnem in svobodnem bivanju v svoji skupnosti. Hitro se namreč lahko znajdemo v pretirano zavarovanem in hkrati omejenem, ograjenem, z vseh strani nadzorovanem življenju. Varovanost, budnost, sumničavost, morda že paranoja tako začnejo načenjati

zasebnost in ustvarjati vzdušje sumničavosti in strahu, ki zlahka preseže dejanski obseg ogroženosti neke skupnosti (Pečar, 1992). Ugotovitve Modic (2020) so pokazale tudi, da se varnostno samoorganiziranje pojavlja predvsem v premožnejših soseskah. V nasprotju pa se v revnih soseskah, kjer so občani manj povezani in bolj prepleteni s kriminaliteto, tovrstno varnostno samoorganiziranje pojavlja v veliko manjšem obsegu ali pa se sploh ne pojavlja. Modic (2020) je s prispevkom želela predvsem razjasniti, koliko in kakšne vrste varnostnega samoorganiziranja je še zaželenega (do meje vigilantizma) ali celo nujnega. Ugotovila je, da je omenjeno stvar bolj ali manj spontanega odziva družbe, zadnjo besedo pri tem pa bi morala imeti država z odločno in jasno politiko. Tominc in Sotlar (2020) sta preučila varnostno samoorganiziranje državljanov, ki je v Sloveniji pozornost pritegnilo predvsem z ustanavljanjem sicer redkih vard. Najbolj jasno stališče v primeru vard je izkazalo Ministrstvo za notranje zadeve, ki je ustanavljanju nasprotovalo. Poudarili so ustavno omejitve, ki narekuje, da se v naloge, ki jih izvajajo uradni organi, ne sme posegati, združevanje v take skupine pa ne sme predstavljati načrtovanja, pripravljanja, organiziranja ali izvrševanja kaznivih dejanj ali prekrškov. Posledično je septembra 2020 prišlo do spremembe zakonodaje, ki bo v prihodnje sankcionirala podobne prakse, kot je bila Slovenska varda.

Bučar Ručman (2020) je v svoji raziskavi o primerjavi ruralnih in urbanih skupnosti v Sloveniji na področju družbenih vezi, solidarnosti in družbene vključenosti iskal odgovore na vprašanja o tem, kakšne so temeljne značilnosti ruralnih, urbanih in suburbanih skupnosti v Sloveniji ter kako v teh skupnostih razumejo solidarnost in skupno življenje različnih družbenih skupin. Podatki raziskave so pokazali, da ljudje na ruralnih območjih predstavljajo homogeno skupnost s podobnimi prepričanji, vrednotami, običaji, vero, kulturo in jezikom. V urbanih središčih pa ljudje predstavljajo heterogeno skupnost, ki jo zaznamuje pluralnost, anonimnost, množičnost in kompleksnost. Ljudje v ruralnih okoljih so manj zaupljivi, prav tako pa se niso pripravljene odreči svoji homogenosti. Zato tudi niso pripravljene sprejemati sosedov, ki predstavljajo odklon od poznanega, domačega, bližnjega in varnega. Ravno nasprotno je v urbanih skupnostih, saj je preživetje ljudi odvisno od tega, da so sposobni konstruktivno sodelovati in sobivati z drugimi neznanci, in si ne morejo privoščiti nezaupanja v ljudi okoli sebe.

Hacin (2020) je v svojem prispevku o kriminaliteti v občinah ob schengenski meji analiziral kriminaliteto v 32 občinah v obdobju 2010–2019. Na podlagi analize statističnih podatkov policije o zaznani kriminaliteti je ugotovil, da najpogostejšo obliko kriminalitete v občinah ob schengenski meji predstavljajo kazniva dejanja zoper premoženje, sledi še ponarejanje listin, grožnje, prepovedano prehajanje meja ali ozemlja države, ponarejanje ali uničenje poslovnih listin ter lahka telesna poškodba. Povečalo se je tudi število kaznivih dejanj zoper javni red in mir, kar je avtor vsaj deloma pripisal migrantski krizi, ki je prisotna v zadnjih letih.

V študiji o varnosti uporabnikov kibernetskega prostora so Meško, Prislan in Hacin (2020) analizirali zaznave med prebivalci v urbanih in ruralnih okoljih. V raziskavi je sodelovalo 1.158 prebivalcev iz stotih občin po Sloveniji. Rezultati analize so pokazali, da anketiranci iz ruralnega in urbanega okolja podobno zaznavajo kibernetski prostor, tako z vidika pretekle viktimizacije kot ranljivosti in resnosti kibernetskih groženj. Avtorji so ugotovili, da je stopnja viktimizacije z različnimi oblikami kibernetskih groženj relativno nizka, da uporabniki ne zaznavajo visoke ranljivosti v kibernetskem prostoru in grožnjam ne pripisujejo resne nevarnosti.

Kokoravec in Meško (2020) sta se osredotočila na preučevanje kriminalitete v Ljubljani v času pandemije covid-19. Opravljen je bil pregled policijske statistike za Ljubljano v obdobju med 1. 1. in 31. 8. 2020, ki sta jo primerjala s podatki iz istega obdobja v letu 2019. Ugotovila sta, da prijavljena kriminaliteta upada. Skupno število kaznivih dejanj in prekrškov je upadlo, prav tako pa so v upadu ropi, tatvine, vlomi in nasilje v družini, čeprav nekatere institucije poročajo o porastu nasilja v družini. Kokoravec in Meško (2020) sta še opozorila, da vedno več ljudi in podjetij uporablja spletne storitve, zaradi novonastalih razmer pa so nastala nova tveganja in nove priložnosti za storilce. Posledično se lahko v prihodnje pričakuje porast kibernetske kriminalitete.

3 Pregled tuje literature in razširitev teme

Tematika, ki je tesno povezana z zagotavljanjem varnosti v lokalnih skupnostih, je policijsko delo v skupnosti. V *Handbook on policing in Central and Eastern Europe* (Meško, Fields, Lobnikar in Sotlar, 2013b) so predstavljeni prispevki o policijskem delu iz držav Srednje in Vzhodne Evrope. Večina prispevkov med drugim poudarja sodelovanje med policijo, skupnostjo in lokalno samoupravo. Predstavljeni so

programi policijskega dela v skupnosti, sveti za preprečevanje kriminalitete v lokalnih skupnostih v državah nekdanje Jugoslavije (na Hrvaškem, v Srbiji, Makedoniji, Črni gori, Bosni in Hercegovini ter na Kosovu). Meško et al. (2013a) so v prispevku o urbanem varnostnem managementu v prestolnicah nekdanje Jugoslavije predstavili sodelovanje med različnimi državnimi in lokalnimi akterji, ki s svojim delovanjem zagotavljajo večjo varnost v lokalnih urbanih okoljih. Problematika, s katero se soočajo, so različne oblike kriminalitete in naravnih nesreč ter druge varnostne grožnje. Predstavljeni so tudi intervjuji z mestnimi varnostnimi managerji in raziskovalci, ki se ukvarjajo z reševanjem tovrstne problematike.

Pri pregledu raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v tujini smo ugotovili, da se študije in raziskave s področja zagotavljanja varnosti v (lokalnih) skupnostih izvajajo v okviru programa United Nations Development Programme [UNDP], ki se osredotoča na varnost ljudi, njihov razvoj in državotvorne paradigme na lokalnem nivoju. UNDP deluje predvsem v državah Južne Amerike, Afrike in Južne Azije. Področje njihovega delovanja so trajnostni razvoj, vključujoče in učinkovito demokratično vladanje in izboljšava življenjskih pogojev (UNDP, n. d.). V okviru delovanja organizacije Saferworld pa so naredili tudi priročnika za varnost v skupnosti (SAFERWORLD, 2013, 2014), ki se ukvarjata predvsem z obnovo skupnosti, zagotavljanjem boljših življenjskih pogojev in varnostjo ljudi v skupnostih. V priročnikih, ki je v osnovi strateški dokument, je opisan program zagotavljanja varnosti v skupnosti ter njegova izvedba.

Svet Evrope je vodilna organizacija za človekove pravice v evropskem prostoru, v katero je včlanjenih 47 držav. Vrednote Sveta Evrope so ukinitev smrtne kazni, krepitev človekovih pravic, zmanjšanje diskriminacije in boj proti rasizmu, svoboda izražanja, enakost med spoloma, zaščita pravic otrok, nadzor nad demokratičnimi volitvami, izobraževanje o demokraciji in človekovih pravicah in kakovostno zdravstvo. Institucije, kot je Svet Evrope, so pomembne za razvoj in krepitev človekovih pravic in splošne blaginje v regiji, ne nazadnje pa njihov vpliv seže tudi v same lokalne skupnosti (Council of Europe, n. d.).

Evropski forum za urbano varnost (ang. *European Forum for Urban Security* [EFUS]) je edina evropska mreža, namenjena izključno diskusiji, sodelovanju in podpori lokalnim in regionalnim oblastem na področju kriminalitetne prevencije in urbane varnosti. V okviru EFUS si lahko predstavniki lokalnih in regionalnih oblasti

izmenjajo izkušnje na področju urbane varnosti ne glede na politično privrženost, ki temelji na pristopu »mesta pomagajo drugim mestom« (EFUS, n. d.). Evropska mreža za preprečevanje kriminalitete (ang. *European Crime Prevention Network* [EUCPN]) je mreža, namenjena povezovanju na lokalni, nacionalni in evropski ravni za izmenjave znanja in izkušenj na področju preprečevanja kriminalitete med državami članicami Evropske unije. Vodijo bazo dobrih praks, politik in raziskav na področju preprečevanja kriminalitete, razvijajo kampanje in opravljajo raziskave o preprečevanju kriminalitete (EUCPN, n. d.).

Pri pregledu virov in literature smo ugotovili, da bi temeljit pregled varnostnih pojavov na lokalni ravni v tujini zahteval dobro znanje številnih tujih jezikov, saj vse raziskave niso objavljene v angleškem jeziku. Prav tako pa so lahko skrite pod drugimi naslovi, čeprav se navezujejo na obravnavo podobnih problemov, s katerimi se ukvarjajo slovenski raziskovalci na področju varnosti v lokalnih skupnostih.

4 Zaključna razprava

Po temeljitem pregledu raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih smo ugotovili, da je bilo v okviru študij in raziskav v slovenskem prostoru opravljenega veliko raziskovalnega dela. V zbornikih so predstavljeni prispevki raziskovalcev in praktikov, ki nudijo različne perspektive na varnostno problematiko v lokalnih skupnostih. Poudarjene so prevladujoče oblike zagotavljanja varnosti, preventivne dejavnosti in stališča prebivalcev ter članov varnostnih sosvetov v občinah do različnih oblik zagotavljanja varnosti, strategije za nadaljnji razvoj in boljše sodelovanje na področju zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih. Predstavljene so tudi pomembnost policijskega dela v skupnosti, posebnosti različnih okolij in drugačni pristopi, ki so potrebni za uspešno zagotavljanje varnosti v specifičnih skupnostih (razlika med urbanim in ruralnim okoljem), analize kriminalitete, strahu pred kriminaliteto, kako varnostne grožnje zaznavajo prebivalci in policisti in druge perspektive varnosti v lokalnih skupnostih. Veliko opravljenih raziskav na različnih področjih se dopolnjuje in daje boljši vpogled v varnostno problematiko Slovenije. Nekatere izmed bolj pomembnih ugotovitev so zaupanje prebivalstva v policijo in njene dejavnosti, saj je več raziskav posredno ali neposredno preučevalo omenjeni vidik. Zanimiva je tudi opazna zaznava razlik v ocenjevanju ogroženosti s strani prebivalstva in policije, kar bi znalo pomeniti, da prebivalstvo o kriminaliteti ne dobiva točnih in objektivnih informacij iz medijev. Po drugi strani pa bi znalo to

pomeniti nekakšen občutek varnosti, torej nižjo raven strahu pred kriminaliteto in zaupanje v policijo ter njeno delo. Opaženo je bilo, da raziskovalci, poleg dopolnjevanja starih raziskav in sledenja že začrtanim okvirjem raziskovanja, sledijo tudi aktualnim varnostnim problemom. Od varnostnih problemov, ki jih predstavljajo množične migracije, do poskusov identifikacij varnostnih problemov, ki jih je ali bo povzročila pandemija covida-19. Slednje predstavlja aktualno problematiko, zato bi bilo smiselno v študijah o kriminaliteti obravnavati tudi morebiten vpliv pandemije. Že opravljene kriminološke raziskave so lahko podlaga za nadaljnje, usmerjeno, raziskovanje ali primerjalno raziskovanje.

V programski skupini FVV UM Varnost v lokalnih skupnostih (2019–2024) je v ospredju tematika primerjave med urbanim in ruralnim okoljem, kar se nam zdi zelo pomembno, saj večina Slovenije predstavlja ruralno okolje, ki ima svoje specifične značilnosti. Eden izmed predlogov je, da bi lahko več raziskav vključevalo analizo medijskega poročanja o kriminaliteti, recimo probleme, ki so prisotni na podežlju ali obmejnih krajih, npr. kako se ocena stopnje kriminalitete ali strahu pred kriminaliteto povezuje z medijskim poročanjem o varnostni problematiki na podobnih območjih. In obratno, torej kako se v urbanih območjih glede na medijsko poročanje zaznavanje varnostne problematike podeželja. Podrobneje bi veljalo proučiti posledice nezakonitih prehodov meje na obmejne kraje, saj se tako dobi bolj točna predstava o vplivu nezakonitih migracij na ljudi, ki se s problematiko redno srečujejo. Usmeritev v raziskovanje varnostnih problematik ruralnega okolja je torej dobrodošla, saj odpira nova polja raziskovalnih usmeritev, potrebo po identifikaciji in razvoju novih raziskovalnih tehnik in dognanj, razvitih posebej za raziskovanje varnostnih problematik podeželja, ki bodo koristila boljšemu spopadanju z njimi in razumevanju le-teh.

Zdi se nam, da bi bilo treba v prihodnje raziskave vključiti čim več primerov dobre prakse na področju zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih in povečati strokovno in znanstveno sodelovanje na tem področju s tujino. Trenutno večino raziskav opravlja peščica avtorjev, kar je za majhen prostor, kot je Slovenija, in nišno polje raziskovanja dokaj logično, saj tako raziskovalec tudi lažje nadgrajuje, sledi svojim raziskavam in pride do lažjega medpredmetnega povezovanja. Opozoriti velja na past tovrstnega raziskovanja, ki lahko pripelje do nekakšne raziskovalne enoličnosti glede področij opravljanja raziskav in avtorjevega raziskovalnega pogleda. Dobrodošla bi bila torej vključitev več tujih avtorjev, saj se na nekaterih

področjih, kot so recimo migracije in tudi soočanje s pandemijo covid-19, varnostni problemi držav v vse bolj globaliziranem svetu prepletajo. S tovrstnim mednarodnim sodelovanjem bi torej lahko ugotovili nove načine spopadanja z različnimi vrstami groženj na lokalni ravni in prenesli ugotovitve slovenskih strokovnjakov širši javnosti.

Ob pregledu raziskovanja v tujini smo ugotovili, da je bilo v Sloveniji na tem področju v primerjavi s tujino narejeno ogromno raziskav. Problem, ki smo ga zasledili, pa je, da se v različnih državah ukvarjajo s podobno problematiko, a so raziskave objavljene pod najrazličnejšimi naslovi in ključnimi besedami, ki niso nujno povezane z varnostjo v lokalnih skupnostih. Ta problem bi lahko rešili z mednarodnim sodelovanjem in uveljavitvijo skupne terminologije na področju raziskovanja varnostne problematike v lokalnih skupnostih. Kot še en način uspešnega prenosa znanja z mednarodnim sodelovanjem bi lahko poudarili mednarodne konference. Predvsem konference z raziskovalci, ustanovami in univerzami, ki izhajajo iz okolja podobnega našemu. Tako bi se po našem mnenju lažje izluščile na naše okolje aplikativne pobude.

Naslednji izmed naših predlogov je, da bi k reševanju problematik varnosti v lokalnih skupnostih lahko pripomoglo tudi kakovostno medresorsko sodelovanje oziroma sodelovanje med državnimi, zasebnimi in nevladnimi akterji. Tako bi se lažje izvajale tri ravni prevencij, kar bi lahko pripomoglo k znižanju kriminalitete v ruralnem okolju.

Predlagamo, da bi raziskovalci za boljše razumevanje okolja in problematike namesto anketiranja opravili poglobljeno raziskavo, kjer bi dlje časa bivali v določenem okolju. Čeprav bi bilo to lahko zamudno in se pojavljajo tudi dvomi o zmožnosti objektivne ocene problematike, bi mogoče po eni strani ravno nekakšno prvoosebno, subjektivno dojetje raziskovalca prikazalo problematike v drugačni, morebiti tudi bolj pristni, luči.

Ne nazadnje kot najpomembnejši potencial raziskav vidimo v tem, da bi varnostne organizacije ter predstavniki lokalnih samouprav prepoznavali in upoštevali ugotovitve raziskav na področju zagotavljanja varnosti v lokalnih skupnostih, saj bo vse delo na tem področju le na takšen način pripomoglo k bolj varnim skupnostim in zagotavljanju kakovostnejšega življenja na lokalni ravni. V okviru raziskovanja

varnosti v lokalnih skupnostih bi bilo treba v prihodnje izdelati priročnik, ki bo vseboval strnjene ugotovitve in primere dobrih praks, da bo prenos znanja na predstavnike varnostnih organizacij in lokalne samouprave najučinkovitejši.

Literatura

- Bernik, I. (2015). Kibernetska varnost občanov. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: Zbornik prispevkov Prve nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih* (str. 84–91). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Bernik, I. (2016). Delovanje občanov v kibernetskem prostoru. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 2. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 98–108). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Bernik, I. (2017). Uporabniki kibernetskega prostora: izvajanje varnosti in občutek ogroženosti. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 85–93). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Bernik, I. (2018). Uporabniki kibernetskega prostora med lokalnim realnim in globalnim kibernetskim prostorom. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 361–374). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Bučar Ručman, A. (2020). Družbene vezi, solidarnost, različnost in družbena vključenost: primerjava ruralnih in urbanih skupnosti v Sloveniji. V G. Meško, K. Eman in R. Hacin (ur.), *Zbornik 6. nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 97–108). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Bučar Ručman, A., Modic, M. in Flander, B. (2018). Globalni izzivi begunstva v lokalni perspektivi: pravni položaj in integracija prosilcev za mednarodno zaščito v Sloveniji. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 287–312). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Butchart, A., Kinnunen, A., Lapeyre, F., Lemaitre, A., Marcus, M., Meddings, D. et al. (2004). *Confronting everyday violence in Europe: an integrated approach: final report* (Integrated project Responses to violence in everyday life in a democratic society). Strasbourg: Council of Europe.
- Council of Europe (n. d.) *About the Council of Europe – Overview*. Pridobljeno na <https://www.coe.int/en/web/yerevan/the-coe/about-coe/overview>
- Council of Europe. (1992). *European Urban Charter*. Strasbourg: Council of Europe. Pridobljeno na <https://rm.coe.int/168071923d>
- Dobovšek, B. (2019). Posebnosti korupcije v ruralnem okolju v Sloveniji. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *Zbornik 5. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 109–120). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Dobovšek, B. in Premrl, P. (2020). Problematika upravljanja gospodarskih družb v večinski lasti lokalnih skupnosti. V G. Meško, K. Eman in R. Hacin (ur.), *Zbornik 6. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 37–47). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Eman, K. in Hacin, R. (2016). Uporaba metod policijske analitike pri preprečevanju premoženjske kriminalitete v slovenskih urbanih okoljih. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 2. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 109–118). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Eman, K. in Hacin, R. (2018). Kriminaliteta v mestnih občinah v Republiki Sloveniji. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve*

- raziskovanja (2015–2018): *Konferenčni zbornik* (str. 249–268). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Eman, K. in Tičar, B. (2016). Upravljanje in varnost v občinskih javnih zavodih: policijsko delo v skupnosti in varno izvajanje občinskih negospodarskih javnih služb. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 2. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 47–54). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2019). Pojavne oblike kriminalitete in posebnosti policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *Zbornik 5. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 97–108). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Erčulj, V. (2019). Dejavniki, povezani z občutkom (ne)varnosti v lokalnih skupnostih. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *Zbornik 5. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 77–86). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- European Crime Prevention Network [EUCPN]. (n. d.). *About us*. Pridobljeno na <https://eucpn.org/about-us>
- European Forum for Urban Security [EFUS]. (n. d.). *Who we are*. Pridobljeno na <https://efus.eu/who-we-are/>
- Fakulteta za varnostne vede. (n. d.). *Programska skupina: Varnost v lokalnih skupnostih*. Pridobljeno na <https://www.fvv.um.si/programskaskupina/>
- Flander, B. (2016). Pomiritveni postopek: med mediacijo in policijskim delom v skupnosti. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 2. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 55–61). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Flander, B. in Hribernik, N. (2017). Socialna kohezija in varnost v lokalnih skupnostih – stališča prebivalcev. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 45–53). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Flander, B. in Tičar, B. (2019). Analiza ureditve temeljne pravice do varnosti na pravnosistemskem in lokalnem nivoju v Republiki Sloveniji. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 35–44). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Govekar, E., in Rosič, S. (2019). Policija in lokalna skupnost – sodelovanje Policijske uprave Nova Gorica in Mestne občine Nova Gorica. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 15–34). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Hacin, R. (2019). Primerjava kriminalitete v slovenskih občinah. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 57–64). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Hacin, R. (2020). Kriminaliteta v občinah ob schengenski meji. V G. Meško, K. Eman in R. Hacin (ur.), *Zbornik 6. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 109–116). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Hacin, R. in Eman, K. (2017). Migracije, socialna kohezija in zaznava varnostnih pojavov. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 77–84). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Kaučič, I. in Grad, F. (2015). The Constitutional Basis of Local Democracy. *Lex Localis – Journal of Local Self Government*, 13(3), 809–825. Pridobljeno na <http://pub.lex-localis.info/index.php/LexLocalis/issue/view/77>
- Kokoravec, I. in Meško, G. (2020). Kriminaliteta v Ljubljani v času pandemije covid-19. V G. Meško, K. Eman in R. Hacin (ur.), *Zbornik 6. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost*

- v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 139–148). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Lobnikar, B. in Modic, M. (2015). Analiza kakovosti policijskega dela v lokalnih skupnostih: pogled prebivalcev Slovenije. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: zbornik prispevkov Prve nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih* (str. 55–64). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Lobnikar, B. in Prisljan, K. (2017). Uspešnost policijskega dela v skupnosti: podobnosti in razlike v samoznavi policistov in oceni prebivalcev. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 55–65). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Lobnikar, B. in Prisljan, K. (2018). Ocena uspešnosti policijskega dela v Sloveniji – primerjava percepcije prebivalcev v letih 2011 in 2017. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 105–140). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Markelj, B. in Zgaga Markelj, S. (2018). Mobilne naprave: način za izboljšanje učinkovitosti lokalne samouprave. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 335–360). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G. (2004). Partnersko zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti – želje, ideali in ovire. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 55(3), 258–265.
- Meško, G. (2015). Pregled raziskovanja in izhodišča za raziskovanje v projektu varnost v lokalnih skupnostih v Sloveniji (2015–2018). V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: zbornik prispevkov Prve nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih* (str. 17–26). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Meško, G. (2017). Uvodna predstavitev rezultatov raziskave o varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji v letu 2017. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 3–15). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G. (2018). Strah pred kriminaliteto, policijsko delo v skupnostih v Sloveniji. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 44–72). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G. (2019). Uvod v drugo obdobje programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 5–14). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G. in Hacin, R. (2018a). Situacijsko preprečevanje kriminalitete – med obeti in nezaželenimi učinki. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 189–222). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G. in Hacin, R. (2018b). Pregled študij o načrtovanju in oblikovanju okolja kot obliki situacijskega preprečevanja kriminalitete. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 223–248). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G. in Lobnikar, B. (2005). The contribution of local safety councils to local responsibility in crime prevention and provision of safety. *Policing*, 28(2), 353–373.
- Meško, G. in Pirnat, U. (2016). Pregled ugotovitev viktimizacijskih študij v Sloveniji in njihova uporabnost pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih. V K. Eman, G. Meško in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 2. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 62–70). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.

- Meško, G. in Pirnat, U. (2017). Kriminaliteta in zaznavanje varnosti v urbanih soseskah. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 35–43). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G., Dvoršek, A., Dobovšek, B., Umek, P. in Bohinc, U. (2003). *Analiza porazdelitve nekaterih odklonskih pojavov v Ljubljani*. Ljubljana: Fakulteta za policijsko-varnostne vede.
- Meško, G., Fields, C. B., Lobnikar, B. in Sotlar, A. (ur.) (2013b). *Handbook in Policing in Central and Eastern Europe*. New York: Springer.
- Meško, G., Maver, D. in Klinkon, I. (2010). Urban crime and criminal investigation in Slovenia. V G. W. Cordner, A. Cordner in D. K. Das (ur.), *Urbanization, policing, and security: Global perspectives* (str. 301–322). New York: CRC Press.
- Meško, G., Prislán, K. in Hacin, R. (2019). Varnost uporabnikov kibernetskega prostora. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *Zbornik 5. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 121–128). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G., Prislán, K. in Hacin, R. (2020). Varnost uporabnikov kibernetskega prostora: analiza zaznav med prebivalci v urbanih in ruralnih okoljih. V G. Meško, K. Eman in R. Hacin (ur.), *Zbornik 6. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 177–128). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G., Sotlar, A. in Lobnikar, B. (2018). Predgovor. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 1–5). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G., Tominc, B. in Sotlar, A. (2013a). Urban security management in the capitals of the former Yugoslav republics. *European Journal of Criminology*, 10(3), 284–296.
- Meško, G., Umek, P., Dobovšek, B., Gorenak, V., Mikulan, M., Žaberl, M. in Kolenc, T. (2000). *Strah pred kriminaliteto, policijsko preventivno delo in javno mnenje o slovenski policiji*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Modic, M. (2015). Vloga in vidiki sodelovanja občin pri zagotavljanju varnosti na lokalni ravni – predstavitev ugotovitev ciljnega raziskovalnega projekta. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: zbornik prispevkov Prve nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih* (str. 46–54). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Modic, M. (2017). Vpliv zaznane prisotnosti policije v soseski na mnenje prebivalcev o policijskem delu. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 27–34). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Modic, M. (2020). Varstvoslovni vidik varnostnega samoorganiziranja prebivalstva. V G. Meško, K. Eman in R. Hacin, (ur.), *Zbornik 6. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 59–67). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Owen, S. in Carrington, K. (2015). Domestic violence (DV) service provision and the architecture of rural life: An Australian case study. *Journal of Rural Studies*, 39, 229–238. Pridobljeno na <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2014.11.004>
- Pagon, M. in Lobnikar, B. (2001). *V skupnost usmerjeno policijsko delo v mestu Ljubljana: ugotavljanje potreb za ustanovitev mestne policije ali redefiniranje dela državne policije: končno poročilo s popravki*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.
- Pečar, J. (1991). *Neformalno nadzorstvo: kriminološki in sociološki pogledi*. Radovljica: Didakta.
- Pečar, J. (1992). *Institucionalizirano nedržavno nadzorstvo*. Radovljica: Didakta.
- Pirnat, U. in Meško, G. (2018). Varnost v urbanih lokalnih skupnostih – primerjava med soseskami v Ljubljani. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 141–175). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Pirnat, U. in Meško, G. (2019). Zaznava varnostnih problemov v lokalnih skupnostih – primerjava med regijami v Sloveniji. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *Zbornik 5. Nacionalne konference o*

- varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 87–96). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Pirnat, U., Hacin, R. in Meško, G. (2018). Pregled raziskovanja varnosti v lokalnih skupnostih v Sloveniji. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 7–43). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Prislan, K. in Lobnikar, B. (2017). Zagotavljanje varnosti lokalnih skupnosti v prihodnje: percepcije različnih deležnikov v Sloveniji. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 131–142). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Prislan, K. in Lobnikar, B. (2020). Zadovoljstvo prebivalcev z zagotavljanjem varnosti v različno urbaniziranih lokalnih skupnostih V G. Meško, K. Eman in R. Hacin, (ur.), *Zbornik 6. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 49–57). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Prislan, K., Kropce, S. in Lobnikar, B. (2016). Viktimizacija zaradi družinskega nasilja in policijsko delo v skupnosti. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 2. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 62–70). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Prislan, K., Meško, G. in Lobnikar, B. (2019). Samovarovalni ukrepi prebivalcev Slovenije – primerjava med ruralnimi in urbanimi območji bivanja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 65–76). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- SAFERWORLD. (2013). *Community-based approaches to safety and security: Lessons from Kosovo, Nepal and Bangladesh*. Pridobljeno na <https://www.saferworld.org.uk/downloads/pubdocs/Community-based-approaches-to-safety-and-security.pdf>
- SAFERWORLD. (2014). *Community Security Handbook*. Pridobljeno na <https://www.saferworld.org.uk/downloads/pubdocs/community-security-handbook.pdf>
- Sotlar, A. (2016). Zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih – med lokalno izraženimi potrebami in pričakovanji ter državno določenimi strategijami. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 2. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 37–45). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Sotlar, A. in Tominc, B. (2017). Slovenska vojska kot pomožna policijska in zaščitno-reševalna služba? – pričakovanja javnosti glede nalog oboroženih sil. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 67–75). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Sotlar, A. in Tominc, B. (2018). V iskanju verodostojne varnostne funkcije sodobnih oboroženih sil – med teoretičnimi koncepti, kompleksnim varnostnim okoljem, normativnimi okvirji in javnim mnenjem. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 313–334). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Sotlar, A. in Tominc, B. (2012). Zaznava deklarativnih virov ogrožanja nacionalne varnosti v slovenski družbi. *Varstvoslojce*, 14(3), 231–258
- Svet Evrope (2003). *Preprečevanje kriminalitete v urbanih okoljih: priručnik za lokalno samoupravo* (Zbirka Slovenija in Svet Evrope, št. 26). Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK (prevod Gorazd Meško).
- Tičar, B. (2015). Pravna ureditev varnosti na lokalni ravni. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: zbornik prispevkov 1. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih* (str. 34–45). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Tičar, B. (2018). Pravodajna moč in zakonska pooblastila občin na področju lokalne varnosti in sankcioniranja prekrškov. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o*

- varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 269–286). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Tominc, B. in Sotlar, A. (2017). Trendi percepcije javnosti do virov ogrožanja v lokalni skupnosti. V K. Eman, G. Meško in U. Pirnat (ur.), *Zbornik 3. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih – izsledki raziskovanja zaznav varnosti v Sloveniji: Konferenčni zbornik* (str. 17–25). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Tominc, B. in Sotlar, A. (2019). Razlike v zaznavanju varnostnih pojavov med prebivalci urbanih in ruralnih okolij v Sloveniji. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 45–56). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Tominc, B. in Sotlar, A. (2020). Varnostno samoorganiziranje državljanov – med teoretičnim konceptom in slovensko deklarativno prakso. V G. Meško, K. Eman in R. Hacin (ur.), *Zbornik 6. Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 69–78). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- United Nations Development Program (UNDP). (n. d.) *Results at glance*. Pridobljeno na <https://www.undp.org/content/undp/en/home/about-us/results-at-a-glance.html>

NAVIDEZNA IDILIČNOST RURALNIH OKOLIJ

AJDA POTOČNIK, EVELINA KOS IN MAJA HERCIGONJA

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.
E-pošta: ajda.potocnik@student.um.si, evelina.kos@student.um.si,
maja.hercigonja@student.um.si

Povzetek Na splošno velja, da je kriminaliteta v večji meri prisotna na območju velikih mest, kjer je velika gostota ljudi in s tem posledično večja verjetnost storitve kaznivih dejanj. Vendar glede na dostopne podatke v Sloveniji analize kažejo, da je velika prisotnost kaznivih dejanj tudi na podeželju. Vzroki za kazniva dejanja so različni, od oslabiljene družbene kulture do posebnih družbenih struktur in procesov. Pogost razlog kaznivih dejanj so tudi posebni odnosi med prebivalci na podeželju. Na primer razni predsodki do tujcev, ki vključujejo tudi rasizem, so s stigmatizacijo ljudi pogost problem. Kriminaliteta na podeželju je tema, ki je še v fazi razvoja. Obstajajo znaki, da je tema vedno bolj prepoznavna in vredna akademskega preučevanja. Dodatne, poglobljene in usmerjene, študije kriminalitete na podeželju v različnih državah lahko razširijo naše razumevanje kriminalitete.

Ključne besede:

kriminaliteta,
ruralno
okolje,
varnost v
lokalnih
skupnostih,
idila,
kmetije

APPARENT IDYLIC OF RURAL AREAS

AJDA POTOČNIK, EVELINA KOS & MAJA HERCIGONJA

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia.

E-mail: ajda.potocnik@student.um.si, evelina.kos@student.um.si,
maja.hercigonja@student.um.si

Abstract In general, it is assumed that crime is more present in the areas of large cities, where there is a high density of people, and consequently, a greater likelihood of committing crimes. However, according to the available data in Slovenia, analyses show an increased presence of criminal offenses in rural areas as well. The causes of crime vary from a weakened social culture to specific social structures and processes. A common cause of crime is also unique relations between the rural population. For example, various prejudices against foreigners, including racism and stigmatizing people, are common problems. Rural crime is a topic that is still under development. There are signs that the matter is increasingly recognizable and worthy of academic study. Additional, in-depth, and focused rural crime studies in different countries can broaden our understanding of crime.

Keywords:

crime,
rural
environment,
safety in
local
communities,
idyll,
farms

1 Uvod

Izraz »podeželsko/ruralno« predstavlja pojem, ki ga je na osnovni ravni preprosto razumeti, vendar ga je težko, če ne celo nemogoče, opredeliti. To je takoj razvidno že iz literature, kjer študije različno uvrščajo območja na ruralna in urbana. Tudi uradne vladne statistike ne uporabljajo doslednih meril pri ločevanju mesta od podeželja. Težava je v obstoju številnih vrst podeželja, ki lahko obsega od primestnih naselij na obrobju velikih mest, do oddaljenih kmetij, več kilometrov od najbližjega urbanega naselja. Kar se v eni državi šteje za ruralno, morda ne ustreza temu, kar velja za ruralno v drugi državi. Za primer si zamislite, da je v Angliji in Walesu zelo malo lokacij, ki so od pomembnega urbanega središča oddaljene več kot eno uro vožnje. Nasprotno pa je razdalja med osamljenimi amerišskimi ali avstralskimi kmetijskimi skupnostmi in mestnim središčem lahko bistveno večja od omenjene razdalje. Nekatero aljaške vasi so na primer tako oddaljene, da jih je težko doseči z letalom. Kar v Združenem kraljestvu velja za ruralno, je lahko v večjih državah skoraj primestno (Marshall in Johnson, 2005).

Območja so po navadi opredeljena glede na velikost prebivalstva in/ali gostoto naseljenosti, vendar predstavlja sestava prebivalstva na območju le eno od štirih razsežnosti. Preostali trije dejavniki so ekonomski vidik, socialna struktura in kulturni dejavniki (Marshall in Johnson, 2005).

- **Ekonomski vidik:** Stereotip podeželskega kraja je, da ljudje »živijo od zemlje« in so zato zaposleni v kmetijstvu, ribištvu ipd. Vendar pa je sodobnost prinesla tehnološki in gospodarski razvoj tudi na podeželje. Posledično za mnoge vir zaposlitve predstavlja povečana proizvodnja, storitve in turizem (Marshall in Johnson, 2005).
- **Socialna struktura:** Ruralna območja včasih opisujejo kot »tesno povezana/visoko kohezivna«. Ta izraz se nanaša na idejo, da imajo ljudje na podeželju visoko stopnjo socialne intimitete, saj so socialne povezave bolj neposredne, intenzivnejše (pogosto temeljijo na sorodstvu) in bolj popolne (Marshall in Johnson, 2005). Barclay, Donnermeyer in Jobes (2004) nakazujejo, da lahko visoka povezanost v skupnostih dejansko omogoči izvajanje nekaterih kaznivih dejanj zaradi povečane strpnosti in »tehnike nevtralizacije«, pri čemer ljudje razvijejo niz utemeljitev, ki jim omogočajo, da opravičijo svoje ali sosedovo deviantno vedenje.

- **Kulturni vidik:** se nanaša na različna stališča, prepričanja, vrednote, sisteme znanja in vedenjske navade, ki naj bi bili značilni za ljudi, ki živijo na podeželju. Stereotipi navajajo, da je podeželska kultura tradicionalna, konservativna, se počasi spreminja, razmeroma nestrpna do raznolikosti in nesprejemljiva za tujce (Marshall in Johnson, 2005).

1.1 Teme v ruralni kriminologiji

Avtorji se strinjajo, da je kriminaliteta v ruralnem okolju zapostavljena tematika. Razlog za to je večja osredotočenost na urbano okolje zaradi večjega števila tamkajšnjih primerov. V bolj naseljenem urbanem okolju obstaja večja verjetnost, da se bo zgodilo kaznivo dejanje (Donnermeyer, 2007; Donnermeyer, Scott in Barclay, 2013).

Eden od možnih vzrokov za povečanje kriminalitete na podeželju je trend protiturbanizacije. V zadnjih letih se več ljudi seli na podeželje, kot pa ga zapušča – verjetno zaradi mnenja, da je podeželje prostor za življenje brez kriminalitete in idilično okolje za vzgajanje družine. To moti stabilnost podeželskega prebivalstva, oblikuje razredne delitve in zmanjšuje gostoto poznanstev ali družbeno kohezijo. Vse to bi lahko vplivalo na povečanje stopnje kriminalitete na podeželju (Jones, 2012).

Pogosto se pri dodeljevanju sredstev in določanju prioritet policije upošteva statistika kriminalitete, ki v resnici ni povsem natančna. Poudarjamo, da le-ta lahko poda napačen pristop in pogled na situacijo, saj je, glede na uradne statistične podatke, kriminaliteta manj pogosta na ruralnih območjih, kar pa v praksi ne velja vedno. V raziskavah in študijah ugotavljajo, da sta idila in varnost podeželja pravzaprav nerealna, saj se tudi ruralne skupnosti spopadajo s težavami, vendar z veliko manj sredstev in pomoči vladnih in nevladnih organizacij (Mawby in Yarwood v Argent, 2012). Alternativa zgolj zanašanju na uradne policijske statistike je, da jih v največji možni meri dopolnimo s podatki iz nacionalnih viktimoloških raziskav. Seveda je to še posebej pomembno, če so osnova za analizo podatki viktimološke ankete, ker ponavljajoči se incidenti vplivajo na zmanjšanje mednarodne kriminalitete. Posledično je treba predpostavke o trendih kaznivih dejanj z veliko ponavljajočo se viktimizacijo razlagati previdno (na primer nasilje nad ženskami ali nadlegovanje).

»Heterogenost tveganja« se nanaša na dejstvo, da so nekateri posamezniki ali cilji privlačnejši od drugih. Ker lahko sčasoma ostanejo, to potencialno vodi do ponovne viktimizacije. Na Švedskem se o tem pogosto govori v okviru »neenakosti, povezane z viktimizacijo«. Neenakost, povezana z viktimizacijo, pomeni, da je določena skupina pogosteje viktimizirana kot druge skupine v družbi in ne, da je posameznik večkrat žrtev. Kljub temu pa navedeno v določenih primerih lahko pomeni oboje (Ceccato, 2015).

S policijskega vidika je razvidno, da je kriminaliteta prisotna tudi v ruralnem okolju in da jo je težko nadzorovati. Urbana območja so pogosto bolj kriminogena kot ruralna, ne zato, ker osredotočajo veliko gostoto ljudi na območje (in določeno stopnjo družbenega nadzora), temveč zato, ker urbana območja ponujajo več možnosti za kriminaliteto kot ruralna. Ta predpostavka velja zlasti za premoženjska kazniva dejanja, saj je stopnja mobilnosti nizka, prav tako pa obstajata šibka, skoraj neskladna dokumentacija ter šibek nadzor, ki je lahko posledica nezadostnih sredstev (Donnermeyer et al., 2013).

1.2 Problemi v ruralnih okoljih

Viktimizacija prizadene nesorazmerno več mestnih prebivalcev kot prebivalcev podeželja, ne glede na trende kriminalitete, državo ali razlike v podeželsko-mestnem (regionalnem) kontekstu. Čeprav bi nekateri trdili, da je kriminaliteta v glavnem urbani pojav, so nedavne spremembe v odnosih med podeželjem in mestom vplivale na ruralna območja. Posledično je posameznik, ki živi na nekaterih ruralnih območjih, bolj izpostavljen kriminaliteti zdaj kot v preteklosti. Ta trend se pogosto ne zazna, ker spremembe ne vplivajo na vsa podeželska območja enako. Viktimizacija je lahko tudi selektivna in neenaka po družbenih skupinah in okoljih. Dokaze o tem, kako te spremembe vplivajo na kriminogene razmere, je težko najti, ker se lahko skrivajo pod splošnimi (padajočimi ali stabilnimi) trendi. To je pomembno, ker če se kriminaliteta na podeželju poveča, je lahko to zaradi ponovitvene viktimizacije (ang. *repeat victimization*). Pojav, ko se viktimizacija ponavlja istim subjektom, npr. na Švedskem, kaže, da je bila polovica žrtev v zadnjih dveh letih vsaj dvakrat ali večkrat žrtev kaznivega dejanja (Ceccato, 2015).

Nekatere težave ruralnih okolij, ki vplivajo na kriminaliteto, bi policija težko nadzorovala in reševala. Pogosti spori o zemljiščih in lastnini, kriminaliteta, povezana s kmetijstvom, družbene težave (nestrpnost in slabi medosebni odnosi) so poleg uživanja drog najpogostejše težave ruralnih okolij (Jones, 2012; Mawby in Yarwood v Argent, 2012).

Glavni cilj prispevka je stereotipizirati idealizirano podeželje in pojasniti problematiko kriminalitete na podeželju oz. v ruralnem območju. Pojasnjeno bo, kakšna kazniva dejanja so prisotna na podeželju in kako se policija in ostali organi borijo proti njim. Poleg tega bomo poskušali analizirati težave, ki vodijo do kriminalitete na podeželju, in teorijo podkrepiti s primeri.

2 Pregled tuje literature

Čeprav se na ruralnih območjih tradicionalno pojavljajo nižje stopnje kriminalitete kot na urbanih območjih, mednarodne raziskave kažejo znake zblíževanja trendov kriminalitete med ruralnimi in urbanih območji v nekaterih državah. Kljub temu trend ne velja za vse države in za vse vrste kaznivih dejanj (Marshall in Johnson, 2005). V Združenih državah Amerike se je stopnja kriminalitete v urbanih okrožjih zmanjšala, medtem pa se je stopnja kriminalitete v ruralnih okrožjih, zlasti zaradi nasilnih kaznivih dejanj, povečala. Tudi Carrington (v Ceccato, 2015) nakazuje, da stopnja nasilnih kaznivih dejanj in premoženjskih kaznivih dejanj narašča hitreje na avstralskem podeželju, kjer kriminaliteta (zlasti nasilna kazniva dejanja) ni pretežno urbani pojav. Na Švedskem, tako kot v Združenih državah in do neke mere v Združenem kraljestvu, se konvergentni vzorec med urbanih in ruralnih območji pogosteje pojavlja v stopnjah kriminalitete iz policijske statistike kot v podatkih iz viktimoloških raziskav. V Angliji določena kazniva dejanja, kot so vlomi in kraja vozil, zmanjšujejo razlike v stopnjah kriminalitete med urbanih in ruralnih območji. Kljub temu pa splošni podatki o kriminaliteti, ki jih je zabeležila angleška policija v letih 2009/2010, kažejo, da je bila stopnja kriminalitete na pretežno urbanih območjih, višja kot na pretežno ruralnih območjih. Poleg navedenega, v Združenem kraljestvu statistični podatki o kriminaliteti kažejo, da so na ruralnih območjih ropi in kraje motornih vozil nižji kot na urbanih območjih. Kažejo pa, da so kazniva dejanja, kot je tatvina motornega vozila, nesorazmeren problem za prebivalce podeželja (Marshall in Johnson, 2005).

Aust in Simmons (v Ceccato, 2015) sta ugotovila, da se pojavnost premoženjskih kaznivih dejanj povečuje s povečanjem gostote prebivalstva. Tako je npr. rop bolj urban pojav. Britanska policijska statistika poroča, da se več kot polovica vseh zabeleženih ropov zgodi v samo treh okrožjih policijskih sil: Metropolitan, Greater Manchester in West Midlands, ki predstavljajo 24 % prebivalstva. Samo metropolitanska policija je odgovorna za evidentiranje 40 % vseh ropov v Angliji in Walesu.

Kowalski in Duffield (v Donnermeyer, 2007) ugotavljata, da se na podeželju potencial za nasilje zmanjšuje z zmanjšanjem individualizma (oz. krepitevijo kolektivism) in krepitevijo kohezije. Prebivalci majhne skupnosti se pogosteje bolje poznajo kot v večjem mestu, to neformalno nadzorništvo pa vodi k nižji stopnji kriminalitete na podeželju. Kljub temu na podeželju obstaja nasilje, ki se največkrat zgodi med znanci. Pozornost je treba nameniti nasilju v družini in sosedskim sporom na podeželju, saj lahko sčasoma prerastejo v fizične napade (obračune) ali celo umor.

Čeprav je izolacija kriminogena značilnost ruralnih območij, obstaja domneva, da urbanost pomeni večjo anonimnost med ljudmi (zlasti med sosedi), kar vodi k nižji družbeni kontroli in s tem večji verjetnosti uspešnega dokončanja kaznivih dejanj. Stopnja urbanosti in kriminalitete ne velja vedno na vseh lokacijah. Pri preverjanju hipotez v več evropskih državah sta Entorf in Spengler (v Ceccato, 2015) ugotovila, da delež kmetijske oz. podeželske delovne sile močno negativno vpliva na umore na Danskem. Navedeno ima ravno nasproten, torej pozitiven, vpliv na umore v Španiji in na Finskem. Poleg tega je bila opažena pomembna negativna korelacija s hujšimi telesnimi napadi na Danskem, v Nemčiji in na Nizozemskem; pomembna pozitivna korelacija pa je bila opažena v Španiji.

Pomanjkanje znanja o razlikah v naravi nasilja na urbanih in ruralnih območjih razkriva analiza zniževanja stopnje kriminalitete ter primerjava urbanih in ruralnih območij v ZDA. Največje zmanjšanje kriminalitete se je zgodilo na urbanih območjih, zlasti v velikih mestih z 250.000 ali več prebivalci. Zlasti pri nasilnih kaznivih dejanjih, pa tudi premoženjskih kaznivih dejanjih, so ruralna območja zabeležila veliko manjša upadanja tako v absolutnem smislu kot v odstotkih. Danes je nasilje na ruralnih območjih manj povezano z demografijo teh območij kot v preteklosti. Nasilje na podeželju in na nekaterih primestnih območjih se je v povprečju povečalo, medtem ko je število primerov nasilne kriminalitete v osrednjih

predmestjih močno upadlo, čeprav ne tako močno kot v mestnih središčih. Statistični podatki o umorih kažejo tudi, da so trendi na urbanih območjih ZDA podobni že več kot tri desetletja. Navedeno pa ne velja tudi na vseh ruralnih območjih. Statistike ameriškega ministrstva za pravosodje iz leta 2011 kažejo, da so se uboji, pri katerih je bil storilec v intimnem razmerju z žrtvijo (zakonec, nekdanji zakonec, fantje, dekleta ali istospolni partnerji), v mestih vseh velikosti zmanjšali (Pruitt, 2008). Delež umorov, ki jih je žrtvi storil poznani storilec, pa je bil od sredine osemdesetih let večji na podežlju kot na primestnih ali urbanih območjih. Marshall in Johnson (2005) navajata, da je tveganje, da postanemo žrtev nasilnega zločina na podežlju in na urbanih območjih, razen v mestih, dejansko podobno.

Ruralna območja v Avstraliji kažejo višjo stopnjo nasilnih kaznivih dejanj kot premoženjskih. V nekaterih oddaljenih podeželskih regijah v Avstraliji so bila nasilna kazniva dejanja še posebej razširjena. Prav tako se je pokazala višja stopnja kriminalitete zaradi zlonamerne škode, vdorov ali vstopov, napadov, spolnih napadov in kaznivih dejanj, povezanih z drogami. Število kaznivih dejanj nasilja v družini, telesnih napadov in spolnih napadov raste hitreje na podežlju Avstralije in je v nekaterih podeželskih krajih stalno višje od povprečja države (Barclay et al., 2004).

V vzhodni Evropi so po padcu Sovjetske zveze nastale spremembe zaradi industrializacije, prehoda iz načrtovanega v tržno gospodarstvo, premika prebivalstva in politične nestabilnosti, ki so imele različen vpliv na nasilje v ruralnem okolju. Na nekaterih ruralnih območjih v Estoniji, Latviji in Litvi so bila razširjena nasilna kazniva dejanja, vključno z umori in napadi, kljub dejstvu, da je mestnost še vedno ključni dejavnik, ki pojasnjuje regionalne razlike v stopnji kriminalitete. Po mnenju Kaylena (v Ceccato, 2015) je dokazano, da je razpad Sovjetske zveze vplival na stopnje nasilja v ruralnih skupnostih v Rusiji, Belorusiji in Litvi. V državah, kot je npr. Estonija, je bila povezava med alkoholom in nasiljem vzpostavljena tudi na podežlju, zlasti na območjih z velikim deležem etničnih manjšin (Ceccato, 2015).

Ne nazadnje, v najbolj ekstremnih okoliščinah so kazni, povezane s častjo in krvnim maščevanjem, tudi del podeželske kulture nasilja v nekaterih delih sveta. Ubijanje iz časti ni redko na ruralnih območjih Južne Azije, v državah, kot sta Pakistan in Indija, pojavlja pa se tudi v Turčiji in drugih državah na Bližnjem vzhodu. Spori o zemlji,

virih in častnih zadevah so pogosto izvor konfliktov, ki se nadaljujejo skozi generacije (Ceccato, 2015).

2.1 Kazniva dejanja, povezana s kmetijstvom

Kriminaliteta, povezana s kmetijstvom, predstavlja predvsem tatvino živine, tatvino opreme in kmetijskih zalog. Z raziskovalnega vidika je kriminaliteta, povezana s kmetijstvom, precej zapostavljena (Mawby in Yarwood v Argent, 2012). Kmetje ne poročajo o tatvinah, ker pogosto niso prepričani, ali se je tatvina sploh zgodila in kdaj – živali so se lahko izgubile ali umrle zaradi naravnih vzrokov. Pogosto preteče preveč časa, preden se kaznivo dejanje odkrije. Proizvajalci na večjih kmetijah dnevno ne morejo ugotavljati vsake izgube. Posledično se izgube pogosto zavedo šele ob popisu, ki se na velikih posestvih izvaja enkrat na leto. Kmetje tudi menijo, da policija pogosto ne more ali noče narediti veliko pri preiskavah kraje zalog s kmetij, zato so se številni kmetje raje sami lotili reševanja težav. Če so prepoznali svojo živino, stroje ali zaloge na sosedovem posestvu, so jih preprosto polovili ali vzeli in pripeljali domov. Policisti so poročali, da je prijava osumljenca v okolju majhne skupnosti zelo otežena. Poleg navedenega so se policisti pritožili, da med kmeti v ruralnih skupnostih velja kodeks tajnosti, ki jim onemogoča dostop do informacij, potrebnih za prijete storilcev kaznivih dejanj. Nekateri ljudje v strahu pred povračilnimi ukrepi zadržijo informacije, drugi pa policijo obvestijo o kaznivih dejanjih, vendar osumljenca ne imenujejo (Barclay et al., 2004).

Ne moremo domnevati, da je mogoče odgovore ljudi na določena kazniva dejanja (npr. krajo živine) opaziti tudi pri drugih vrstah kaznivih dejanj. Kljub temu se lahko enake kulturne ideologije in družbene presoje znotraj ruralnih skupnosti razširijo tudi na druga kazniva dejanja, povezana z alkoholom in prepovedanimi drogami ter spolnimi napadi. Že sama povezanost in integracija nekaterih skupnosti ustvarja strukturo, ki dopušča ali noče prepoznati odstopanja dejanj nekaterih članov, saj zanje veljajo kot normalne ali idealne. Strpnost do nekaterih vrst kaznivih dejanj v skupnostih predstavljajo še en odraz t. i. *Gemeinschafta*¹ (Barclay et al., 2004).

---

¹ *Gemeinschaft*, ki se pogosto prevaja kot »skupnost«, se nanaša na posameznike, ki jih vežejo skupne norme, pogosto zaradi skupnega fizičnega prostora in skupnih prepričanj. Družinske vezi predstavljajo najčistejšo obliko *gemeinschafta*, čeprav so tudi verske institucije klasičen primer te vrste odnosov. Takšna združevanja, ki temeljijo na občutkih skupnosti in medsebojnih vezeh, ki jih člani skupine vzdržujejo, vidijo obstoj skupine kot svoj ključni cilj. Značilnosti teh skupin so rahla specializacija in delitev dela, močni osebni odnosi in razmeroma preproste socialne institucije (Barclay et al., 2004).

2.2 Odnos do tujcev (»outsiderjev«)

Ko govorimo o nestrpnosti in slabih medsebojnih odnosih, lahko rečemo, da so te težave še vedno prisotne tudi na podeželju. Naraščajo predsodki, zlasti do tujcev (ksenofobija), ki so se odločili priseliti na podeželje. Predsodki domačinov kakor tudi priseljencev pogosto vodijo v nadlegovanja, kazniva dejanja in prekrške. Predsodki ljudi lahko vodijo tudi v rasno in etnično nasilje, ki ga kot problem dojema devetkrat več vprašanih v mestih kot na podeželju. To ni presenetljivo glede na precej manjšo populacijo etničnih manjšin na podeželju v primerjavi z urbanih območji. Etničnim manjšinam, ki živijo na podeželju, se zgodijo stvari, ki kažejo, da razširjenost in vpliv predsodkov ljudi povzročata tudi težave, kot so rasno nadlegovanje. Zdi se, da ta stališča ne popuščajo. Glede na število pripadnikov različnih etničnih manjšin na določenem območju so kaznivi incidenti na podeželju morda celo pogostejši kot na urbanih območjih (Argent, 2012; Marshall in Johnson, 2005).

2.3 Nasilje v družini in medosebno nasilje

Kljub statističnim dokazom, da je razširjenost nasilja v družini na podeželju manjša kot na urbanih območjih, lahko fizična in socialna izolacija, pomanjkanje podpornih služb za žrtve, podeželska kultura in slab transportni sistem dodatno poslabšajo stanje na podeželju. Številna ruralna območja trpijo zaradi omejene podpore in fizične ločenosti od urbanih naselij, zato se nevladne organizacije trudijo zagotoviti storitve za okoliška ruralna območja. Kljub temu še vedno obstajajo vrzeli v zagotavljanju storitev varne nastanitve in izobraževanja za otroke, žrtve nasilja v družinah na podeželju. Podeželske žrtve nasilja v družini morda preprosto ne vedo, kje naj poiščejo pomoč (Little, Panelli in Kraack, 2005).

Majhne skupnosti prav tako ne zagotavljajo primerne podpore v boju proti odvisnosti od prepovedanih drog in alkohola. Oddaljenost od urbanih središč in centrov pomoči ter nezadostne povezave javnega prevoza pomenijo izolacijo žrtev, ki so potrebne pomoči. To lahko vpliva na pripravljenost žrtve za prijavo kaznivih dejanj. Na primer, kadar ženske poiščejo pomoč v zvezi z nasiljem v družini, razdalja do najbližjega zatočišča pogosto pomeni, da se bodo morale žrtve največkrat odseliti stran od svojih družin, na voljo pa jim je le malo ali nič javnega prevoza, da bi ohranile stik z njimi. V tesno povezanih skupnostih se domneva, da se ženske lahko bojijo ostracizma (socialne izključenosti), če govorijo o moškem nasilju. Poleg tega

imajo lahko sosedje na podeželju večjo toleranco do nekaterih dejanj, da bi ohranili svoje idealizirano podeželsko življenje. To še posebej velja v primerih nasilja v družini na območjih, kjer prevladuje tradicionalna poslušnost možem in obstaja občutek, da je treba težave obdržati v družini in v skupnosti. Socialna izolacija lahko ustvari dodatne težave, na primer zaznavanje pomanjkanja anonimnosti na podeželju in posledično skrb zaradi zaupnosti – strah pred identifikacijo pri iskanju pomoči (Meek, 2006).

2.4 Okoljska oziroma ekološka kriminaliteta

Okoljska kriminaliteta je poseben problem, s katerim se srečujejo policija in lovci, ki lahko vključuje nezakonit oziroma nedovoljen lov na živali in prodajo le-teh. Nekateri dogodki na podeželju se lahko v določenem času zgodijo večkrat, preden so zaznani oziroma če jih sploh kdaj zaznajo. Tipični primeri takšnih dogodkov so zločini zoper prostoživeče živali in naravo. Ker so storilci kaznivih dejanj pogosto korporacije (ne posamezniki), preprečevanje te vrste ponovne viktimizacije predstavlja izzive (Ceccato, 2015).

2.5 Temna stran ruralne idile v Veliki Britaniji

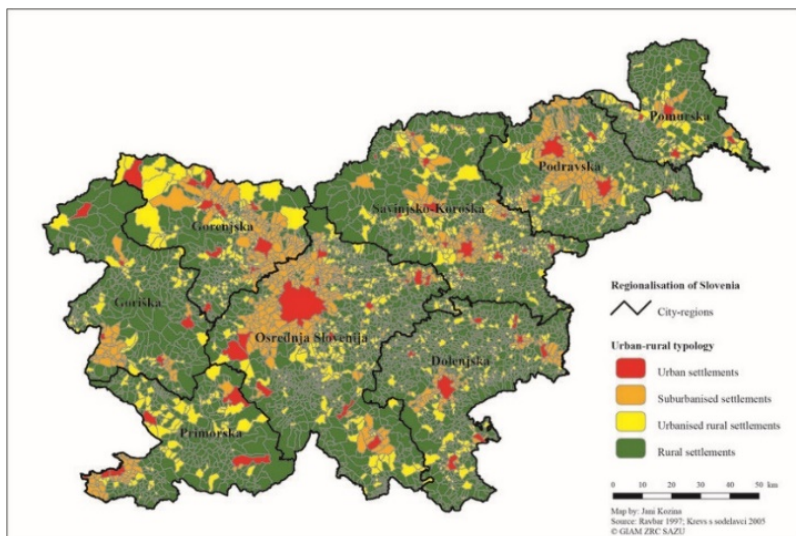
V Združenem kraljestvu je vse bolj prisotna kriminaliteta v podjetjih (utaja davkov, ponarejanje dokumentov, kraje v podjetjih, izkoriščanje delavcev ipd.). Avtorji menijo, da bi podjetniška dejavnost morala delovati po obstoječih zakonih in predpisih, katerih spoštovanje bi moralo biti redno nadzorovano (Somerville, McElwee in Smith, 2015). Raziskava nezakonitega delovanja podjetij je razkrila, da prav »idilično«*»* podeželje nudi zatočišče podjetnikom, ki svoje nezakonite dejavnosti tam lažje skrivajo. Zaščiteni so pred pozornostjo ravno zato, ker pripadajo »uveljavljeni podeželski eliti«*»* lastnikov nekaterih nepremičnin ali zemljišč, katerih dejavnosti na podeželju redko preverjajo in sumijo vanje. Priseljenci, ki delajo zanje, in podjetniki, ki so svojo dejavnost preselili iz urbanih središč na podeželje, nimajo takšnih privilegijev. Priseljenci na podeželju veljajo za »tujce«, ki niso vredni zaupanja, in jih je zato treba stalno »nadzorovati«. Somerville et al. (2015) menijo, da je v Združenem kraljestvu nujno sprejeti nove zakone, ki bi posodobljeno urejali zadeve na področju industrijske kriminalitete.

2.6 Trendi v ruralni kriminologiji

Po besedah avtorice Jones (2012) se vasi spreminjajo. Vzroki za migracijo so lahko gospodarske potrebe, zaposlovanje mladih ter manjši obseg virov dobrin in storitev, ki jih nudi vas. Glede gospodarskih, političnih in družbenih procesov se vasi soočajo s podobnimi izzivi kot mesta. Primer Tonyja Martina, ki je leta 1999 na svoji zemlji ustrelil vlomilca, je sprožil številne razprave o resničnem razumevanju problema kriminalitete na podeželju. Tudi na podeželju se trend kriminalitete povečuje, rastejo primeri zlorabe živali, kraje kmetijske mehanizacije in zalog. Velika geografska razširjenost območja, osamljene kmetije in manjša bivališča so bolj izpostavljeni strahu pred kriminaliteto kot tista manj odmaknjena območja.

3 Analiza podatkov in predstavitev rezultatov

Ruralno okolje vključuje različna kmetijska in obdelovalna območja ter naravno okolje. Obsega regije, majhna mesta in vasi, vendar za razliko od urbanega okolja ima ruralno okolje manj prebivalcev in nekoliko manj razvito infrastrukturo. Slika 1 prikazuje, da v Sloveniji prevladujejo ruralna območja in da je urbano območje večinoma le okoli največjih mest (na primer Ljubljane in Maribora).

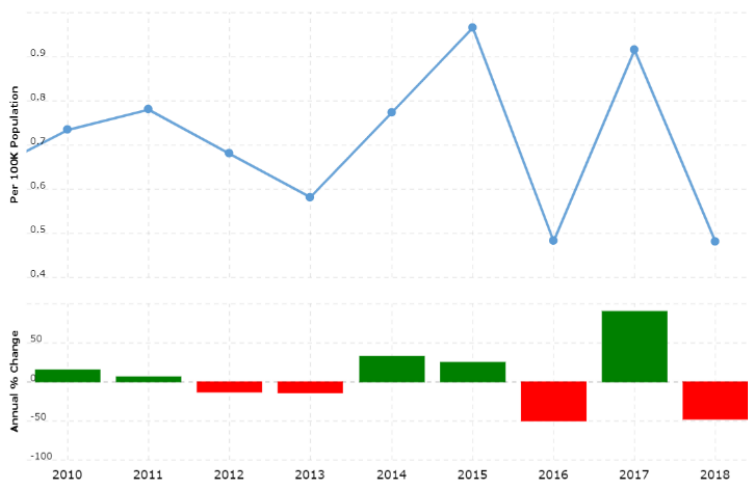

Slika 1: Regionalizacija Slovenije

Vir: Macrotrends LLS, 2021.

Glede na razpoložljive informacije je za obdobje 2010–2018 mogoče sklepati, da se je stopnja kriminalitete do leta 2018 zniževala. Kot lahko razberemo iz slike 2, je bila stopnja kriminalitete 0,48, kar pomeni 47,4 % upad v primerjavi z letom prej (Microtrends LLS, 2021; Policija, 2020).

Slika 2: Stopnja kriminalitete 2010–2018

Vir: Policija, 2020.

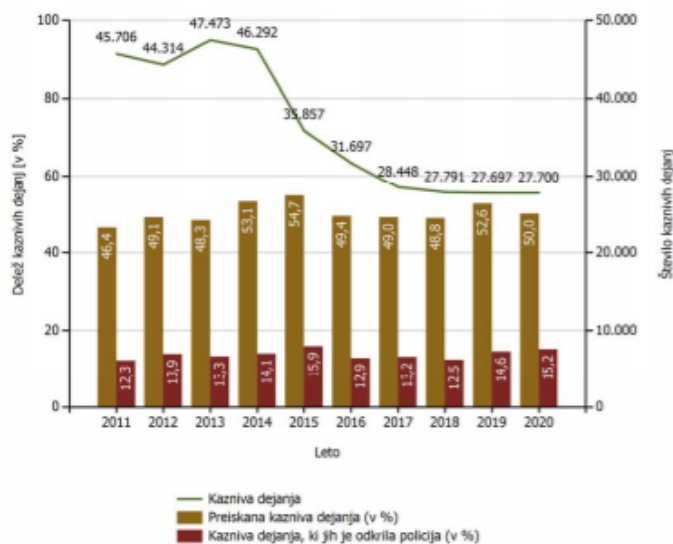
Z uradne spletne strani Ministrstva za notranje zadeve in iz uradne policijske statistike za prvo polovico leta 2020 lahko razberemo stopnjo kriminalitete v obdobju 2011–2020 in odstotek zaznanih kaznivih dejanj na urbanih in ruralnih območjih. Oglejmo si lahko tudi osnovni pregled kaznivih dejanj v Sloveniji (Microtrends LLS, 2021).

Osnovni pregled	Leto									
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Število kaznivih dejanj [celotna kriminaliteta]	45.706	44.314	47.473	46.292	35.857	31.697	28.448	27.791	27.697	27.700
Število preskanih kaznivih dejanj	21.213	21.742	22.943	24.579	19.613	15.646	13.939	13.567	14.569	13.863
Število kaznivih dejanj, ki jih je odkrila policija	5.628	6.140	6.317	6.507	5.688	4.076	3.761	3.473	4.049	4.219
Število kaznivih dejanj splošne kriminalitete	37.313	37.397	38.093	36.689	28.014	25.763	23.850	23.686	22.441	23.173
Število kaznivih dejanj gospodarske kriminalitete	8.393	6.917	9.380	9.603	7.843	5.934	4.598	4.105	5.256	4.527
Število kaznivih dejanj organizirane kriminalitete	165	246	301	165	152	255	160	420	402	166
Število kaznivih dejanj mladoletniške kriminalitete	1.081	1.020	1.008	1.089	742	708	706	654	644	613
Delež splošne kriminalitete [v %]	81,6	84,4	80,2	79,3	78,1	81,3	83,8	85,2	81,0	83,7
Delež gospodarske kriminalitete [v %]	18,4	15,6	19,8	20,7	21,9	18,7	16,2	14,8	19,0	16,3
Delež organizirane kriminalitete [v %]	0,4	0,6	0,6	0,4	0,4	0,8	0,6	1,5	1,5	0,6
Delež mladoletniške kriminalitete [v %]	2,4	2,3	2,1	2,4	2,1	2,2	2,5	2,4	2,3	2,2
Število mrtvih	18	29	17	16	27	16	19	13	12	11
Število hudo poškodovanih	125	132	134	116	109	92	68	72	54	56
Število lahko poškodovanih	1.256	1.257	1.181	1.023	902	885	665	654	649	639
Škoda [v 1.000 EUR]	164.894,8	157.933,0	187.443,8	245.842,9	279.414,8	211.801,9	257.421,0	127.452,3	235.448,4	172.134,6
Škoda gospodarske kriminalitete [v 1.000 EUR]	116.960,9	116.217,1	143.136,0	199.402,8	238.583,1	174.349,4	223.713,0	89.604,9	189.737,9	133.019,2
Delež škode gospodarske kriminalitete [v %]	70,9	73,6	76,4	81,1	85,4	82,3	86,9	70,3	80,6	77,3

Slika 3: Kazniva dejanja

Vir: Macrotrends LLS, 2021.

Pri razlaganju stopnje nasilja (sliki 3 in 4) je treba razlikovati med nasiljem, ki ga povzročijo neznanci (pogosto na javnih mestih ali na prostem), in nasiljem, ki ga izvajajo ljudje, ki se poznajo ali so v intimni zvezi (pogosto v domači sferi). Prva vrsta nasilja je značilna za urbana okolja (ulični ropi, napadi), medtem ko je nasilje v družini in nasilje med znanci v podeželski statistiki bolj izpostavljeno (Jones, 2012).

Slika 4: Število kaznivih dejanj

Vir: Macrotrends IJS, 2021.

Opozoriti je treba tudi na razlike na podeželju in na njihov vpliv na kriminaliteto. Kot primer lahko poudarimo, kako gospodarska osnova na podeželju povzroča kriminaliteto. Propad lokalnega gospodarstva je lahko povezan z visoko brezposelnostjo in demografskim propadanjem, ki lahko na določenih območjih privede do neenakomernih razmer in nato do več kriminalitete. Po drugi strani pa se konvergenca lahko dogaja tudi na ruralnih območjih, ki so izpostavljena začasnemu ali stalnemu prilivu prebivalstva, torej posameznikom, ki prinašajo s seboj tudi blago (potencialni cilji). Tako je povečanje kriminalitete tukaj povezano z upadom podeželskega gospodarstva (Ceccero, 2015).

4 Zaključna razprava

Podeželje se med seboj zelo razlikuje, ne glede na to, ali njihova gospodarstva temeljijo na kmetijstvu, turizmu, lahki proizvodnji, storitvah ali pridobivanju naravnih virov. Med seboj pa se ta območja razlikujejo glede na visoko ali nizko stopnjo nasilne kriminalitete in glede na njihovo bližino oziroma oddaljenost od velikih urbanih središč. Ruralna območja se razlikujejo glede na to, ali imajo rast ali upad prebivalstva in ali imajo raznoliko ali homogeno etnično in rasno populacijo.

Podobno se ruralna območja zelo razlikujejo v kulturi in običajih, ki oblikujejo delovanje kazenskoprnega sistema. Razumevanje dejavnikov, ki oblikujejo kriminaliteto na podeželju, ima pomembne posledice za splošno razumevanje kriminalitete. Na primer, zdi se, da teorije, ki so bile razvite z uporabo urbanih okolij, ne veljajo vedno enako za kriminaliteto na podeželju. Weisheit in Wells (v Weisheit, 2016) sta ugotovila, da so spremenljivke, ki so tradicionalno povezane s teorijo socialne neorganiziranosti, predstavljale sorazmerno visok odstotek razlike v stopnjah umorov na največjih urbanih območjih. Sposobnost teh spremenljivk, da upoštevajo stopnje umorov, pa se je strmo zmanjšala, ko je ena preučevala vse bolj ruralna območja. Posledično je postavljena pod vprašaj splošnost in končna uporabnost teorije. Poleg tega ni vedno jasno, kaj pomeni podeželje in katera enota analize je za podeželje najbolj smiselna (Donnermeyer et al., 2013).

Ne glede na merilo definicije podeželja ali ruralnega, je podeželje pomembna tematika za študije, kriminaliteta na podeželju pa pomembna razsežnost tega vprašanja. Podeželje ima praktično korist pri razumevanju kriminalitete in učinkovitem odzivanju nanjo. Medtem ko samo število kaznivih dejanj in storilcev kaznivih dejanj na urbanih območjih poenostavlja preučevanje kaznivih dejanj, je število velikih urbanih območij majhno v primerjavi s številom ruralnih območij. To veliko število ruralnih območij vključuje široko raznolikost dejavnikov, ki so včasih povezani s kriminaliteto. Zaradi te raznolikosti je ruralno okolje primerno za razvoj in preizkušanje kriminoloških teorij in predpostavk o kriminaliteti (Donnermeyer, Barclay in Jobes, 2002; Donnermeyer et al., 2013).

Kriminaliteta na podeželju je tema, ki je še v fazi razvoja. Obstajajo znaki, da je tema vedno bolj prepoznavna in vredna akademskega preučevanja. Poglobljene in usmerjene študije kriminalitete na podeželju lahko razširijo naše razumevanje kriminalitete na splošno. Omenjeni potencial se poveča z izvajanjem kriminalnih študij na podeželju v številnih državah.

Barclay et al. (2004) razkrivajo priznanja podeželskih policistov, ki navajajo, da imajo podeželski kraji edinstvene težave, vrednote, prepričanja in norme, ki vplivajo na vrste storjenih kaznivih dejanj in načine odzivanja skupnosti nanje. Policisti se pri preiskovanju kmetijskih kaznivih dejanj diskrecijsko držijo svojih neuradnih norm. »Podeželska« policija razume, da mora do neke mere upoštevati lokalne norme, da bo lahko sprejeta v skupnosti in bo lažje učinkovito opravljala svojo funkcijo.

Verjetno si bodo zatisnili oči pred nekaterimi kršitvami, kot sta vožnja pod vplivom alkohola in pijanost v javnosti, da bi ohranili tako socialne kot delovne odnose v skupnosti.

Ni presenetljivo, da imajo ruralna območja tradicionalno nižjo stopnjo kriminalitete kot urbana območja, vendar primerjalni pregled mednarodnih virov podatkov za izbrane države kaže na mešane, pogosto upadajoče trende. Izjeme so pravzaprav najbolj zanimiv del analize, saj dajejo namige za nadaljnje razumevanje dogajanja v podeželskih in mestnih občinah. V Združenih državah Amerike in Združenem kraljestvu je zmanjšanje števila kaznivih dejanj na splošno zaznamovalo trende tako iz policijske statistike kot iz viktimoloških raziskav. Naraščanje kriminalitete je od leta 2010 za urbana in ruralna območja vzporedno. Stabilnejša slika viktimizacije je ugotovljena, če pogledamo splošne stopnje razširjenosti iz nacionalnih viktimoloških raziskav. Kljub navedenemu pa obstajajo določene izjeme, povezane s stopnjo viktimizacije zaradi nekaterih kaznivih dejanj. Ključno vprašanje prihodnjih raziskav je razumevanje vzrokov sprememb v stopnjah kriminalitete na podeželju in kako so povezane s posebnimi podeželskimi razmerami na določenih območjih. Čeprav kriminaliteta na ruralnih območjih morda ni vedno samo ruralna, je trenutne teorije, ki temeljijo na mestih, ne razumejo v celoti. Trende kriminalitete je treba upoštevati glede na dogajanje na teh območjih: spremembe njihove ekonomske in gospodarske osnove, socialno-ekonomski in demografski izzivi vsakega prebivalstva ter rutinske dejavnosti ljudi (Weisheit, 2016).

Veliko raziskav o kriminaliteti na podeželju je bilo osredotočenih v ZDA. Te raziskave kažejo na nekatere načine, kako se kriminaliteta in pravičnost razlikujeta na podeželju in v mestih. Raziskava tudi kaže, da teorije kriminalitete, razvite z uporabo tega, kar je znano o kriminaliteti na urbanih območjih, morda ne ustrezajo ruralnemu okolju. Raziskave, ki temeljijo na podatkih iz ZDA, so se izkazale za zanimive in so razširile naše razumevanje kriminalitete na podeželju in teorij kriminalitete. Vendar so v ZDA le približno štirje odstotki svetovnega prebivalstva (Marshall in Johnson, 2005), kar pomeni, da je večji odstotek podeželskega prebivalstva v preostalem svetu v primerjavi z ZDA. Poleg tega je verjetnost, da bo glede na globalni kontekst variabilnost ruralnih območij v ZDA, zaradi katere je podeželje dragocen teritorij za preučevanje kriminalitete, veliko večja. Čeprav so podatki ZDA znatno prispevali k preučevanju kriminalitete na podeželju, je v drugih državah vse več raziskav. Obstajajo članki iz 37 različnih držav in peščica študij, ki

so uporabile globalne podatke. Antarktika je bila edina celina, ki v študijah ni bila zastopana. Najbolj sta bila preučena Avstralija in Združeno kraljestvo, naslednja pa je bila Južna Afrika. Preostanek je bil razpršen po vsem svetu od Bangladeša, Indije, Tanzanije do Pakistana.

Povzamemo lahko, da morda obstajajo pomembni načini, kako se kriminaliteta na podeželju in dejavniki, ki jo povzročajo, zelo razlikujejo od kriminalitete na urbanih območjih. Te razlike zaslužijo raziskovanje in vplivajo na politiko, prakso in teorijo (Weisheit, 2016; Ceccato, 2015).

Usposabljanje podeželske policije bi bilo treba izboljšali z vključitvijo nekaterih razprav o zgoraj navedenih vprašanjih, da bi zagotovili, da so vsi policisti seznanjeni s socialnimi procesi, ki potekajo v podeželskih skupnostih. Policisti se morajo zavedati morebitnih pristranskosti v sodbah lokalnih prebivalcev, s katerimi se pogovarjajo med preiskavami. Policisti se morajo zavedati tudi lastnih nagnjenj k uporabi hevrstike pri ocenjevanju ljudi. Na koncu bi morala policija spoznati, da lahko povzroči slabo počutje in pomanjkanje sodelovanja skupnosti, če preganja osebo, ki je v skupnosti popularna. Dodatne študije lahko razkrijejo celo vrsto vzorcev, ki jih kriminologija večinoma ignorira, vendar imajo obsežne posledice za kazenskopravne sisteme.

Literatura

- Argent, N. (2012). Rural policing and policing the rural: A constable countryside? *Geographical Research*, 50(3). Pridobljeno na https://www.researchgate.net/publication/263616406_Rural_Policing_and_Policing_the_Rural_A_Constable_Countryside_-_Edited_by_Rob_I_Mawby_and_Richard_Yarwood
- Barclay, E., Donnermeyer, J. in Jobes, P. (2004). The dark side of Gemeinschaft: Criminality within rural communities. *Crime Prevention and Community Safety: An International Journal*, 6, 7–22. Pridobljeno na https://www.researchgate.net/publication/248876940_The_Dark_Side_of_Gemeinschaft_Criminality_Within_Rural_Communities
- Ceccato, V. (2015). Rural–urban crime trends in international perspective. V V. Ceccato, *Rural Crime and Community Safety* (str. 65–92). London, Abingdon, New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Donnermeyer, J. (2007). Rural crime: Roots and restoration. *International Journal of Rural Crime*, 1, 2–20. Pridobljeno na https://www.researchgate.net/publication/228981592_Rural_Crime_Roots_and_Restoration
- Donnermeyer, J., Scott, J. in Barclay, E. (2013). How rural criminology informs critical thinking in criminology. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 2(3). Pridobljeno na

- https://www.researchgate.net/publication/283389921_How_Rural_Criminology_Informs_Critical_Thinking_in_Criminology
- Jones, J. (2012). Looking beyond the 'rural idyll': Some recent trends in rural crime. *Criminal Justice Matters*, 89, 8–9. Pridobljeno na https://www.researchgate.net/publication/271857192_Looking_beyond_the_rural_idyll_some_recent_trends_in_rural_crime
- Little, J., Panelli, R. in Kraack, A. (2005). Women's fear of crime: A rural perspective. *Journal of Rural Studies*, 21(2), 151–163. Pridobljeno na <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2005.02.001>
- Macrotrends LLC. (2021). *Slovenia Crime Rate & Statistics 1990–2021*. Pridobljeno na <https://www.macrotrends.net/countries/SVN/slovenia/crime-rate-statistics>
- Marshall, B. in Johnson, S. (2005). *Crime in rural areas: A review of the literature for the Rural evidence research centre*. London: Jill Dando Institute of Crime Science University College London. Pridobljeno na https://www.researchgate.net/publication/254955314_Crime_in_Rural_Areas_A_Review_of_the_Literature_for_the_Rural_Evidence_Research_Centre
- Meek, R. (2006). Social deprivation and rural youth crime: Young men in prison and their experiences of the "Rural Idyll". *Crime Prevention and Community Safety: An International Journal*, 8, 90–103. Pridobljeno na <https://doi.org/10.1057/palgrave.cpcs.8150006>
- Policija. (2020). *Letno poročilo dela policije v letu 2020*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/PorociloZaPrvoPolletje2020.pdf>
- Pruitt, L. R. (2008). Place matters: Domestic violence and rural difference. *Wisconsin Journal of Law, Gender & Society*, 23(2), 347–416.
- Somerville, P., Smith, R. in McElwee, G. (2015). The dark side of the rural idyll: Stories of illegal/illicit economic activity in the UK countryside. *Journal of Rural Studies*, 39(June), 219–228. Pridobljeno na <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2014.12.001>
- Weisheit, R. (2016). Rural crime from a global perspective. *International Journal of Rural Criminology*, 3(1), 5–28. Pridobljeno na <http://doi.org/10.18061/1811/78047>

MEDOSEBNO NASILJE V RURALNIH OKOLJIH

BELMA HODŽIČ, EVA MARČIČ, TAJA REDNAK,
KIARA ROPOŠA IN BLAŽKA TRATNIK

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.
E-pošta: belma.hodzic@student.um.si, eva.marcic@student.um.si,
taja.rednak@student.um.si, kiara.roposa@student.um.si, blazka.tratnik@student.um.si

Povzetek V ruralnih okoljih se soočajo s pomanjkanjem javnih storitev, kamor spadajo zdravstvo, sodstvo, izobraževalne ustanove in institucije za pomoč žrtvam nasilja, kar vpliva na odzivanje žrtev, saj jim območje daje manj priložnosti za prijavo zlorabe ali iskanje pomoči. Obenem marsikje ni urejen javni transport, ki pa je ključnega pomena v primerih, ko žrtve ne morejo dobiti pomoči oziroma le-ta ni ustrezna. Nasilja v ruralnih okoljih velikokrat ne prepoznajo in se posledično normalizira, še posebej, ko govorimo o psihičnem nasilju. Problem predstavlja tudi pomanjkljivo ozaveščanje o pomenu medosebnega nasilja, zlasti med starejšimi. Ruralna okolja se soočajo z neprijavljanjem nasilja, poleg tega se žrtve soočajo s pomanjkanjem pomoči strokovnih služb na tem področju. Razpršenost podeželja onemogoča represivnim organom, da bi se seznanili s problematiko družinskega nasilja ter posledično ustrezno ukrepali.

Ključne besede:

medosebno
nasilje,
družinsko
nasilje,
ruralno
okolje,
kriminaliteta,
preventivni
ukrepi

INTERPERSONAL VIOLENCE IN RURAL AREAS

BELMA HODŽIĆ, EVA MARČIČ, TAJA REDNAK,

KIARA ROPOŠA & BLAŽKA TRATNIK

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia.

E-mail: belma.hodzic@student.um.si, eva.marcic@student.um.si,

taja.rednak@student.um.si, kiara.roposa@student.um.si, blazka.tratnik@student.um.si

Abstract In rural areas, a shortage of public services, including health care, the judiciary, educational institutions, and institutions to help victims of violence, is present. The absence of the abovementioned affects the response of victims, as the area gives them fewer opportunities to report abuse or seek help. At the same time, public transport is not regulated in many places, but it is crucial when victims cannot get help or when existing service is not appropriate. Violence in rural areas is often not recognized and consequently normalized, especially when discussing psychological violence. Lack of awareness of the importance of interpersonal violence, especially among the elderly, is also a problem. Rural environments face non-reporting of violence. In addition, victims face a lack of assistance from professional services in rural areas. Besides, the dispersion of the countryside prevents the repressive authorities from becoming aware of domestic violence and, consequently, from taking appropriate action.

Keywords:

interpersonal
violence,
domestic
violence,
rural
environment,
crime,
preventive
measures

1 Uvod

Uporaba nasilja pomeni družbeno nesprejemljiv in nemoralen poseg v človekove pravice in svoboščine. Gre za družbeni problem, ki vključuje različne oblike nasilja, in sicer nasilje v družini, nasilje nad ženskami, medvrstniško nasilje ter nasilje nad starostniki. Omenjene oblike nasilja predstavljajo »specifičen sociološki položaj«, povezan s socialno-ekonomskim položajem posameznikov, rabo informacijsko-komunikacijskih tehnologij ter stopnjo enakosti med pripadniki obeh spolov (Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 [ReNPPZK19–23], 2019). Kot pravi Muršič (2004), je nasilje bolj ali manj vtakano v vsakodnevne medosebne interakcije nas vseh. Nasilje v medosebnih odnosih je pogosto utišano ali morebiti celo ni problematizirano. Zakon o preprečevanju nasilja v družini [ZPND] (2008) opredeljuje, da je nasilje prepovedano in pomeni vsako uporabo fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja povzročitelja nasilja proti žrtvi. Muršič (2004) nasilje definira kot upravljanje v razmerju do sočloveka na način, ki ga drugi ne želi oziroma ga zavrača. V 191. členu Kazenskega zakonika (Kazenski zakonik [KZ-1G], 2020) je opredeljeno, da »[k]dor v družinski skupnosti z drugim grdo ravna, ga pretepa ali drugače boleče ali ponižujoče ravna, ga z grožnjo z neposrednim napadom na življenje ali telo peganja iz skupnega prebivališča ali mu omejuje svobodo gibanja, ga zalezuje, ga prisiljuje k delu ali opuščanju dela ali ga kako drugače z nasilnim omejevanjem njegovih enakih pravic spravlja v skupnosti v podrejen položaj, se kaznuje z zaporom do petih let«.

Žrtve so lahko deležne fizičnega nasilja, ki pomeni vsako uporabo fizične sile ali morebitne grožnje z uporabo fizične sile. Spolno nasilje opredeljuje vsa ravnanja s spolno vsebino, v katera žrtev bodisi ne privoli, je vanje prisiljena ali zaradi svoje stopnje razvoja ne razume njihovega pomena (ZPND, 2008). Psihično ali čustveno nasilje lahko opredelimo kot vedenje in ravnanje, s katerima povzročitelj ali povzročiteljica nasilja pri žrtvi povzroči strah, ponižanje, občutek manjvrednosti, ogroženosti ter druge prisotne duševne stiske. Pri ekonomskem nasilju gre za neupravičeno nadzorovanje ali omejevanje družinskega člana ali članice pri razpolaganju z dohodkom, s katerim samostojno razpolaga oziroma upravlja (Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti (v nadaljevanju POND), n. d. a).

Osrednja tema prispevka je predstavitev poglobitvinih pojavnih oblik kriminalitete v ruralnih okoljih. Ugotoviti smo želeli, ali obstajajo razlike med oblikami kriminalitete na podeželju. Predstavljene bodo že opravljene študije v ruralnih okoljih na območju Slovenije ter morebitni ukrepi in alternative centru za socialno delo, vodjem policijskih okolišev in vsem institucijam, pristojnim za obravnavo družinskega nasilja, z namenom zmanjšanja problematike na podeželju v Sloveniji. Cilj prispevka je proučiti stanje medosebnega nasilja v ruralnih okoljih v slovenskem prostoru in drugje v tujini.

2 **Kriminaliteta v ruralnih in urbanih okoljih**

Kriminologa Eman in Hacin (2018) sta ugotovila, da je eden od dejavnikov, ki vpliva na kriminaliteto, tudi okolje. Urbano območje je regija, obkrožena z mesti, poleg tega pa gre za razvita območja, kjer so prisotne hiše, poslovne stavbe, ceste, mostovi in železnice. Pruitt (2008) opisuje, da so ruralna okolja z 2.500 prebivalci ali manj, vse ostalo predstavlja urbano območje. Ruralna območja imajo nizko gostoto prebivalstva in veliko nerazvitih zemljišč. Običajno je razlika med ruralnim in urbanim območjem jasna. V razvitih državah, z velikim številom prebivalstva, pa je ta meja vse manj jasna (National Geographic, n. d.). Nizka stopnja kriminalitete v ruralnem okolju je pogosto dojeta tako, da kriminaliteta na podeželju ni glavna skrb. Eden od razlogov pomanjkanja pozornosti v ruralnem okolju na področju kriminalitete je morda razširjeno prepričanje o dihotomiji med urbanim in ruralnim, pri čemer je prvi kriminogen, drugi pa idiličen (Ceccato, 2016). K temu se pridružuje tudi Pruitt (2008), ki meni, da za podeželske kraje običajno velja mirnost in varnost, kjer se ljudje razumejo in je kriminaliteta redka.

Razlika med stopnjo kriminalitete na podeželju in v mestih se je v zadnjih letih zmanjšala, saj je stopnja aretacij na podeželju za nekatera kazniva dejanja preseгла tiste na urbanih območjih. Nasilni prekrški zoper družinske člane sodijo med kazniva dejanja, za katera je stopnja aretacij na podeželju večja od tistih v mestih. Razlike so tudi v odzivnosti organov pregona, tožilcev in sodnikov, na nasilje v družini. Osnovne zdravstvene ustanove in zagovorniki žrtev so običajno redko in težko dosegljivi za podeželske prebivalce. Poleg tega so lahko organi pregona in sodišča manj dostopni. Opazna je tudi nenaklonjenost odzivanja policije na nasilje v družini v ruralnih okoljih, poleg tega je prisotno pomanjkanje usposabljanja in obveščanja tožilcev. Dodatno je za podeželja značilna razpršenost prebivalcev po območjih, kar

je s policijskega vidika in dela težko obvladljivo. Prebivalci v ruralnih okoljih se običajno med seboj poznajo, mobilnost in fluktuacija pa je nizka (Mawby in Yarwood, 2016). Mawby in Yarwood (2016) ugotavljata, da je nasilje v družini pogosteje obravnavano kot v urbanih okoljih, vendar je odziv v manjših soseskah nekoliko zahtevnejši. Kot že zgoraj navedeno, je pomoč prebivalcem in žrtvam ruralnih okolij pomanjkljivo organizirana in omejena.

3 Razlike med ruralnimi in urbani območji

Ruralna okolja, ki vključujejo tudi kmečka okolja, so raznoliki fizični in socialni prostori. Od urbanih okolij se razlikujejo predvsem po večjih družbeno-strukturnih ovirah, kot so nizka izobraženost ljudi, nižji dohodki, višja stopnja brezposelnosti, omejene zaposlitvene, socialne in zdravstvene storitve ter pomanjkljiv prevozni sistem. Za ruralno okolje je značilen socialni prostor z manj zasebnosti oziroma z »veliko gostoto poznanstev«. Ravnanja in prakse podeželanov so običajno utemeljeni v ideologijah samozadostnosti, opiranju nase, moškega hranitelja družine, močno kohezivne družine in lokalne skupnosti. Posebnosti ruralnega okolja pogojujejo praviloma slabo prepoznavanje in obravnavanje nasilja v družini. Najpomembnejše ugotovitve raziskave POND 2015 o prepoznavanju in obravnavi nasilja v družini na podeželju so pokazale, da je nasilje v družini še vedno tabu tema. Ruralna okolja so praviloma patriarhalna, pri čemer je strpnost do nasilja visoka. Visoka je tudi strpnost do zlorabe alkohola. Nasilje v družini je slabo prepoznan in obravnavan pojav. Med pojavnimi oblikami nasilja v družini je še najbolj obravnavano fizično nasilje. Prisotno je prikrivanje nasilja v družini s strani žrtev in povzročiteljev. »Vsak vsakega pozna« je tako prednost kot pomanjkljivost pri prijavih. Prevladuje prepričanje, da »mora ženska potrpeti«, bodisi zaradi ugleda družine ali celo vaše skupnosti. Pričakovana podoba podeželske ženske je »marljiva, poslušna« ženska. Obstaja prepričanje, da bodo ženske težko zapustile podeželje ali kmetijo ter odšle v varno urbano okolje (POND, n. d. a).

Rebernik (2008) ugotavlja, da so se v postkolonialni dobi oblikovale razlike med ruralnim in urbanim območjem, kar je posledica mestnih koncentracij zaposlitvenih možnosti v javnem in zasebnem sektorju ter prisotnost domačih in tujih investicij v urbanem okolju. Pri tem ostaja podeželje v večini ruralno, kar je lahko posledica zanemarjanja v državni razvojni politiki. Mesta omogočajo boljše zaposlitvene možnosti. V mestih je razvit neformalni gospodarski sektor, ki omogoča zaposlitev

prebivalcem brez formalne izobrazbe. Nasprotno pa na podeželju primanjkuje delovnih mest v neagrarnih dejavnostih, kar je odraz gospodarskega nazadovanja podeželja. Kmetijstvo tako ostaja neučinkovito, tehnološko nerazvito in nizko produktivno. Mesta imajo boljšo infrastrukturo in večjo možnost ter dostopnost do vzgojno-izobraževalnih in zdravstvenih ustanov. Ruralna okolja, ki niso prilagojena klimatskim spremembam, lahko povzročijo nastanek degradacije kmetijskih površin in pomanjkanje vode. Navedeno potrjujeta Mawby in Yarwood (2016), ki menita, da ruralna območja predstavljajo ruralna okolja s kmetijskimi površinami ter manj razvito infrastrukturo.

Hacin (2019) je v študiji primerjal kriminaliteto v urbanih in ruralnih okoljih v Sloveniji. Na podlagi analize policijske statistike obravnavanih kaznivih dejanj (v nadaljevanju KD) v mestnih in vaških občinah v obdobju 2010–2018 je ugotovil, da so KD zoper človečnost, človekovo zdravje in premoženje bolj značilna za mestne občine. Obenem pa so KD zoper življenje in telo, spolno nedotakljivost, zakonsko zvezo, družino in otroke, varnost javnega prometa in okolje, prostor in naravne dobrine pogostejša v vaških občinah. Tudi Japelj (2015, 2016) pri analizah policijskih statistik ugotavlja, da so prisotne razlike v pojavnih oblikah kriminalitete med ruralnimi in drugimi območji. Tominc in Sotlar (2019) sta v raziskavi, v okviru programske skupine Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru Varnost v lokalnih skupnostih, ugotovila, da prebivalci velikih (mestnih) občin pojave dojemajo drugače, saj jim pripisujejo večjo resnost, v primerjavi s prebivalci srednje velikih in malih občin. To nakazuje obstoj morebitnih razlik v zaznavanju varnosti med ruralnim in urbanim okoljem.

Med ruralnimi in urbanimi območji obstajajo določene razlike glede števila, zaznave in prijavljanja dejanj z znaki nasilja v družini. Navedeno smo želeli podkrepiti z dodatno analizo policijske statistike prekrškov z znaki nasilja v družini (tabela 1). Pri analizi podatkov iz tabele 1 smo se odločili za razdelitev policijskih uprav (v nadaljevanju PU) po Tominc in Sotlar (2019), kjer sta zajela območja osmih PU in občine znotraj njih (ena mala, ena srednja in ena velika glede na število prebivalcev). PU smo razdelili na ruralne (PU Murska Sobota, PU Kranj, PU Nova Gorica in PU Novo mesto), urbane (PU Ljubljana in PU Maribor) in ruralno-urbane PU (PU Celje in PU Koper).

Tabela 1: Število prekrškov z znaki nasilja v družini na 100.000 prebivalcev po PU za leto 2017

Enota	Prekrški z znaki nasilja v družini na 100.000 prebivalcev po PU za leto 2017
PU Murska Sobota	244
PU Maribor	159
PU Novo mesto	159
PU Ljubljana	144
PU Koper	136
PU Celje	123
PU Nova Gorica	89
PU Kranj	97

Vir: Policija, 2018a.

Poročilo Policije (2018a) prikazuje, da PU Murska Sobota v letu 2017 prednjači po številu prekrškov z znaki nasilja v družini na 100.000 prebivalcev. V primerjavi z največjo PU Ljubljana ima PU Murska Sobota 100 prekrškov z znaki nasilja več (preračunano na 100.000 prebivalcev). Pri tem ima PU Kranj, v primerjavi s PU Murska Sobota, za 147 manj prekrškov z znaki nasilja v družini. PU Murska Sobota ima 85 tovrstnih prekrškov več kot PU Maribor. Iz tega lahko sklepamo, da je v tipičnih ruralnih območjih, kot je PU Murska Sobota, več prekrškov z znaki nasilja v družini, v primerjavi z urbanima PU Ljubljana in PU Maribor. Navedeno potrjujejo tudi ugotovitve Kropeta, Lobnikarja in Prislanove (2016), ki kažejo, da je bilo pri analizi stanja v Pomurju na podlagi prijavljenih primerov nasilja v družini za obdobje 2008–2013 razvidno, da so pogostejša KD na območjih občin Gornja Radgona, Murska Sobota, Lendava in Črenšovci. Kot prikazuje tabela 1, je Policija (2018b) v letnem poročilu o delu PU Murska Sobota za 2017 ugotovila, da so prekrški nasilja v družini zoper nasilno in drzno vedenje v upadu. Policisti so pri obravnavanih dogodkih nasilja v družini ugotovili, da so najpogostejši vzroki nasilja v družini alkoholiziranost, ljubosumje, brezposelnost, izsiljevanje za denar in psihične motnje. V tabeli 2 je prikazana primerjava med ruralno (PU Murska Sobota), ruralno-urbano (PU Koper) in urbano PU (PU Ljubljana).

Tabela 2: Primerjava ruralne, urbane in ruralno-urbane policijske uprave

Policijska uprava	Število kaznivih dejanj zoper nasilja v družini
PU Murska Sobota	102
PU Ljubljana	333
PU Koper	76

Vir: Policija, 2019a, b, c.

PU Murska Sobota je zoper zakonsko zvezo, družino in otroke beležila manjši porast KD. Skupno so murskosoboški policisti obravnavali 188 KD, od tega je preiskanih 99,5 %. Največ je obravnavanih KD nasilja v družini, in sicer 102. To pa predstavlja največji delež v zadnjem petletnem obdobju (Policija, 2019a). Po podatkih policije (2019b) je bilo ugotovljeno, da je PU Ljubljana obravnavala 333 KD nasilja v družini. V PU Koper se zadnjih nekaj let število KD nasilja v družini in KD zanemarjanja mladoletne osebe in surovega ravnanja ne spreminja in znaša 76 (Policija, 2019c). Iz tega sledi, da ima PU Murska Sobota glede na velikost PU visoko število obravnavanih KD nasilja v družini, saj izhajamo iz tega, da Murska Sobota nazaduje po številu prebivalcev, v primerjavi z največjo PU Ljubljana. Kroppe et al. (2016) ugotavljajo, da je imela PU Murska Sobota v letu 2015 izmed vseh regij v Sloveniji največ KD z znaki družinskega nasilja, poleg tega pa so v porastu KD zoper zakonsko zvezo, družino in otroke. Policisti PU Murska Sobota so v letu 2015 obravnavali več tovrstnih KD kot PU Celje, PU Novo mesto in PU Maribor skupaj. Avtorji prav tako poudarjajo, da je treba upoštevati demografske značilnosti pomurske regije, saj ima le-ta v primerjavi z ostalimi področji nekatere specifične značilnosti.

4 **Kriminaliteta v slovenskih ruralnih okoljih**

Žrtev nasilja v družini je družinski član, nad katerim drug družinski član izvaja fizično, spolno, psihično ali ekonomsko nasilje ali zanemarjanje, ne glede na žrtvino starost, spol ali drugo osebno okoliščino. O tipičnih značilnostih žrtev ne moremo govoriti, saj so lahko žrtve ženske in moški vseh starosti, narodnosti in etničnih manjšin ter vseh socialno-ekonomskih skupin. Najbolj ogroženi so šibkejši družinski člani z manj družbene in ekonomske moči. V to skupino spadajo otroci in mladoletne osebe, nosečnice, podeželske ženske, revne in socialno ogrožene osebe, osebe z gibalnimi, senzornimi in intelektualnimi ovirami, osebe z duševnimi težavami in motnjami, migrantke ter starejše osebe. Tveganje za zlorabo omenjenih družbenih skupin se poveča, kadar je žrtev umeščena v več ranljivih skupin hkrati, na primer otrok z intelektualnimi ovirami, socialno ogrožena migrantka, gibalno ovirana starejša ženska ipd. (POND, n. d. a).

Vrsta okolja, v katerem ljudje prebivajo, vpliva na strah pred kriminaliteto. Prebivalci urbanih okolij navajajo močnejše občutke ogroženosti kot prebivalci ruralnih okolij, saj je za ruralna okolja značilna večja stopnja povezanosti in socialnih mrež.

Dejavnik, ki vpliva na strah pred kriminaliteto, je povezan z znaki nereda v soseski, kar je bolj značilno za urbana okolja (Meško in Pirnat, 2016). Selič (2009) v raziskavi ugotavlja, da je ruralno okolje dejavnik tveganja za nasilje v partnerskih odnosih in družinskem okolju. Raziskave med drugim dokazujejo, da je ruralni prostor raznolik glede strukturnih ovir in omejenih razpoložljivih virov za obravnavanje nasilja v družini (npr. delež izobraženih prebivalcev, stopnja brezposelnosti, višina dohodka, socialne in zdravstvene storitve, prevozni sistem), kar ne vzdrži preprostega posploševanja (POND, n. d. a). V ruralnem okolju primanjkuje usklajenega in koordiniranega delovanja institucij, ki se ukvarjajo z nasiljem v družini. Prav tako primanjkuje znanja in veščin komunikacije vseh, ki se ukvarjajo z nasiljem v družini. Opazno je neplačevanje socialnih in zdravstvenih prispevkov kmečkim ženam. Dodatno so odročna ruralna območja prepuščena sama sebi. Cerkev si premalo prizadeva za ozaveščanje o nasilju v družini, saj poudarja zgolj vrednoto ohranjanja družine za vsako ceno. Redki primeri domačih študij o nasilju v družini v ruralnih okoljih opozarjajo na to, da ruralno okolje predstavlja dejavnik tveganja za nasilje v družini. V ruralnih okoljih se poudarja potreba po dostopnosti strokovnih služb in usposobljenih zdravnikov za delo z otroki in mladostniki v ruralnih okoljih. Praviloma je v teh okoljih prisoten tudi podrejeni položaj žensk, v katerega so že zgodaj socializirane. Psihično nasilje je najpogostejša oblika nasilja nad prebivalkami ruralnih območij ter tam živečo starejšo generacijo (starši in partnerjevi starši) (POND, n. d. a).

Raziskava POND (n. d. b) je bila opravljena na reprezentativnem vzorcu splošne populacije, ki ga je pripravil SURS leta 2009 (N = 752) in je bil proporcionalno stratificiran glede na starost, regijo in tip naselja. Poleg vzorca po kraju bivanja noben odgovor ni prikazoval statistično pomembnih razlik med odgovori mestnih in vaških anketirancev o nasilju v zasebni sferi in partnerskih odnosih. Raziskave s področja zaznave in obravnave nasilja v družini v družinski medicini so z različnim vzorčenjem in metodami analiz pokazale pričakovano različne rezultate, in sicer ruralno okolje je, poleg ženskega spola in razvez, dejavnik tveganja za telesno in duševno nasilje v partnerskih odnosih. Približno 30 % preiskovank in preiskovancev ambulant družinske medicine je v ruralnem in urbanem okolju potrdilo izkušnjo s psihičnim in fizičnim nasiljem v družini. V sedemdesetih ambulantah družinske medicine v urbanem in ruralnem okolju je 17,9 % preiskovank in preiskovancev potrdilo izkušnjo s psihičnim in fizičnim nasiljem v družini. Statistično obstajajo pomembne razlike v kraju bivanja oseb, ki so poročale o duševnem nasilju. Več

tovrstnega nasilja je bilo opaženega v urbanem okolju. Pri tem pa bivanje v urbanem okolju zmanjšuje verjetnost za sočasen pojav fizičnega in duševnega partnerskega nasilja, kar naj bi odražalo specifične kulturnih kontekstov in več priložnosti za osebe s tovrstno izkušnjo nasilja pri dostopu do socialnih služb. Podeželje in odročna kmečka okolja so še vedno patriarhalna okolja, kjer je strpnost do nasilja visoka, žrtev pa se težko umakne iz kroga nasilja, saj ima majhno socialno mrežo in je ekonomsko odvisna od partnerja. Poleg tega je opazno izkoriščanje ženske delovne sile (POND, n. d. b).

4.1 Nasilje nad ženskami

Nasilje nad ženskami je kompleksen pojav, ki se dogaja tako v zasebni kot v javni sferi. Gre za nasilje, ki je usmerjeno proti ženski in ima številne pojavnne oblike; od nasilja v partnerskih odnosih do zalezovanja, spolnega nasilja, prisilnih porok, pohabljanja ženskih spolovil, prisilnih prekinitev nosečnosti in prisilne sterilizacije, spolnega nadlegovanja do spletnega nasilja. Čeprav je Republika Slovenija, zlasti v zadnjem desetletju, spremenila področno zakonodajo (npr. ZPND in KZ) ter izvedla številne kampanje ozaveščanja, z namenom poudarka na usposabljanju strokovnega kadra, je stanje na področju nasilja nad ženskami še vedno problematično (ReNPPZK19–23, 2019). Študije in izkušnje vladnih in nevladnih organizacij potrjujejo, da so nasilju v družini pogosteje izpostavljene ženske kot moški. Družina je za ženske in otroke potencialno najnevarnejši kraj, partner pa za žensko potencialno najnevarnejša oseba. Večina poškodb nastane v družinskem okolju. Ocenjujejo, da naj bi bila vsaka peta ženska v Sloveniji žrtev svojega partnerja. Nasilje nad ženskami med drugim izhaja tudi iz neenakomerne porazdelitve moči ter drugih strukturnih neenakosti med spoloma. V izraziteje patriarhalnem okolju je toleranca do nasilja v družini višja. Ženske, ki so doživele nasilje, po navadi ponotranjijo družbeno zaničevanje, ki jim vsili občutke manjvrednosti. Posledično sebe vidijo kot moškemu podrejene in se zaničujejo, ker so dopustile, da jih je nasilnež zlorabljal. Vzroki, zaradi katerih ženska kot žrtev ostane z moškim, so pomanjkanje podpore prijateljev, družine in institucij, sledijo družbena pričakovanja (zakonska zveza velja v »dobrem in slabem«), zanikanje (»zaradi dela je pod pritiskom«, »njegov oče ga je pretepal«), izolacija (»nihče ne bo hotel imeti nič s to grozno osebo«), strah in grožnje povzročitelja (»ubil bom tebe, otroke, potem še sebe«), odvisnost (čustvena in ekonomska odvisnost) ter upanje, da se bo partner spremenil (POND, n. d. a).

4.2 Nasilje nad moškimi

Nasilje nad moškimi je zamolčano, tako s strani žrtve kot povzročitelja. Po drugi strani pa je zmotno prepričanje ter razumevanje moškega kot povzročitelja in ženske kot žrtve nasilja. Moški kot žrtve se počutijo enako kot ženske žrtve nasilja, vendar pa zaradi naravnosti družbe in tradicionalnosti vloge moškega le-ti še težje poiščejo pomoč za rešitev iz položaja, v katerem so se znašli. Značilnost nasilja nad moškimi v družini in intimnih partnerskih odnosih, ki ga povzročajo ženske, je v tem, da največkrat ni prisotnih hujših telesnih poškodb. Ženske pogosteje uporabljajo psihične oblike nasilja. Umori partnerjev so pogosto storjeni v samoobrambi ali kot odgovor na nemoč pri soočanju z nasiljem partnerja. Moški se ob kričanju žensk nanje ne počutijo fizično ogrožene. Za moške žrtve je značilno, da vzroke za nasilje pogosteje eksternalizirajo (iščejo v drugih ljudeh ali okoliščinah), ženske pa internalizirajo (iščejo v sebi) (POND, n. d. a).

4.3 Nasilje nad otroki in mladostniki

V Sloveniji so nasilje v družinah začeli raziskovati razmeroma pozno, in sicer šele v začetku novega tisočletja. Čeprav so raziskave pripomogle k različnim spoznanjem o obsegu in oblikah nasilja v družinah na nacionalni ravni, se nobena ni nanašala na primerjavo nasilja v ruralnih okoljih z nasiljem v mestih (Kneževič Hočevnar, 2016). Nasilje v družini ne prizadene zgolj moških in/ali žensk, ampak tudi otroke, ki so v večini primerov zgolj priče nasilnih dogodkov v družinski sferi. Nasilje nad otroki, predvsem mlajšimi od 18 let, je ena od grobih kršitev otrokovih pravic. Pomembno je vedeti in obenem razumeti, da za nasilje ni nikoli odgovoren otrok. Bistvenega pomena je predvsem prepoznavanje nekaterih značilnosti otrok, mladostnic oziroma mladostnikov, ki doživljajo to nasilje. Med te značilnosti spadajo nenadne spremembe v vedenju, poslabšanje šolskega uspeha, prihod v šolo prezgodaj oziroma ostajanje otroka v šolskih prostorih po pouku in zdravstvene težave (npr. glavoboli, bolečine v trebuhu, anoreksija) (POND, n. d. b). Poleg navedenega se v ruralnih okoljih pojavlja tudi mladoletniško prestopništvo, ki se razlikuje od urbanih okolij, saj se pojavlja v klasični obliki fizičnega nasilja in ne v obliki spletnega trpinčenja ter ustrahovanja (Weisheit in Brownstein v Eman, Ivančič in Bagari, 2019).

Raziskava o hetero- in avtoagresivnosti v družini 2003–2005 se je nanašala na primerjavo urbanega in ruralnega okolja. Vsebovala je projektno nalogo, ki je analizirala izkušnje in stališča mladostnikov do nasilja v družini. Opravljena je bila na vzorcu 1.297 mladostnikov 65 naključno izbranih osnovnih šol v Sloveniji, iz urbanega in ruralnega okolja. Rezultati raziskovalne naloge so pokazali, da so mladostniki iz ruralnega okolja poročali o več žrtvah nasilja v svoji družini, v primerjavi z mladostniki iz mesta. Mestni mladostniki so bili bolj pogosto izpostavljeni verbalnemu nasilju, v primerjavi s podeželskimi, prav tako pa so v družinah mestnih mladostnikov, v primerjavi z družinami mladostnikov iz ruralnega okolja, kot povzročitelji nasilnih dejanj prevladovali starši. Ugotovili so, da so mladostniki iz urbanega okolja bolj sovražni in jezljivi, v primerjavi z mladostniki iz ruralnega okolja. Mladostniki iz ruralnega okolja so v večjem deležu navedli nudenje pomoči družinskih članov in sosedov, kakor pa mladostniki iz urbanega okolja (Kneževič Hočevnar, 2016).

4.4 Nasilje nad starejšimi

Svetovna zdravstvena organizacija [WHO] opisuje nasilje nad starejšimi kot enkratno ali ponavljajoče se dejanje oziroma odsotnost primerne ravnanja, ki škoduje ali povzroči stisko starejše osebe (WHO, n. d.). Raziskave so pokazale, da so povzročitelji nasilja nad starejšimi večinoma žrtvam poznane osebe. Prepričanje, da se nasilje nad starejšimi dogaja predvsem v domovih za starejše, je napačno. Največ nasilja nad starejšimi se namreč dogaja prav v partnerskih, sorodstvenih, družinskih, intimnih in skrbstvenih odnosih. Značilnosti in dinamika nasilja nad ženskami in otroki naj bi bili podobni dinamiki nasilja nad starejšimi. Starejše osebe doživljajo tako fizično, psihično, spolno kot tudi ekonomsko nasilje. Pogosteje se pojavljata ekonomsko nasilje (otroci starše prisilijo, da jim dajejo denar, prepíšejo nanje svoje imetje) in zanemarjanje (odrekanje medicinske oskrbe, nujnih dobrin ter osnovne nege) (POND, n. d. b). Ruralna okolja naj bi predstavljala problem, ki se nanaša predvsem na prekrivanje posameznih KD, kot na primer prekrivanje družinskega nasilja, pod katero spada nasilje nad ženskami in starostniki (Eman et al., 2019). Eman et al. (2019) prav tako ugotavljajo, da je v Pomurju nasilje nad starostniki izstopajoči problem, ki ga je zaradi značilnosti ruralnega okolja (predvsem odmaknjenosti in izoliranosti) tudi težje zaznati. Nasilje se kaže v obliki splošnega zanemarjanja, odvzemanja prejete pokojnine, odrekanja nudenja potrebne nege in ponekod tudi kot verbalno in fizično nasilje.

5 Kriminaliteta v ruralnih okoljih v tujini

5.1 Nasilje nad ženskami

Medosebno nasilje nad ženskami in moškimi v ruralnih okoljih je velikokrat zanemarjeno, predvsem zaradi statističnih podatkov, ki prikazujejo nižjo stopnjo kriminalitete v primerjavi z urbanim okoljem. Statistika pa je lahko nižja zaradi dejstva, ker vsa KD niso prijavljena. Dokument statističnega urada Združenih držav Amerike iz leta 2016 prikazuje, da je na podeželju prijavljenih le 41,4 % nasilnih KD in 46,8 % hujših nasilnih KD, kot sta posilstvo in rop (Rural Health Information Hub, [RHHub], 2018). Problematiko (ne)prijavljanja KD prikazujejo tudi raziskave iz Švedske, Velike Britanije in Avstralije. V vseh so avtorji prišli do zaključka, da ženske v ruralnem okolju manj prijavljajo nasilje v primerjavi z ženskami v urbanem okolju (Child Family Community Australia, 2015).

Znanstveniki na Švedskem verjamejo, da četrtnina nasilja v družini ostane prikrita, še posebej na območjih, kjer so hiše v ruralnem okolju oddaljene druga od druge. Sosedji zato ne morejo vedeti za nasilje in žrtve nasilja. Na Švedskem v intimnopartnerskih umorih umre povprečno 17 žensk letno. Večina žrtev je živela izven večjih mest. Statistika prikazuje, da je sicer hospitalizacija žrtev medosebnega nasilja v povprečju večja v urbanih okoljih, a je hospitalizacija žrtev, kjer je poškodbe povzročila njej znana oseba (v večini partner), večja v ruralnih. Prav tako se v ruralnih okoljih hospitalizacije v zadnjih letih povečujejo ter se približujejo številu v urbanem okolju, kjer v zadnjih letih ni večjih sprememb (Ceccato, 2016).

V Veliki Britaniji so z raziskavo ugotovili, da le 21 % žensk, ki so žrtve medosebnega nasilja, slednjega prijavijo policiji. Tudi v tej državi so oblike medosebnega nasilja koncentrirane v urbanih okoljih. Število ubojev žensk, ki jih je storil njihov partner, pa je, enako kot na Švedskem, že nekaj let višje v ruralnih okoljih kot urbanih. Dejanska statistika, ki bi razlikovala ruralna in urbana območja, bo vedno ostala nejasna, saj se tudi v primerih, ko je nasilje prijavljeno, preiskava velikokrat zaključi brez sodbe. Policijska poročila namreč prikazujejo, da je v četrtnini takih primerov razlog za to zavrnitev pomoči pri preiskavi in sodelovanja s policijo s strani ženske žrtve, kar otežuje nadaljevanje preiskave (Ceccato, 2016).

Pruitt (2008) navaja, da ženske v ruralnem okolju, kljub zgoraj navedenim statističnim podatkom, pogosteje doživljajo medosebno nasilje kot ženske v urbanem okolju ter se hkrati soočajo z različnimi težavami, ki jim preprečujejo oziroma vzbujajo strah pred prijavo policiji. RHHub (2018) prikazuje raziskavo iz leta 2012, kjer so v Združenih državah Amerike (v nadaljevanju ZDA) ugotavljali najpogostejše razloge za omenjeni problem. Ugotovili so, da so razlogi neprijavljanja nasilja v prvi vrsti zaradi mišljenja žrtve, da gre za osebni problem (34 %), da ni pomembno (18 %), policija ne more pomagati (16 %), strahu pred storilcem (13 %), in drugi razlogi (18 %). Navedeni razlogi so najpogosteje povezani s kulturnimi in socialnimi značilnostmi življenja v ruralnih okoljih, saj so družbene norme in vrednote ruralnih skupnosti osrednjega pomena za razumevanje nasilja v družini in zakaj žrtve ne poiščejo pomoči. Vrednote prispevajo tudi k zaščiti storilcev v skupnosti in povzročajo sram pri žrtvah. Neprijave namreč niso le posledica molka žensk, ampak tudi molka sosedov in drugih, ki živijo v bližini (Boka, 2004). Tradicionalne vrednote, vezane na spol, so bolj izrazite v ruralnih okoljih, na primer moškost na podeželju je definirana kot moč, pogum in prevlada nad žensko. Navedeno lahko v patriarhalnih družinah pogosto opravičuje nasilje. V raziskavi, ki so jo opravili v Avstraliji, so ugotovili, da se je moško nasilje v nekaterih skupnostih normaliziralo do te mere, da je mnogo žensk v življenju doživelo več oblik nasilja, same pa ga kot takega niso niti prepoznale. Ugotavljajo, da omenjeno velja še posebej za psihično nasilje, ki je pogostejše kot fizično (Child Family Community Australia, 2015). Poleg navedenega vrednote lahko pomenijo tudi, da bodo prebivalci in organi pregona nasilje videli kot intimno oziroma zasebno težavo ali zanj celo okrivili ženske. V eni izmed študij, ki so jih opravili na podeželju v Wisconsinu (ZDA), so ugotovili, da so se ženske, ki so prijavile nasilje ali se zgolj ločile od moža, počutile odrinjene od skupnosti in cerkve, saj niso zadostile pričakovanj skupnosti (Pruitt, 2008).

Dodaten problem pri odzivanju žensk na medosebno nasilje predstavlja geografska lega ruralnih okolij. Storilci lahko lokacijo izkoristijo kot obliko nadzora, preprečijo dostop do telefona in avtomobila. V raziskavi v Wisconsinu so ugotovili, da 47 % žrtev ni imelo dostopa do avtomobila in 30 % ni imelo dostopa do telefona. Žrtve so lahko hkrati oddaljene od javnega prevoza, najbližje storitve in pomoč drugih pa so lahko ponekod oddaljene več kilometrov. V takih primerih je tudi odzivni čas policije in reševalcev bistveno daljši, ki pa je ključnega pomena, ko je vpleteno fizično nasilje (Pruitt, 2008). Boka (2004) navaja, da je večja verjetnost, da bodo ženske žrtev

fizičnega nasilja, ko bodo prijavile in skušale zapustiti nasilnega partnerja. V eni izmed bolnišnic v ZDA je 73 % pretepenih žensk poškodbe pridobilo, ko so skušale razdreti zvezo. V primerjavi z mestnim življenjem je jasno, da imajo prebivalci podeželja običajno manj dostopa do storitev in pomoči, prav tako pa je ena izmed posledic lokacije pomanjkanje anonimnosti. Ljudje se med seboj bolje poznajo in predstavljajo obliko neformalnega družbenega nadzora. Govorice se hitro razširijo, žrtve pa so lahko ob tem odrinjene od skupnosti. Če se odločijo poiskati pomoč, je zaradi manjše populacije ruralnih območij precejšnja verjetnost, da policija in socialni delavci poznajo tako žrtev kot storilca. Ravno zaradi tega se pogosto raje odločijo ostati tiho ter nasilje skrivajo pred sosedi, prijatelji in družino. To potrjuje raziskava v Teksasu iz leta 2003, kjer je 53 % žensk, ki živijo v urbanem okolju, podporo poiskalo pri prijateljih in družinskih članih, medtem ko je v ruralnem okolju slednje storilo le 13 % žensk. Podobna raziskava iz leta 2005 je prav tako pokazala, da je za storilce nasilja na podeželju bolj verjetno, da ženski preprečijo stik s prijatelji in družino ter s tem zmanjšajo možnost, da bodo za dejanja odgovarjali. Na podeželju so ženske ravno zaradi tega izražale več občutkov osamljenosti in obupa, medtem ko so bile ženske v mestih bolj optimistične glede svojih razmer in menile, da imajo dovolj možnosti in sredstev, da spremenijo svoje življenje. Temu torej botruje večja podpora ljudi okoli njih, česar ženskam v ruralnem okolju pogosto primanjkuje (Boka, 2004).

Težave in ranljivost žensk pogosto poslabša še gospodarski vidik življenja v ruralnem okolju. Nizka gostota prebivalstva pomeni slabše priložnosti za delovna mesta, izobraževanja in druge storitve. Žrtve lahko ostanejo v nasilnih razmerjih ravno zaradi nezmožnosti preživljanja sebe in otrok. Statistični podatki v ZDA so pokazali, da ženske na podeželju zaslužijo približno polovico manj kot moški v ruralnih okoljih. Razlika med moškimi in ženskami je v urbanih okoljih manjša. Slednje v povprečju zaslužijo 28 % manj kot moški. Povprečna plača žensk, ki živijo na podeželju, je leta 2006 znašala 21.566 dolarjev, plača žensk v mestih pa 29.758 dolarjev. Pri tem je bilo 8 % žensk v ruralnem okolju brezposelnih, v primerjavi z ženskami v urbanem, kjer je delež brezposelnih znašal 2,4 %. Slaba plača na delovnem mestu ali brezposelnost lahko v veliki meri vplivata na njihovo odločitev, da ne bodo zapustile partnerja ali ga prijavile policiji, kar je bilo v raziskavi tudi potrjeno (Pruitt, 2008).

(Ne)razumevanje pomena nasilja dodatno otežuje nizka izobrazba žensk. Raziskava, izvedena leta 2005 na Kitajskem, je pokazala, da precejšen delež žensk na podeželju sprejema nasilje kot nekaj normalnega. Skoraj polovica vprašanih žensk (47 %), ki jih je partner pretepel, je menila, da se je to zgodilo zaradi napak, ki so jih storile. Mnenje, da pretep in zloraba nad njimi nista pomembna in da ne razmišljajo o tem, pa je izrazilo 38 % vprašanih. Ženske v urbanem okolju se bolj zavedajo lastnih pravic in redkeje tolerirajo nasilje. Na podlagi navedenega lahko poudarimo pomembnost znanja in informacij o tem, kaj je nasilje in kakšne oblike nasilja poznamo. Ženske, ki o tem niso ozaveščene, zlorabe morda ne bodo prepoznale, čeprav jo doživljajo vsak dan, kar še posebej velja za žrtve, ki so odraščale v gospodinjstvu, kjer je oče izvajal nasilje nad mamo in to normalizirajo tudi v svoji zvezi. Četudi žrtev prepozna nasilje, je pogosto, da tega ne prepoznajo drugi družinski člani oziroma skupnost (Boka, 2004).

5.2 Nasilje nad moškimi

Raziskave o medosebnem nasilju med partnerji je fokusirano predvsem na ženske kot žrtve in moške kot storilce. Nasilje nad moškimi je dokaj neznan in zapostavljeno, saj kot žrtve prijavljajo zlorabe manj kot ženske. V Veliki Britaniji so z raziskavo ugotovili, da le 7 % moških, ki so žrtve medosebnega nasilja, slednje prijavijo policiji, v primerjavi z ženskami, kjer je številka nekoliko višja (21 %) (Ceccato, 2016). Barber (2008) navaja, da gre pri tem za tabu temo, zaradi česar moški občutijo več sramu in strahu pred tem, da jih bo skupnost stigmatizirala. V ruralnem okolju, kjer ponekod prevladujejo patriarhalne družine, je sram lahko občutno večji, saj naj bi bili moški fizično in psihično močnejši v družini in nikakor ne žrtve nasilja.

Statistično je težko opredeliti, kolikokrat so moški žrtve nasilja. Fontes (v Barber, 2008) je z različnimi raziskavami v ZDA prišel do zaključka, da moški izvajajo nasilje nad ženskami vsake 15 sekund, medtem ko ženske izvajajo nasilje nad moškimi vsake 14 sekund. Navedeno dokazuje, da moški niso redkeje žrtve nasilja, kot to verjame družba. V nekaterih državah nasilje nad moškimi ni obravnavano kot KD, poleg tega pa moških žrtev zakoni ne varujejo tako kot ženske. Ena takih držav je Indija, kjer se je število moških žrtev, ki so jih viktimizirale partnerke, v zadnjih letih povečalo. Leta 2013 je bila izvedena raziskava, kjer je sodelovalo 1.000 moških iz ruralnega okolja, starih med 21 in 49 let. Ugotovili so, da jih je bilo 51,6 % je bilo izpostavljenih

psihičnemu nasilju, 6 % fizičnemu in 0,4 % spolnemu nasilju. Razlog za nasilje je bil v 60 % brezposelnost žrtve. Podobna študija je bila izvedena v Angliji in Walesu, kjer je bil prav tako opazen porast v stopnji nasilja nad moškimi s 4,4 % v letu 2012 na 10,5 % v letu 2017 (Malik in Nadda, 2019).

5.3 Nasilje nad otroki in mladostniki

Po definiciji Svetovne zdravstvene organizacije nasilje nad otroki in mladostniki zajema več vrst nasilja nad osebami, ki so mlajše od osemnajstega leta starosti. Vključuje lahko telesno, čustveno ali spolno zlorabo, zanemarjanje in izkoriščanje otrok (WHO, n. d.).

Zanemarjanje otrok oziroma neuspeh negovalca, da bi zagotovil potrebno oskrbo otroka, je najpogostejša vrsta nasilja nad otroki v ruralnih delih ZDA. Kar polovica prijav nasilja v ZDA se nanaša na zanemarjanje. Ameriški Urad za otroke je v letu 2007 preiskal okoli 1,9 milijona poročil o domnevnih zlorabah otrok. Ugotovljeno je bilo, da se je med letoma 1990 in 2007 število primerov spolne zlorabe otrok in fizičnega nasilja zmanjšalo za 52 %. Število primerov zanemarjanja otrok pa se je zmanjšalo le za 6 % (Mattingly in Walsh, 2010). Kljub očitnemu zmanjšanju prijav med letoma 1990 in 2007, podatki iz leta 2019 prikazujejo ponovno povečanje zlorab v ZDA, saj so uradniki prejeli več kot 2 milijona poročil o nasilju nad otroki in mladostniki (U.S. Department of Health & Human Services, 2021).

Številne študije nasilja nad otroki v Afriki prikazujejo skrb vzbujajoče visoko stopnjo zlorabljenih otrok. Po nekaterih podatkih naj bi se ta gibala okoli 64 %. Poleg tega so skrb vzbujajoča tudi poročanja o dolgotrajnih psiholoških težavah in travmah, ki so posledica fizične, psihične in spolne zlorabe otrok (Boyes, Cluver, Meinck in Mhlongo, 2015).

Na Švedskem se delež mladih, ki pravijo, da so žrtve nasilja, v zadnjih letih ni niti povečal niti zmanjšal. Številke ostajajo približno enake že od obdobja osemdesetih let. Od sedemdesetih let je vsako leto zaradi nasilja umrlo približno 15 posameznikov, starih od 10 do 24 let. Podatki kažejo, da so fantje bolj izpostavljeni zlorabi, medtem pa so deklice, v primerjavi s fanti, znatno bolj izpostavljene spolnemu nasilju. Nasilje nad mladimi ženskami se pogosteje dogaja za zaprtimi vrati domov, mladi moški pa so pogosteje žrtve nasilja na javnih mestih. Poleg

navedenega predstavlja problem tudi trgovina z ljudmi, katere žrtve so lahko prav tako mladi s podeželja. Kriminalne združbe, ki organizirajo kriminalne mreže, tako povezujejo ruralna in urbana območja. Od leta 2003 se je podvojilo število KD trgovine z ljudmi. Pri tem so 65 % primerov zabeležili v najbolj urbanih okrajih, kot sta Stockholm in Malmö (Ceccato, 2016).

Analize v ZDA kažejo, da zloraba otrok v podeželskih družinah ne odstopa od tiste v mestnih družinah. Vrste zlorab so podobne kot tudi številni družinski stresorji, ki vplivajo na pojav zlorab. To so težave z duševnim zdravjem, odvisnost od alkohola in zgodovina nasilja v družini. Vendar pa imajo podeželske družine, ki so bile prijavitelne službam za zaščito otrok, večjo verjetnost, da preživijo velik družinski stres in finančne težave kot družine v urbanih območjih (Mattingly in Walsh, 2010). Študija, opravljena v Afriki, zajema 23 kvantitativnih raziskav in je pomembna z vidika določanja povezav med otroško zlorabo in dejavniki, ki to zlorabo povzročijo. Avtorji so povezave razdelili na dejavnike na ravni skupnosti (vrsta okolja (urbano ali ruralno) ter izpostavljenost ustrahovanju in/ali spolnemu nasilju), dejavnike na ravni gospodinjstva (revščina in nasilje v družini), dejavnike na ravni oskrbovalca (bolezen AIDS in duševne težave, spremembe negovalcev, družinsko delovanje ter zloraba substanc) in dejavnike na ravni otroka (starost, invalidnost, telesno zdravje, vedenje in spol) (Boyes et al., 2015). Izpostavljeni dejavniki, ki vplivajo na nasilje nad otroki v ruralni Albaniji, so patriarhalna miselnost, slabo ekonomsko stanje, slaba komunikacija in uživanje alkoholnih pijač. Glavni razlog za nasilje v okrožju Elbasan je predvsem patriarhalna miselnost, ki je bolj razširjena na podeželju (Kacollja, 2015).

Večina študij je odkrila približno enake stopnje slabega ravnanja z otroki na podeželju in v urbani Ameriki. Tako pri porazdelitvi slabega ravnanja z otroki kot profilu družin, v katerih poročajo o nasilju, so si podeželje in velemesta v ZDA izjemno podobni. Vendar kljub omenjeni podobnosti obstajajo nekatere ključne razlike med ruralnim in urbanim okoljem. Mattingly in Walsh (2010) sta ugotovila, da podeželski otroci, ki so bili žrtve zlorabe ali zanemarjanja, pogosteje odraščajo v enostarševskih domovih, mestni otroci pa pogosteje živijo v nevarnih soseskah. Uporaba disciplinskih strategij pri starših temelji predvsem na njihovih osebnih prepričanjih, oblikujejo pa jih njihove izkušnje in kultura. Kitajski starši, ki so imeli sami v odraščanju izkušnjo z nasilnim discipliniranjem, bolj verjetno tako disciplinirajo tudi svoje otroke. Številni starši na Kitajskem še vedno menijo, da je vzgoja ali discipliniranje otrok s pretepanjem, čustvenim nasiljem ali drugimi

oblikami nasilja legitimna in učinkovita. Raziskava, izvedena na Kitajskem, je vključevala starše predšolskih otrok. Od devetih sodelujočih vrtcev jih je bilo pet v ruralnem okolju. Starše so v vprašalniku povprašali po njihovem odnosu do nasilnega discipliniranja otrok in pri rezultatih opazili razliko med starši iz urbanih okolij ter starši iz ruralnih okolij. Eno izmed glavnih vprašanj raziskave je bilo: *Ali boste v prihodnosti fizično nasilni do svojih otrok?* Odstotek staršev iz ruralnih okolij, ki nameravajo oziroma niso prepričani ali bodo izvajali fizično nasilje, je znašal 28,9 %. Z istim odgovorom je na enako vprašanje odgovorilo precej manj staršev iz urbanih okolij (17,8 %) (Chen, Dunne, Lyu, Wang in Zhu, 2020).

5.4 Nasilje nad starejšimi

Zloraba starejših (imenovano tudi trpinčenje starejših, zloraba v poznejših letih ali zloraba ranljivih odraslih) je opredeljena kot kakršna koli zloraba in zanemarjanje oseb, starih 60 let ali več, s strani skrbnika ali druge osebe. V raziskavah se poudarja pomembnost razumevanja ruralnega konteksta zlorabe starejših, saj imajo ruralne skupnosti navadno številčnejše in hitreje rastoče starejše prebivalstvo. Na tem področju obstaja manj literature, ki raziskuje nasilje nad starejšimi na podeželju. Ocenjuje se, da je med 1 in 2 milijona Američanov, starih 65 let ali več, odvisnih od nege ali zaščite drugih. Nacionalna študija o ravnanju s starejšimi je pokazala, da je 11 % starejših poročalo o vsaj enem primeru lažjega slabega ravnanja v preteklem letu, 1,2 % o dveh ali več oblikah slabega ravnanja v preteklem letu in 0,2 % o treh oblikah slabega ravnanja (Braun, Fitzsimons in Hagemester, 2011). Urad za pravosodno statistiko ameriškega ministrstva za pravosodje (U.S. Department of Justice, 2014) je predstavil podatke o različnih oblikah nasilja in primerjavo med pogostostjo nasilnih dejanj nad starejšimi oziroma drugimi starostnimi skupinami. Stopnje nasilnih kaznivih dejanj brez smrtnega izida in premoženjskih kaznivih dejanj nad starejšimi so bile nižje kot pri mlajših. Razmerje med pogostostjo premoženjske kriminalitete in nasilnega kaznivega dejanja je bilo pri starejših višje kot pri mlajših osebah, starih od 25 do 64 let. Stopnja umorov starejših se je od leta 1993 do leta 2011 zmanjšala za 44 %. Osebe, stare 65 let ali več, so imele več primerov kraje identitete kot osebe, stare od 16 do 24 let, vendar manj kot osebe, stare od 25 do 49 let ter od 50 do 64 let. Med starejšimi žrtvami nasilnih kaznivih dejanj je približno 59 % poročalo, da so bile žrtve doma ali v njihovi bližini. Starejši so policiji večkrat prijavili primere nasilnih kaznivih dejanj kot osebe, stare od 12 do 24 let (U. S. Department of Justice, 2014).

V raziskavi, ki so jo izvedli na podeželju Poljske, je kar 40,1 % starejših poročalo o nasilju, ki ga nad njimi povzročajo njihovi družinski člani. Psihično nasilje je doživelo 36,5 % oseb, malomarnost pa jih je doživelo 21,9 % oseb. Nizke stopnje nasilja pa so se presenetljivo pokazale za fizično nasilje (5,1 %). Najmanj pogosto so starejši poročali o spolni zlorabi (0,7 %) (Bulsa, Kołodziejczak in Terelak, 2018).

Glede na visoke stopnje nasilja nad starejšimi obstaja precejšnja problematika neprijavljanja kaznivih dejanj pristojnim ustanovam. Pomanjkanje prijav se opaža predvsem pri spolni zlorabi ali nasilju intimnega partnerja starejše osebe, ki predstavlja skrito težavo podeželja. Poleg tega večina strokovnjakov v skupnosti tega niti ne prepozna (Brossoie, Roberto in McPherson, 2013). Braun et al. (2011) kot razloge, da žrtve ne prijavljajo kaznivih dejanj, navajajo njihovo slabo zdravje, samoobtoževanje, strah pred povračilnimi ukrepi, strah pred tem, kaj se bo zgodilo s storilcem, če je storilec družinski član, zadrege in pomanjkanje informacij ter finančni pomisleki. Za razliko od mlajših odraslih oseb starejši na podeželju veliko bolj cenijo svojo zasebnost, samostojnost in občutek samozavesti. S tem je povezan strah, da bi bila ob prijavi ogrožena avtonomija in sposobnost prebivanja v svojem domu. Posredovanje vladnih služb in organov kazenskega pregona, ki posredujejo ob takšnih primerih, namreč lahko pripelje do dvoma o sposobnostih starejših. Na podeželju vlada močna navezanost na zemljo, zato bi odstranitev iz domov zanje pomenilo izgubo načina življenja. Poleg tega razkritje zlorabe ogroža tudi odnose s sorodniki, saj so storilci najpogosteje družinski člani. Ženske na podeželju zlorabe pogosto ne prijavijo, ker želijo ohraniti družinske odnose. V takih primerih gre za neko vrsto požrtvovalnosti za dobro družinske skupnosti. Poleg naštetih razlogov pa je eden od relevantnih tudi popolno nezavedanje osebe, da je žrtev nasilja. Pri nasilju nad moškimi trdo zakoreninjene tradicionalne moške spolne vloge zmanjšujejo verjetnost, da bi starejši moški poročali o viktimizaciji. Poleg tega na prijavljanje, ozaveščenost in dostop do storitev med drugim vpliva geografska izolacija. Kot pri drugih vrstah viktimizacije pomanjkanje ozaveščenosti, dostopnosti in ustreznosti podpore tudi prispeva k pomanjkanju poročanja ter iskanja pomoči. Slabše zaupanje starejših v zunanjo pomoč in nenaklonjenost neformalni podpori se kaže v tem, da starejši odrasli, tudi če so na voljo formalne storitve, morda ne želijo uporabljati teh storitev. Pomembna je tudi cenovna dostopnost storitev, v povezavi z višjo stopnjo revščine starejših oseb na podeželju. Storitve, namenjene večini, ki jo predstavlja bela, heteroseksualna populacija, morda niso primerne ali sprejemljive za podeželske afroameriške starešine, homoseksualce,

biseksualne, transspolne osebe ter osebe iz drugih raznolikih skupin. Če storitve niso na voljo, dostopne in kulturno sprejemljive za starejše odrasle, bi poročanje lahko v določenih primerih situacijo le poslabšalo (Braun et al., 2011).

6 Razprava in zaključek

Za obravnavo nasilja v družini je treba imeti znanje, institucije pa morajo omogočiti medsebojno, enotno in usklajeno delovanje. Z namenom skupnega sodelovanja različnih ustanov pri centru za socialno delo oblikujejo multidisciplinarno delovno skupino, ki jo sestavlja skupina različnih strokovnjakov in žrtve nasilja v družini. Zavedati se moramo, da mora imeti žrtev nasilja občutek varnosti in zaupanje, da sistem deluje in da ji bodo pomagali, da se nasilje ustavi. Cilj je predvsem zagotoviti celovito pomoč in čim bolj dolgoročno varnost ter zaščito žrtve. Ženske o doživetem nasilju običajno težko spregovorijo, posebej v ruralnem okolju, zato okoliščina, da »vsak vsakega pozna«, ni samodejno oteževalna. Neformalni nadzor na podeželju lahko prispeva k več prijavam nasilja v družini v ruralni skupnosti. Posledično je še toliko bolj pomembno, da je na policiji, centru za socialno delo ter v zdravstvenih ustanovah zagotovljen primeren prostor, kjer lahko žrtve spregovorijo o travmatičnih dogodkih. Ključnega pomena je, da ljudje, ki prihajajo v stik z žrtvami nasilja, seznanijo te osebe z nasiljem in morebitnimi posledicami. S tem onemogočimo sekundarno viktimizacijo, do katere pogosto pride zaradi neozaveščenosti tistih, ki so vključeni v komunikacijo z žrtvami nasilja (Društvo SOS telefon, 2014; POND, n. d. c).

Delovanje patronažne zdravstvene nege je še toliko bolj pomembno v primerih, kadar posledice nasilja niso vidne, socialno stanje družine urejeno, v zdravstvenem kartonu ni preteklih poškodb, incidentov in ko žrtev sama ne spregovori ali zanika, da preživlja nasilje. Prostor, okolje in avtentičnost dela patronažne medicinske sestre znotraj družine omogoča, da prej prepozna znake preživljanja nasilja. Ti so pogosto nevidni, prikriti in na prvi pogled izražajo zdravstvene probleme, čeprav gre v resnici za posledico nasilja v družinskih ali partnerskih odnosih. Pozornost je treba nameniti tudi pacientom, ki večkrat v letu potrebujejo ali iščejo oskrbo v urgentni kirurški ambulanti. V urgentni ambulanti morajo zabeležiti podatek o zlorabi alkohola, drog ali drugih substanc. Osebje pa mora biti pozorno na vedenje spremljevalca/ke pacienta in če vztraja pri prisostvovanju pri medicinski obravnavi v ambulanti (POND, n. d. b). Težave pri prepoznavanju in obravnavanju nasilja v družini

družinski zdravniki pripisujejo predvsem prikrivanju, kulturi, sramu in praktičnim težavam, kot sta neurejena osnovno zdravstveno zavarovanje in prevoz (POND, n. d. c).

Pri pregledu literature o nasilju nad otroki in mladostniki smo ugotovili, da so povzročitelji nasilja na podeželju pogosto starši otrok. Pri tem je bilo izpostavljenih več stresorjev, ki so lahko vzrok za nasilje. Te ugotovitve sugerirajo, da osamitev in pomanjkanje ustreznih storitev ter pomoči za podeželske družine predstavljajo ovire za zdravo družinsko življenje. Raziskave tako poudarjajo pomembnost preventivnih in intervencijskih programov, ki staršem nudijo socialno podporo, strokovno pomoč za duševno zdravje in splošno starševsko pomoč (Mattingly in Walsh, 2010). Raziskava, izvedena v Južni Afriki, je preverjala vpliv starševskega programa, ki sta ga oblikovala Svetovna zdravstvena organizacija in UNICEF. Program se imenuje Starševstvo za vseživljenjsko zdravje najstnikov (ang. *Parenting for Lifelong Health for Teens*). Program, kot eden redkih, vključuje tudi finančno pomoč staršem. Ekonomska stiska lahko predstavlja stresor v družini in je pri pomoči ne smemo spregledati. Uporaba starševskega programa je privedla do izboljšane starševske prakse, izboljšane duševnega zdravja staršev, izogibanja alkoholu/drogam ter izboljšane finančnega stanja. Vsi ti dejavniki so pripomogli k zmanjšanju nasilja nad otroki (Berezin et al., 2020).

Na podlagi ugotovljenega predlagamo morebitne uvedbe naslednjih ukrepov in alternativ, in sicer ozaveščanje podeželskih družinskih zdravnikov, policije in drugih institucij, ki delujejo na določenem območju. Zagotoviti bi bilo treba zasebne pogovore vaščanov z zdravniki oziroma drugimi strokovnimi delavci. Ključnega pomena je tudi informiranje žrtev nasilja o različnih možnostih izhoda iz situacije, v kateri so, kot so na primer SOS telefon, krizni centri, varne hiše in materinski domovi za ženske z mladoletnimi otroki do 15. leta starosti in nosečnice, ki so se znašle v socialni stiski in nimajo drugih možnosti bivanja.

Zaradi neurejenega javnega potniškega prometa predlagamo investiranje v gospodarski razvoj ruralnih območij. Izboljšati bi bilo treba javne storitve in ustrezen dostop do njih s podeželja v mesta z urejenim javnim transportom, ustvariti več možnosti za izobraževanje in hkrati več delovnih mest. Slednje je pomembno izpostaviti, saj smo ugotovili, da predvsem ženske v ruralnih okoljih na leto zaslužijo precej manj kot ženske v urbanih okoljih. Hkrati pa je tudi brezposelnost v ruralnem

okolju višja. Nizka plača oziroma nezmožnost poiskati službo sta ena izmed glavnih razlogov, da žrtve nasilja ne prijavijo, saj bi bile nezmožne preživljati sebe in družino. Zaposlovanje in ustvarjanje delovnih mest bi pripomoglo k boljši odzivnosti žrtev in posledično reševanju tovrstne problematike. Za izboljšanje gospodarstva v ruralnih okoljih si prizadeva tudi Evropska unija s Strategijo EU za oživitev podeželja iz leta 2020, kjer so oblikovali dolgoročno vizijo za preoblikovanje teh območij. Strategija med drugim vključuje tudi zgoraj omenjene predloge o zaposlovanju, usposabljanju in hkrati možnosti dela na daljavo (Evropska komisija, n. d.).

Za zmanjšanje medosebnega nasilja nad starejšimi in mladostniki bi se morali zavzemati tako država kot ljudje sami. Pri starostnikih in mladostnikih je izrednega pomena ozaveščanje o pomenu medosebnega nasilja, v kakšnih oblikah se pojavlja, kako to preprečiti in kje poiskati pomoč. Zatorej bi predvsem v domovih za ostarele in v šolah predlagali različne delavnice, z namenom seznanitve s tovrstno tematiko, kjer bi poudarjali ničelno toleranco do nasilja ter prijavljanje vsake oblike nasilja policiji, šoli, centru za socialno delo ali drugemu pristojnemu organu. Pri nekaterih starejših je problem nezavedanje medosebnega nasilja in zato je pomembno, da nasilje prijavi vsak, ki ga opazi. Za izboljšanje stanja na tem področju je zatorej priporočljiva izmenjava informacij med policijo in pristojnimi institucijami. Komandirji policijskih postaj v Pomurju so s septembrom leta 2019 začeli z akcijo, kjer v sodelovanju s patronažno službo in drugimi organizacijami več pozornosti namenjajo ravnanju s starostniki na njihovih območjih (Eman et al., 2019). Pomembne so tudi institucije, ki nudijo pomoč in zaščito žrtvam nasilja. Ena izmed takih je Hiša zavetja Palčica, ki je namenjena otrokom do 6 let, pri katerih pristojni Center za socialno delo zagotovi, da se otroci nemudoma umaknejo iz ogrožajočega okolja. Mladostnikom so namenjeni krizni centri za mlade, ki delujejo neprekinjeno 24 ur na dan (POND, n. d. b). V ruralnem okolju bi moral vodja policijskega okoliša tesneje sodelovati s skupnostjo za učinkovitejše in hitrejše reševanje problematike nasilja.

Ne nazadnje predlagamo razvoj programov pomoči in ozaveščanje, saj bi s tem povečali število prijav ter posledično zmanjšali nasilje. Kot eden izmed prvih korakov k izboljšanju bi lahko bila izdelava in razdeljevanje izobraževalnega gradiva s temo nasilja starejšim odraslim. Programi brezplačnega prevoza starejših, ki bi ga tudi izvajale starejše osebe. Pri tem bi se povečala mobilnost starejših in obenem

vzpostavila socialna vez z vozniki, ki bi lahko v primeru suma na nasilje pomagali. V Sloveniji deluje program Sopotnik, ki nudi omenjene prevoze starejšim. Ena izmed dobrih praks v Sloveniji pa je tudi TOM telefon, ki deluje na področju otrok in mladostnikov. Na enak način bi lahko vzpostavili linijo za starostnike in jim nudili pomoč. Zavedati pa se je treba, da je pomembna tudi preventiva. Z ozaveščanjem je treba začeti že pri mladih in razviti izobraževanje o zdravih partnerskih odnosih (Brossoie et al., 2013).

Literatura

- Barber, C. F. (2008). Domestic violence against men. *Nursing Standard*, 22(51), 35–39. doi: 10.7748/ns2008.08.22.51.35.c6644
- Berezin, M. N., Cluver, L., Doubt, J., Gardner, F., Lachman, J. M., Lombard, C. ... Wittesaele, C. (2020). Parenting, mental health and economic pathways to prevention of violence against children in South Africa. *Social Science & Medicine*, 262, 113194. doi:10.1016/j.socscimed.2020.113194
- Boyes, M. E., Cluver, L. D., Meinck, F. in Mhlongo, E. L. (2015). Risk and protective factors for physical and sexual abuse of children and adolescents in Africa: A review and implications for practice. *Trauma, violence, & abuse* 16(1), 81–107. doi: 10.1177/1524838014523336
- Boka, W. (2004). Domestic violence in farming communities: Overcoming the unique problems posed by the rural setting. *Drake Journal of Agricultural Law*, 9(3), 389–414. Pridobljeno na <https://aglawjournal.wp.drake.edu/wp-content/uploads/sites/66/2016/09/agVol09No3-Boka.pdf>
- Braun, E. J., Fitzsimons, N. M. in Hagemester, A. K. (2011). Interpersonal violence against people with disabilities: Understanding the problem from a rural context. *Journal of Social Work in Disability & Rehabilitation*, 10(3), 166–188. doi: 10.1080/1536710X.2011.596437
- Brossoie, N., Roberto, K. A. in McPherson, M. C. (2013). Violence against rural older women: Promoting community awareness and action. *Australas J Ageing*, 32(1), 2–7. doi:10.1111/j.1741-6612.2012.00649.x.
- Bulsa, M., Kolodziejczak, S. in Terelak, A. (2018). Domestic violence against seniors in rural areas of West Pomerania, Poland. *Annals of Agricultural and Environmental Medicine*, 26(1), 92–96. doi:10.26444/aaem/92208
- Ceccato, V. (2016). *Rural crime and community safety*. Milton Park: Routledge.
- Chen, J., Dunne, M., Lyu, L., Wang, H. in Zhu, G. (2020). Factors that influence Chinese parents' intentions to use physical violence to discipline their preschool children. *International Journal of Environmental of Research and Public Health*, 17(5), 1787. doi: doi.org/10.3390/ijerph17051787
- Child Family Community Australia. (2015). *Domestic and family violence in regional, rural and remote communities. An overview of key issues*. Pridobljeno na <https://aifs.gov.au/cfca/sites/default/files/publication-documents/cfca-resource-dv-regional.pdf>
- Društvo SOS telefon. (2014). *Priročnik za delo z ženskami in otroki z izkušnjo nasilja*. Pridobljeno na <https://drustvo-sos.si/wp-content/uploads/2019/08/prirocnik-za-deloz-zenskami-in-otroki-z-izkusnjo-nasilja.pdf>
- Eman, K. in Hacin, R. (2018). Kriminaliteta v mestnih občinah v Republiki Sloveniji. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Sklepne ugotovitve raziskovanja (2015–2018): Konferenčni zbornik* (str. 249–267). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.

- Eman, K., Ivančić, D. in Bagari, D. (2019). Pojavne oblike kriminalitete in posebnosti policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: varnost v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 97–107). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Evropska komisija. (n. d.). *Omrežja za razvoj podeželja in inovacije*. Pridobljeno na https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/international-cooperation/enlargement/pre-accession-assistance/ipard-initiatives_sl
- Hacin, R. (2019). Primerjava kriminalitete v slovenskih občinah. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 99–107). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Japelj, B. (2015). Kriminaliteta v Sloveniji leta 2014. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 66(2), 130–152.
- Japelj, B. (2016). Kriminaliteta v Sloveniji leta 2015. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(2), 140–170.
- Kacollja, D. (2015). The violence against children in Elbasan district, Albania. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(2), 172–176. doi:10.5901/mjss.2015.v6n2s1p172
- Kazenski zakonik (KZ-1G). (2015, 2016, 2017, 2020). *Uradni list RS*, (54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20).
- Kneževič Hočevar, D. (2016). Nasilje v družinah v okoljih, kjer »vsak vsakega pozna«. Nekateri premisleki. *Socialno delo*, 55, 39–54.
- Krope, S. F., Lobnikar, B. in Prisljan, K. (2016). Viktimizacija zaradi družinskega nasilja in policijsko delo v skupnosti: analiza stanja v Pomurju. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *2. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 79–98). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Malik, J. S. in Nadda, A. (2019). A cross-sectional study of gender-based violence against men in the rural area of Haryana, India. *Indian Journal of Community Medicine*, 44(1), 35–38. doi:10.4103/ijcm.IJCM_222_18
- Mattingly, M. J. in Walsh, W. A. (2010). Rural families with a child abuse report are more likely headed by a single parent and endure economic and family stress. *Carsey Institute*, 10. Pridobljeno na <https://scholars.unh.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1090&context=carsey>
- Mawby, R. I. in Yarwood, R. (ur.). (2016). *Rural policing and policing the rural: A constable countryside?* London; New York: Routledge, Taylor & Francis.
- Meško, G. in Pirnat, U. (2016). Pregled ugotovitev viktimizacijskih študij v Sloveniji in njihova uporabnost pri zagotavljanju varnosti v lokalnih skupnostih. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *2. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Varnost v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 63–70). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Muršič, M. (2004). Opredelitev nasilja v sodobnih medosebnih odnosih. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 55(4), 388–394.
- National Geographic. (n. d.). *Urban area*. Pridobljeno na <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/urban-area/>
- Policija. (2018a). *Poročilo o delu policije za 2017*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2017.pdf>
- Policija. (2018b). *Letno poročilo o delu Policijske uprave Murska Sobota za 2017*. Pridobljeno na https://www.policija.si/images/stories/PUMS/PDF/Statistika/PUMS_Letno_porocilo_2017.pdf
- Policija. (2019a). *Letno poročilo o delu Policijske uprave Murska Sobota za 2018*. Pridobljeno na https://www.policija.si/images/stories/PUMS/PDF/Statistika/PUMS_LetnoPorocilo2018.pdf
- Policija. (2019b). *Poročilo o delu policijske uprave Ljubljana za leto 2018*. Pridobljeno na https://www.policija.si/images/stories/PULJ/PDF/Statistika/PULJ_LetnoPorocilo2018.pdf

- Policija. (2019c). *Poročilo o delu policijske uprave Koper za leto 2018*. Pridobljeno na https://www.policija.si/images/stories/PUKIP/PDF/Statistika/PUKIP_LetnoPoročilo2018.pdf
- Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti. (n. d. a). *Nasilje v družini in ranljive skupine: končno poročilo o raziskavi pond SiZdrav*. Pridobljeno na http://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/izdelki/porocilo_ds4_mvj_final.pdf?sfvrsn=4&fbclid=IwAR202a1Zmgy51Yx9bMwADlOl-FZaKUDkDPU574mWgu79wQaWtwlRZKGFQIQ
- Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti. (n. d. b). *Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini. Priročnik za zdravstveno osebje*. Pridobljeno na <http://www.prepoznajnasilje.si/docs/default-source/default-document-library/priro%C4%8Dnik-za-zdravstveno-osebje.pdf?sfvrsn=0>
- Prepoznavna in obravnava žrtev nasilja v družini v okviru zdravstvene dejavnosti. (n. d. c). *Nasilje v družini v podeželskem okolju: raziskave, primeri, izjave*. Pridobljeno na <http://www.prepoznajnasilje.si/qrc/nasilje-podezelje>
- Pruitt, L. R. (2008). Place Matters: Domestic Violence and Rural Difference. *Wisconsin Journal of Law, Gender & Society*, 23(149), 348–416.
- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 [ReNPPZK19–23]. (2019). *Uradni list*, (43/19).
- Rebernik, D. (2008). *Urbana geografija: Geografske značilnosti mest in urbanizacije v svetu*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Rural Health Information Hub [RHHhub]. (2018). *Violence and abuse in rural America*. Pridobljeno na <https://www.ruralhealthinfo.org/topics/violence-and-abuse>
- Selič, P. (2009). Nasilje v družini – odkrivanje, preiskovanje in medinstitucionalni prostor obravnave, nova znanja za družinsko medicino. *Družinska medicina*. 7(2), 115–125.
- Tominc, B. in Sotlar, A. (2019). Razlike v zaznavanju varnostnih pojavov med prebivalci urbanih in ruralnih okolij v Sloveniji. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 45–56). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- U.S. Department of Justice. (2014). *Crimes against the elderly, 2003–2013*. Pridobljeno na http://www.antoniocasella.eu/nume/Morgan_bjs_nov2014.pdf
- U.S. Department of Health & Human Services. (2021). *Child maltreatment 2019*. Pridobljeno na <https://www.acf.hhs.gov/sites/default/files/documents/cb/cm2019.pdf>
- World Health Organization [WHO]. (n. d.). *Violence against children*. Pridobljeno na https://www.who.int/health-topics/violence-against-children#tab=tab_3
- Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND). (2008, 2016, 2017). *Uradni list RS*, (16/08, 68/16, 54/17).

KRIMINALITETA IN COVID-19 – S Poudarkom na RURALNIH OKOLJIH

MARUŠA RAVNJAK, ANA MARIJA POPLAŠEN, KAJA KNAVS,
MARIO CRNJAC IN MOJCA NAGLIČ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.

E-pošta: marusa.ravnjak@student.um.si, anamarija.poplasen@student.um.si,

kaja.knavs@student.um.si, , mario.crnjac@student.um.si, mojca.naglic@student.um.si

Povzetek Marca 2020 se je stanje v svetu spremenilo. Naenkrat smo bili primorani nositi maske, naša svoboda je bila omejena, šola je potekala na daljavo, prav tako se je uvedlo delo od doma. Zaprle so se marsikatero gostinske, kozmetične in druge dejavnosti. Uvedla se je policijska ura. Policija je svojo dejavnost usmerila v preiskovanje drugih kaznivih dejanj, saj se je pojavila nova vrsta kriminalitete, t. i. »korona kriminaliteta«, ki je povezana s pandemijo covid-19 in vključuje tihotapljenje, ponaredbe in goljufije pri nakupu raznih hitrih testov, zaščitnih mask ipd. Ker je pandemija covid-19 spremenila sam način našega dela, socialne interakcije, gospodarstvo in kriminaliteto, so bile spremembe vidne tudi v ruralnih okoljih, kjer so beležili porast nasilja v družini. Ljudje so nestrpni, prestrašeni, naveličani in se pogosto jezijo na bližnje, kar se lahko konča tudi tragično. Ukrepati je treba, preden se stanje, zaradi covid-19, še dodatno poslabša.

Ključne besede:

covid-19,
pandemija,
kriminaliteta,
nasilje,
ruralno
okolje

CRIME AND COVID-19 – WITH AN EMPHASIS ON RURAL ENVIRONMENTS

MARUŠA RAVNJAK, ANA MARIJA POPLAŠEN, KAJA KNAVS,
MARIO CRNJAC & MOJCA NAGLIČ

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia.
E-mail: marusa.ravnjak@student.um.si, anamarija.poplasen@student.um.si,
kaja.knavs@student.um.si, , mario.crnjac@student.um.si, mojca.naglic@student.um.si

Abstract In March 2020, the state of the world changed. Suddenly we were forced to wear masks, our freedom was restricted, the school was held at a distance, and work from home was introduced. Many catering, cosmetic and other services were closed. A curfew was introduced. Police redirected much of their workforce into investigating other crimes as a new type of crime called “corona crime” emerged. The crime linked to the Covid-19 pandemic includes smuggling, counterfeiting, and fraud related to rapid tests and protective masks purchase. Since the Covid-19 pandemic changed the way we work, social interactions, economy, and crime, the changes were also visible in rural areas, where there was an increase in domestic violence. People are impatient, scared, tired, and often they vent their anger on their loved ones, which can also end tragically. Action needs to be taken before the condition worsens further due to the Covid-19.

Keywords:

Covid-19,
pandemic,
crime,
violence,
rural
environment

1 Uvod

V preteklem letu smo se bili zaradi razglašene pandemije primorani soočiti z marsikatero situacijo. Pouk je začel potekati na daljavo, v večini se je delo prestavilo domov, omejeni smo (bili) glede gibanja, zapirale so se ne nujno potrebne trgovine, restavracije, gostilne, kozmetični saloni itd. Z zapiranjem in omejevanjem človekovih pravic je na drugi strani ponekod naraščala tudi kriminaliteta, kot je nasilje v družini, porast kaznivih dejanj, povezanih s posnetki spolnih zlorab otrok (t. i. otroška pornografija), več kriminalitete zoper spolno nedotakljivost, umorov, ubojev, povečalo pa se je tudi število kibernetških napadov in kazniva dejanja na področju poškodovanja ali uničenja stvari kulturnih pomenov oz. naravnih vrednot. V nadaljevanju predstavljamo osnovne pojme, kot so kriminaliteta, covid-19, ruralno okolje in ruralna kriminaliteta.

1.1 Kriminaliteta

Kriminaliteta je pojem, ki ga dandanes pozna že skoraj vsak posameznik, če seveda izvzamemo otroke. Pojavlja se praktično vsak dan in ji skoraj ni mogoče ubežati. Prav tako pa ni samo od nas odvisno, če bomo postali žrtev kriminalitete ali ne. Pojem kriminaliteta je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (Fran: Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2021) opredeljen kot skupek oziroma celota izvršenih kaznivih dejanj. Kriminaliteta zajema kazniva dejanja zoper življenje in telo ter spolno nedotakljivost (umor, uboj, posilstva, različne intenzitete telesnih poškodb, nasilje v družini, nasilje nad otroki), klasično premoženjsko kriminaliteto (v katero spadajo npr. tatvine in ropi), organizirano kriminaliteto (npr. proizvodnja in prodaja prepovedane droge, ilegalne migracije, tihotapljenje ljudi, trgovina z ljudmi) ter gospodarsko kriminaliteto, v katero uvrščamo ponarejanje gotovine in drugih plačilnih instrumentov, pranje denarja, davčne zatajitve itd. Kriminaliteta vključuje tudi druge oblike kaznivih dejanj npr. korupcijo, terorizem in ekstremno nasilje (Rezolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 [ReNPPZK19–23], 2019).

1.2 Covid-19

Covid-19 je bolezen, ki je povezana s SARS-CoV-2 (koronavirusom 2 hudega akutnega respiratornega sindroma) (Evropski portal za cepljenje, n. d.). Decembra 2019 so v Vuhanu na Kitajskem zaznali več primerov pljučnic, pri katerih je šlo za okužbo z novim koronavirusom, ki povzroča covid-19 (Nacionalni inštitut za javno zdravje, n. d.). Pri nas se je virus prvič pojavil v začetku marca 2020. Simptomi bolezni covid-19 so lahko zelo različni in vključujejo povišano telesno temperaturo, kašelj, boleče grlo, spremembo ali izgubo okusa in/ali vonja, slabo počutje, drisko, utrujenost in bolečine v mišicah. V hujših primerih pa se lahko kažejo tudi simptomi hude okužbe pljuč, sepsa in septični šok (Evropski portal za cepljenje, n. d.).

Pandemija covid-19 predstavlja najverjetneje največji izziv za celotno človeštvo po 2. svetovni vojni. Na začetku je bilo s to novo boleznijo povezanih veliko neznank in negotovosti, predvsem o širjenju nalezljivosti. Ključno za obvladovanje pandemije je ustrezno testiranje s preverjenimi in zanesljivimi laboratorijskimi testi, za tem pa hitrost in obseg uvajanja ustreznih zaščitnih ukrepov, ki zmanjšujejo hitro širjenje virusa med ljudmi in s tem omogočajo, da bolnišnice obvladujejo priliv novih bolnikov (Inštitut za mikrobiologijo in imunologijo [IMI], 2020).

1.3 Ruralno okolje

Ruralno okolje je nasprotje od urbanega okolja. Torej, če so urbana okolja večja mesta, potem ruralno okolje predstavlja podeželje, kjer ni večjih trgovskih središč, stolpnic, javnih ustanov, mestnega avtobusa in povečanega prometa. Meško (2019), opisuje glavne razlike med prebivalci ruralnega in urbanega okolja. Razvršča jih v štiri skupine:

- medsebojni stiki, ki temeljijo na pogostosti in zaupanju,
- deljenje skupnih interesov,
- občutek pripadnosti,
- poznavanje ostalih prebivalcev.

Če primerjamo medsebojne stike v urbanem in ruralnem okolju, ugotovimo, da so medsebojni stiki v ruralnem okolju bolj pogosti, saj so skupnosti v ruralnih okoljih manjše, prav tako pa prebivalci poznajo drug drugega. Navedeno se odraža tudi pri deljenju skupnih interesov, ki so v ruralnem okolju povezani predvsem s kmetijstvom, s skrbjo za naravo in okolico doma. Glede na to, da so, kot smo že omenili, skupnosti v ruralnih okoljih manjše, se tudi prebivalci počutijo, da nekam pripadajo, kot pa v urbanem okolju, v katerem nekateri ne poznajo niti svojih sosedov (Meško, 2019). Tudi Donnermeyer (2019) poudarja vedno večji pomen varnosti ruralnega prebivalstva in ruralnih skupnosti v urbaniziranem svetu, Flander in Tičar (2019) pa opozorita na enakost pravice do varnosti za urbano in ruralno prebivalstvo.

1.4 Ruralna kriminaliteta

Ruralna kriminaliteta je kriminaliteta, ki se dogaja v ruralnem okolju. Podeželje je izraz, znan širši javnosti, ki so ga v ZDA in tudi drugje po svetu kriminologi večinoma spregledali (Hollis in Hankhouse, 2019). Količina pozornosti, namenjena kriminaliteti na podeželju, je nesorazmerna z obsegom podeželja v ZDA, saj le-ta predstavlja kar 97 % celotne površine. V ruralnih okoljih živi približno 50 % svetovnega prebivalstva, zato se je posledično razvila nova veja kriminologije – ruralna kriminologija, ki preučuje ruralno kriminaliteto (Meško, 2019). Kriminaliteta je v ruralnih okoljih slabo dokumentirana. Kazniva dejanja so razdeljena v dve kategoriji:

- kazniva dejanja, ki so značilna za ruralna okolja, med katera uvrščamo kriminaliteto, povezano s kmetijstvom, okoljsko kriminaliteto, nedovoljen lov in naravovarstvene proteste,
- kazniva dejanja, ki se pojavljajo tudi na urbanih območjih in vključujejo družinsko nasilje, zlorabo drog, nestrpnost, izolacijo manjšin in diskriminacijo (Mawby in Yarwood, 2018).

V ruralnih okoljih so najpogostejše oblike kriminalitete medosebni spori, nasilje v družini, zloraba alkohola in prepovedanih drog (Meško, 2019; Sotlar in Tominc, 2019). Problem, ki ga preučujemo, izhaja iz kriminalitete, ki se je začela razvijati v obdobju pandemije covid-19, t. i. »korona kriminaliteta«. Le-to smo nekoliko

podrobneje pogledali v nadaljevanju. Kot problem smo opazili tudi nasilje v družini, saj menimo, da je ta vrsta nasilja prisotna predvsem v ruralnih okoljih narasla.

Namen našega prispevka je predstaviti, kako se lahko življenje ob epidemiji postavi na glavo. Navedeno lahko vodi v številne spremembe, kot sta na primer naraščanje in upadanje kriminalitete. Zanima nas, kaj lahko s sabo prinese pandemija, predvsem pa je naš namen predstaviti, kako se je kriminaliteta v času pandemije odražala v ruralnih okoljih. Cilj prispevka je ugotoviti, v kolikšni meri kriminaliteta v času pandemije covid-19 vpliva na ruralno okolje, kako se odraža, in podati predloge za zmanjševanje ruralne kriminalitete.

V nadaljevanju prispevka se bomo osredinili na pregled literature v Sloveniji, kjer opisujemo gibanje kriminalitete v času pandemije v Sloveniji, porast nasilja v družini, vpliv epidemije na kriminaliteto v prihodnosti ter kibernetške napade v času epidemije. Dotaknemo pa se tudi gospodarstva in delovanja policije v času epidemije. Kasneje opisujemo tudi pregled tuje literature, pri kateri se osredotočamo na pojavne oblike in trende kriminalitete, na nasilje v družini v ruralnih okoljih in na ruralno kriminaliteto v prihodnje.

2 Pregled literature v slovenskem jeziku

V Sloveniji že več kot leto živimo v skladu z določenimi ukrepi in omejitvami, vezanimi na pojav koronavirusa, ki pa se glede na epidemiološko sliko spreminjajo. Kar nekaj časa smo bili deležni omejitve gibanja na občine (in regije), državna meja je bila zaprta, ukinjen je bil javni promet, zaprte so bile vse izobraževalne ustanove, nenujne trgovine, dejavnosti in podobno. V času pisanju prispevka, tj. aprila 2021, (še vedno) velja obvezna uporaba zaščitnih mask na določenih mestih, omejitev gibanja med 22. in 5. uro oziroma t. i. »policijska ura«, delno pa so se sprostili ukrepi s področja izvajanja šolanja, obratovanja gostinskih lokalov, izvajanja raznih storitev ipd. (Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje, 2021).

Omenjeni ukrepi imajo na splošno zelo velik vpliv na družbo in vsakdanje življenje ljudi, prav tako pa tudi na nastanek kriminalitete. Na eni strani se pojavlja vse več stresa, tesnobe, finančnih stisk in problemov znotraj družin, kar na neki način vpliva tudi na porast kaznivih dejanj, ki jih povzročijo ljudje v stiski. Na drugi strani pa imamo številne motivirane storilce, ki so se razmeram enostavno prilagodili, zgrabili

priložnost in izkoristili dano situacijo (Gabrovec, 2020; Kokoravec in Meško, 2020). Statistična slika kriminalitete v državi se je v omenjenem obdobju spremenila – število nekaterih kaznivih dejanj je upadlo, preostalih pa naraslo (R. A. in I. M., 2020).

2.1 Gibanje kriminalitete v času pandemije covid-19 v Sloveniji

Plesničar, Drobnjak in Filipčič (2020) ugotavljajo, da je epidemija pripeljala do zmanjšanja ali celo preprečitve določenih oblik kriminalitete na eni strani in do pojava »korona kriminalitete« na drugi strani. Pri prvih gre za tista kazniva dejanja, ki se po navadi izvajajo v množici ali na javnih krajih, kot so pretepi, (žepne) tatvine in kazniva dejanja zoper javni red in mir, kar je predvsem posledica zaprtja trgovin, omejitve gibanja in druženja. Med »korona kriminaliteto« pa spadajo tista kazniva dejanja, ki so neposredno vezana na samo epidemijo (npr. tihotapljenje, ponaredbe in goljufije s hitrimi testi, nabavo zaščitnih mask in ostalih farmacevtskih ter zdravstvenih izdelkov) in ostale oblike, ki so pogostejše zaradi posledic pandemije. Gre predvsem za nasilje v družini in zlorabo otrok, ki je posledica tega, da so ljudje zaradi dela od doma in šolanja na daljavo več doma. Posledično se je takšnim dejanjem težje izogniti, saj žrtev velikokrat nima možnosti za umik. Problematika se kaže tudi pri zlorabi uveljavitve posebne pomoči v času krize ter v vse bolj pogosti kibernetski kriminaliteti. Slednja zaradi vse večje potrebe po rabi kibernetkega prostora predstavlja poseben izziv.

Glede števila kaznivih dejanj v času epidemije v Sloveniji je bila na Inštitutu za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani opravljena tudi študija. Študija temelji na analizi podatkov, pridobljenih s policije, in sicer za obdobje od 13. 3. 2020 do 13. 4. 2020, ki je bilo primerjano z istim obdobjem leta 2019. Na splošno je bilo ugotovljeno, da je bilo v tem obdobju 70 kaznivih dejanj manj kot leto prej, kar predstavlja le 1,5-% upad. Najbolj je naraslo število kaznivih dejanj, vezanih na varovanje zakonske zveze, družine in otroke (+10 %). Največji upad pa predstavljajo kazniva dejanja, vezana na gospodarstvo, zoper uradno dolžnost, javna pooblastila in javna sredstva, upad pa je viden tudi pri kaznivih dejanjih zoper človekovo zdravje ter javni red in mir (Plesničar et al., 2020).

Na drugi strani je bilo po podatkih policije v obdobju od 1. 1. 2020 do 22. 3. 2020 obravnavanih kar 368 kaznivih dejanj nasilja v družini, kar predstavlja 25 % več kot v istem obdobju leta 2019. V zvezi s tovrstnimi kaznivimi dejanji so obravnavali tudi 235 primerov prepovedi približevanja in 416 prekrškov. Zmanjšalo pa se je število kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost otrok, zanemarjenja mladoletne osebe ter surovega ravnanja (Gabrovec, 2020).

Podobno Kokoravec in Meško (2020) opažata padec števila vseh kaznivih dejanj (–46 %), predvsem premoženjske kriminalitete – ropov (–40 %), tatvin (–49 %) in vlomov (–34 %) v Ljubljani za obdobje med 1. 1. 2020 in 31. 8. 2020 v primerjavi z istim obdobjem leta 2019. Zanimiv je tudi podatek o upadu kaznivih dejanj, povezanih z nasiljem v družini, saj naj bi se to zmanjšalo za 40 %, kar pa se zdi, glede na zgoraj omenjene podatke, zelo nepričakovano.

Število obravnavanih deviantnih ravnanj naj bi bilo do 21. 9. 2020 primerljivo s številom istega obdobja leta 2019 (upad le za 2 %). Prav tako je primerljiva tudi stopnja preiskavanosti. Največji delež vseh kaznivih dejanj predstavlja premoženjska kriminaliteta (kar 65 %), porast pa kljub dejstvu, da so zaradi ukrepov zoper epidemijo ljudje več doma, predstavljajo vlomi v stanovanja in hiše (10 % več) (R. A. in I. M., 2020).

V Sloveniji je bilo tako do 21. 9. 2020 v primerjavi z enakim obdobjem leta 2019 (R. A. in I. M., 2020):

- 3,8 % manj tatvin,
- 0,1 % manj velikih tatvin,
- 10 % več vlomov,
- 25 % manj ropov,
- 10 % več nasilja v družini,
- 18,4 % manj kaznivih dejanj zanemarjanja mladoletne osebe in surovega ravnanja.

Med 16. 3. 2020 in 15. 4. 2020 so opazili tudi porast kaznivih dejanj, povezanih s posnetki spolnih zlorab otrok (imenovano tudi otroška pornografija), saj se je število glede na isto obdobje v letu 2019 podvojilo. Ravno zaradi pošiljanja golih slik in podobnih vsebin je ključno, da so mladi seznanjeni s pravilno in varno uporabo interneta (S. S., 2020).

Na drugi strani pa časopis *Dnevnik* poudarja padec števila kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, kar je bilo zaradi omejitve gibanja in poostrelega nadzora tudi pričakovati (STA, 2020). Pričakovano se je zmanjšala tudi stopnja kaznivih dejanj in prekrškov zoper javni red in mir. Marca 2020 je bilo tovrstnih kršitev kar pol manj kot v marcu leta 2019 (Libnik, 2020).

2.2 Porast nasilja v družinah

O gibanju kriminalitete v izrednih razmerah veliko poročajo tudi mediji, predvsem pa so pogoste objave o porastu družinskega nasilja. Krivec (2020) navaja, da se je v času pandemije slednje povečalo kar za petino, kar pomeni 20 % več kaznivih dejanj nasilja v družini, žrtve katerega so najpogosteje ženske, storilci pa so (nekdanji) partnerji. Spletni portal Siol.net pa ugotavlja, da je v obdobju od 1. 1. 2020 do 20. 9. 2020 policija v primerjavi z letom 2019 zabeležila 10 % več kaznivih dejanj nasilja v družini, za katere je bila podana kazenska ovadba. Med samo epidemijo – od 13. 3. 2020 do 31. 5. 2020 je policija obravnavala 6,3 % več tovrstnih kaznivih dejanj (R. A. in I. M., 2020).

Tetičkovič (2021) navaja, da je leto epidemije zaznamovano z umori, uboji in posilstvi. Od 1. 1. 2020 do 30. 11. 2020 naj bi policisti obravnavali 12,9 % več kriminalitete zoper zakonsko zvezo, 19,4 % več posilstev, 33,3 % več umorov in kar 56,3 % več ubojev kot v istem obdobju prejšnjega leta. Slednji se pri nas večinoma zgodijo znotraj družine. Od razglašene epidemije, tj. 13. 3. 2020 do konca leta, so mediji poročali o kar treh trojnih umorih. Prvi primer se je zgodil junija v Domžalah, ko je 24-letnik s hladnim orožjem umoril strica, dedka in babico. Drug primer je sledil novembra na Jančah. 22-letni Ljubljčan je s hladnim in strelnim orožjem najprej ubil očeta, mamo in sestro, kasneje pa sodil še sam sebi. Streljal pa naj bi tudi na policiste (M. L., 2020; Tetičkovič, 2021). Na božični večer je v bližini Ptuja 35-letnik vpričo otroka umoril partnerko, kasneje pa še njena starša. Po poročanju

medijev naj bi do tragičnega dogodka prišlo zaradi razhoda. Storilec je umorjenim grozil že prej, zaradi česar je imel tudi prepoved približevanja (Tetičkovič, 2021).

2.3 Vpliv pandemije covid-19 na kriminaliteto v prihodnosti

Kokoravec in Meško (2020) ugotavljata, da se »trenutno stanje kriminalitete v Sloveniji sklada s stanjem v Evropi in ZDA« (str. 147). Bistvene spremembe v obsegu in strukturi kaznivih dejanj pa se bodo pokazale v prihodnosti. Takrat se bo pokazala tudi jasnejša slika vpliva pandemije covid-19 na kriminaliteto, predvsem zaradi možnosti primerjav z uradnimi statistikami iz preteklih časovnih obdobj. Pri tem ne smemo pozabiti na pomen temnega polja kriminalitete, saj statistika kaže le del vse kriminalitete in ne odraža celotne slike. Veliko kaznivih dejanj (sploh s področja nasilja v družini in gospodarske kriminalitete) ni zaznanih ali prijavljenih policiji (Plesničar et al., 2020).

2.4 Kibernetski napadi v času epidemije covid-19

Policiji, sodiščem in drugim organom pregona je covid-19 spremenil delovanje in usmeril njihovo pozornost na druga kazniva dejanja. Pojavilo se je veliko prevarantov, ki so se oz. se hočejo okoristiti s t. i. »korona kriminaliteto« – dobava mask, hitrih testov ipd. (Gabrovec, 2020). Po podatkih policije naj bi upadlo število kaznivih dejanj, kot so tatvine, ropi, kraje avtomobilov, izsiljevanja. Povečalo pa se je število kaznivih dejanj na področju poškodovanja ali uničenja stvari kulturnih pomenov oz. naravnih vrednot ter kibernetskih napadov (M. R., 2021). Slednji so posledica tega, da so se v času epidemije delo, nakupovanje, komunikacija in bančni promet prenesli na splet, kar je privedlo tudi do povečanja tovrstne kriminalitete. Prihaja do lažnih oglaševanj, goljufij, širjenja lažnih informacij, spletnih napadov in zlonamerne programske opreme. Zlonamerna programska oprema je napad, kjer računalnik okužijo z virusi, preko katerih lahko vohunijo, si prenakazujejo denar, ukradejo občutljive informacije itd. Po navadi se storilci obrnejo na žrtve po e-pošti z različnimi povezavami in prilogami. Ker ljudje v času covid-19 veliko kupujemo po spletu, prihaja tudi do lažnega predstavljanja. Prihaja do raznih oglasov, e-pošte ipd., ki so namenjeni pridobivanju različnih podatkov uporabnika računalnika (npr. podatkov kreditne kartice) (Forscope, n. d.). Zaradi povečane dejavnosti preko informacijske tehnologije so v tem času postali vdori in zlorabe na spletu nekaj vsakodnevnega. Na Policijski upravi Maribor so v letu 2020 zaznali povečan obseg

kaznivih dejanj na področju prikazovanja, izdelave, posesti in posredovanja pornografskega gradiva. Te preiskave so obsežne in zahtevne, še posebej v primerih napadov na gospodarske družbe in v primerih posnetkov spolne zlorabe otrok (Ptujinfo, 2020).

Spletni napadalci so v času epidemije covid-19 svoje napade bolj usmerili na podjetja in večje korporacije, saj imajo od njih večjo korist. Ko se je začela epidemija, se je velik del poslovanja preselil na splet. Marsikatero podjetje se je še »slovalo« in ni imelo ustrezne kibernetkovarnostne zaščite, kar so izkoristili storilci, ki so kot tarče napada uporabili 43 % malih in srednjih podjetij. Iz Nacionalnega odzivnega centra za kibernetko varnost so sporočili, da so bila podjetja oškodovana vsaj za 65 tisoč evrov ali še več, ko so storilci izkoristili spletna mesta in od njih izvabili podatke, kot so uporabniško ime, geslo in številke bančnih kartic. Z namenom t. i. ribarjenja so uporabili tudi lažna predstavljajna in povečali kriminaliteto na tem področju za kar 350 %. Navedeno vključuje tudi zasebne uporabnike. Na področju kibernetne varnosti bi se morali še bolj posvečati izobraževanju in ozaveščanju, saj se ljudje premalo zavedamo tega problema. Prav covid-19 in primeri kibernetnih napadov nam lahko služijo kot kazalnik dejstva, da smo lahko v kibernetnem prostoru zelo hitro oškodovani (N. A., 2020).

2.5 Covid-19 in gospodarstvo

Kriminaliteta v času covid-19 ni bila aktivna samo na spletu, ampak tudi v gospodarstvu. Pojavile so se potrebe po maskah, razkužilih, kasneje po testih in cepivu. Kot že omenjeno, je marsikdo v tem videl velik dobiček. Tako je prišlo do velikih obogatitev na eni strani ter do hudih oškodovanj na drugi. Kriminalci so namreč stanje v državi izkoristili sebi v korist. To korist so uporabljali tudi javni uslužbenci. Komisija za preprečevanje korupcije (KPK) je v prvem valu epidemije zaznala veliko korupcijskih dogodkov. Večina se jih nanaša na nakup opreme za zaščito pred virusom. Veliko opreme je bilo kupljeno netransparentno in neodgovorno, samo na podlagi klicev določenih uslužbencev. Posledično lahko nakup zaščitne opreme v času epidemije umestimo med večja korupcijska dejanja v zadnjem času v Sloveniji, saj je bilo pri tem izvedenih ogromno nezakonitih dejanj (Modic, 2020). Korupcijskim dogodkom sledi eden izmed odmevnih dogodkov v Sloveniji na področju »korona kriminalitet«. Gre za nakup antigenskih testov, ki niso bili ustrezni. Z namenom zaslužka so storilci z nakupom podjetja, ki je imel

licenco za dobavo tovrstnih testov, želeli doseči, da jih država uvrsti na seznam javnega naročanja testov. Ministrstvo za zdravje je na koncu kupilo njihove antigenske teste za zelo nizko ceno. Z nizko ceno pa je prišla tudi neučinkovitost omenjenih testov, saj so bile palčke za jemanje brisa napačne. Pri tem poslu je sumljivo dejstvo, da ministrstvo ni predhodno preverilo podjetja, kot se to po navadi dela v primerih javnih naročil. Poleg navedenega Tetičkovič (2021) izpostavi tudi predhodno kriminalno dejavnost vpletenih, saj so ti storilci delovali že na področju piramidnih goljufij, kjer so investitorje nekega projekta ogoljufali za več milijonov evrov (Tetičkovič, 2021).

Drugi primer je bil povezan s krajo in spletno preprodajo razkužil in mask. Skupina zasebnih detektivov je prišla na sled osumljencem, ki so v UKC Ljubljana ukradli maske in razkužila ter jih prodajali na spletu. Ob začetku epidemije so bile maske in razkužila med prvimi pomembnejšimi zaščitnimi izdelki. Večje zaloge mask in razkužil ni bilo, potreba po njihovi uporabi pa je bila vedno večja. Tako so tudi v UKC Ljubljana opazili, da njihove zaloge nesorazmerno hitro zmanjkuje. Sumili so, da jih nekdo krade – zaposleni ali zunanji delavec. Sprožili so naknadno inventuro zalog in samo preiskavo. Detektivi so se z osumljencem dogovorili za odkup, da so dobili vzorec. Ko so preverili vzorec maske in razkužila, so ugotovili, da gre za isto serijo, ki je izginila iz UKC Ljubljana. Nato so podali prijavo še na policijo. Kriminalisti so nadaljevali s preiskavo, detektivi pa so se dogovorili za večji nakup, kar je predstavljalo zadosten razlog za hišno preiskavo. Osumljena sta bila 31-letnik in 28-letnica, oba zaposlena v UKC Ljubljana. Kasneje je bilo ugotovljeno, da so vpletene tudi druge osebe, zato so nadaljevali s preiskovanjem (Zupan, 2020).

Junija je sledil dogodek, nakup mask, ki je močno oškodoval državni proračun. Šlo je za nakup dvajset milijonov mask, ki jih je država dobavitelju preplačala za devet milijonov evrov. Podoben nakup se je izvedel tudi z drugim podjetjem. V času, ko so zaščitne maske na prostem trgu stale manj kot en evro na kos, je država zanje plačala skoraj tri evre na kos. Država je podpisala aneks za nakup mask po navedeni ceni, čeprav v tistem času ni bilo v Sloveniji razglašene epidemije. Prav tako so drugje po svetu zaradi velike količine zalog prodajali maske po nižjih cenah od navedene. Dodatno je država krila tudi stroške prevoza mask iz tujine, kar je pomenilo dodaten strošek. Povzamemo lahko, da je navedeno rezultiralo v velikem preplačilu kupljenih zaščitnih mask (Cirman, Modic in Vuković, 2020).

Dejstvo je, da kriminaliteta ne pozna meja. Trenutna kriza, povezana z epidemijo, v Sloveniji in po svetu kriminalcem ponuja nove priložnosti za zaslužek. Preprodaja mask, razkužil in hitrih testov so zgolj nekatere izmed mnogih možnosti. V zadnjem času so se pojavila tudi različna kriminalna dejanja, povezana s potrdili o negativnih testih, cepivi ipd.

2.6 Delovanje policije v času covid-19

Posledice pandemije covid-19 se ne kažejo le v samih oblikah kriminalitete, ampak tudi v spremembah delovanja organov pregona – policije, tožilstva, sodstva, inšpektoratov in mestnega redarstva (Štraser, 2020). V prvem polletju leta 2020, ko se je epidemija že začela, je imela policija zaradi nenehnega spreminjanja veljavnih ukrepov, povezanih z zaježitvijo širjenja covid-19, opravka z drugačnim delom kot poprej. Zaradi veljave prepovedi gibanja je bil velik poudarek dan pregledu in nadzoru občinskih, regijskih in državnih meja. Ker je bilo omejeno gibanje in zbiranje na javnih krajih, so morali policisti izvajati poostrene kontrole, ki so se izvajale na več kot 189 tisoč krajih. Skupno je bilo v tem obdobju ugotovljenih vsaj 10 tisoč kršitev vladnih odlokov oz. ukrepov, povezanih z zaježitvijo širjenja covid-19. Dodatno je imela policija, v sklopu splošne kriminalitete, veliko dela na področju nasilja v družini. Organizirana kriminaliteta je bila najbolj aktivna na področju prehajanja meje oziroma ozemlja države, kar prav tako predstavlja posledico omejitve gibanja v času epidemije. Obravnavali so tudi več kršitev javnega reda in miru, kar je bila posledica neupoštevanja prej omenjenih odlokov vlade. Večino dela policije v tem obdobju je vključevalo obravnavo kršitev in preiskovanje drugih kaznivih dejanj, povezanih z epidemijo covid-19. Posledično so imeli manj časa za preventivne dejavnosti, ki so povezane tudi s preventivo v lokalnih skupnostih (Kokoravec in Meško, 2020).

Iz pregleda različnih virov (Gabrovec, 2020; Kokoravec in Meško, 2020; Libnik, 2020; Plesničar et al., 2020; R. A. in I. M., 2020; S. S., 2020; STA, 2020) izhaja, da se je premoženjska kriminaliteta (tatvine in ropi) v času epidemije covid-19 zmanjšala. Povečala pa se je kriminaliteta v zaprtih prostorih, kot sta nasilje v družini in na spletu (kibernetska kriminaliteta). Ker je bilo gibanje omejeno, so bili prebivalci večinoma doma. Marsikdo je zaradi krize izgubil službo. Pojavili so se tudi očitki o podražitvi cen hrane, še posebej pri lokalnih ponudnikih na kmetijah. Podražitev hrane potrošniki hitro opazijo, sploh v kriznih časih. Po podatkih statističnega urada

naj bi se cena hrane (še posebej mesa) zvišala vsaj za pet odstotkov. Tukaj največ očitkov dobijo kmetje, da naj bi bili dobičkarji trenutnih razmer. Problem pa je, da so se znižale cene odkupa izdelkov, tako mesa kot tudi mleka. Dodatno je bila kmetom otežena prodaja izdelkov, saj marsikdo zaradi omejitve gibanja ni mogel priti po izdelke (Zaplotnik, 2020).

Kot lahko razberemo iz zgoraj navedenega, je epidemija covida-19 vplivala na mnogo področij. Kriminaliteta v Sloveniji se ni zmanjšala, temveč se je pokazala še na drugih področjih, kot so gospodarska kriminaliteta, kibernetška kriminaliteta, nasilje v družini itd. V nadaljevanju prispevka bo prikazano, da so se s podobnimi primeri srečevali tudi v tujini. Osredotočili se bomo predvsem na vpliv pandemije covida-19 na stopnjo kriminalitete, s poudarkom na ruralnih okoljih po svetu.

3 Pregled tuje literature in razširitev teme

Pandemija covida-19 je spremenila način dela, socialne interakcije, gospodarstvo, kriminaliteto ipd. ter na ta način povzročila spremembe na urbanih in ruralnih območjih. Pandemija ponuja kriminalnim združbam motivacijo in priložnosti za začetek novih kriminalnih možnosti. Po drugi strani pa navedeno motivira tudi organe pregona, da začnejo pravočasno ukrepati, preden takšna kazniva dejanja postanejo običajna. Prvotno je bilo policijsko delo v času pandemije nekoliko bolj usmerjeno na urbana področja, kjer se je zadrževalo več ljudi (Hansen in Lory, 2020). Posledično se je kriminaliteta na nekaterih območjih premestila iz mest na podeželje, saj je bila policija zbrana predvsem v mestih, kjer so izvajali ukrepe, povezane z zajezitvijo širjenja covida-19 (United Nations Office on Drugs and Crime [UNODC, 2020).

V povezavi z ruralno kriminaliteto so v raziskavi National Farmers Union Mutual (v nadaljevanju NFU Mutual, 2020) prišli do skrb vzbujajočih ugotovitev. Navajajo, da že vsak četrty kmet v Združenem kraljestvu pozna nekoga, ki je bil zaradi ruralne kriminalitete primoran spremeniti način življenja, dela in prakso kmetovanja. S pritiski in izzivi, ki jih prinaša pandemija covida-19, pa obstaja bojazen, da bo v naslednjem obdobju vpliv na kmete še močnejši in bo lahko prišlo do še večjih sprememb v načinu dela in kmetovanja, obenem pa nekateri strokovnjaki za prihodnost napovedujejo povečanje stopnje kriminalitete. Po drugi strani pa je pomembno omeniti tudi nasilje v družini, ki se je od začetka omejitve gibanja dalje

zaradi ukrepov pandemije covid-19 znatno povečalo po vsem svetu. Hansen in Lory (2020) poudarjata, da so tovrstnim zlorabam v družinskem krogu bolj izpostavljene ženske in otroci. Prav tako se je povečala spletna dejavnost pedofilov, ki iščejo gradivo o spolni zlorabi otrok. Slednje poslabšuje manko upravljavcev oz. moderatorjev spletnih strani, ki bi pravočasno prepoznali in odstranili žaljivo gradivo z omrežij (Farooq, 2020).

3.1 Pojavne oblike in trendi kriminalitete v času covid-19

Opaziti je razlike glede na pojavne oblike kriminalitete in stopnjo kriminalitete v začetnih fazah pandemije ter v kasnejšem obdobju. V poročilu UNODC (2020) so navedli podatek za nekatere evropske države, kjer je bilo marca in aprila leta 2020 v začetni fazi preprečevanja širjenja covid-19 zabeleženih za 25 % več umorov v primerjavi z istim obdobjem v letih med 2015 in 2019. Istega leta, nekaj mesecev kasneje, ko je večina držav sproščala ukrepe, pa je trend znova padel na povprečje, ki je bilo značilno za prejšnja leta. Večina evropskih držav je zaznala podobne spremembe, ki pa niso bile zaznane npr. v Latinski Ameriki. Navedene razlike med območji so lahko posledica več dejavnikov, ki vključujejo razlike v omejevalnih ukrepih, socialno-ekonomske razmere, posebnosti kriminalnih oblik glede na območja ipd. Prav tako so opazne razlike pri prevladujočih oblikah kriminalitete. Za Latinsko Ameriko sta značilna organizirana kriminaliteta in tolpe, medtem ko je v Evropi nekoliko več medsebojnega nasilja in nasilja v družini (UNODC, 2020). Slednje je, kot navajata Hansen in Lory (2020), podkrepila epidemija, saj je v času izolacije in pogostejših stikov med družinskimi člani prihajalo do povečanega nasilja in zlorab, kar je bilo opazno zlasti v ruralnih predelih. Točni podatki o stopnji družinskega nasilja pa trenutno še niso zbrani. Prav tako se zastavlja pomembno vprašanje o stopnji neprijavljenosti tovrstnih dogodkov in o dejanski zmožnosti dostopa do ustreznih kazensko-pravnih ustanov v času pandemije (UNODC, 2020). Nasprotno od navedenega pa je trend premoženjske kriminalitete v začetku pandemije upadel, in sicer se je pri večini držav število primerov premoženjske kriminalitete zmanjšalo, nekje celo za 50 % (UNODC, 2020). Logično je predvidevanje, da je bilo več ljudi v obdobju pandemije in omejevanja vezanih na svoje domove, kar je imelo potemtakem vpliv tudi na upad premoženjske kriminalitete.

V Združenem kraljestvu so v poročilu NFU Mutual (2020) ugotovili, da so se v času vzpostavitve omejitve gibanja povečale tatvine strojev, kmetijske opreme ter živine v ruralnih okoljih po celotni državi. Tatovi avtomobilov so usmerili svojo pozornost na podeželje, saj so se njihovi običajni tokovi prihodkov ustavili. Sedanje razmere epidemije pa izkoriščajo zaradi tega, ker je v ruralnih okoljih oz. na kmetijskih površinah prisotnih manj kmetijskih delavcev in članov skupnosti, kar posledično predstavlja manjše tveganje, da jih ujamejo. V prvi polovici leta 2020 je bilo zaznani zmanjšanje stopnje kriminalitete na ruralnih območjih, kar je bila posledica predvsem omejevalnih ukrepov. Že aprila istega leta so se začeli pojavljati drugačni trendi ruralne kriminalitete. Spremembe so bile opazne predvsem pri povečanih tatvinah živine in manjših terenskih vozil (Rural crime rises to £54 million as criminal gangs target farm machinery and livestock, 2020). Ukradeni so bili štirikolesniki, traktorji, prikolice, vozila za prevažanje konjev ter teleskopski nakladalci. V veliki večini pa so bila odtujena manjša in lažje prenosljiva prevozna sredstva, kot so štirikolesniki in druga manjša terenska vozila. Pogosta tarča tatov so bila športna terenska vozila t. i. UTV-ji (ang. *Utility Terrain Vehicle*), ki so bila nato uporabljena za nadaljnja kazniva dejanja na podeželju (NFU Mutual, 2020). Kot omenjeno, so v času pandemije covid-19 v Združenem kraljestvu zaznali povečano število tatvin živine (zlasti ovac in jagnjetine) (Police report spike in rural crime during Covid-19 crisis, 2020). Navedenemu je treba posebno pozornost nameniti zaradi možnosti nezakonite vključitve tovrstne živine v prehranjevalno verigo, ki bi lahko imela negativen vpliv na zdravje ljudi (NFU Mutual, 2020).

V nadaljevanju prispevka podrobneje predstavljamo nasilje v družini v ruralnih okoljih po svetu, saj se je v času covid-19 izkazalo kot bolj problematična oblika kriminalitete.

3.2 Nasilje v družini v ruralnih okoljih v času covid-19

Policisti zvezne države New York so se marca 2020 odzvali na 1.753 prijav nasilja v družini, medtem ko je bilo marca 2019 tovrstnih prijav 1.522. Operaterji telefonske številke za pomoč žrtvam nasilja v družini so poročali o 18-% povečanju števila klicev med februarjem in marcem leta 2020 (Southall, 2020). Na ameriški nacionalni telefonski liniji za pomoč otrokom so aprila leta 2020 prav tako poročali o 17-% povečanju klicev v primerjavi z aprilom leta 2019 (Bosman, 2020). Navedeni odstotki so se po nastopu pandemije hitro začeli nižati, ker se je vedno več žrtev

znašlo zaprtih v domovih, kjer so bili prisotni tudi povzročitelji zlorabe. Posledično žrtve niso mogle varno poklicati na pomoč, kar potrjujejo tudi navedbe predstavnikov telefonskih linij za pomoč žrtvam, ki poročajo, da gre predvsem za hitre in tihe klice žrtev, navajajo pa tudi prejetje klicev zaskrbljenih sosedov ali prič (Fielding, 2020). Te navedbe so ponovno potrdile strah raziskovalcev in zagovornikov žrtev, ki so izrazili zaskrbljenost zaradi tihega vala nasilja v družini, ki je posledica socialnega distanciranja v začetku širjenja covid-19. Glede na statistične podatke organov pregona je prijavljenih približno polovico primerov nasilja v družini. Po drugi strani pa okoliščine, ki jih je povzročil covid-19, število prijavljenih dogodkov še dodatno zmanjšujejo (Reaves, 2017). Tudi Hacin in Eman (2019) sta potrdila razlike med zaznavanjem groženj pri policistih v urbanih in ruralnih okoljih. Nadalje sta na primeru Ljubljane Pirnat in Meško (2019) ugotovila razlike pri zaznavanju varnostnih problemov med prebivalci v manj in bolj problematičnih soseskah. Prebivalci manj problematičnih sosesk so zaznali manj kriminalitete in nereda v soseski. V preučevanju zaznav policije so prebivalci manj problematičnih sosesk zaznali več postopkovne pravičnosti, večjo učinkovitost policije in so bili bolj pripravljeni sodelovati s policijo (Prislan in Lobnikar, 2019).

Običajne taktike, ki jih uporabljajo povzročitelji zlorabe, so izoliranje žrtev, uvajanje omejitev in nenehen nadzor. Socialno distanciranje, omejitve potovanja in nenehno strašenje o nevarnostih zapuščanja svojih domov so v času epidemije olajšali zgoraj navedene strategije storilcev bolj kot kadar koli prej. Dodatno pa je žrtvam skoraj onemogočen dostop do pomoči (Campbell, 2020). Žrtve se pogosto preveč bojijo oseb, ki nad njimi izvajajo zlorabo, da bi pristojnim organom poročale o nasilju v družini. Za žrtve iz ruralnega okolja so ti strahovi še posebej utemeljeni zaradi podeželskega načina življenja. Na podeželju lahko traja tudi eno uro ali več, da pristojne službe prispejo do prebivališča žrtve, česar se žrtve na podeželju zavedajo. Dostop do storitev za žrtve kriminalitete je že dolgo težava podeželskih skupnosti, ki pa se je zaradi ukazov, da morajo ljudje v času epidemije ostati doma, in sprememb v vsakodnevni dejavnosti še dodatno povečala. Zahteve, kot je socialno distanciranje, so povečale tveganje za nasilje v družini, ponudniki storitev za pomoč žrtvam na podeželju pa so manj pripravljeni kot tisti na bolj naseljenih območjih. Omenjene storitve lahko žrtvam pomagajo le, kadar imajo do njih dostop, kar pa pandemija skoraj popolnoma onemogoča, saj so žrtve prisiljene biti cele dneve doma z osebami, ki nad njimi izvajajo zlorabo. Ti pogoji so ustvarili edinstvene zaplete pri odzivanju na podeželsko viktimizacijo (Hansen in Lory, 2020). Na splošno je bila

policija v ZDA slabo pripravljena na covid-19. Organi pregona na podeželju imajo po navadi tudi manj osebja, nižji proračun ter manj pravil kot njihovi mestni in predmestni kolegi (National Police Foundation, 2020).

V sedANJI pandemiji je bil ves svet prisiljen k upoštevanju raznih ukrepov, ki naj bi zaščitili našo družbo. Čeprav naj bi ščitili splošno populacijo pred covidom-19, je ta nova norma povzročila velik porast nasilja v družini. Pogoji za življenje, ki jih je povzročila pandemija, povzročajo paniko tako med žrtvami kot tudi med organi pregona. Že pred izbruhom covid-19 so imele žrtve na podeželju slabši dostop do storitev za pomoč žrtvam v primerjavi s tistimi v mestih in predmestjih. Žrtve dejanj nasilja v družini ne naznanijo bodisi zaradi strahu pred prekinitvijo močnih družbenih vezi bodisi zaradi potrebe klicanja formalnih agencij v običajno neformalno okolje, stigme, povezane s spolnimi dejanji, ali zaradi pomanjkanja prevoza (Hansen in Lory, 2020). Raziskovalci Peek-Asa et al. (2011) ugotavljajo, da je povprečna razdalja, ki jo morajo žrtve prevoziti, da pridejo do centra za pomoč žrtvam partnerskega nasilja vsaj trikrat večja, kot jo morajo prevoziti žrtve iz urbanega okolja. Prav tako so ženske iz ruralnega okolja poročale o višji stopnji resnosti nasilja kot ženske iz urbanega okolja (Peek-Asa et al., 2011). Treba je poudariti, da žrtve nasilja v družini, ne glede na lokacijo ali socialno-ekonomski status, trpijo tako za fizičnimi kot duševnimi posledicami. Vendar je težava podeželskih žrtev izpostavljena zaradi njihovega izrazitega pomanjkanja ustrezne ter dostopne podpore, kar je covid-19 še bolj poudaril (Hansen in Lory, 2020). Poleg tega pa programi za podporo žrtev zajemajo večja geografska območja, kar povečuje tveganje za nedosledno pomoč ter omejuje dostop žrtvam brez osebnega prevoza (Benson, 2016).

3.3 Ruralna kriminaliteta v prihodnje

V zadnjih letih se na ruralnih območjih pojavlja nov trend kriminalitete, organizirana kriminaliteta, ki je usmerjena na ta območja in vključuje tatvine opreme in strojev zelo visokih vrednosti. V Združenem kraljestvu so poudarili, da se kmetje na podeželju dokaj pogosto soočajo z različnimi oblikami ruralne kriminalitete (Rural crime rises to £54 million as criminal gangs target farm machinery and livestock, 2020). Rebecca Davidson iz NFU Mutual (2020) poroča, da je bilo v zadnjih letih v Združenem kraljestvu zaznati porast ruralne kriminalitete v vseh regijah. To potrjuje tudi podatek, da so v Združenem kraljestvu zaradi ruralne kriminalitete zabeležili 54

milijonov funtov izpada za leto 2019, kar je predstavljalo 9 % več kot leto prej (Rural crime rises to £54 million as criminal gangs target farm machinery and livestock, 2020). Kljub zabeleženemu zmanjšanju ruralne kriminalitete v začetku leta 2020 strokovnjaki v prihodnje napovedujejo povečanje kriminalitete zaradi gospodarske krize in posledičnih negativnih vplivov na ljudi (Rural crime rises to £54 million as criminal gangs target farm machinery and livestock, 2020). Iz Združenega kraljestva še dodajo, da bi bila stopnja ruralne kriminalitete še toliko večja, če ne bi imeli strokovnjakov s področja preiskovanja ruralne kriminalitete in preventivnih varnostnih ukrepov, kot so npr. GPS sledilci na raznih strojih, ograje in senzorji (Rural crime rises to £54 million as criminal gangs target farm machinery and livestock, 2020). Obenem poudarjajo, da zgolj en preventivni varnostni ukrep nima dovolj velikega odvrčalnega učinka na storilce, temveč je za učinkovito bojevanje proti organizirani ruralni kriminaliteti potreben skupek fizičnih, skupnostnih in tehnoloških ukrepov. Leta 2020 je angleška zavarovalnica NFU Mutual (2020) finančno pomagala kmetom v boju proti kriminaliteti na podeželju. Prav tako pa so na področju odkrivanja ukradenih strojev in vozil sodelovali z nacionalno obveščevalno službo, obmejno policijo in Interpolom.

Zaključimo lahko, da je pandemija covid-19 vplivala na stopnjo in oblike kriminalitete, obenem pa je tudi v prihodnje pričakovati drugačne trende glede na prejšnja leta. Navezujoč na omenjeno pa je pomembno predstaviti teorijo priložnosti in teorijo sevov. Pri prvi gre za zmanjšanje priložnosti za kazniva dejanja, predvsem zaradi ukrepov; teorija sevov pa pravi, da bodo socialno-ekonomske posledice vplivale na nestrpnost, pritisk in stres velike večine prebivalstva, kar se bo kot posledica izražalo v povečani stopnji kriminalitete (UNODC, 2020). Teorijo priložnosti lahko povežemo z omenjenim upadom premoženjske kriminalitete, medtem ko teorija sevov predstavlja povečano stopnjo nasilja ter nestrpnosti nasploh, kar je pričakovati tudi v prihodnosti. Še najbolj izpostavljene pa bodo ranljive skupine in njihova finančna stabilnost, kar bo na dolgi rok pomenilo povečanje stopnje kriminalitete (UNODC, 2020).

4 Zaključna razprava

Dejstvo je, da je epidemija spremenila svet in vplivala tudi na kriminaliteto. Na eni strani se je število nekaterih kaznivih dejanj zmanjšalo (npr. kraje v trgovinah), med tem pa so nekatera druga kazniva dejanja vse pogostejša in so storilci celo izkoristili razmere za uresničevanje nekaterih novih oblik kaznivih dejanj. V začetni fazi epidemije je po svetu prišlo do upada premoženjske kriminalitete, kar je najverjetneje posledica omejevalnih ukrepov, medtem ko je bilo nekaj mesecev kasneje zopet zaznati naraščanje le-te. V Sloveniji je bila situacija nekoliko drugačna po prvem valu, in sicer se je število vlomov povečalo, medtem ko je število tatvin in ropov upadlo. Podatki za Slovenijo še nakazujejo, da premoženjska kriminaliteta predstavlja največji delež kaznivih dejanj, kljub omejevalnim ukrepom pa je bilo zaznanih kar 10 % več vlomov v stanovanja in hiše. Krizne situacije namreč pripeljejo ljudi do ravnanj, ki jih sicer ne bi storili. V Sloveniji se to odraža predvsem na področju nasilja v družini, saj so se tovrstne tragedije v času epidemije celo podvojile. S pojavom covid-19 se je v Sloveniji in drugje po svetu razširila korupcija. Kriminalci ter tudi funkcionarji, ki naj bi državljanse varovali pred trenutno situacijo, izkoriščajo stisko ljudi za velike zaslužke. Medtem pa je zajeten delež ljudi vedno bolj obupan zaradi škode, ki so jim jo prinesli nesorazmerni omejevalni ukrepi, kar se odraža v tudi spremembi trendov kriminalitete.

Po svetu so opazili izrazito povečanje ruralne kriminalitete – povečale so se tatvine živine in manjših terenskih vozil (*Police report spike in rural crime during Covid-19 crisis, 2020*). Prav tako so v času pandemije poročali o povečani stopnji umorov in nasilja. Pri pregledu slovenske in tuje literature smo opazili izrazit problem povečanja nasilja v družini v času pandemije covid-19. Nasilje v družini je že vrsto let pogosta pojavna oblika kriminalitete, vendar se je izkazalo, da v prihodnosti lahko pričakujemo dodatno povečanje primerov nasilja v družini. Posledično se kaže potreba po ustreznih predlogih za pomoč žrtvam nasilja. Kljub večji verjetnosti zlorabe in vedno več poročilom o povečanem številu nasilja v družini med pandemijo ni bilo veliko narejenega, da bi se žrtvam omogočile dodatne storitve in sredstva, ki bi jim olajšala stisko ter jim pomagala, da se rešijo iz te situacije (*Hansen in Lory, 2020*). Že v času pred pandemijo bi se moralo žrtvam omogočiti več raznolikih rešitev. Zdaj, ko so žrtve v še večji stiski, pa je to še toliko bolj pomembno. Menimo, da so na področju zmanjševanja stopnje nasilja v družini in predvsem pomoči žrtvam možne določene izboljšave. Velik korak k izboljšanju situacije nasilja

v družini v podeželskih skupnostih bi pomenilo dodatno financiranje podeželskih organov pregona, da bi se le-ti razširili na več koncev podeželja in na ta način dosegli več žrtev v krajšem času. S tem bi se izognili, da mora majhno število policijskih postaj skrbeti za ogromno področje, medtem ko imajo nekatera mesta, ki niso tako raztegnjena kot podeželje, veliko število policijskih postaj. Za pomoč žrtvam nasilja v družini bi lahko uporabili mobilne aplikacije, ki so že precej uveljavljene v trenutni digitalni dobi. Žrtve nimajo veliko časa za prijavo oziroma pogovor s službami za pomoč žrtvam, še posebej v trenutni situaciji, ko so pod neprestanim nadzorom. V ta namen bi bila lahko na razpolago aplikacija, ki bi s klikom na gumb obvestila pristojne organe o zlorabi. Na ta način bi pristojne službe lahko hitro posredovale. Prav tako bi aplikacija samodejno beležila število prijav in bi bila lahko v pomoč pri oblikovanju možnih zaščitnih ukrepov za žrtve v primeru večkratnih prijav. Negativen vidik uporabe mobilnih aplikacij je povečana možnost lažnih prijav, kar bi otežilo delo pristojnih služb. Menimo, da bi bile prednosti tovrstnega obravnavanja nasilja v družini še vedno večje od omenjenega tveganja.

V primerjavi s tujino v Sloveniji ruralna kriminaliteta še ne predstavlja izrazitega problema, vendar lahko v prihodnosti pričakujemo, da se bo stopnja kriminalitete povečala tudi na ruralnih območjih. V tujini (Rural crime rises to £54 million as criminal gangs target farm machinery and livestock, 2020; NFU Mutual, 2020) opozarjajo, da je v primerjavi s preteklimi leti na podeželju zaznati povečano stopnjo kriminalitete. Prav tako mnogi napovedujejo, da bodo posledice pandemije covid-19 vplivale na nestrpnost ljudi v prihodnosti, kar bo zaznati tudi v povečanem številu kaznivih dejanj (UNODC, 2020). Kmete je zato priporočljivo opozoriti na tovrstno problematiko ter jim svetovati in ponuditi praktične rešitve, da bi v prihodnje lahko svoje kmetije čim boljše zaščitili. V nadaljevanju navajamo predloge za zmanjšanje ruralne kriminalitete. Možne rešitve po našem mnenju predstavljajo:

- sledilne naprave na strojih in drugih terenskih vozilih;
- ustanovitev skupine strokovnjakov s področja ruralne kriminalitete, ki bi sodelovali z obmejno policijo in drugimi organi;
- opozarjanje kmetov, da svoje posesti zavarujejo z močnimi ključavnicami in ovirami (npr. ograje) ter da zavarujejo predvsem vhod in izhod na določeni točki, ki bi jo lahko opazovali in po potrebi dodatno zavarovali s kamerami;

- pozivanje kmetov, da vsako odtujitev in kriminalno dejanje prijavijo, da bo policija lahko prepoznala problematična območja in jih tudi ustrezno obravnavala in zavarovala;
- izgradnja več policijskih postaj v več različnih delih podeželja, da se lahko policisti hitreje odzovejo na kriminaliteto ter pokrijejo večjo površino;
- ustanovitev skupine med lokalnimi prebivalci, ki bi izmenjujoče v nočnem času oz. v času, ko je največ kriminalitete, delali obhode po območju in prijavljali vsakršno sumljivo situacijo ter poskušali preprečiti kriminaliteto med klicem s policijo, s svojo navzočnostjo itd.

Po pregledu literature smo ugotovili, da na področju preiskovanja kriminalitete v času pandemije covid-19 v slovenskem prostoru ni veliko obstoječih študij, sploh pa ne takih, ki bi se osredotočale zgolj na ruralna okolja. Predlagamo, da bi se zaradi natančnejšega vpogleda v stanje na omenjenem področju in olajšanja dela policistom na terenu na področju preiskovanja ruralne kriminalitete opravile dodatne študije. Najprej bi bilo (podobno kot za prvi val virusa) smiselno preučiti kriminaliteto še v drugem in tretjem valu ter med njimi opraviti primerjavo. Menimo, da bodo tovrstne primerjave izvedljive šele čez nekaj časa, ko se bo stanje umirilo in bodo uradni statistični podatki policije o številu kaznivih dejanj za ta obdobja dostopni. V povezavi s kriminaliteto v času epidemije pa bi lahko opravili tudi študije glede strahu pred kriminaliteto državljanov, saj je pandemija covid-19 močno spremenila vsakodnevno življenje ljudi in na splošno vzpostavila nov družbeni red. Nekateri ukrepi in omejitve ter z njimi povezane sankcije so pripeljali tudi do nestrpnosti in nezadovoljstva državljanov, na neki način pa tudi do nezaupanja v določene državne organe. Na tem področju bi bila zanimiva npr. študija o stopnji zaupanja v delo policije v obdobju t. i. »korona krize«.

Literatura

- Benson, S. R. (2016). Assisting rural domestic violence victims: The local librarian's role. *Law Library Journal*, 108(2), 237–250. Pridobljeno na https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/90427/LLJ_108n2_04_benson.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Bosman, J. (15. 5. 2020). Domestic violence calls mount as restrictions linger : 'No one can leave'. *New York Times*. Pridobljeno na <https://www.nytimes.com/2020/05/15/us/domestic-violence-coronavirus.html>

- Campbell, A. M. (2020). An increasing risk of family violence during the COVID-19 pandemic: Strengthening community collaborations to save lives. *Forensic Science International: Reports*, 2(December). doi: <https://doi.org/10.1016/j.fsir.2020.100089>
- Cirman, P., Modic, T. in Vuković, V. (24. 6. 2020). Nič jih ne ustavi: država spet kupila predrage maske. *Necenzurirano.si*. Pridobljeno na <https://necenzurirano.si/clanek/preiskovalne-zgodbe/nic-jih-je-ne-ustavi-drzava-spet-kupila-predrage-maske-788696>
- Donnermeyer, J. F. (2019). The Importance of Place: Safety and Security of Rural Peoples and Communities in an Urbanising World. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 399–408.
- Evropski portal za cepljenje. (n. d.). *Dejstva COVID-19*. Pridobljeno na <https://vaccination-info.eu/sl/covid-19/dejstva-covid-19>
- Farooq, K. K. (20. 4. 2020). Covid and crime. *The News International*. Pridobljeno na <https://www.thenews.com.pk/print/646751-covid-and-crime>
- Fielding, S. (3. 4. 2020). In quarantine with an abuser: Surge in domestic violence reports linked to coronavirus. *The Guardian*. Pridobljeno na <https://www.theguardian.com/us-news/2020/apr/03/coronavirus-quarantine-abuse-domestic-violence>
- Flander, B. in Tičar, B. (2019). The Right to Security – An Outline of the Legal Regulation at the State and Local Levels in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 422–438.
- Forscope. (n. d.). *Kibernetska kriminaliteta sredi pandemije – kako zavarovati svoje podjetje?* Pridobljeno na <https://www.forscope.si/blog/kibernetska-kriminaliteta-sredi-pandemije/>
- Fran: *Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU*. (2021). Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pridobljeno na <http://www.fran.si/>
- Gabrovec, A. (6. 4. 2020). Koronavirus prinesel porast kriminalnih dejanj. *Slovenec*. Pridobljeno na <https://www.slovenec.org/2020/04/06/koronavirus-prinesel-porast-kriminalnih-dejanj/>
- Hacin, R. in Eman, K. (2019). Police Officers Perception of Threats in Urban and Rural Environments. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 454–468.
- Hollis, M. E. in Hankhouse, S. (2019). The growth of rural criminology: Introduction to the special issue. *Crime Prevention and Community Safety*, 21, 177–180. Pridobljeno na <https://doi.org/10.1057/s41300-019-00068-4>
- Hansen, J. A. in Lory, G. L. (2020). Rural victimization and policing during the COVID-19 pandemic. *American Journal of Criminal Justice*, 45, 731–742. Pridobljeno na <https://doi.org/10.1007/s12103-020-09554-0>
- Inštitut za mikrobiologijo in imunologijo [IMI]. (2020). *Končno poročilo – Nacionalna raziskava o razširjenosti bolezni Covid-19 v Sloveniji*. Ljubljana: IMI. Pridobljeno na <http://file.biolab.si/files/2020-12-11-covid-19-slovenija-porocilo-koncno.pdf>
- Kokoravec, I. in Meško, G. (2020). Kriminaliteta v Ljubljani v času pandemija Covida-19. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.). *6. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih – Varnost v ruralnih in urbanih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 136–148). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Krivec, T. (5. 5. 2020). Kriminal v času pandemije: skokovita rast nasilja v družini. *Dnevnik*. Pridobljeno na <https://www.dnevnik.si/1042928543/kronika/kriminal-v-casu-pandemije-skokovita-rast-nasilja-v-druzini>
- Libnik, V. (2. 4. 2020). Zaradi koronavirusa manj vlomov, a več tatvin in goljufij. *Siol.net*. Pridobljeno na <https://siol.net/novice/slovenija/zaradi-koronavirusa-manj-vmlov-a-vec-tatvin-in-goljufij-522374>
- Mawby, R. I. in Yarwood, R. (2018). Rural policing and policing the rural: A constable countryside? *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 69(1), 54–56.
- Meško, G. (2019). Uvod v drugo obdobje programske skupine Varnost v lokalnih skupnostih – primerjava ruralnih in urbanih okolij (2019–2024). 5. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih – Uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 5–15). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.

- M. L. (12. 11. 2020). Janče: 22-letni osumljenec naj bi streljal tudi na policiste. *Siol.net*. Pridobljeno na <https://siol.net/novice/crna-kronika/nove-podrobnosti-trojnega-umora-na-jancah-538781>
- Modic, T. (5. 11. 2020). KPK: sumi korupcije pri nabavi mask in ventilatorjev. *Necenzurirano.si*. Pridobljeno na <https://necenzurirano.si/clanek/aktualno/kpk-zascitna-oprema-823440>
- M. R. (16. 2. 2021). Korona&kriminal: manj je kraj, več uničevanja. *Svet24*. Pridobljeno na <https://novice.svet24.si/clanek/novice/crna-kronika/602a357e95f88/korona-kriminal-manj-je-kraj-vec-unicevanja>
- N. A. (23. 10. 2020). Covid-19 je okreplil trend rasti kibernetičnih napadov. *Delo*. Pridobljeno na <https://www.delo.si/novice/slovenija/covid-19-je-okreplil-trend-rasti-kibernetičnih-napadov/>
- Nacionalni inštitut za javno zdravje. (n. d.). *Koronavirus SARS-CoV-2*. Pridobljeno na <https://www.nijz.si/sl/koronavirus-za-splosno-javnost>
- National farmers union Mutual. (2020). *A changeling time for the countryside: Rural crime report 2020*. Stratford: National Farmers Union Mutual. Pridobljeno na https://www.nfumutual.co.uk/globalassets/farming/rural-crime/2020/nfu_mutual_rural_crime_report20.pdf
- National Police Foundation. (2020). *Conversations with rural law enforcement leaders: Rural law enforcement*. Washington: Office of Community Oriented Policing Services. Pridobljeno na <https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-w0892-pub.pdf>
- Peek-Asa, C., Wallis, A., Harland, K., Beyer, K., Dickey, P. in Saftlas, A. (2011). Rural disparity in domestic violence prevalence and access to resources. *Journal of Women's Health*, 20(11), 1743–1749. Pridobljeno na <https://doi.org/10.1089/jwh.2011.2891>
- Pirnat, U. in Meško, G. (2019). Perceptions of Security Issues, Social Processes, and the Police in Urban Neighbourhoods – The Case of Ljubljana. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 468–482.
- Plesničar, M. M., Drobňjak, M. in Filipčič, K. (2020). *Kriminaliteta v času COVID-19: Študija*. Ljubljana: Inštitut za kriminologijo. Pridobljeno na <http://inst-krim.si/wp-content/uploads/2020/04/Kriminaliteta-v-dobi-covid-19.pdf>
- Police report spike in rural crime during Covid-19 crisis. (6. 4. 2020). *Farmers guide*. Pridobljeno na <https://www.farmersguide.co.uk/police-report-spike-in-rural-crime-during-covid-19-crisis/>
- Prislan, K. in Lobnikar, B. (2019). Modern Trends in Policing: Public Perceptions of the Preferred Policing Models in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 483–500.
- Ptujinfo. (11. 2. 2020). Kriminaliteta na spletu: Lani na območju Policijske uprave Maribor več primerov zlorab mladoletnih. *Ptujinfo.com*. Pridobljeno na <https://ptujinfo.com/novica/lokalno/kriminaliteta-na-spletu-lani-na-obmocju-policijske-uprave-maribor-vec-primerov>
- R. A. in I. M. (1. 10. 2020). Krute posledice koronavirusa, o katerih se premalo govori. *Siol.net*. Pridobljeno na <https://siol.net/novice/slovenija/krute-posledice-koronavirusa-o-katerih-se-premalo-govori-535566>
- Reaves, B. A. (2017). *Police response to domestic violence, 2006–2015*. Washington: Bureau of Justice Statistics. Pridobljeno na <https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/prdv0615.pdf>
- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 (ReNPPZK19–23). (2019). *Uradni list RS*, (43/19).
- Rural crime rises to £54 million as criminal gangs target farm machinery and livestock. (4. 9. 2020). *Farmers Guide*. Pridobljeno na <https://www.farmersguide.co.uk/rural-crime-rises-to-54-million-as-criminal-gangs-target-farm-machinery-and-livestock/>
- Sotlar, A. in Tominc, B. (2019). Perception of Security Phenomena in Local Communities in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 439–454.
- Southall, A. (17. 4. 2020). Why a drop in domestic violence reports might not be a good sign. *New York Times*. Pridobljeno na <https://www.nytimes.com/2020/04/17/nyregion/new-york-city-domestic-violence-coronavirus.html>

- S. S. (4. 5. 2020). V času epidemije več otroške pornografije. *Times.si*. Pridobljeno na <http://www.times.si/crna-kronika/v-casu-epidemije-vec-otroske-pornografije--d8b986c0dba50368894cf92a700be898d9b2fcac.html>
- STA. (3. 5. 2020). V času epidemije več kaznivih dejanj nasilja v družini in manj gospodarskega kriminala. *Dnevnik*. Pridobljeno na <https://www.dnevnik.si/1042928453/kronika/v-casu-epidemije-vec-kaznivih-dejanj-nasilja-v-druzini-in-manj-gospodarskega-kriminala>
- Štraser, L. (21. 12. 2020). Črna kronika: Del pandemične realnosti tudi porast družinskega nasilja. *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://www.rtvlo.si/20-v-2020/crna-kronika-del-pandemicne-realnosti-tudi-porast-druzinskega-nasilja/546427>
- Tetičkovič, L. (8. 1. 2021). Kako je ekipa goljufov prepričala ministrstvo za zdravje v nakup antigenih testov?. *Svet24*. Pridobljeno na https://novice.svet24.si/clanek/novice/slovenija/5ff857f643d84/od-druscine-kriptopiramidasev-se-nenadoma-vsi-distancirajo?fb_comment_id=3904248149594421_3904650582887511
- United Nations Office on Drugs and Crime [UNODC]. (2020). *Research brief: Effect of the COVID-19 pandemic and related restrictions on homicide and property crime*. Pridobljeno na <https://reliefweb.int/report/world/research-brief-effect-covid-19-pandemic-and-related-restrictions-homicide-and-property>
- Urad Vlade Republike Slovenije za komuniciranje. (12. 3. 2021). Ukrepi za zajezitev širjenja okužb. *Gov.si*. Pridobljeno na <https://www.gov.si teme/koronavirus-sars-cov-2/ukrepi-za-zajezitev-sirjenja-okuzb/>
- Zaplotnik, C. (16. 6. 2020). Zbornica: Kmetje niso krivi. *Gorenjski glas*. Pridobljeno na http://www.gorenjskiglas.si/supplement/k5b4d424q2y244x2v2v2e444n5a4x2a4e4d434r264u2j53454l5z213n5u223x2o2g3q494q2a424w2746334l3a3c3n2r2/Gorenjski_glas_20200616_48.pdf
- Zupan, U. (24. 4. 2020). Razkrivamo, kako je policija prišla na sled tatovom mask v UKC Ljubljana. *24ur.com*. Pridobljeno na <https://www.24ur.com/novice/korona/razkrivamo-kako-je-policija-prisla-na-sled-tatovom-mask-v-ukc-ljubljana.html>

VLOGA POLICIJE PRI ZAGOTAVLJANJU VARNOSTI V RURALNIH OKOLJIH

LUKA JELOVČAN, ŽIGA KODRIČ, TEJA LOBNIKAR IN
ULA MOŠKERC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.
E-pošta: luka.jelovcan@student.um.si, ziga.kodric@student.um.si,
teja.lobnikar@student.um.si, ula.moskerc@student.um.si

Povzetek Preučevanje kriminalitete in policijskega dela v ruralnih okoljih je relativno nova raziskovalna sfera. Če se je v preteklosti večina pozornosti usmerjala na delo policije v urbanih okoljih, sodobni kriminologi vedno več pozornosti namenjajo razločevanju policijskega dela v urbanih ter ruralnih okoljih, pri čemer je aktivna tudi Slovenija. Da bi ugotovili, kakšno je aktualno stanje na področju policijskega dela v ruralnih okoljih v Sloveniji, smo izvedli pregled literature, v katerega smo vključili pregled dosedanjih raziskav, podatke iz policijskih statistik, poročil in ostalih virov, ki prikažejo aktualno stanje v praksi. Ugotovili smo, da slovenska ruralna okolja omogočajo primerno okolje za izvajanje policijskega dela v skupnosti, vendar policijska statistika tega ne odraža. Policisti v ruralnem okolju predstavljajo primarno institucijo, ki je odgovorna za zagotavljanje varnosti. Policisti se pri svojem delu soočajo s specifičnostjo okolja, kaznivih dejanj ter z različnimi neformalnimi pritiski lokalnih skupnosti.

Ključne besede:

policija,
varnost
lokalnih
skupnosti,
policijsko
delo v
skupnosti,
ruralno
okolje,
Slovenija

THE ROLE OF THE POLICE IN ENSURING SECURITY IN RURAL AREAS

LUKA JELOVČAN, ŽIGA KODRIČ, TEJA LOBNIKAR &
ULA MOŠKERC

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia.
E-mail: luka.jelovcan@student.um.si, ziga.kodric@student.um.si,
teja.lobnikar@student.um.si, ula.moskerc@student.um.si

Abstract The study of crime and policing in rural areas is a relatively new research area. In the past, most attention was focused on the work of the police in urban areas. Modern criminologists are paying more and more attention to distinguishing between police work in urban and rural areas, with Slovenia also being active. To determine the current situation in police work in rural areas in Slovenia, we reviewed the literature, including a review of previous research, data from police statistics, reports, and other sources that show the current situation in practice. We found that Slovenian rural environments provide a suitable environment for community policing, but police statistics do not reflect this. Police officers in rural settings are the primary institution responsible for ensuring security. In their work, police officers face the specifics of the environment, criminal offenses, and various informal pressures from local communities.

Keywords:

police,
safety of
local
communities,
community
policing,
rural
environment,
Slovenia

1 Uvod

Policijsko delo v skupnosti (v nadaljevanju PDS) je oblika opravljanja policijske dejavnosti, ki je izrazito usmerjena v sodelovanje z državljani oziroma s skupnostjo. Gre za podoben koncept, kot je samovarovanje občanov v soveskah, razlika med njima pa je, da je pri PDS vloga policije izrazitejša. Če se standardna policijska dejavnost izvaja na podlagi prijave, ki ji sledita odziv in ukrepanje policistov, se v skupnost usmerjeno policijsko delo izvaja izrazito preventivno. Za policiste lahko torej rečemo, da so nekakšni varnostni menedžerji skupnosti, pomembno pa je, da jih tako zaznava tudi skupnost sama (Lobnikar, Modic in Sotlar, 2019; Meško, 2001). Načini izvajanja PDS so različni. Poznamo policiste, ki delujejo kot vodje policijskih okolišev (VPD). Njihova naloga je podrobno poznavanje skupnosti oziroma okoliša, v katerem svoje delo opravljajo, poznavanje aktualnih in specifičnih problemov na svojem območju, predstavljanje policijske dejavnosti z različnimi predstavitvami in predavanji itd.

Leta 2013 je slovenska policija sprejela Strategijo v skupnost usmerjenega policijskega dela in se s tem zavezala ter usmerila k takšnemu načinu policijskega dela. Meško in Lobnikar (2005) poudarjata, da je takšno obliko dela možno poimenovati širše, in sicer kot policijsko dejavnost v demokratični družbi, temelječo na ideji varovati in služiti ljudem in predstavlja prihodnost policijskega dela. Tako avtorja (Meško in Lobnikar, 2005) kot Evropska mreža za preprečevanje kriminalitete (ang. *European Crime Prevention Network* [EUCPN], 2018) pa poudarjajo problematiko neenotnega pojmovanja PDS med državami Evropske unije, ki pa lahko vodijo do razhajanj v samem razumevanju dela policije na lokalni ravni.

Ko govorimo o opravljanju PDS v ruralnih okoljih, prihaja do opaznih razlik v delu policistov glede na njihovo delovanje v urbanih okoljih. Še vseeno pa ne prihaja do razlik v zakonodaji, ki bi predpisovala drugačne oblike dela glede na tip okolja, zato lahko rečemo, da so te razlike nastale na podlagi praktičnih izkustev policistov samih.

2 Zgodovinski pregled policijskega dela v skupnosti v Sloveniji

V cesarskih časih, ko je ozemlje Slovenije spadalo še pod Avstro-Ogrsko, se je leta 1849 s soglasjem Franca Jožefa ustanovilo orožništvo. To je bila prva oblika policijskega dela na območju današnje Slovenije. Naloge orožnikov so bile skrb za notranjo varnost in pomoč državnim organom, osnovni način dela pa je bilo peš patroljiranje. O kakšnem preventivno naravnem delovanju ali policijskem delu v skupnosti tukaj še ne moremo govoriti. Še več kot to, leta 1876 je bilo orožništvo celo redefinirano kot vojaško organizirana straža (Lobnikar, Sotlar in Meško, 2013).

PDS ni zgolj stvar oziroma koncept izvajanja moderne policijske dejavnosti v sodobnem času, temveč sega precej dlje v zgodovino. Vse bolj se vidi, da celotna policijska dejavnost (ne zgolj PDS) postaja na znanju temelječa, kar se kaže tudi v višanju zahtevnosti izobraževanja policistov. Zdi se, da se delovanje policije vse bolj približuje principom Sira Roberta Peela, ki je ustanovil metropolitansko policijo v Londonu. Njegova načela so izhajala iz razmišljanja, da je policija ljudstvo, ljudstvo pa je policija. S tem je skušal povedati, da policijska dejavnost prihaja od ljudi, hkrati pa je tukaj zato, da jim služi (Lobnikar et al., 2013).

V času Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev se je orožništvo ohranilo. Začelo se je delo v patroljah, prav tako pa so orožnike oborožili s pištolami in puškami z bajoneti. Kljub navedenemu pa se v tem obdobju o policijskem delu v skupnosti še ni razpravljalo (Lobnikar et al., 2013).

17. oktobra leta 1941 je bil objavljen Odlok o ustanovitvi narodne zaščite, ki je nadomestil orožništvo pri nas. Naloge novega organa so bile pod absolutnim vplivom oblasti, saj je takrat divjala vojna in je narodna zaščita služila predvsem za obrambne naloge države. Narodna zaščita, ki je imela številna pooblastila, je bila dejansko izvršilni organ (Meško, Lobnikar, Jere in Sotlar, 2013). Po letu 1945 še vedno ne moremo govoriti o policijskem delu v skupnosti, kot ga poznamo danes, lahko pa trdimo, da so se takrat prvič pojavili nekateri njegovi elementi, npr. osnovna enota delovanja je bila postaja narodne milice (Narodna zaščita se preimenuje v Narodno milico), njeno območje pa je bilo razdeljeno na patroljne okoliše oziroma rajone, znotraj katerih so miličniki opravljali svoje delo. Na ta način so želeli zagotoviti manjša območja delovanja, na katerih bi bili miličniki in krajani bolj povezani. Vodenje je bilo izrazito centralistično, saj govorimo o časih, ko je bila

Slovenija zgolj ena izmed republik v Jugoslaviji. Kljub navedenemu je bila naloga miličnikov (policistov), da se zblížajo in spoznajo ljudi, ki v teh rajonih prebivajo (Jere, Sotlar in Meško, 2012). Po drugi strani pa, kot ugotavljajo Lobnikar et al. (2013), je imela ljudska milica lastnosti napoleonske žandarmerijske vojaške strukture in sama po sebi ni delovala preveč »ljudsko«. Kasneje, po letu 1953, se je začela uvajati nova oblika policijskega dela – sektorska služba. Naloge sektorskega miličnika so bile drugačne od njegovih kolegov, saj je bil med drugim zadolžen tudi za opravljanje preventivnih nalog in še pomembneje, sodelovanje z državljani (Jere et al., 2012).

Slovenija je bila do leta 1991 del nekdanje državne tvorbe Jugoslavije, kjer je bilo stanje na politični ravni, in posledično v policiji, precej razburkano. Lobnikar et al. (2013) ugotavljajo, da je bilo, ne samo območje Jugoslavije, temveč kar celotna vzhodna Evropa, v letih med 1900 in 2000 zelo nemirno. V tem času je bilo veliko več obdobji nesoglasij, vojn in preprirov kot obdobji miru in stabilnosti. Še več kot to, na območju Jugoslavije so v drugi polovici 20. stoletja nastale številne nove države, ki so imele vsaka svoje interese in v skladu s tem svojo ideologijo vodenja.

Pospešen razvoj filozofije policijskega dela v skupnosti oziroma organizacijske strategije se je na našem območju začel po osamosvojitvi Slovenije leta 1991, ko si je Slovenija kot novonastala država želela v sistem vnesti »zahodni način« opravljanja policijske dejavnosti. Vendar pa, kot omenjeno zgoraj, nekateri elementi policijskega dela v skupnosti oziroma njegovi zametki segajo že v čase druge svetovne vojne oziroma tik po njej (Jere et al., 2012; Meško et al., 2013). Zanimivo je, da je po osamosvojitvi Slovenije milica imela precej visoko stopnjo zaupanja, glede na to, da so bili v letih pred 1991 miličniki poznani kot arogantni, neprofesionalni in nespoštljivi. Razlog za ta preskok je verjetno v dejstvu, da so njeni pripadniki aktivno sodelovali v procesih osamosvajanja in se zavzemali za demokratizacijo celotne družbe. Prav odnos do demokratičnih sprememb, oziroma kar do demokracije same, je ključnega pomena, da je javnost sprejela policijo kot legitimno (Lobnikar et al., 2013). Tik po osamosvojitvi se je slovenska milica redefinirala in reorganizirala. Leta 1992 se je preimenovala v policijo, nekaj let kasneje pa je z Zakonom o policiji iz leta 1998 pridobila tudi samostojnost in neodvisnost. Lahko rečemo, da se je na tej točki dejansko začelo intenzivno govoriti o policijskem delu v skupnosti (Meško et al., 2013).

V primerjavi z zgoraj navedenim zgodovinskim pregledom je dandanes slika policijskega dela v skupnosti popolnoma drugačna. Zakon o organiziranosti in delu v policiji v 35. členu določa, da območne policijske postaje in tudi policijske uprave sodelujejo z organi samoupravnih lokalnih skupnosti. Nadalje je to sodelovanje zapisano kot ustanavljanje svetov, sosvetov, komisij ali drugih oblik partnerskega sodelovanja za zagotavljanje večje varnosti. Policiji je v ta namen dovoljeno tudi sklepanje sporazumov o sodelovanju (Zakon o organiziranosti in delu v policiji [ZODPol], 2013). Najpomembnejša oblika sodelovanja policije z lokalno skupnostjo v današnjem času je služba oziroma položaj vodje policijskega okoliša (VPO). Kot je zapisano na spletni strani Policije (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. a), je vodja policijskega okoliša nosilec preventivnega dela in partnerskega sodelovanja z državljani na območju, ki ga pokriva. Njegove naloge so za razliko od ostalih uniformiranih policistov precej bolj preventivno naravnane in jih lahko strnemo v sedem področij (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. a):

- preventivne naloge v policijskem okolišu,
- sodelovanje pri preiskavah, odkrivanju in prijemanju storilcev kaznivih dejanj,
- ugotavljanje kriminalnih žarišč,
- sodelovanje z občani in seznanjanje o aktualnih problematikah,
- predavanje in predstavljanje policije v šolah in vrtcih,
- svetovanje občanom in odzivanje na njihove klice ter
- obiskovanje oškodovancev in vračanje predmetov.

Povzamemo lahko, da je VPO vezni in ključni člen med policijo kot varnostno organizacijo in državljani, ki jim služi (Jere et al., 2012).

Druga pomembnejša oblika dela PDS so varnostni sveti ali sosveti, za katere je značilno, da se na enem mestu redno srečujejo ljudje oziroma strokovnjaki z različnih področij, ki se skupaj odločajo, kako se bo lokalna skupnost zoperstavila lokalnim problemom. Vključujejo se pripadniki z različnih področij, ki tako ali drugače vplivajo oziroma pripomorejo k zagotavljanju varnosti v svoji lokalni skupnosti. Člani varnostnih sosvetov so tako največkrat župani, mestni svetniki, predstavniki šol in vrtcev, policisti in drugi, ki tako ali drugače igrajo pomembno vlogo pri zagotavljanju varnosti (Meško in Lobnikar, 2005). Po podatkih slovenske

policije (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. b) je danes na območju Republike Slovenije ustanovljenih in delujočih 185 varnostnih sosvetov. Policija PDS jemlje resno, kar kaže tudi shema, ki je objavljena na uradni spletni strani Policije. Iz sheme na sliki 1 je razvidno, da si prizadevajo resno sodelovati z državljanji.

Slika 1: Shema delovanja policijskega dela v skupnosti

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. a.

3 Pravna regulativa policijskega dela v lokalni skupnosti

Slovenska policija je organ v sestavi Ministrstva za notranje zadeve, kot njen organ pa predstavlja pomemben del varnostnega sistema države. Je največji državni upravni organ v Sloveniji, hkrati pa je zelo strokovna, avtonomna in moderna organizacija, ki je sposobna učinkovito zagotavljati visoko stopnjo varnosti ob spoštovanju zakonov, človeškega dostojanstva ter človekovih pravic in svoboščin tako na državni kot na lokalni ravni (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, n. d. d).

Policija je primarna organizacija za zagotavljanje varnosti na državni in na lokalni ravni (Tičar, 2015). Samo materijo ureditve lokalne varnosti v Sloveniji ureja že Ustava Republike Slovenije (Ustava Republike Slovenije [URS], 1991), kjer so posredno opisane pristojnosti organov, ki zagotavljajo varnost. Policija predstavlja najpomembnejši organ zagotavljanja varnosti (Lobnikar, Prisljan in Modic, 2016a), pri svojem delu je avtonomna, izvajanje nalog pa je urejeno z zakoni, kjer so natančno določene tako naloge kot tudi pristojnosti in upravičenja. Temeljna zakona, ki določata delovanje slovenske policije, sta Zakon o organiziranosti in delu policije ([ZODPol], 2013) ter Zakon o nalogah in pooblastilih policije ([ZNPPol], 2013).

Poleg omenjenih zakonov pa so naloge in pristojnosti policije v Sloveniji določene še v 98 drugih zakonih. Zakon o organiziranosti in delu policije (ZODPol, 2013) določa delovanje, vodenje ter organiziranost policije, medtem ko Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol, 2013) predpisuje dopustne posege v človekove pravice ter same naloge in splošna pooblastila dela policistov. Pravna osnova delovanja slovenske policije je enotna, kar pomeni, da se delovanje policistov ne razlikuje glede na operativnost na različnih ravneh.

Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol, 2013) v petem poglavju z naslovom »Sodelovanje policije s samoupravno lokalno skupnostjo, civilno družbo ter medinstitucionalno sodelovanje« predpisuje, da policijske uprave in območne policijske postaje v okviru svojih pristojnosti sodelujejo z organi samoupravnih lokalnih skupnosti na področjih, ki se nanašajo na izboljšanje varnosti v samoupravni lokalni skupnosti. Sodelujejo tudi z drugimi organi, organizacijami in institucijami, civilno družbo in posamezniki, katerih dejavnost je usmerjena k zagotavljanju večje varnosti oziroma k spodbujanju varnostnega samoorganiziranja prebivalcev, ter jim v okviru svojih pristojnosti in možnosti nudijo pomoč. V ta namen policija in omenjeni organi, organizacije in institucije sporazumno ustanovljajo svete, sosvete, komisije ali druge dogovorjene oblike partnerskega sodelovanja za zagotavljanje večje varnosti. V ustanovitvenem aktu se določijo področje, območje in način njihovega delovanja (ZODPol, 2013, 35. člen). S sklepanjem sporazumov o sodelovanju sme policija, zaradi zagotavljanja večje varnosti, sodelovati tudi z državnimi organi, samoupravnimi lokalnimi skupnostmi, pravnimi osebami, samostojnimi podjetniki posamezniki, tujimi varnostnimi organi, posamezniki, ki samostojno opravljajo dejavnost, ter z drugimi organi in organizacijami (ZODPol, 2013, 36. člen).

Policijsko dejavnost lahko razumemo kot dejavnost, ki jo izvajajo pooblaščenči državni uslužbenci v okviru policije – policisti, ki s širokimi pooblastili skrbijo za varnost in vzdrževanje javnega reda (Dvojmoč, Lobnikar in Modic, 2014). Dolžnost policije in njenih zaposlenih je, da pri svojem delu strogo sledijo Zakonu o nalogah in pooblastilih policije, saj z njim posegajo v posameznikovo intimo in človekove pravice. Zakon ureja naloge in pooblastila policije, izvajanje teh nalog in pooblastil po določbah tega zakona, ki so obvezujoče, saj zagotavljajo varnost posameznika in skupnosti, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter krepijo pravno državo (ZNPPol, 2013, 1. člen). Policijske naloge so oblastne naloge državne uprave,

ki zapovedujejo ali prepovedujejo določeno ravnanje ljudi na področju javne varnosti in javnega reda (Haček, 2001). Naloge policije so natančneje opredeljene v 4. členu Zakona o nalogah in pooblastilih policije ter izhajajo iz njenih temeljnih dolžnosti (ZNPPol, 2013, 4. člen), ki so:

- varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi,
- preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih in pogrešanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom in zbiranje dokazov ter raziskovanje okoliščin, ki so pomembne za ugotovitev premoženske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov,
- vzdrževanje javnega reda,
- nadzor in urejanje prometa na javnih cestah in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet,
- nadzor državne meje,
- naloge v zvezi z gibanjem in prebivanjem tujcev,
- varovanje določenih oseb, prostorov, objektov in okoliških objektov, in če z zakonom ni določeno drugače, varovanje določenih delovnih mest in tajnosti podatkov državnih organov,
- naloge ob naravnih in drugih nesrečah, druge naloge, določene v tem zakonu in drugih predpisih v skladu z zakonom.

Za izvajanje predpisanih nalog potrebuje policija zakonsko določena pooblastila. Policiji so pooblastila dana kot orodje za to, da lahko uspešno in učinkovito opravljajo z zakoni in podzakonskimi predpisi določene naloge (Žaberl, 2006). Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol, 2013) v četrtem členu policiji omogoča, da pri opravljanju nalog sodeluje s posamezniki in skupnostjo ter izvaja preventivno dejavnost. Na lokalni ravni se policijska dejavnost izvaja v okviru območnih policijskih postaj, okolišev in pisarn (Tičar, 2015). Njihovo sodelovanje je tesno, saj občina pred sprejetjem novega letnega načrta policijske postaje poda predloge o nalogah pri zagotavljanju varnosti, ki jih komandir postaje lahko vključi v njihov letni načrt nalog. Vseeno pa je pomembno poudariti dejstvo, da policijske postaje niso vezane na lokalne skupnosti in občine, saj je policijska postaja območna organizacijska enota policije za neposredno opravljanje nalog policije na določenem

območju ali za določeno področje dela, policija pa je pri svojem delu avtonomna (Tičar, 2015).

Standardne policijske oblike dela so se začele nadgrajevati z dejavnostmi, ki v osnovi toga in represivno telo dopolnjuje s preventivnimi dejavnostmi, še posebej na ravni lokalnih skupnosti (Lobnikar et al., 2016a). Tako je najpogosteje izbran pristop s tega vidika prav v skupnost usmerjeno policijsko delo. Ta temelji na sodelovanju občanov in policistov pri reševanju varnostnih problemov v lokalnih skupnostih (Meško, 2001). Slovenska policija si prizadeva za izboljšanje izvajanja na organizacijski in strateški ravni, »najbolj aktivno pri zagotavljanju varnosti lokalnih skupnosti, kjer so aktivnosti usmerjene v boljše odnose s prebivalci in skupno reševanje varnostnih problemov« (Lobnikar in Prislan, 2017, str. 133). Za sodobno strategijo policijske dejavnosti – PDS so tako značilne štiri lastnosti (Skogan v Lobnikar in Prislan, 2017):

- partnerski odnos med policijo in skupnostjo;
- v reševanje usmerjeno delo;
- decentralizacija in
- preventivne aktivnosti.

Zakonsko regulativo, ki diktira vlogo policije na lokalni skupnosti, opredeljujeta tudi Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 (Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023 [ReNPPZK19–23], 2019) in Srednjeročni načrt razvoja in dela policije za 2018–2022 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2018). Oba dokumenta poudarita pomembnost preventivnih programov na ravni lokalnih skupnosti, saj je vzpostavitev ustreznih stikov z državljani in lokalno skupnostjo ključna za zagotavljanje varnosti. V ReNPPZK19–23 (2019) posebej poudarijo, da je policijsko delo lahko učinkovito samo takrat, ko so policisti prisotni v skupnosti in skupaj z njo sodelujejo pri ugotavljanju težav in odpravljanju vzrokov za njihov nastanek.

Leta 2013 je bila, poleg zakonskih sprememb, sprejeta Strategija policijskega dela v skupnosti (v nadaljevanju Strategija) (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2013), v kateri je pomen preventivnega delovanja policije še bistveno bolj poudarjen. Strategija temelji na osnovah usmeritev za pripravo Srednjeročnega načrta razvoja in

dela policije za obdobje 2013–2017 (Smolej, 2013). Da bi lahko policija uspešno in dobro izvajala svoje zakonsko določene naloge, je ključno izboljšanje sodelovanja državljanov in lokalnih skupnosti s policijo, ki ga lahko policija doseže le z dobrim delom, dvigom zaupanja v organizacijo in z izboljšanjem zadovoljstva ljudi (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2013). Za doseg ciljev Strategije so predvideni različni ukrepi, kot so na primer decentralizacija programa varnosti lokalnih skupnosti na ravni policijskih postaj, izboljšanje vidnosti policistov na terenu ter zaupljiva komunikacija in povezovanje z lokalnimi organizacijami (Lobnikar et al., 2016a). Strategija je tako osredotočena predvsem na partnersko sodelovanje z lokalno skupnostjo in civilno družbo, samostojnost policijskih postaj, ki mora svoje dejavnosti prilagoditi potrebam in interesom lokalne skupnosti na področju varnosti ter na večje zaupanje in zadovoljstvo tako policije kot tudi prebivalstva (Smolej, 2013). Čeprav Strategija poudarja pomembnost preventivnega v skupnost usmerjenega dela, je poudarjena tudi represivna vloga organizacijskih ravni policije. Tako komandir s preventivnim delom sicer določi prednostne naloge policijske postaje, ki morajo odražati razmere lokalne skupnosti, a je ključno, da na slednje policisti reagirajo represivno z ustrežno stopnjo profesionalnosti in strokovnosti (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2013). Ob izvajanju policijskega dela v skupnosti je pomembno tudi zavedanje vseh zaposlenih v policiji, da s svojim delom v prvi vrsti služijo ljudem.

4 Značilnosti ruralnih okolij

V Sloveniji lokalne skupnosti delimo na urbane in ruralne, pri čemer meja med obema konceptoma ni vedno najbolj jasna (Vlaj, 1998). Splošno gledano pa, ko govorimo o ruralnem okolju, imamo v mislih manjša, podeželska naselja z nizko gostoto poseljenosti (Donnermeyer, 2015). Ruralna območja so tudi v današnjem času še vedno močno povezana in neločljiva od kapitalistične proizvodnje. Čeprav se je veliko značilnosti spremenilo in niso več tako očitne, kot so bile v preteklosti, se ljudje v iskanju dela še vedno selijo s podeželja oziroma iz ruralnih okolij na urbana območja. Tovrstne selitve niso več tako pogoste kot nekoč, vseeno pa jih je še vedno veliko. Velik del teh selitev predstavlja tudi preseljevanje z gospodarsko opustošenih podeželskih območij v drugih državah, kot so na primer Bosna in Hercegovina, Srbija in Severna Makedonija. Prav tako je na ruralnih območjih opaziti večji delež vernih ljudi, med katerimi prevladujejo katoličani. Ljudje se na podeželju tudi bolje poznajo, osebne vezi med njimi so tesnejše in povezanost med njimi je močnejša,

kar pa ne pomeni, da v mestnih naseljih medsebojne povezave ne obstajajo (Bučar Ručman, 2019).

Hacin in Eman (2019) sta v raziskavi o policijskem dojemanju groženj v urbanih in ruralnih okoljih povzela ugotovitve številnih raziskav in poudarila pet značilnosti ruralnih okolij: 1) v ruralnih okoljih pogosteje prihaja do medosebnih stikov, 2) prebivalci v ruralnih okoljih so si med seboj bolj podobni, imajo podobne interese in so bolj pripravljeni na medsebojno pomoč, 3) v ruralnih okoljih je prisoten večji občutek pripadnosti skupnosti, 4) ljudje se med seboj dobro poznajo in 5) v ruralnih okoljih je prisotne manj kriminalitete. Ruralna družbena okolja tako odsevajo solidarnost, močnejše družbene vezi, vključenost prebivalcev, konservativnost in pa neformalno družbeno nadzorstvo (Crank, 1990; Pirnat in Meško, 2020). Rukus, Warner in Zhang (2018) pa kljub temu opozarjajo, da se s spreminjanjem gospodarstva, razvojem tehnologije in večanjem demografske raznolikosti na podeželju spreminjajo tudi zgoraj navedene značilnosti ruralnih okolij. Sotlar in Tominc (2019) ugotavljata, da je dojemanje ljudi s primestnih območij bližje dojemanju ljudi iz ruralnih krajev kot iz urbanih okolij. Razlogi oziroma dejavniki, zaradi katerih se ustvarijo te razlike, niso jasni. Pojavlja se precejšna razlika v tem, kako prebivalci in policisti gledajo na grožnje, čeprav je splošna predpostavka, da bi si morali policisti prizadevati, da bi razumeli potrebe in pričakovanja prebivalcev na področju varnosti. Omeniti je treba tudi statistično zelo pomembno razliko med dojemanjem prebivalcev mest, predmestja in podeželja glede varnostnih pojavov. Tako prebivalci kot policisti iz urbanih okolij so varnostnim pojavom pripisovali večji pomen kot anketiranci s primestnih in podeželskih območij (Sotlar in Tominc, 2019).

4.1 Kriminaliteta v ruralnih okoljih

Kriminaliteta v ruralnih okoljih je močno pogojena z družbenimi in geografskimi značilnostmi, ki veljajo na podeželju. V primerjavi z urbanim okoljem je v ruralnih okoljih kriminalitete manj, vendar je z vidika policijskega dela drugačna kot v urbanih okoljih (Eman, Ivančič in Bagari, 2019). V ruralnih okoljih je najpogosteje prisotna kriminaliteta, ki je povezana z zlorabo drog (predvsem alkohola), nasiljem v družini, kriminaliteto, povezano s kmetijsko dejavnostjo (kraja opreme in živine), vandalizem, požigi, ekološka kriminaliteta, mučenje živali in gojenje prepovedanih drog na bolj odmaknjenih območjih (Donnermeyer, 2015; Hacin in Eman, 2019;

Mawby in Yarwood, 2010). Za policijo predstavlja preiskovanje prometnih nesreč na odmaknjenih in slabo vzdrževanih cestah ter iskanje pogrešanih oseb v gozdovih ali gorovju velik izziv (Barclay, 2017). V tujini, predvsem v površinsko velikih državah, se na ruralnih območjih pojavljajo tudi serijski morilci, posiljevalci ali ugrabitelji, ki izkoriščajo odmaknjenost območja od oči javnosti (Barclay, 2017). V slovenskih vaških občinah v zadnjih letih, kot posledica migrantske krize, narašča tudi število kaznivih dejanj, ki so povezana s trgovino z ljudmi (Hacin, 2019). Poleg specifičnosti kaznivih dejanj je, predvsem med kmeti, ena izmed večjih težav v ruralnih okoljih neprijavljanje kaznivih dejanj policiji (Hacin in Eman, 2019). Hacin in Eman (2019) domnevata, da je to rezultat pomanjkanja znanja ali pa domneve, da policija pri preiskovanju kaznivega dejanja ne bo učinkovita.

5 Izvajanje policijskega dela v ruralnih okoljih

Zaradi naštetih posebnosti v ruralnih okoljih se tudi policijsko delo v ruralnih okoljih nekoliko razlikuje od policijskega dela v urbanih okoljih (Pirnat in Meško, 2020). Čeprav tako policiste v mestih kot policiste na podeželju zavezuje enaka pravna podlaga, pa se izvajanje policijskih nalog v obeh okoljih medsebojno lahko razlikuje. Hacin in Eman (2019) ugotavljata, da je policijska dejavnost v Sloveniji močno odvisna od okolja, v katerem se izvaja. V ruralnih okoljih je za učinkovito izvajanje policijskega dela še posebej pomembna pripravljenost prebivalcev na sodelovanje s policijo, ki pa je odvisna od splošnega odnosa prebivalcev do policije (Pirnat in Meško, 2020).

5.1 Odnos prebivalcev v ruralnih okoljih do policije

Policija v ruralnih skupnostih predstavlja primarno institucijo družbenega nadzora in primarno institucijo, ki je odgovorna za zagotavljanje varnosti (Pirnat in Meško, 2020). Raziskave slovenskih raziskovalcev so pokazale, da velikost občine bistveno vpliva na odnos prebivalcev do policije – prebivalci manjših občin imajo do policije boljši odnos kot prebivalci večjih občin (Lobnikar et al., 2016b; Meško, Pirnat, Erčulj in Hacin, 2019). Nedavna raziskava je pokazala, da so z delom policije najbolj zadovoljni prebivalci vaških skupnosti, ki jim sledijo urbana okolja (Prislan in Lobnikar, 2020). Navedeno lahko pripišemo predvsem dejstvu, da se v manjših občinah ljudje (in policisti) med seboj bolje poznajo (Meško et al., 2019) ter da so odnosi med ljudmi in policisti v manjših občinah navadno nekoliko manj formalni

(Rukus et al., 2018). Prebivalci ruralnih okolij PDS na primer ocenjujejo uspešneje kot prebivalci urbanih okolij (Lobnikar et al., 2016b), kar lahko pripišemo dejstvu, da prebivalci v ruralnih okoljih zaznavajo manj nereda in kaznivih dejanj (Pirnat in Meško, 2020). Poleg večje medsebojne povezanosti in zaznavanja nereda na oceno uspešnosti policijskega dela na slovenskem podeželju vpliva tudi moralna identifikacija s policisti (Pirnat in Meško, 2020). Poudariti velja še podatek, da so z delom policije najmanj zadovoljni prebivalci majhnih zaselkov ali osamljenih hiš (Prislan in Lobnikar, 2020), kar lahko deloma pripišemo večji oddaljenosti od vsaj nekoliko večjih krajev in posledično manjši prisotnosti policije.

Pozitiven odnos do policije na ruralnih območjih v Sloveniji pa ima lahko tudi nekaj negativnih posledic. Eman in sodelavci (2019) so ugotovili, da imajo policisti na ruralnih območjih pogosto težave z vzdrževanjem socialne distance, kar lahko vpliva na presojo in odločanje policistov. Prav tako pa lahko, zaradi dobrih medsebojnih odnosov, prebivalci policijo »izkoriščajo« za reševanje minimalnih sporov ali nevšečnosti, ki sploh ne spadajo v področje dela policije (Eman et al., 2019). Policisti v ruralnih okoljih se pogosto smatrajo kot del skupnosti, kar lahko vodi v manj strogo policijsko dejavnost kot v urbanem okolju (Eman et al., 2019; Hacin in Eman, 2019). Eno izmed bolj »diskrecijsko« zaznamovanih področij je zloraba alkohola med mladoletniki, saj je na podeželju veliko število vinogradov, zidanic in destilarn za »domačo rabo«, prav tako pa številni lokali alkohol točijo tudi mladoletnim (Hacin in Eman, 2019).

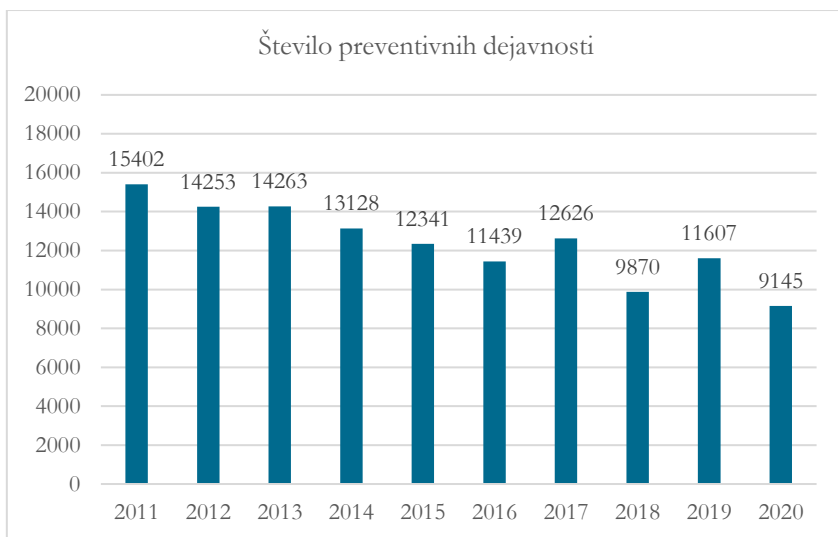
Povzamemo lahko, da med policisti in skupnostjo v ruralnih okoljih veljajo boljši odnosi kot med policijo in skupnostjo v urbanih okoljih, kar posledično lahko vpliva na kakovost policijskega dela v ruralnih okoljih. Pri tem pa moramo biti pozorni, saj morajo policisti kljub dobrih odnosom vzdrževati profesionalno distanco in to ne sme vplivati na sprejemanje ključnih odločitev.

5.2 Policijsko delo v skupnosti v ruralnem okolju

PDS od policistov zahteva, da povečajo svojo prisotnost v skupnostih na način, da več časa posvetijo neposrednemu komuniciranju in sodelovanju z lokalnim prebivalstvom (Rukus et al., 2018). Zaradi narave policijskega dela v ruralnih okoljih, kjer so policisti bolj povezani s skupnostjo kot v urbanih okoljih, lahko rečemo, da ruralna okolja ponujajo dobre pogoje za izvajanje policijskega dela v skupnosti.

Lobnikar in Modic (2015) sta za potrebe analize policijskega dela v skupnosti razvila merski instrument, ki vključuje štiri dimenzije: 1) kakovost stika policistov s prebivalci, 2) stopnjo zaznavanja kaznivih dejanj v okolju, 3) občutek varnosti ter 4) stopnjo skupnostne povezanosti prebivalcev. Kakovost stikov prebivalcev s policijo se nanaša na odnos med policijo in prebivalci ter pripravljenost prebivalcev na sodelovanje s policijo (Lobnikar in Modic, 2015). Kot smo poudarili že v prejšnjem poglavju, je za ruralna okolja značilno, da je odnos med prebivalci in policijo v Sloveniji boljši kot v urbanih okoljih (Eman et al., 2019; Hacin in Eman, 2019; Lobnikar et al., 2016b; Meško et al., 2019). Prav tako so raziskave pokazale, da prebivalci ruralnih okolij v svojih soseskah zaznavajo manj kriminalitete in splošne neurejenosti (Pirnat in Meško, 2020; Sotlar in Tominc, 2019). Pri tem je zanimivo, da je zaznava kriminalitete v ruralnih okoljih obratno povezana s prisotnostjo policije – večja, kot je prisotnost policije, manj kriminalitete zaznajo prebivalci ruralnih okolij (Pirnat in Meško, 2020). Ne glede na to pa Meško (2018) opozarja, da prisotnost policistov na zmanjšanje strahu pred kriminaliteto vpliva zgolj kratkoročno, saj ljudje takoj, ko se prisotnosti policistov navadijo, le-teh želijo še več, ker se kriminalitete še vedno bojijo zaradi drugih razlogov. Manj kriminalitete v ruralnih okoljih, v primerjavi z urbanih, zaznavajo tudi slovenski policisti (Hacin in Eman, 2019). Ko govorimo o tretji dimenziji, občutku varnosti, si vse raziskave niso enotne. Lobnikar in sodelavci (2016b) med prebivalci ruralnega in urbanega okolja niso zasledili statistično značilnih razlik v občutku varnosti. Nasprotno pa sta razlike odkrila Pirnat in Meško (2020), saj njune ugotovitve kažejo, da se prebivalci ruralnih območij počutijo varneje kot tisti z urbanih. Pri tem pa avtorja poudarjata, da gre za minimalne razlike. V navezavi na zadnjo, četrto dimenzijo so številne raziskave poudarile, da je v ruralnih okoljih prisotna visoka stopnja povezanosti skupnosti (Eman et al., 2019; Hacin in Eman, 2019; Pirnat in Meško, 2020).

Ne glede na to, da imamo glede na zgoraj predstavljene raziskave in ugotovitve v Sloveniji v teoriji dobre pogoje in predispozicije za izvajanje policijskega dela v skupnosti v ruralnih okoljih, pa podatki iz prakse dajejo mešane občutke. Slika 2 prikazuje graf opravljenih dejavnosti policijskega dela v skupnosti med letoma 2010 in 2020, ki ga je v svojem letnem poročilu za leto 2019 objavila Policija (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020).

Slika 2: Opravljene dejavnosti policijskega dela v skupnosti med letoma 2010 in 2020

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020.

Iz zgornje slike je razvidno, da, z izjemo nekaj izstopajočih let, opravljanje dejavnosti s področja policijskega dela v skupnosti pada. Opaziti je tudi, da so v letu 2019 policisti izvedli 11.607 dejavnosti, v letu 2020 pa veliko manj, in sicer 9.145. Glavni razlog za upad izvajanja dejavnosti preventivnega in policijskega dela v skupnosti je epidemija covid-19 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020). Prav tako se, glede na policijsko statistiko, ki je predstavljena v tabeli 1 (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020), bistveno več policijskega dela v skupnosti opravi v urbanem okolju.

Tabela 1: Opravljene dejavnosti PDS v različnih lokalnih skupnostih

Lokalna skupnost	Število izvedb										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Občina	457	513	498	516	381	379	427	410	336	428	459
Krajevna skupnost	234	291	264	234	176	225	155	252	143	223	221
Mestna četrt	79	98	64	65	47	62	46	59	37	54	27
Mestna občina	58	76	57	77	62	54	45	48	38	36	47
Vaška skupnost	17	31	24	31	13	14	12	12	10	16	18

Vir: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020.

Iz tabele 1 lahko razberemo, da se daleč najmanj policijskega dela v skupnosti opravi neposredno na ravni vaških skupnosti. To lahko deloma pripišemo temu, da raziskovalci, ki preiskujejo PDS, opozarjajo, da je PDS treba krepiti predvsem v urbanih okoljih, kjer ljudje zaznajo več nereda in kriminalitete (Lobnikar et al., 2016b). Pri tem pa Meško in sodelavci (2013) opozarjajo, da je tak način policijskega dela v skupnosti privedel do tega, da se dejavnosti, povezane s policijskim delom v skupnosti v Sloveniji, izvajajo predvsem za reševanje posameznih težav na določenem območju in ne kot celovit pristop k izvajanju policijskega dela.

Pregled literature je pokazal, da ima Policija na slovenskem podeželju ugodnejše možnosti za uspešno opravljanje policijskega dela v skupnosti kot v urbanih okoljih. Prebivalci ruralnih okolij so medsebojno povezani. Prav tako dosedanje PDS ocenjujejo kot relativno ugodno, strah pred kriminaliteto ni visok, policiste pa dojemajo kot vljudne (Lobnikar et al., 2016b). Vendar pa bi lahko glede na policijsko statistiko (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020) policisti opravili več dejavnosti policijskega dela v skupnosti neposredno v ruralnih skupnostih.

5.3 Nekateri izzivi policijskega dela v ruralnem okolju

Izzivi policijskega dela v ruralnem okolju se povezujejo predvsem s posebnostjo kriminalitete v ruralnih okoljih ter značilnostmi prebivalstva v ruralnem okolju. Ker so ruralna okolja po svoji naravi odmaknjena, kompleksna in se soočajo z večplastnimi težavami, tudi izvajanje policijske dejavnosti zahteva drugačen pristop

kot v urbanih okoljih (Wooff, 2017). Slovenski policisti se v zadnjih letih soočajo z nekaj specifičnimi izzivi, ki jih bomo na kratko predstavili v nadaljevanju.

Kot smo že poudarili, je raziskava (Eman et al., 2019) pokazala, da imajo policisti v ruralnih okoljih pogosto težave s preveliko vključenostjo v skupnost. Čeprav ima vključenost policistov v skupnost lahko pozitivne posledice, saj izboljšuje odnose med prebivalci in policijo ter posledično večja pripravljenost prebivalcev na sodelovanje s policijo (Lobnikar et al., 2016b), pa lahko pretirano povezovanje med policisti in prebivalci vodi do tega, da policisti svoje naloge opravljajo manj strogo, kot bi bilo treba, prebivalci pa policiste posledično izkoriščajo za vsako minimalno težavo (Eman et al., 2019). Tako morajo policisti v ruralnem okolju, ki prebivalce pogosto tudi osebno poznajo, posebno pozornost namenjati temu, da ohranjajo zadostno mero strokovnosti in legitimnosti.

Posebno težavo, ki se na slovenskem podeželju pojavlja v zadnjih letih, predstavljajo nelegalni prehodi državne meje ter ostali dogodki, ki so povezani z nedavnimi migracijskimi vali, kot na primer trgovina z ljudmi in tihotapljenje migrantov (Eman, Ivančič in Bagari, 2020). Poleg tega, da so migracijski vali v zadnjih petih letih na podeželju sprožili porast kršitev Zakona o tujcih (Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, 2020), so migracije posameznikov z Bližnjega vzhoda in iz severne Afrike sprožili tudi val (predvsem negativnih) čustev med lokalnim prebivalstvom, ki prebiva ob meji (Bučar Ručman, Modic in Flander, 2018). Navedeno policijsko delo dodatno otežuje. Porast ilegalnih migracij in z njimi povezana kazniva dejanja močno vplivajo na izvajanje ostalih policijskih nalog v obmejnih ruralnih okoljih, saj, kadrovsko že tako podhranjene, policijske enote na podeželju veliko časa namenijo izvajanju postopkov, povezanim z migranti (Eman et al., 2020). Poseben problem, ki so ga delno zakrivile migracije (in nezadovoljstvo določenih posameznikov z odzivom oblasti na migracije), na slovenskem podeželju predstavljajo tudi tako imenovane »varde«, organizirane skupine posameznikov, ki samoiniciativno patrolirajo in nadzirajo obmejna območja pred nedovoljenimi prehodi državne meje. Pri tem povzročajo nelagodje med lokalnim prebivalstvom, saj mnogi med njimi nosijo različno vojaško opremo, nekateri pa nosijo tudi replike strelnega orožja. Prebivalci obmejnih krajev prav tako poročajo o nadlegovanju varde nad njimi ter turisti v njihovi okolici (H. T., 2020). Policija ima težave predvsem zaradi neurejenosti zakonodaje na tem področju, saj pogosto ni jasno, kako naj policija v primeru vard postopa (Flander, 2020).

Na koncu velja omeniti še, da je (vsaj glede na uradno policijsko statistiko) skrb vzbujajoč trend padanja policijskega dela v skupnosti v ruralnem okolju. Čeprav uradna statistika pogosto ne predstavi realnega stanja na terenu, lahko sklepamo, da osredotočanje na kriminalna središča v urbanem okolju, pandemija covid-19 ter aktualna politična usmeritev in vmešavanje politike v delo policije izvajanju policijskega dela v ruralnih okoljih ne koristijo.

5.4 Pogled mladih na delo policije v ruralnih okoljih

Omenili smo, da se delo policije v urbanih in ruralnih okoljih, ne glede na enake naloge in pooblastila policije, razlikuje. Odnosi med policisti in prebivalci so v ruralnih okoljih bolj neformalni, saj se navadno ljudje med seboj dokaj dobro poznajo. Med nekaterimi kriminologi že dolgo obstaja domneva, da policija ne more veliko storiti za zmanjšanje stopnje kriminalitete v skupnosti (Reisig, Tankebe in Meško, 2014).

Nedavne raziskave so pokazale, da nekatere policijske strategije lahko vplivajo na stopnjo kriminalnih dejanj. Opravljena študija (Reisig et al., 2014) je pokazala, da se lahko policija pri obravnavanju kriminalitete bolj zanaša na prebivalce območja, če le-ti gojijo legitimnost s poštenim in pravičnim izvajanjem svoje oblasti. Avtorji ugotavljajo, da posamezniki, ki zaznavajo, da se policija obnaša bolj postopkovno pravično, ne samo, da jih imajo za bolj legitimne, ampak so tudi veliko bolj pripravljeni sodelovati v programih za preprečevanje kriminalitete (Reisig et al., 2014).

Poleg pozitivnih lastnosti, ki jih prinese dober odnos prebivalcev s policisti, pa se najdejo tudi negativne posledice. V vaških naseljih je predvsem problem z zlorabo alkohola med mladostniki in mladimi na splošno. Razlog je veliko število vinogradov, zidanic in vaških lokalov, ki alkohol točijo vsem, torej tudi mladostnikom (Hacin in Eman, 2019). Eden izmed glavnih razlogov, zaradi katerega pride do družbeno nezaželenega vedenja otrok in mladih, je v kakovosti soseske, v kateri mladi prebivajo in v njihovih odnosih s starši, sosedi in ostalimi prebivalci (Pirnat in Meško, 2020). Menimo, da je zaupanje mladih v PDS manjše, kot je denimo zaupanje odraslih oseb v delo policije. Največji razlog je najverjetneje to, da se mladi še nekako ne zavedajo, kaj delo policistov sploh pomeni, kaj vse so naloge policistov, ter da delo policije ni usmerjeno proti ljudem, ampak v njihovo

korist. Navedenemu lahko dodamo, da večine mladih, ki prebivajo v ruralnih okoljih in občasno ravna deviantno, sankcije policije ne skrbijo pretirano, saj neformalni odnosi s policijo ter pogosta osebna poznanstva lahko ublažijo potencialne formalne sankcije. Ne glede na to, da je kaznivih dejanj na ruralnih območjih manj kot na urbanih, pa je zelo verjetno, da posamezniki, ki dejanje storijo v nekem vaškem okolju, zaradi zgoraj omenjenih razlogov niso dovolj hudo kaznovani, ali pa sploh niso, kar lahko privede do tega, da dejanja ponavljajo. V primeru, da bi bili že po prvem dejanju konkretno kaznovani, se to najverjetneje ne bi ponovilo. Če pomislimo, kakšen odnos smo v najstniških letih do policije imeli sami, vidimo, da se le-ta čez leta spreminja. Če smo mogoče pred nekaj leti razmišljali, da nam policisti nič ne morejo, da lahko delamo, kar želimo, pa smo sčasoma ugotovili, da ni tako. Prav zato je o odnosu mladih do policijskega dela težko govoriti, saj se njihova mnenja pogosto spreminjajo. Sami menimo, da veliko mladih meni, da bi morala policija poskrbeti za vse oziroma za red kjer koli in kadar koli, saj se ne zavedajo, kakšne so sploh naloge policistov in tudi kakšna so njihova pooblastila.

Na ruralnih območjih je glede na raziskavo manj odklonskega vedenja pri mladih kot v urbanem okolju. Anketiranci so poudarili tudi višjo stopnjo socialne kohezije in močnejše družbene mreže, kar se odraža tudi v višji stopnji skupnostnega odzivanja na težave. Dejstvo je tudi, da se prebivalci na ruralnih območjih počutijo varnejše kot na urbanih (Pirnat in Meško, 2020).

6 Zaključek

Policijsko delo v skupnosti, v časih, v katerih živimo, predstavlja zelo pomembno vlogo. To pomeni, da so tudi policisti zelo pomembni za nemoteno delovanje oziroma vzpostavljanje reda in miru ter izvajanje vseh nalog, ki jih imajo zapisane v dveh temeljnih zakonih, in sicer Zakonu o organiziranosti in delu policije (ZODPol, 2013) ter Zakonu o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol, 2013). Policijsko dejavnost si lahko razlagamo kot dejavnost, ki jo državni uslužbenci, ki so za svoje delo pooblaščen, izvajajo v okviru delovanja policije. Glavna naloga policistov pri opravljanju svojega dela pa je, da ne posegajo v človekove pravice posameznikov.

Delovanje policije in s tem policijskega dela v skupnosti se je razvijalo skupaj z razvijanjem naše države. Čez leta so se naloge, pooblastila in zakoni o policiji spreminjali. Dejansko pa o policijskem delu v skupnosti lahko začnemo govoriti šele leta 1998 z Zakonom o policiji ([ZPol], 1998). V prispevku smo se osredotočili na delovanje policije v ruralnih okoljih, torej v manjših, podeželskih naseljih z malo prebivalstva. V ruralnih oziroma vaških okoljih je manj kriminalitete kot v urbanih okoljih in tudi dejanja, ki se zgodijo, so najpogosteje drugačna kot v urbanih. Največkrat se zgodijo kazniva dejanja, povezana z zlorabo drog, alkohola, nasiljem v družini itd. Prav tako v ruralnih okoljih delovanje policije poteka drugače. Med policisti in prebivalci je vzpostavljen bolj neformalni odnos, med seboj se velikokrat tudi poznajo, kar privede do tega, da policisti v določenih situacijah delujejo subjektivno in neprimerno. Bolj prijateljski odnos med policijo in prebivalstvom privede do tega, da imajo tako odrasli kot mladi prebivalci do policistov drugačen odnos, kot bi ga morali imeti. Čeprav je dober odnos med ljudmi pozitivna stvar, pa zaradi tega pride tudi do negativnih posledic. Prebivalci ruralnih območij te »dobre odnose« izkoriščajo sebi v korist tudi za stvari, ki niso povezane s policijskim delom.

Na 22. Dnevih varstvoslovja je bila organizirana okrogla miza »V skupnost usmerjeno policijsko delo – proklamirana vodilna dejavnost slovenske policije ali mit?«, kjer so razpravljavci Darko Anželj, Tomaž Pečjak, Damir Ivančič, Branko Lobnikar, Marija Mikulan, Peter Misja, Maja Modic ter moderator Gorazd Meško razpravljali tudi o tematiki vloge policije v lokalnem ruralnem okolju. Razpravljavci so razpravljali o filozofskih, strateških, taktičnih in organizacijskih perspektivah policijskega dela, usmerjenega v skupnosti. Vsi so se strinjali, da je policijska dejavnost krovna dejavnost v Sloveniji ter da lahko slednja, z osredotočenim delom, blaži probleme družbe v ruralnem okolju in s tem pomaga pri celostnem zagotavljanju varnosti. Pomembno je zavedanje, da je v skupnost usmerjeno delo, delo vseh (tako policistov kot tudi prebivalcev), ki lahko z dobro, obojestransko in konstruktivno komunikacijo doseže višjo stopnjo varnosti in zaupanja v policijsko delo. Tomaž Pečjak, namestnik generalnega direktorja policije, je v skupnost usmerjeno policijsko delo označil s prisposodbo, da je ta način dela »kot stara obleka, ki jo rad nosiš«, saj se je že v preteklosti izkazal kot dober. Kljub navedenemu meni, da PDS potrebuje preoblikovanje z namenom, da bi se ljudem, tako v urbanih kot v ruralnih okoljih, približal represiven del policijskega dela. Dodatno je bila na okrogli mizi poudarjena problematika nepoznavanja samega pojma in razumevanje namena v skupnost usmerjenega policijskega dela. Predvsem v ruralnem okolju je

pomembno, da ljudje poznajo vodjo policijskega okoliša, ki redno spremlja in se odziva na problematike in ima s prebivalci vzpostavljen tudi neformalen odnos. Ključna je tudi večja prisotnost policistov v ruralnem okolju, njihova družbena, socialna in humanitarna vključenost, saj se s slednjimi povečuje tudi stopnja zaupanja v delo policije.

Dejstvo je, da je PDS usmerjeno v sodelovanje s prebivalci in v neposredno komunikacijo z njimi. Različne ugotovitve kažejo tudi, da se ljudje na ruralnih območjih počutijo varneje kot na lokalnih območjih. Še enkrat bi poudarili probleme, s katerimi se sooča policija na podeželju. Predvsem gre za ilegalne prehode meje, migracijske valove, trgovino z ljudmi in tihotapljenje, pri čemer zaradi neurejenosti zakonodaje na tem področju dostikrat ni jasno, kako naj policija postopa. Menimo, da je regulativa in osnova v skupnost usmerjenega policijskega dela v Sloveniji dobro urejena, a da bi vrzeli, ki se kažejo v praksi, lahko rešili predvsem z večjo prisotnostjo policistov v ruralnem okolju ter z večjim poznavanjem takšnega načina dela. To bi lahko dosegli s projekti, večjo dejavnostjo in vključevanjem policistov v skupnost ter s komunikacijo na družbenih omrežjih ali po drugih kanalih. Menimo, da je to najbolj učinkovit način vključevanja policijskega dela v ruralnem okolju, saj je blizu tudi mladim.

Kot smo že omenili, trend policijskega dela v skupnosti v ruralnem okolju pada. Razlogov za to je več, trenutno pa je glavni razlog pandemija covid-19 in politična situacija v Sloveniji in s tem politično vmešavanje v delo policije. V času epidemije so policisti prevzeli pomembnejšo in vidnejšo vlogo, saj so po navodilih Vlade morali slediti in služiti državi v izrazito birokratsko-militarističnem načinu dela, ki pa je rezultiral v splošno nezadovoljstvo slovenskega prebivalstva. Posledično menimo, da bo v prihodnje ravno v skupnost usmerjeno policijsko delo ključno za izboljšanje trenutne predstave izjemno represivne policije, ki bo za zaupanje ponovno morala pokazati, da so policisti le del skupnosti in da le-ti v prvi vrsti služijo ljudem. Policisti morajo svojo avtoritarnost okrepiti z uporabo na znanju utemeljenih metod (primer tega je v skupnost usmerjeno policijsko delo), saj bi s tem zavarovali zakonitost svojega delovanja in okrepili legitimnost, ki bi izhajala iz transparentnega, na znanju temelječega ugotavljanja dejanskega stanja.

Literatura

- Barclay, E. M. (2017). Rural crime. V A. Deckert in R. Sarre (ur.), *The Palgrave handbook of Australian and New Zealand criminology, crime and justice* (str. 285–297). Springer International Publishing. doi:10.1007/978-3-319-55747-2
- Bučar Ručman, A. (2019). Social ties, solidarity and threat perception in rural and urban communities in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 409–421.
- Bučar Ručman, A., Modic, M. in Flander, B. (2018). Globalni izzivi begunstva v lokalni perspektivi: pravni položaj in integracija prosilcev za mednarodno zaščito v Sloveniji. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), *4. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 287–312). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Crank, J. P. (1990). The influence of environmental and organizational factors on police style in urban and rural environments. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 27(2), 166–189. doi: 10.1177/0022427890027002004
- Donnermeyer, J. F. (2015). Crime in the rural context. V J. D. Wright (ur.), *International encyclopedia of the social & behavioral sciences* (str. 158–163). Oxford: Elsevier. doi: 10.1016/B978-0-08-097086-8.45049-X
- Dvojmoč, M., Lobnikar, B. in Modic, M. (2014). Policijska dejavnost v Sloveniji: analiza procesov transformacije, pluralizacije in privatizacije. *Varstvoslovje*, 16(3), 217–241.
- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2019). Pojavne oblike kriminalitete in posebnosti policijskega dela v ruralnih predelih Pomurja. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 97–107). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Eman, K., Ivančič, D. in Bagari, D. (2020). Nezakoniti prehodi državne meje na območju Policijske uprave Murska Sobota. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *6. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 23–36). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- European Crime Prevention Network [EUCPN]. (2018). *Tolbox 14 – Community oriented policing in the European Union today*. Pridobljeno na <https://eucpn.org/toolboxcop>
- Flander, B. (2020). Varde: geneza in pregled novel Zakona o varstvu javnega reda in miru in Zakona o nadzoru državne meje. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *6. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 79–86). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- H., T. (6. 7. 2020). Kljub nezaželenosti Štajerska varda že napoveduje nove akcije v Ormožu. MMC RTV SLO. Pridobljeno na <https://www.rtvlo.si/slovenija/kljub-nezazelenosti-stajerska-warda-ze-napoveduje-nove-akcije-v-ormozu/529450>
- Hacin, R. (2019). Primerjava kriminalitete v slovenskih občinah. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), *5. Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih uvod v razpravo o varnosti v urbanih in ruralnih okoljih: Konferenčni zbornik* (str. 57–63). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Hacin, R. in Eman, K. (2019). Police officers perception of threats in urban and rural environments. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 455–468.
- Haček, M. (2001). *Sistem javnih uslužbencev*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Jere, M., Sotlar, A. in Meško, G. (2012). Praksa in raziskovanje policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 63(1), 3–13.
- Lobnikar, B. in Modic, M. (2015). Analiza kakovosti policijskega dela v lokalnih skupnostih: pogled prebivalcev Slovenije. V G. Meško (ur.), *Varnost v lokalnih skupnostih: zbornik prispevkov prve Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 55–64). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Lobnikar, B. in Prisljan, K. (2017). Uspešnost policijskega dela v skupnosti: podobnosti in razlike v samoznavi policistov in oceni prebivalcev. V G. Meško, K. Eman in U. Pirnat (ur.), *Zbornik*

3. *Nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 55–67). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Lobnikar, B., Modic, M. in Sotlar, A. (2019). Policijska dejavnost v Sloveniji – analiza razvoja dejavnosti in njenega raziskovanja. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(2), 162–175.
- Lobnikar, B., Prislán, K. in Modic, M. (2016a). Merjenje uspešnosti implementacije policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 64(2), 89–110.
- Lobnikar, B., Prpovič, B., Nemeč, N., Banutai, E., Prislán, K. in Cajner Mraović, I. (2016b). Comparative analysis of the quality of policing in local Slovenian and Croatian multicultural communities. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(4), 275–288.
- Lobnikar, B., Sotlar, A. in Meško, G. (2013). Razvoj policijske dejavnosti v Srednji in Vzhodni Evropi. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 64(1), 5–18.
- Mawby, R. I. in Yarwood, R. (2010). *Rural policing and policing the rural: A constable countryside?* New York: Routledge.
- Meško, G. (2001). V skupnost usmerjeno policijsko delo – izziv za slovensko policijo? *Teorija in praksa*, 38(2), 272–289.
- Meško, G. (2018). Strah pred kriminaliteto, policijsko delo v skupnosti in zagotavljanje varnosti. V G. Meško, A. Sotlar in B. Lobnikar (ur.), 4. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 44–71). Maribor: Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Meško, G. in Lobnikar, B. (2005). The contribution of local safety councils to local responsibility in crime prevention and provision of safety. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 28(2), 353–373
- Meško, G., Lobnikar, B., Jere M. in Sotlar, A. (2013). Recent developments of policing in Slovenia. V G. Meško, C. B., Fields, B. Lobnikar in A. Sotlar (ur.), *Handbook on policing in Central and Eastern Europe* (263–286). New York: Springer. doi: 10.1007/978-1-4614-6720-5_1
- Meško, G., Pirnat, U., Erčulj, V. I. in Hacin, R. (2019). Analiza kakovosti odnosov med policisti in prebivalci v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(2), 176–195.
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2013). *Strategija policijskega dela v skupnosti*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2018). *Srednjeročni načrt razvoja in dela policije za 2018–2022*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Policija.
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (2020). *Letno poročilo o delu policije za leto 2019*. Pridobljeno na https://www.policija.si/images/stories/Statistika/LetnaPorocila/PDF/LetnoPorocilo2019_popr.pdf
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. a). *Varnostni sosveti*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/varnostni-sosveti>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. b). *Vodje policijskih okolitev*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/svetujemo-ozavescamo/vodje-policijskih-okolitev>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. c). *Zgodovina in razvoj policijskega dela v skupnosti*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/nase-naloge/druga-podrocja/policijsko-delo-v-skupnosti/zgodovina-in-razvoj-policijskega-dela-v-skupnosti>
- Ministrstvo za notranje zadeve, Policija. (n. d. d). *O slovenski policiji*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji>
- Pirnat, U. in Meško, G. (2020). Zaznava družbenih procesov, varnostnih težav in policije v ruralnih in urbanih lokalnih skupnostih – pilotska študija. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 71(3), 229–242.
- Prislán, K. in Lobnikar, B. (2020). Zadovoljstvo prebivalcev z zagotavljanjem varnosti v različno urbaniziranih lokalnih skupnostih. V G. Meško, R. Hacin in K. Eman (ur.), 6. *Nacionalna konferenca o varnosti v lokalnih skupnostih: Konferenčni zbornik* (str. 50–57). Maribor: Univerzitetna založba Univerze V Mariboru.
- Reisig, M. D., Tankebe, J. in Meško, G. (2014). Procedural justice, police legitimacy, and public cooperation with the police among young Slovene adults. *Varstvoslovje*, 14(2), 147–164.

- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2019–2023. (ReNPPZK19–23). (2019). *Uradni list RS*, (43/19).
- Rukus, J., Warner, M. E. in Zhang, X. (2018). Community policing: Least effective where need is greatest. *Crime and Delinquency*, 64(14), 1858–1881. doi: 10.1177/001128716686339
- Smolej, D. (2013). Preprečevanje kriminalitete z novo strategijo policijskega dela v skupnosti. V T. Pavšič Mrevlje in I. Areh (ur.), *Zbornik prispevkov: 14. Slovenski dnevi varstvoslovja*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Sotlar, A. in Tominc, B. (2019). Perception of security phenomena in local communities in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 70(5), 439–454.
- Tičar, B. (2015). Pravna ureditev varnosti na lokalni ravni. V G. Meško (ur.), *Zbornik Prve nacionalne konference o varnosti v lokalnih skupnosti: Konferenčni zbornik* (34–46). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Ustava Republike Slovenije (URS). (1991). *Uradni list RS*, (33/91, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 75/16).
- Vlaj, S. (1998). *Lokalna samouprava: občine in pokrajine*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Wooff, A. (2017). »Soft« policing in rural Scotland. *Policing (Oxford)*, 11(2), 123–131. doi: 10.1093/polic/paw031
- Zakon o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol). (2013, 2015, 2017, 2019). *Uradni list RS*, (15/13, 23/15, 10/17, 46/19, 47/19).
- Zakon o organiziranosti in delu v policiji (ZODPol). (2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2019, 2020). *Uradni list RS*, (15/13, 11/14, 86/15, 77/16, 77/17, 36/19, 200/20)
- Zakon o policiji (ZPol). (1998). *Uradni list RS*, (49/98).
- Žaberl, M. (2006). *Temelji policijskih pooblastil*. Ljubljana: Fakulteta za policijsko- varnostne vede.

VARNOST V LOKALNIH SKUPNOSTIH – RURALNO-URBANE PERSPEKTIVE VARNOSTI V LOKALNI SKUPNOSTI V 21. STOLETJU: III. ZBORNIK RAZISKOVALNEGA DELA ŠTUDENTOV FAKULTETE ZA VARNOSTNE VEDE UNIVERZE V MARIBORU

KATJA EMAN IN JOŠT MEŠKO (UR.)

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija.
E-pošta: katja.eman@fvv.uni-mb.si, jost.mesko@student.um.si

Povzetek Zbornik raziskovalnega dela študentov predstavlja tretjo serijo recenziranih prispevkov, ki so nastali v okviru predmeta Varnost v lokalnih skupnostih na magistrskem študijskem programu Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru. Prispevki v zborniku so rezultat raziskovalnega dela študentov, ki je bilo opravljeno spomladi leta 2021. Prispevki so bili v aprilu 2021 tudi predstavljeni na četrti mednarodni študentski konferenci z naslovom Local safety and security – rural perspectives, ki je zaradi epidemioloških razmer v Evropi in svetu potekala v spletnem okolju. Konferenco v sodelovanju organizirata Fakulteta za varnostne vede Univerze v Mariboru in Pravna fakulteta Univerze v Črni gori. V okviru predmeta so študenti opravili pregled literature in sekundarne analize policijskih statističnih podatkov o varnostnih izzivih in policijskem delu v urbanem in ruralnem okolju ter jih dopolnili s svojimi predlogi izboljšav ali rešitev varnostnih izzivov v ruralnem okolju, ki velikokrat (žal) temelji (tudi) na lastni izkušnji.

Ključne besede:

varnost,
lokalna
skupnost,
ruralno
okolje,
študenti,
Slovenija

RURAL-URBAN SAFETY AND SECURITY PERSPECTIVES IN THE LOCAL COMMUNITY IN THE 21ST CENTURY: III. COMPILATION OF RESEARCH PAPERS AUTHORED BY THE STUDENTS OF THE FACULTY OF CRIMINAL JUSTICE AND SECURITY, UNIVERSITY OF MARIBOR

KATJA EMAN IN JOŠT MEŠKO (ED.)

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia.
E-mail: katja.eman@fvv.uni-mb.si, jost.mesko@student.um.si

Abstract The collection of student papers is the third series of reviewed papers, that is the result of student research as a part of a Local safety and security subject on the master's programme of the Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor. The papers are the result of student research, done in spring of the year 2021. The papers were presented in April of 2021 on the fourth international student conference Local safety and security – rural perspectives, that was held in an online environment, due to epidemiological circumstances in Europe and the rest of the world in this time. The conference is organised by the Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor and the Faculty of law, University of Montenegro. Within the curriculum of the subject Local safety and security, students reviewed literature and made secondary analyses of police statistical data regarding safety and security problems and police work in urban and rural communities and contributed with proposals of solutions to safety and security treats in rural communities, that were (sadly) often based on private experiences.

Keywords:
safety and
security,
local
community,
rural
environment,
students,
Slovenia

<https://doi.org/10.18690/um.fov.1.2022> DOI
978-961-286-551-1 ISBN

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Dr. Katja Eman je izredna profesorica za kriminologijo na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru. Je vodja EU projekta SHINE in kot raziskovalka sodeluje v programski skupini Varnost v lokalnih skupnostih: primejava ruralnih in urbanih okoljih. Na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru poučuje kriminologijo in viktimologijo, ekološko kriminologijo z elementi varstva okolja, gospodarsko in beloovratniško kriminaliteto, mednarodne varnostne integracije in kartiranje kriminalitete. Njeni glavni raziskovalni interesi obsegajo ekološko kriminologijo in ekološko kriminaliteto, kartiranje kriminalitete, preprečevanje kriminalitete in ruralno kriminologijo.

Jošt Meško univerzitetni diplomiran varstvoslovec, je magistrski študent na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru. Na Fakulteti za varnostne vede dela kot predmetni tutor. Njegovi raziskovalni interesi obsegajo kaznovanje, odnose med zaporskimi delavci in obsojenci in zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih.

